

ДАНА БАЛА

**РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ**

№ 1 (25), 2021

www.rc-dd.kz

Меншік иесі: Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
«Мектепке дейінгі балалалық
шақ» Республикалық
орталығы РММ

Республикалық ғылыми-
ақпараттық
әдістемелік журнал

Бас редактор: *Манара Елекенқызы
Адамова*
ҚР Білім және ғылым
министрлігі «Мектепке дейінгі
балалалық шақ»
Республикалық
орталығының директоры

Редакция алқасы: *Бликова Ж.Б.
Сарсембина Б.К.
Хаменова М.О.*
«Мектепке дейінгі балалалық
шақ» Республикалық
орталығының
Мектепке дейінгі тәрбие мен
оқыту мазмұны бөлімі

**Техникалық
редактор:** *Тюлебаева Г.К.
Рысбаева Н.Р.*
«Мектепке дейінгі балалалық
шақ» Республикалық
орталығының
Ақпараттық талдау бөлімі

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Инвестициялар және даму министрлігі
Байланыс ақпараттандыру және ақпарат
комитетінің мерзімді баспасөз
Басылымын және ақпараттық агенттікті
есепке қою туралы №14553-Ж
куәлігімен есепке қойылды (15.09.2014ж)

Құрметті достар!

*Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мейрамы құтты болсын!
Ежелден жаңарту мен жасампаздықтың бастауы, ырыс пен
берекенің арқауы болған, Әз-Наурыз қажырлы еңбектеріңізге
толағай табыстар желсін.*

*Ел тыныш, туған жері алман болып, арайлап айтқан әрбір таң
шай көңіл, бақыт және береке сыйласын.*

Ақ мол, жыл ырысты болсын!

*Ізгі тілекпен,
«Мектепке дейінгі балалалық шақ»
Республикалық орталығының директоры
Манара Елекенқызы Адалова*

МАЗМҰНЫ

Содержание

ӨЗЕКТІ АҚПАРАТ АКТУАЛЬНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Өзекті ақпарат 8

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОИСК

Партнерское сотрудничество
в рамках образовательной программы 10

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕДУЮТ

Мектепке дейінгі ұйымдарда
тәрбие мен оқыту тәсілдерін
жаңартудың өзектілігі мен мүмкіндігі 12

Бала тәрбиесі – баршаға ортақ 15

Экологическое воспитание
в условиях ДО в соответствии ГОСДВО 18

Жалпы тіл кемістігі бар балалардың
диалогтық сөйлеу тілін дамыту 23

Мектепке дейінгі ұйымдарға жаңа
форматтағы кадрлар даярлау мәселелері 26

Бала тілін дамытуда тілдің
грамматикалық құрылымының маңызы 29

Организация педагогического
процесса в ДО 31

Кеңес бізден, нәтиже сізден 34

Мектеп жасына дейінгі балаларға
экологиялық тәрбие беру жолдары 37

Балабақшада бала тілін
дамытудың маңызы 40

Балабақшада қазақ тілін мнемокестемен
үйретудің тиімді жолдары 42

Жаңартылған білім мазмұны – мектепке
дейінгі тәрбие мен оқытудың негізі 47

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

Ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру
бойынша әдістемелік ұсынымдар 47

Методические рекомендации
по социализации детей раннего возраста 49

Балалардың ойлау белсенділіктерін
дамытатын ойындар 53

«Ертеңгі жарқын болашақ – бүгінгі тәрбиелі ұрпақ» Тәрбие беру қағидалары	55
Мектеп жасына дейінгі балалардың ой-өрісін ойын арқылы дамытудың маңызы	58
Предметно-игровая среда в детском саду	60
Роль детского сада в развитии функциональной грамотности дошкольников	63
Методические рекомендации по использованию учебно-дидактического пособия «Сезонное дерево»	66
Мелкая моторика у детей дошкольного возраста. Почему так важно ее развивать?	70
Внедрение модели 4 к в организованную учебную деятельность в рамках образования содержания образования РК	73
Мектепке дейінгі ұйымдарда өткізілетін іс-шаралардың балалар үшін маңызы	75
Роль учебного телевидения в дошкольном образовании	78
Развитие связной речи с помощью моделирования по методике И.Н. Мурашковская, Н.П. Валюмси	81

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

Бала тәрбиесіндегі ата-ана рөлінің маңыздылығы	84
Балабақша мен ата-аналардың ынтымақтастығы	87
Семейные традиции в воспитание детей	89
Роль семьи и детского сада в социализации дошкольника	91
Консультация для родителей «Сказкотерапия в жизни дошкольников»	94
Консультация для родителей «О чем будут помнить наши дети»	97

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие
мен оқыту саласы
бойынша озық идеялар
мен тәжірибелерді
тарату, педагогтар
мен ата-ана қауымына
ақпарат түрінде әдістемелік
көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение
передовых идей и опыта
в области дошкольного
воспитания и обучения,
оказание методической
помощи педагогической
и родительской
общественности в виде
информационного
материала

МАЗМҰНЫ

Содержание

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

<i>Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда құм терапиясының элементтерін қолдану</i>	99
<i>Балабақшадағы тың әдістің тиімділігі</i>	101
<i>Балабақшада қажетсіз қалдық заттармен жұмыс жасау</i>	104
<i>Біздің балабақша: біз ұсынамыз</i>	106
<i>Атаның сөзі – ақылдың көзі</i>	109
<i>Сиқырлы қағаз еліне саяхат</i>	111
<i>Лэпбук «Зимушка – зима»</i>	113
<i>Сохранение и укрепление психического здоровья дошкольников – важнейшее условие эффективности процесса формирования у детей мотивационных установок к здоровому образу жизни</i>	116
<i>История детского сада</i>	119
<i>Влияние логопедической ритмики на музыкальное развитие и коррекцию речевых нарушений у детей дошкольного возраста</i>	121
<i>Конспект открытого занятия в младшей группе детского сада</i>	125
<i>Музыкальное развлечение для детей «Путешествие в мир музыки»</i>	127

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

<i>«Мемлекеттік тілді оқыту бойынша ата-аналармен жұмысты ұйымдастыру» республикалық шеберлік сыныбы</i>	129
<i>Мұғалім уақытқа сәйкес келуі керек, әйтпесе ол қызықты болмайды, немесе Педагогикалық практикада Visme.co бағдарламасы туралы</i>	131
<i>Мектеп жасына дейінгі мектепалды даярлық тобының балаларына экономикалық тәрбие мен білім беру жолдары</i>	135
<i>Балабақшада ақпараттық технологиялар арқылы балалардың танымдық қабілетін арттыру</i>	138
<i>Мектеп жасына дейінгі дарынды балаларды анықтау жолдары</i>	141
<i>Мектепке дейінгі ұйымдағы қазақ тілі кабинеті: ұлттық дәстүрлер мен инновациялық технологиялардың сабақтастығы</i>	144

«Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетіндегі қарым-қатынасты қалыптастыру» бағдарламасы негізінде педагогикалық үдерістің тәрбиелік маңыздылығы.....	146
Мектеп жасына дейінгі балаларды мнемотехникаларды қолдану арқылы байланыстырып сөйлеуге үйрету.....	148
Балалардың тілін дамытуда мнемотехника әдісін оқу іс-әрекетінде қолдану.....	151
Мектепке дейінгі балаларға арналған дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметі.....	154
Использование инновационных технологий для развития речи детей.....	157
Спортивно-развлекательное мероприятие «Встречаем гостей».....	159
Внедрение инновационных технологий как фактор повышения коммуникативно-творческих способностей у дошкольников.....	161

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің ұлттық негіздері.....	165
Мектепке дейінгі ұйымдарда балалармен ұлттық ойындарды ойнаудың тәрбиелік мәні.....	167
Доп ойнап тозғанша, асық ойнап озсын.....	169
Мектепке дейінгі ұйымдарда баланы рухани - адамгершілікке және ұлтжандылыққа тәрбиелеу жолдары.....	171
Қазақтың ұлттық ойындарының бала денсаулығы мен тәрбиесіне қосар үлесі.....	174
«Қырқынан шығару» дәстүрі.....	176
Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық құндылықтарды насихаттаудың маңызы.....	178
Конспект занятия по ознакомлению с окружающим миром «Традиции и быт казахского народа».....	181

МЕРЕКЕДЕН МЕРЕКЕГЕ ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

Бау-бақша патшалығы.....	183
Занятие по конструированию из бумаги Тема: «Вертолет».....	186

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫ ДАМУЫ МОДЕЛІ ӘЗІРЛЕНДІ

Мектепке дейінгі білім беруді дамыту – білім беру саясатының негізгі бағыттарының бірі. Мектепке дейінгі ұйымдарға тең қолжетімділікті және олардың сапасын қамтамасыз ету бірінші кезектегі міндет.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2020 жылғы 27 мамырдағы Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің үшінші отырысында берген тапсырмасын орындау үшін Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделі әзірленді.

МОНИТОРИНГТЕН КЕЙІНГІ ҰСЫНЫСТАР

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды дамыту моделінің жобасын әзірлеу барысында «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы 30 % мектепке дейінгі ұйымдарды қамти отырып, өңірлердегі балабақшалардың жұмыс сапасына мониторинг жүргізді.

Мониторинг нәтижесі келесі маңызды мәселелерге назар аудару қажеттігін көрсетті:

1. Жұмыстың тиімді нысандар мен түрлері 15% құрады.

Ұсыныс. Жұмыстарыңызды бағалау құралдары нақты күтілетін нәтижені болжайтын өлшемшарттардан тұратынына көз жеткізіңіз.

2. Ата-аналармен жүргізілген 300-ден астам іс-шаралар атап көрсетілген болса, оның 5 %-ы ғана тиімділігі жоғары өнімді жұмыс түріне жатады.

Ұсыныс. Ата-аналармен тығыз ынтымақтастықты және өзара әрекетті болжайтын нысаналы бағдарлар қою, көрнекі іс-шаралардың форматын өзгерту, тәрбие және оқыту процесінің қатысушысы ретінде тарту.

3. «Көп функционалдық» параметрінің көрсеткіші төмен болды.

Ұсыныс. Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, заттық-кеңістіктік ортаның тиімділігін, қауіпсіздігі мен жайлылығын қамтамасыз етуге бағытталған эргономикалық шешімдер қабылдау.

4. Педагогтер мен тәрбиешілердің тәжірибесінде ерте дамыту әдістемесінің қалыс қалуы.

Ұсыныс. Педагогтер мен тәрбиешілердің жұмысындағы нақты қиындықтарды анықтап, әдістемелік қолдау көрсету және әдістемелік сүйемелдеуді ұйымдастыру.

5. Әртүрлі инновациялық технологиялардың элементтерін қолдану 64 %, ал тиімді технологияларды толыққанды енгізу үлесі 16 % ғана құрады.

Ұсыныс. Алдын ала зерттеу, зерделеу жұмыстарының нәтижесінде ғана тиімді инновациялық технологияларды толыққанды енгізуді қолға алу.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМ ПЕДАГОГТЕРІНІҢ БАЙҚАУЛАРЫ ЕНГІЗІЛДІ

«Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық және халықаралық олимпиадалар мен ғылыми жобалар конкурстарының (ғылыми жарыстардың), орындаушылар конкурстарының, кәсіби шеберлік конкурстарының және спорттық жарыстардың тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 7 желтоқсандағы № 514 бұйрығы мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің байқауларымен толықтырылды.

- ✓ «МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ ҮЗДІК ПЕДАГОГЫ» байқауы
- ✓ «МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ ҮЗДІК ӘДІСКЕРІ» байқауы

Байқаулардың өткізілу мерзімі мен Ережелері «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының сайтына орналастырылған.

Республикалық деңгейге аймақтық кезеңнің жеңімпаздары жіберіледі.

Партнерское сотрудничество в рамках образовательной программы

Байжанова Сауле Аскарбековна

к.п.н., ассоциированный профессор кафедры дошкольного и начального образования Костанайский региональный университет им. А.Байтурсынова

Аннотация. *Актуальность:* Качественное взаимодействие со стейкхолдерами влияет на успешность, эффективность, качество образовательных программ.

Цель: *Повышение эффективности профессиональной компетентности будущих специалистов*

Ключевые слова: *образовательная программа, стейкхолдер, сотрудничество, трудоустройство*

Современная образовательная политика Казахстана в связи с интеграцией в мировое образовательное пространство предъявляет высокие требования и интенсифицирует поиски новых эффективных психолого-педагогических подходов, в первую очередь, к системе дошкольного образования, как начальной ступени раскрытия потенциальных способностей ребенка.

Целью образовательной программы 6В01201 Дошкольное воспитание и обучение является подготовка будущего воспитателя дошкольной организации образования, обладающего качественными знаниями в предметной области; аналитическими, исследовательскими и языковыми навыками; способностью к дальнейшему непрерывному самообразованию и совершенствованию профессиональных знаний, умений и навыков; лидерскими качествами и инновационным мышлением.

Образовательная программа разрабатывается ППС с участием работодателей и представителей студенческого сообщества на основе анализа функционирования, реального позиционирования вуза и направленности его деятельности на удовлетворение потребностей государства, работодателей, заинтересованных лиц и обучающихся.

С целью совершенствования образовательной программы была проведена серьезная корректировка ее содержания. При разработке учитывалась теоретическая и практическая последовательность и преемственность в проектировании академических учебных дисциплин. Обратная связь со студентами и работодателями позволяет ОП быть гибкой и реагировать на изменяющиеся условия.

Развитие партнерского сотрудничества между системой высшего образования и сферой труда позволяет модернизировать учебный процесс с учетом требований, предъявляемых рынком труда специалистам, и, тем самым, повысить эффективность, как самого процесса образования, так и степень успешного трудоустройства выпускников.

Кроме того, социальное партнерство – важный фактор развития самого Университета. Для координации работы трудоустройства выпускников в ВУЗе функционирует офис трудоустройства выпускников. Основными направлениями которого является: установливание связей с организациями и учреждениями с целью постоянного обновления информации о потребностях в выпускниках; проведение индивидуальной работы с выпускниками по их трудоустройству; организация работы

комиссии по персональному распределению выпускников. О востребованности выпускников на рынке труда свидетельствуют высокие показатели трудоустройства.

Теория стейкхолдеров или концепция заинтересованных сторон относится к числу самых известных теоретических конструкций. Стейкхолдерами компании являются любые индивидуумы, группы или организации, оказывающие значимое влияние на принимаемые компанией решения и оказываемые под воздействием этих решений.

При формировании образовательных программ на кафедре дошкольного и начального образования их содержание согласовывается с работодателями с целью повышения эффективности профессиональной компетентности будущих специалистов. Держатели образовательных программ привлекают стейкхолдеров, в частности, работодателей к разработке, рецензированию, экспертной оценке образовательной программы. Участие стейкхолдеров в разработке и реализации образовательных программ заключается в рекомендации элективных курсов для включения в каталог элективных дисциплин, участии в совместных мероприятиях, рецензировании дипломных работ, осуществлении руководства педагогической практики, участии в работе государственной аттестации выпускников в качестве председателей ГАК.

Модульная структура образовательной программы позволяет оперативно и качественно расширять и углублять ОП, изменять глубину и направленность обучения, быстро реагировать на запросы стейкхолдеров.

Обновление образовательных программ проводится регулярно в соответствии с запросами рынка труда и осуществляется согласно результатам внешнего и внутреннего мониторинга условий ре-

ализации образовательных программ, в том числе в процессе аудита по менеджменту качества.

Регулярно проводятся анкетирование работодателей, встречи и беседы с ними, где высказываются замечания и пожелания по улучшению дальнейшей работы кафедры в рамках развития образовательных программ. Вопросы анкетирования обсуждаются на заседаниях кафедры, в результате чего разрабатываются новые элективные курсы с учётом пожеланий и предложений заинтересованных сторон. Периодически поступают заявки от предприятий и организаций с указанием вакантных должностей и требования к соискателям. Имеется электронная база по нетрудоустроенным выпускникам.

Регулярное обсуждение содержания программы со студентами, учителями-практиками, стейкхолдерами приводят к исключению дисциплин, утративших свою актуальность и вносятся другие, ориентированные на современные тенденции общественного развития и развития системы образования с учетом региональных особенностей.

Согласно итогам Национального рейтинга лучших вузов Казахстана 2019 года Независимого агентства по обеспечению качества в образовании образовательная программа «Дошкольное обучение и воспитание» КГПУ в 2017 году занимала – 6 место, в 2018 – 3 место, в 2019 – 2 место.

Таким образом, развитие современного общества предъявляет новые требования к содержанию образовательных программ, результатам и результативности их деятельности, подбору и обучению будущих педагогических кадров. Качественное взаимодействие со стейкхолдерами влияет на успешность, эффективность, качество образовательных программ.

Список литературы:

1. Константинов Г.Н. Стратегический менеджмент. Концепции. Учебное пособие.- М.: Бизнес. Элайнмент . 2009 - С.48
2. Ли Е.Д. Курс лекций по дошкольной педагогике с практикумом – Костанай: КГПИ, 2012.- 140с.
3. Бекмагамбетова Р.К. Воспитание детей дошкольного возраста в условиях семьи. КазНПУ им.Абая.- Алматы: Жания-Полиграф, 2016.- 216 с.

Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен оқыту тәсілдерін жаңартудың өзектілігі мен мүмкіндігі

Сейтбекова Гульмира Жолдасқызы
Жамбыл облысы әкімдігі білім басқармасының оқу-әдістемелік кабинетінің әдіскері

«Ең бастысы әр бала қайталанбас, өзіндік қажеттіліктері бар бірегей жеке тұлға, оған алтыннан қымбат уақытты, әлемде теңдесі жоқ махабатты арнау керек»

Еліміздің болашағы бүгінгі біздің бүлдіршіндеріміз екені ақиқат. Демек, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың сапалы болуына ертеңгі еліміздің болашағы тәуелді. Осы тұрғыда еліміздегі білім беру саласында болып жатқан реформалар мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сатысын қамтитындығы сөзсіз.

Оған негіз болатын идея – Елбасы, ҚР Тұңғыш Президенті Н.Ә. Назарбаевтың 2018 жылғы 5 қазандағы халыққа арнаған «Қазақстандықтардың әлауқатының өсуі, табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» Жолдауында [1] «Білім беру ісінде 4К моделіне креативтілікті дамытуға және командада жұмыс істей білуге басты назар аударылуда» деп атап өткен болатын. Осы ретте «4К моделінің» түйінді идеяларын балабақша жағдайында тиімді енгізу – басты міндетіміз болатыны белгілі болып тұр. Сондықтан, елімізде мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің осы бағытта біліктілігін арттыру үшін арнайы курстар ұйымдастырылып,

кәсіби шеберлігін шыңдау жүргізілуде. Себебі әр бала бірегей тұлға, оның өзіндік қажеттіліктері бар екенін мойындай отырып, оларға тиісті тәрбие мен білім беріп, дамуына жағдай жасау педагогтерге жүктеліп отырған зор міндет.

Мектепалды даярлық сынып балаларында сөйлеу жақсы дамыған, олар өз пікірлерін еркін айта алады және болып жатқан жағдайларға қатысты өз қатынасын білдіре алады.

Нәтижесінде «4К моделінің» құнды идеяларын тәжірибеде тиімді қолдану мақсатында табыстылыққа апаратын тиімді қадамдарды атап айтуға болады:

1. «4К моделінің» түйінді идеяларымен әрбір тәрбиеші қажетті құжаттар арқылы танысып, зерттеп, машық дағдыларды дамытуға мән беру керек. Жоғарыда атап өтілген Елбасының халыққа арналған Жолдауынан бастап, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу

бағдарламасы және т.б. нормативтік құқықтық құжаттарды басшылыққа алғаны жөн болады. Осындай құжаттарды әрбір тәрбиеші терең зерттеп, талдап, «4К моделінің» түйінді идеяларын өз тәжірибесінде қалай қолдануға болатынына үлкен мән беру қажет.

2. «4К моделінің» түйінді идеяларымен танысып болғаннан кейін, тәрбиеші тиімді жоспарлау арқылы оларды тәжірибеде іске асыруға міндетті. Осы бағытта тәрбиеші не істеуі қажет?

Біріншіден, «4К моделін» апталық циклограммада тиімді жоспарлайды. Тәрбиешінің жаңартылған білім мазмұнына сәйкес өзінің апталық жоспарлауын күрделі, түбегейлі өзгертпей-ақ тек қана маңызды идеяларды енгізсе дұрыс болады.

Тәрбиешіге маңызды кеңес: «4К моделінің» қай идеясын жоспарыңыздың қай бөлігіне енгізетінін өзіңіз ғана шешесіз, себебі топтағы тәрбиеленушілердің психо-физио-логиялық қабілеттері мен жас ерекше-ліктерін Сізден артық ешкім білмейді. Сіздің ойыңызша, білім беру саласының

қай бөлігіне өзгеріс енгізу тиімді деп есептесеңіз, солай нақты шешім қабылдаңыз.

Екіншіден, тәрбиешінің теориялық, тәжірибелік, әдістемелік шеберлігіне сәйкес ҰОҚ барысында «4К моделін» ашатын нақты тапсырмалар, жаттығулар мен әдіс-тәсілдерді қолданғаны дұрыс болады.

3. Алынған нәтижелерді саралап талдау жасау, себебі тәрбиеші ҰОҚ-не енген өзгерістер туралы үнемі ойланып жүру қажет. Тәрбиеленушілерге ҰОҚ барысында түрлі тапсырмаларды орындатады және олардың

тапсырмаларды орындау әрекеттеріне баса назар аударуы қажет. Оларға түрлі деңгейдегі-жеңіл, орта, қиын тапсырмалар беру арқылы шығармашылығын шыңдауға болады.

4. Білім беру салалары арасындағы «4К моделінің» байланысын күшейту. Білім беру салаларымен байланысын нығайту арқылы тәрбиеші көптеген жетістіктерге қол жеткізе алады.

Қорытындылай келе, педагог баланы тәрбиелеу мен оқыту үшін жағымды ортаны қалыптастырумен қатар,

ресурстарды, уақытты, кеңістікті тиімді таңдауы мен орынды қолдануы және оның қызығышылықтарына ерекше мән беруі маңызды. [2] Әр педагог мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі өзгерістердің қажеттігін түсінуі, оның оқыту процесіне ашықтығы, өзінің жеке тәжірибесін талдауға ниетінің болуы, өз алдына күрделі сұрақтарды шешу міндетін қойып, оны дәлелдемелер арқылы негіздеу, алынған нәтижені сыни тұрғыдан бағамдап, бала дамуына ықпалын тигізуі қажет.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың 2018 жылғы 5 қазандағы Қазақстан халқына арнаған «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» жолдауы.
2. Меңжанова А.Н. Мектеп жасына дейінгі педагогика Алматы, 1992.

БАЛА ТӘРБИЕСІ – БАРШАҒА ОРТАҚ

Дюсенова Сания Урынбаевна

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы
№ 35 «Балдырған» бөбекжайы
Педагог-психолог

Аңдатпа. Бұл мақалада балаға дұрыс тәрбие берудің маңыздылығы жан-жақты қарастырылып, қоғамның, ұстаздың, ата-ананың бала тәрбиесіндегі ролі туралы айтылған. Баланың болашағына балта шаппай, оларға жарқын болашақ сыйлағысы келетін әке-шеше, ата-әже, педагог, тәрбиешілерге арналады.

«Адамның жақсы болуы тегінде емес, тәрбиесінде, ақылында, өнер-білімінде. Адамға үш алуан адамнан мінез жұғады: ата-анадан, ұстазынан, құрбысынан. Әсіресе, олардың қайсысын жақсы көрсе, содан көбірек жұғады».

Абай Құнанбаев

Бала тәрбиесінде ата-ананың ролі туралы айтатын болсақ, халқымыздың сан ғасырдан бергі даналығына құлақ ассақ «Бақытыңды басқадан емес, балаңнан ізде» - деген даналық сөз бар. Кез келген адам өзі жете алмайтын бақыт деген құдіретті сөздің өлшемі өмірінің жалғасы ұрпағымен келетініне мән бермеуі де мүмкін. Біреу бақытын байлықтан тапқысы келсе, екінші біреу даңқ пен атақтан, мансап пен қызметтен іздестіреді. Мұның бәрі түсінген адамға қолдың кірі сияқты нәрсе. Адамға нағыз бақытты – тәрбиелі ұрпағы ғана сыйлай алады. Ұлықтан хақім «Ұрпағымен мың жасайды» деген сөз тегін айтылмаса керек. Олай болса адам өмірінің мәні – өз ұрпағы. Шыр етіп сәби дүниеге келген сәттен бастап ата-ана алдында қиын, қыр-сыры мол үлкен қоғамдық міндет тұрады. Ол – бала тәрбиесі, бала тәрбиесінде алғашқы ұстаз-ата-ана. Ата-ананың баламен жасайтын қарым-қатынасының үлкен тәрбиелік мәні бар. Әсіресе отбасындағы, ата-ананың өзара қатынасы үлкен тәрбиелік мәні бар.

Мәдениетті отбасындағы ерлі-зайыпты кісілердің бір-біріне айтқан игі ниеті, кішіпейілдігі, отбасындағы туындаған мәселелерді ақылдаса отырып шешуі бала мінезіне жағымды әсер етеді.

Өйткені ата-ана – басты ұстаз. Баланың заманына лайық азамат болып өсуі – алдымен ананың ақ сүтімен, абзал тәрбиесінің жемісі. Отбасы – десе әр адам өзіне қатысы бар деп ойлайтыны анық жағдай. Отбасын ата – ана және бала құрайды. Оның кез – келген мүшесі бақытты да төрт құбыласы тең болуды қалайды. Бірақ сондай жағдайды жасауға біреу әрекет қылса, біреу құдай берер деп көктен күтумен уақыт оздырары белгілі жағдай. Әрбір ананың ойлайтыны баласының бақыты екеніне менің күмәнім жоқ. Ал, бақытты бала қандай болуы керек? деген сұрақтың жауабын кім – кім де болса іздейді. «Кемшілік хан қызында да болады» демей ме халықта, сол айтқандай бейбіт өмірде де қиындық жоқ деуге болмайды. Тек сол қиындықты басынан өткізу арқылы оның соңындағы қызықты да

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

көре білген жөн. Басқа түскен әрбір күйзеліс кезеңінде өз – өзіне сенімді, белсенді адам ғана өмірдің сол қараңғы түнегінен жарықтың саңылауын көре біледі. Тірлік қылмай өмірге өкпелеп өтетін де адамдар жоқ емес. Баладағы тәрбиенің іргетасын қалайтын ол — отбасы. «Ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» деген сөз бекер айтылмаса керек. Неліктен көп жағдайда бала ата – анадан асып кете алмайды? Осы сауал мені көптен мазалап жүрген сауалдардың бірі. Бала – періште. Шыр етіп дүниеге келгеннен бастап ол ана сүтін еміп, ананың әрбір шығарған демін сезініп өседі. Ең қарапайымы, баланы емізген ана қандай сезімде отырса, бала соны сезінеді, әр демнен ананың көңіл күйіндегі өзгерісті де баланың сезінетінін түсіндім. Бала есі кіре бастағаннан – ақ «Анам, менің анам. Анам бәрінен де күшті, ол бәрін біледі» деген оймен өседі. Сәбидің ойынша, өз ата-анасынан асқан білгір, данышпан, оған қорған болар адам жоқ. Осы бала санасындағы ойлар біртіндеп өз күшін жоя бастайды. Оған себепші біздер, яғни ата-аналар. Бала ата-анадан нендей себептермен асып кете алмайды деген сауалыма менің тапқан жауабым: «Балада әсіресе мектеп жасына жеткеннен кейін сұрақтар көбейетіні анық, сол сұрақтың бәріне бірдей біз жауап беріп жатуды өзімізге міндет санамаймыз. «Білмеймін» деген жауап қайтаруды жиілетеміз. Ал, күні бүгінге дейін ең білгір, ең ақылды адам деген ата-анасы білмеймін деп жауап бергенде, бала не ойлауы мүмкін. Әрине «олар білмегенді мен қайдан білемін» немесе «осыны білмеген менің ата-анамда ел қатарлы күн көріп жатыр ғой, маған да соны білудің қажеті бола қоймас» деп ойлайды. Осы «Білмейміннен» кейін баланың да даму қарқынына нүкте қойылары хақ.

Бала тәрбиесі үлкен бір ғылым. Бір отбасында жалғыз бала болса да, 6-7 бала болса да балаға берілген тәрбиеде

кемшілік болып жатады. Дана халқымыз бала тәрбиесіне көп көңіл бөлген, қазіргі уақытта ол күндердің әдебін көру көп жағдайда мүмкін болмай отыр. Ең әуелі олар баланың алдындағы өз міндетін біліп, сол міндетті жеткілікті дәрежеде орындауы тиіс. Ол дегеніміз, байлық пен барлық қана емес, балаға рухани байлық керек. Жақсы мен жаманды ажырата білгені жөн. Өмірдің мәні тек ақша мен байлық деген ойдан баланы аулақ салу қажет.

Адами қасиетті бала бойына дарыта білу кез келгеніміздің қолымыздан келе бермейді. Тіршілік қамымен жүріп балаға мүлдем көңіл бөлмейтін де, өз машақатымен айналысып балаға тәрбиенің керек екенін ұғынбайтын да, тәрбиеде ең бастысы тәртіп деп балаға тым қатал қарайтын да, қазіргі балаға қатты айтуға болмайды деп баланың ыңғайымен жүретін де, менің жиған-тергенім балама жетеді деп қалтаға сенетін де, басқа жұрт не десе о десін менің балам ең тәуір бала деп баланы жақтап отыратын ата-ана да жоқ емес. Демек, бала мен ата-ана арасында өте тығыз байланыс жүру керек. «Баланы жастан» деген, бала тәрбиесі бесікте жатқаннан басталу керек.

Тәрбие адам тағ-дырын шешетін ұлы іс. Ұлы істің бастау бұлағы, қай-нар көзі – отбасы. Сондықтан бәріміз қоғамдағы отбасы мәселесіне, бала тәрбиесі тақырыбына немқұрайлы қарамай, жақсы жаққа бағытталуына атсалысып, өз үлесімізді қосуымыз керек. Сол орайда білікті педагогтер ата-аналарға тәрбие жолындағы проблемаларды шешуге көмектесіп, кеңестер беріп отырған жөн.

Бала тәрбиесінде қоғамның ролі. Тақырыпшада айтылғандай, «қоғам не болып жатыр?», «баламның болашағы қандай болар екен?» секілді сұрақтарды жиі естиміз. Бұл орайда халық даналығында, «Бір жылдығын ойлаған халық бидай егеді, жүз жылдығын ойлаған халық ағаш егеді, мың

жылдығын ойлаған халық саналы ұрпақ тәрбиелейді» - делінген. Иә, балаға қоғамның әсері өте көп екенін айтпасақ та түсінікті. Бірақ, Отанның отбасынан басталатынын ескерсек, біз заманды, қоғамды кінәлай бергеннен гөрі, өзімізді тәрбиелеп, балаға отбасында дұрыс тәрбие бере білсек, жақсы жаққа өзгерсек, заман да, қоғам да өз қалпына келеді.

Бала тәрбиесіндегі ұстаздың ролі. Ұстаз деген – баланың көкжиегін кеңейтіп, өмірге деген көзқарасын дұрыс қалыптастырып, оны болашақ өмірге дайындайтын басты тұлға. Негізінде,

баланың мінезін қалыптастыру тұрғысынан қарар болсақ, ұстаздар мен тәрбиешілер әке-шешеден кейінгі орынды алады. Балаға ұстазды дұрыс таңдай білу – оның болашағының дұрыс қалыптасуының бастамасы. Сондықтан сөзімді аяқтай келе, айтарым – ешбір ата-ана баласын жаман болсын деп тәрбиелемейді. Әкенің, ананың, ұстаздың бала тәрбиесіндегі сауаттылығы өте маңызды. Сондықтан бала болашағын қазірден ойлап, сауатымызды арттырып отыру Сіз бен Бізден басталады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Баланы тәрбиелеме, өзіңді тәрбиеле» Елжас Ертайұлы 43, 65 беттер
2. «Баланы жазасыз тәрбиеле» Елжас Ертайұлы 71 бет
3. bayandama-trbietal-besikten-bastaladi-740676.html
4. <https://infourok.ru/otbasindai-bala-trbiesi-bayandama-1902599.html>

Экологическое воспитание в условиях ДО в соответствии ГОСДВО

Кистол Татьяна Владимировна
я-с «Талбесік» села Теренколь
Павлодарской области

Мир, окружающий ребёнка, – это, прежде всего Мир природы с безграничным богатством явлений, с неисчерпаемой красотой. Здесь, в природе, вечный источник детского разума.

В. Сухомлинский

Экология – это наука, которая изучает законы природы, взаимодействие живых организмов с окружающей средой, основы которой заложил Эрнст Геккель в 1866 году. Однако люди интересовались секретами природы еще с древности, имели бережное отношение к ней. Понятия термина «экология» существуют сотни, в разные времена ученые давали свои определения экологии. Само слово состоит из двух частиц, с греческого «ойкос» переводится как дом, а «логос» – как учение.

Экологическое воспитание дошкольников по ГОСДВО – это непрерывный процесс развития детей, направленный на формирование у них экологической культуры, которая выражается в наличии:

- устойчивых знаний о природе и существующих в ней взаимосвязей;
- бережного отношения к природе;
- правильного понимания понятия «здоровый образ жизни»;
- моральных и экологически ценных установок, поведенческих умений;
- эмоциональной отзывчивости к живой природе;
- положительных эстетических ощущение

ний от любования природой;

- умений познавать особенности окружающего мира.

Вопросы осуществления экологического воспитания именно в дошкольном образовательном учреждении особенно важны.

Из моего опыта работы могу сказать: ведь как раз в возрасте 3-5 лет закладываются основы мироощущения. С другой стороны познание ребенком природы является важным фактором образовательного процесса.

Экологическое воспитание дошкольников с учетом ГОС может быть реализовано через такие виды деятельности:

- наблюдения,
- опыты,
- исследования,
- игры,
- труд,
- художественно-эстетическая практика,
- знакомство с природоведческой литературой,
- занятия физкультурой и спортом,
- встречи с представителями профессий, связанных с защитой окружающей среды,

- посещение выставок (домашних животных, выставки цветов),
- участие вместе с родителями в проведении выставок, изготовление кормушек и скворечников с последующим их размещением на территории детского сада или во дворах домов,
- экологические тренинги,
- создание экологических агитбригад и «зеленого патруля»,
- коллекционирование объектов природы,
- изготовление лэпбуков.

Считаю, что важным моментом является необходимость осуществления экологического воспитания в двух направлениях:

- на обучающих занятиях;
- в повседневной жизни.

Необходимо стремиться теоретические знания, полученные на занятиях, закреплять в процессе предметно-преобразующей деятельности в природе. Я привлекаю детей к уходу за растениями и животными, к сохранению благоприятной экологической обстановки. В результате у дошкольников формируется личный опыт воздействия на природу, активизируются познавательные интересы, сформируется потребность к деятельности в природе.

В своей работе использую следующие формы деятельности, которые имеют широкий спектр осуществления экологического воспитания.

Формы экологического воспитания

- Непосредственно образовательная деятельность. Занятия являются ведущей формой организации работы по ознакомлению детей с природой. Они позволяют формировать знания о природе в системе и последовательности с учетом возрастных особенностей детей и природного окружения. Главным компонентом таких занятий становятся различные демонстрационные и учебные пособия, т.е. наглядность, позволяющая формировать у детей отчетливые и правильные представления.

- коллективные;

- групповые;
- индивидуальные.

Среди коллективных форм наиболее популярными являются экологические праздники, «Осень золотая», «Зимушка-зима», «Встреча весны», «Здравствуй, лето», акция «Покормите птиц зимой», «Птиц встречаем», «Неделя добра», посадка деревьев. Также часто практикую совместную трудовую деятельность по уборке и благоустройству территории, работе на клумбах и участке. Детей нужно привлекать к участию в экологических тренингах, занятиях доброты, экологических выставок, конкурсах рисунков.

В групповых формах работы использую экскурсии, исследования и проведение опытов. Считаю, что эффективной разновидностью групповой работы является привлечение детей к разработке проектов. Кроме того, для небольших групп воспитанников рекомендуется организовывать такие мероприятия, как выступление агитбригады, ролевые игры, раздачи листовок в природоохранных акциях.

В индивидуальной форме организую наблюдения за природой. Положительные эмоции вызывает у детей такая разновидность индивидуальной деятельности, как участие в конкурсах, художественно-эстетическая деятельность: изготовление поделок, лепка, создание рисунков и т.д.

Эффективными методами экологического воспитания дошкольников являются экологическое воспитание дошкольников с учетом ГОСДВО, нужно отдавать предпочтение игровым, наглядно-действенным и проектным.

В педагогическом процессе использую различные методы обучения:

- наглядные,
- практические,
- словесные.

К наглядным методам относятся наблюдение, рассматривание картин, демонстрация моделей, кинофильмов, видеофильмов, презентаций.

Практические методы – это игра, элементарные опыты и моделирование.

Словесные методы – это мои рассказы и рассказы детей, чтение художественных произведений о природе, беседы. В работе по ознакомлению детей с природой использую методы в комплексе, правильно сочетаю их между собой.

Наблюдение Основным методом экологического воспитания является наблюдение. Он позволяет осуществить чувственное познание объектов природы. При этом могут быть задействованы все формы восприятия.

Чаще всего дошкольникам предлагаю понаблюдать за состоянием природы и жизнью растений. Такие наблюдения провожурегулярно на протяжении всего года. Данный вид работы является обязательным элементом ежедневных прогулок. Помимо этого периодически объектами наблюдения становятся птицы, домашние животные и насекомые. Примерно 1-2 раза в месяц дети наблюдают за социальными объектами, особенностями трудовой деятельности взрослых.

При организации наблюдения важно соблюдать такие правила:

- объект наблюдения должен быть доступным для восприятия;
- время для наблюдения должно составлять 5-10 минут;
- нужно учитывать возрастные и индивидуальные особенности детей, их интересы.

Главное, чтобы наблюдение не являлось самоцелью. Необходимо, чтобы данный процесс был многоступенчатым:

- восприятие объектов природы;
- исследование характеристик данного объекта, его взаимосвязь с другими предметами или явлениями;
- творческое отображение полученной информации.

В процессе наблюдения направляю деятельность дошкольников, задаю вопросы, ставлю перед ними проблемные задания. Главное вызвать у детей эмоциональный отклик и желание продолжить такую деятельность самостоятельно.

Игра

Игра предоставляет детям свободу действий, раскованность и возможность проявить инициативу. Однако для использования игровой деятельности в процессе экологического воспитания необходимо организовывать ее таким образом, чтобы не возникало угрозы или вреда для живой природы.

Обязательным атрибутом детской жизни являются игрушки, которые изображают объекты природы. Играя с ними, дошкольники имитируют привычки и образ жизни животных.

Отдельным видом работы по экологическому воспитанию является изготовление игрушек из природного материала. Дети будут знакомиться с характеристиками объектов природы, а то, что в результате такой деятельности получится красивая яркая игрушка, повышает интерес к данным занятиям.

Экспериментальные игры позволяют убедиться в достоверности физических и природных явлений и закономерностей («Тонет – не тонет», «Мыльные пузыри», «Сделаем растворы», «В какой воде легче плавать»).

Для того чтобы знания детей о природе были осознанными, использую несложные опыты. Опыты способствуют формированию у детей познавательного интереса к природе, развивают наблюдательность, мыслительную деятельность.

Практикую сюжетные игры, игры-практикумы, игры – иллюстрации и инсценировки. Очень полезно предлагать детям практические игры с такими предметами, как песок, вода, глина. Цель данных игр не только в том, чтобы повеселиться и слепить фигурку или сделать домик (брызгаться водой, пускать мыльные пузыри и т.д.), но и познать свойства этих природных материалов

Также в своей практике дошкольного воспитания в ознакомлении детей с природой широко использую разнообразие нескольких групп игр: Дидактические игры – игры с правилами, имеющие готовое содержание. В процессе дидактических

игр дети уточняют, закрепляют, расширяют имеющиеся у них представления о предметах и явлениях природы, растениях, животных, подводят детей к умению обобщать и классифицировать.

Настольно-печатные игры – это игры типа лото, домино, разрезные и парные картинки. В этих играх уточняются, систематизируются и классифицируются знания детей о растениях, животных, явлениях неживой природы.

Словесные игры – это игры, содержанием которых являются разнообразные знания, имеющиеся у детей, и само слово. Провожу их для закрепления знаний у детей о свойствах и признаках тех или иных предметов. Подвижные игры природоведческого характера связаны с подражанием повадкам животных, их образу жизни. Подражая действиям, имитируя звуки, дети закрепляют знания; а получаемая в ходе игры радость способствует углублению интереса к природе.

Проектная деятельность

Отличным способом объединить разнообразные виды деятельности, направленные на познание окружающего мира, является проектный метод. Он предусматривает осуществление дошкольниками практической целенаправленной деятельности и способствует формированию у них личного жизненного опыта по взаимодействию с природными объектами.

Работа над проектом дает ребенку возможность закрепить теоретические знания, почувствовать себя испытателем, поучаствовать «на равных» с взрослыми в совместной познавательной деятельности. С дошкольниками можно реализовывать исследовательские, практико-ориентировочные, ролево-игровые, творческие проекты. Обычно – это могут быть кратковременные групповые, индивидуальные проекты.

Создание экологической среды

Важным воспитательным аспектом, влияющим на формирование экологической культуры у дошкольников, является создание в детском саду и в группе благоприятной

экологической среды. Это непрерывный процесс, который подразумевает организацию специального экологического пространства и проведение регулярных действий, направленных на поддержание в нем необходимых для живой природы условий.

Наиболее распространенными разновидностями такой формы работы являются создание «Центра природы», разведение комнатных цветов, оформление клумбы. Воспитательный эффект будет достигнут только в том случае, если дети будут не просто наблюдать за животными и растениями, а принимать активное участие в уходе за ними. Интересная и разнообразная работа проводится в цветнике и на огороде. Дети наблюдают за растениями, упражняются в трудовых навыках и умениях (полив растений, рыхление, сбор семян и урожая и т. д.). Эта работа оказывает большое влияние на воспитание трудолюбия, самостоятельности и взаимопомощи.

Формы работы с родителями по экологическому воспитанию дошкольников Немалое значение в воспитании детей имеет пример родителей. Если родители будут заниматься вопросами экологического воспитания, то и у детей будет воспитываться интерес, любовь к природе и бережное отношение к ней. Поэтому экологическое воспитание детей должно проходить в тесном взаимодействии с семьей ребенка. Совместно организованные мероприятия не только помогают обеспечить единство и непрерывность педагогического процесса, но и вносят в этот процесс необходимую ребенку особую положительную эмоциональную окраску.

В работе с родителями по экологическому воспитанию детей использую как традиционные формы, так и нетрадиционные, но все эти формы основываются на педагогике сотрудничества:

- Анкетирование, проведение опросов
- Беседы
- родительские собрания в нетрадиционной форме (деловые игры, бюро педагогических услуг, вопрос – ответ),

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДИ

– Консультации и сообщения экологической направленности для родительского уголка.

– Календарь интересных дат

– совместные досуги, праздники, викторины и т. д.

– Участие в выставках, смотрах-конкурсах.

– Привлечение родителей к совместной с детьми трудовой деятельности на участке и в «Центре природы».

– Выпуск газет, экологических плакатов, папок – передвижек.

Таким образом, формирование экологического сознания, экологической культуры – это длительный процесс, началом этого пути является дошкольное детство.

Формирование начал экологической культуры – это становление осознанно-правильного отношения непосредственно к самой природе во всем ее многообразии, к людям, окружающим и создающим ее.

А в заключение хочу сказать, что самое главное в экологическом воспитании – личная убежденность педагога, умение заинтересовать, пробудить у детей, и

родителей желание любить, беречь и охранять природу.

Список литературы.

1. Дерябо С. Д. Экологическая педагогика и психология /С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 480с.

2. Евдокимова Е. С. Педагогическая поддержка семьи в воспитании дошкольника /Е.С. Евдокимова. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 96 с.

3. Егорова О. П. Экологическое воспитание детей дошкольного возраста.

4. Жерневская Т. В. Система сотрудничества с родителями как условие оптимизации экологического воспитания дошкольников /Т.В. Жерневская, Л.А. Мальцова //Управление дошкольным образовательным учреждением. – 2007. – №3. – С.87-94.

5. Зверева, О. Л., Кротова Т. В. Общение педагога с родителями в ДОУ: Методический аспект /О. Л. Зверева, Т. В. Кротова. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 80 с.

6. Мартынович В. А. Приобщение детей 6-7 лет к природе: взаимодействие ДОУ с семьей /В.А. Мартынович //Управление дошкольным образовательным учреждением. – 2005.

Жалпы тіл кемістігі бар балалардың диалогтық сөйлеу тілін дамыту

Тұрғымбек Нұрилла Әбітбекқызы
Жамбыл облысы, Тараз қаласының
№ 9 бөбекжай-бақшасы
Логопед

Балалардың ақыл-ойын, зейінін дамытып, өз ойын еркін айтып, сөздік қорын молайтуға, диалогтық сөйлеуін дамытып, еркін қарым-қатынас жасауға жол ашу маңызды.

Жаңа қоғамның ертеңгі болашағы тәрбиелеу мен оқыту бесіктен, баланың нәрестелік шағынан басталады, үздіксіз ұдайы даму барысында қалыптасады. Бұл білім беру жүйесінің барлық буындарына үлкен міндеттер жүктейді. Сол себепті сөйлеу тілі кемістігі бар балалардың еркін сөйлетудің жаңашыл тәсілдерін қолдану өзекті мәселе. Мектеп жасына дейінгі балаларда сөйлеу тілінің түрлі кемістіктері кездеседі. Олардың ішінде жиі кездесетіні және күрделісінің бірі – ол сөйлеу тілінің жалпы дамымауы.

Сөйлеу тілі жалпы дамымаған балалардың барлығына тән кемшіліктер:

- Сөйлеу тілінің кеш дамуы;
- Сөз түсінігінің шектелуі;
- Сөз қорының, сөйлеу тілінің грамматикалық жағының артта қалуы;

– Дыбыстарды бұзып айту кемшіліктері;
Фонематикалық есту қабілетінің дамымауы болып табылады.

Қазіргі кезеңде бұндай балалардың саны күннен-күнге көбеюде. Сөйлеу тілінің жалпы дамымауын түзетіп, оны алдыналу шаралары уақытында жүргізілмесе, балалардың еркін дұрыс сөйлеуі қиынға түседі. Оның салдарынан бала қоршаған ортадағы адамдармен қарым-қатынасқа түсуі де күрделенеді.

Сөйлеу тілінің қалыптасуы баланы тіл арқылы қарым-қатынасқа түсуге, фонетиканы, лексиканы, грамматикалық қатарды меңгеруге итермелейді.

Диалогтық сөйлеу – тілдік қарым-қатынастың негізгі түрі ретінде қарастырылады. Мектеп жасына дейінгі баланың ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынасының екі түрін бөліп көрсетуге болады.

Ғалымдар диалогты – тілдік қарым-қатынастың алғашқы табиғи формасы, тілдік қарым-қатынастың классикалық формасы ретінде қарастырады. Диалогтың негізгі ерекшелігі әңгімелесушілердің бірін-бірі тыңдап, кезектесіп сөйлесуі болып табылады. Диалогтық сөйлеуді дамыту баланың сөйлеу тілін дамыту процесінде маңызды орынды иеленеді. Диалогқа түсуге үйретуді тілді тәжірибе жүзінде меңгерудің құралы және мақсаты ретінде қарастыруға болады. Сөйлеу тілінің әртүрлі жақтарын меңгеру диалогтық сөйлеуді дамытуға жағдай жасайды. Сонымен қатар

диалогтық сөйлеуді дамыту баланың синтаксистік құралдар мен жеке сөздерді өз бетімен қолдана білуге үйретуді жүзеге асырады. Диалогтық сөйлеуді меңгеру – баланың толық әлеуметтік дамуына қажетті жағдай жасау. Мағынасы жағынан жақсы құрылған диалог балаға қатарластарымен, ересектермен қарым-қатынасқа жылдам түсуге әсер етеді. Балалармен еркін қарым-қатынасқа түсу үшін әңгімелесу үлкен рөл атқарады.

Әңгіменің қызық өтуі үшін балаларға қызықты тақырыптар, ертегілер, суреттер ұсыну керек. Сонымен, әңгіменің бұл жағдайдағы мақсаты балалардың білім көлемін анықтау емес, керісінше тәжірибемен алмасу, өзінің пікірін тудыру, талқылау. Ғалым Н.В. Новотровцева өзінің еңбегінде әңгіменің бірігіп ауызша сөйлеу шығармашылығымен байланысты екендігін көрсетеді (балалардың өзара бірігіп әңгімелесуі). Балаларға тапсырма беру арқылы диалогтық сөйлеуін дамытуымыз керек. Тапсырманың алғашқысы әрбір баламен жеке қарым-қатынасты орнатуды, достық сипатты құруды жүзеге асыру болатын. Солардың ішіндегі ең алғашқысы баламен әңгімелесу.

Мақсаты: баланың қарым-қатынасқа түсе алу дағдысына, байланысты ауызша сөйлеу тілінің даму деңгейін және эмоционалды

болуын анықтау. Келесі тапсырма «Мен бастаймын, сен аяқта» ойыны ересек адаммен бірігіп орындалады.

Мақсаты: ересек адаммен қарым-қатынасқа түсе алуын, байланыстырып сөйлеуін, диалогқа түсе алу қабілетін, қысқа мерзімде ойластыру қабілетін анықтау.

Диалогтағы ойын жаттығуларына мыналарды жатқызуға болады:

1. Кез келген сөздік қатынасқа түсетін ойын (дидактикалық, қимылдық, сюжетті-рөлдік, драма);

2. Әдеби мәтіндерді рөл бойынша беру.

Халық педагогикасында дайын сюжет бойынша драма ойыны ретінде құрылған қимыл-қозғалыстық ойын түрлері көп. Мысалы, «Аққу-қаздар», «Бояулар», «Бақташы» және т.б. Халықтық ойындар диалогтық сөйлеуді жүзеге асыратын түрлі тәсілдерді қолданады. Халықтық ойындар диалогтық сөйлеуді жүзеге асыратын түрлі тәсілдерді қолданады.

Жалпы тіл кемісігі бар балаларға кезеңдерге бөліп зерттеу жұмыстарын жүргіздім. Алғашқы кезеңде мәселе жағдайы арнайы білім берудің теориясында және тәжірибесінде қаралды. Жалпы тіл кемістігі бар баланың диалогтық сөйлеу тілін тексерудің жеке үзінділері мен процедуралық жүйелері өңделді, зерттеу тақырыбымыз бойынша әдебиеттерді

іріктеп талдау жұмыстары жүргізілді.

Екінші, негізгі кезеңде эксперимент жұмысының мақсаты, жоспары, нысаны, міндеті анықталған, № 9 бөбекжай-бақшасында жалпы тіл кемістігі бар балалардың диалогтық сөйлеуін анықтауға арналған тәжірибелік-эксперименттік жұмыс жүргізілді, сондай-ақ зерттеу мәселесі бойынша эмпирикалық материал жинақталды.

Үшінші кезеңде тәжірибелік-экспериментті жұмыстар барысында алынған мәліметтердің нәтижелері математикалық әдістерді қолдану арқылы өңделіп, талдау жасалынып, тұтас зерттеу бойынша қорытынды шығарылды.

Алғашқы жүргізілген тексерулер мен соңғы тексеру нәтижесі арасында айтарлықтай өзгерістер бар екені анықталды. Сонымен эксперимент тобының көрсеткіштеріне сүйене отырып, жалпы тіл кемістігі бар балалардың тұлғалық, серіктестік қатынасты құрудың, қысқа мерзімде ойластырудың, эмоционалды екіпінді ұстанудың, сөйлем құраудың байланыстылығы мен логикалылығының, сөздің дұрыс айтылуын қадағалаудың, бөгде адамның сөзін қабылдаудың жақсарғандығын байқауға болады. Демек, біз ұсынған жаттығулар өз нәтижесін берді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақ әдебиетінің классигі А.М. Бахтин / М. М. Бахтин.
2. Богуславская З. М. Баланың моральдық дамуындағы ойынның рөлі. М: Ағарту».
3. А.В. Виноградова, 5-7 жастағы балаларды мектепте оқытуға дайындығын зерттеу әдістемесі.
4. Волкова Г.А. Сөйлеу қабілеті бұзылған балаларды психологиялық-логопедиялық тексеру әдісі.
5. Л.С. Выготский ойлау және сөйлеу. Собр. шығармалары: 6 тг. – Т. 2-М: ағарту.

Мектепке дейінгі ұйымдарға жаңа форматтағы кадрлар даярлау мәселелері

Токбаева Салтанат Балтабековна
Шығыс Қазақстан облысы
Аягөз ауданы, Аягөз қалалық,
КМҚК №6 бөбекжай-балабақшасы»
Әдіскер

Педагог мамандығы адамзат тарихындағы ежелгі және құрметті мамандықтардың бірі. Педагог мамандығының мазмұны өскелең ұрпақ тәрбиесімен тығыз байланысты.

Мектепке дейінгі жас - баланың ақыл-ой дамуы мен әлеуметтік дамуының қолайлы кезеңі. Қоршаған орта, адамдар өмірі, мінез-құлық нормаларымен таныстыруды ұйымдастыру әлеуметтік дағдыларының қалыптасуына қолайлы жағдай тудырады.

Қазіргі кезде мектепке дейінгі тәрбие негізінен өткен жылдарда жинақталған тәжірибеге арқа сүйейді. Бүгінгі күннің талабы - баланы жан-жақты тәрбиелеу. Жаңа типті балабақшаларда оқыту мен тәрбиелеудің соңғы тәсілдерін игерген, психологиялық-педагогикалық диагностиканы қабылдай алатын, педагогикалық жұмыста қалыптасқан бұрынғы ескі сүрлеуден тез арада арылуға қабілетті және нақты тәжірибелік әрекет үстінде өзіндік қолтаңбасы бар шығармашыл педагог-тәрбиеші қажет. Ал сол тәрбиешілерді даярлайтын жоғары және арнайы оқу орындары бүгін аталмыш мамандық профильдерін өзгертіп жібергені кімді болса да алаңдатады. 1994 жылдан 1998 жылдар аралығында елдегі балабақшалар саны және ондағы балалар саны қысқару тенденциясына ұшырады. Оның себептері баршаға белгілі: коммерциялық

құрылымдарға балабақшалардың ғимараттарының берілуі; республикада нарықтық экономикаға көшумен (1991-1998) балабақшалардың қаржыландырылмауы мен қысқаруы; балаларға төленетін ақының жоғарылығы; өндірістердің жабылуына байланысты ата-аналардың жұмыс орнынан қысқаруы, еріксіз үйде отыруы және т.б.

Қазіргі заман педагогінің кәсіби қызметіне қойылатын нормативтік талаптар оның кәсіби біліктілік мінездемесінен көрініс табады. Мектепке дейінгі ұйым табалдырығын бүгінгі таңда аттап басқалы тұрған педагогтің кәсіби құзіреттілігі – кәсіби дайындығы қандай?

Соңғы алты-жеті жылда біздің мектепке дейінгі ұйым жас мамандармен жұмыс бойынша өз тәжірибесін жинақтады. Мысалы, соңғы жылдары біздің қаламызда педагогикалық институт пен педагогикалық коллежде мемлекеттік тілдегі мектепке дейінгі мамандықтар ашылды. Мемлекеттік тілге көшу кезеңінде біз мемлекеттік тілді меңгерген тәрбиешілердің тапшылығына байланысты көп қиыншылықтардан өттік. Балабақшаға ерте жастағы балалармен жұмысты білмейтін математиктер, географтар және бастауыш сынып мұғалімдері келген болатын. «Көш жүре түзеледі» - демекші, жүре үйренуге тура келді. Тәлімгер, ұстаз, әдіскер, бүгінгі таңда шын мәнінде кәсіби құзіреттілігі

шындалған, теңдесі жоқ мемлекеттік тілдегі мектепке дейінгі педагогикадан тәжірибесі мол - Мәриям Сулейменовна Битибаевадан үйрендік.

Әрдайым білім беру ұйымдарында болған «Жас мамандар мектебі» біздің педагогикалық ұжымға қажет болды. Жас педагог алғаш рет балабақша табалдырығын аттағалы тұр, оны алда әлі қанша қиыншылықтар күтіп тұр! Оның әрбір жаңа педагогикалық жағдаятты салыстыра алатындай тәжірибесі әлі жоқ; ол әрі қатал, әрі сабырлы, талапшыл, кішіпейіл, ақкөңіл болуды үйренуге тырысады... Бірақ балалар күтпейді. Олардың өзіндік талаптары мен түсініктері бар. Қазіргі кезде білім беру бағдарламаларында – бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны тәрбиелеу мақсаты қойылған. Білім беру жүйесінің бірінші міндеті-ақпараттық ағымға бейімделе алатын, сын тұрғысынан ойлау қабілеті бар педагогтерді даярлау. Қоғамның күтетіні - алдағы жылдарда білім беру жүйесіндегі жаңашылдық. Мемлекет ғылымның дамуына қажетті жағдай жасап отыр... Бірақ білікті мамансыз мұның бәрі бекер болмақ.

Кәсіби құзіреттілік пен педагогикалық шеберлік қандай арақатынаста? Бұл сұраққа кезінде А.С. Макаренко толық жауап берген болатын. Педагогикалық шеберлік алдын ала белгіленген туа біткен ерекшелік дегенді жоққа шығарып, кәсіби құзіреттілік деңгейіне байланысты екендігін дәлелдеген. Оның ойынша біліктілік пен іскерлікке негізделген педагогикалық шеберлік бұл тәрбие үрдісінің қыр-сырын білу, оны дұрыс құра алу, қозғалысқа келтіру. Педагогикалық шеберлікті көп жағдайда педагогикалық техниканың іскерлігі мен дағдысына теңестіреді. Шын мәнінде бұл ептіліктер шеберлік компоненттерінің құрамдас бөлігі болып табылады. Мақсатты түрде өзін-өзі тәрбиелей алу жағдайында педагогикалық шеберлікті меңгеру барлық педагогтерге қолжетімді.

Кәсіби шеберлік практикалық тәжірибе негізінде қалыптасады. Педагогикалық шеберлік – жеке тұлғаның іскерлік қасиеттері мен кәсіби құзіреттілігінің

үйлесуі. Шебер педагогтің басқалардан айырмашылығы – алдағы жоспарды ескере отырып, құрастырушылық қызметінің ерекшелігі. Мысалы, белгілі бір тақырып бойынша ұйымдастырылған оқу қызметін жоспарлауда шебер педагог баланың білімін және күтілетін нәтижені ескереді.

Қазіргі кезде Мемлекеттік бағдарламаны жүзеге асыру бойынша педагог мәртебесін көтеруге көп көңіл бөлінген, дегенмен, жаңа форматтағы құзіретті педагогті даярлау мәселелері әлі бар. Қоғамда педагог мамандығының мәртебесі жеткіліксіз, соның салдарынан педагогикалық оқу орындарына жалпы дайындық сапасы төмен абитуриенттердің түсуі. Оқу орнын бітіріп, мамандық бойынша жұмысқа орналасуының төмендеуі, білікті мамандардың жалақысы жоғары экономиканың басқа салаларына кетуі.

Әдебиеттерге сүйенсек, мектепке дейінгі педагогтерді даярлаудың көптеген мәселелері бар екенін көреміз. Сонымен қатар, практиктер мен ғалымдардың айтуы бойынша, жалпы білім беруді жаңғыртудың қазіргі кезеңінде педагогика ғылымының басты міндеттерінің бірі - мектепке дейінгі білім берудегі білікті педагогтерді даярлаумен қамтамасыз ету, соның ішінде оқыту мен тәрбиелеудің әдіс-тәсілдері, бағдарламалар мен білім беру стандарттардың жаңаруы.

Соңғы үш жылда біздің ұйым студенттерді педагогикалық іс-тәжірибе практикасынан өткізуге барлық жағдай жасауда. Іс-тәжірибе кезінде студенттермен өздігінен білім алуға, өзінің педагогикалық қызметіне талдау жасай алуға мүмкіндік беретін көптеген педагогикалық-психологиялық тренингтер, іскер ойындар өткізіледі.

Машықкер педагогикалық практика кезінде теорияны меңгере отырып, танымын кеңейтуге деген ынтасы жұмыс тәжірибесінен көрінеді. Жас маман өзінің біліктілік деңгейін жоғарлатып, санат алып, ең үздік педагог болуға тырысады. Мұнда педагог қызметкерлердің бәсекеге түсуі, жұмысқа деген ынтасы, ата-аналардың алғысы маңызды орын алады. Тәрбие

процесіндегі жетістік ең алдымен тәрбиешіге байланысты екені бәрімізге мәлім. Өйткені, тәрбиеші жас ұрпақтың бойына тәрбиенің алғашқы негіздерін қалыптастыра алатын, адамгершілігі жоғары, мәдениетті, ғылым жетістіктерін дұрыс бағалай алатын, әдебиет пен өнердің, техниканың даму жайын жақсы білетін, оны түсіндіре алатын адам болып табылады.

Кез-келген жүйелі түрде ұйымдастырылған іс-әрекет нәтиже береді, сондықтан да, әдістемелік тақырып бойынша жұмысты ұйымдастыруда әдістемелік жұмысты бірыңғай жүйе ретінде қарастырамыз. Бұл жұмыстың негізгі мазмұны – кәсіби дамудағы

ғылыми-зерттеу жұмыстарының басымдығы.

Қазіргі заман талабына сай тәрбие саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үдерістерді тәрбиеші меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы тиіс. Жаңа өмірдің стандарты «Жалпыға бірдей білім, өмір бойы білім алу».

Табысты педагог деп білім, білік, дағдыны жетік меңгерген және оларды практикада орынды қолдана алатын жаңа форматтағы педагогті айтамыз.

Білім беруді жаңарту жағдайында педагогтің кәсіби деңгейінің шыңдала түсуі қазіргі заман қажеттілігі.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақстанда білім беруді дамытуда 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы;
2. Беляя К.Ю. Методическая работа в ДОУ. Москва «Творческий центр-сфера»
3. Колодяжная Т.П. Управление современным дошкольным образованием;
4. Елжова Н.В. Методическая копилка для педагогов дошкольного образовательного учреждения. «Феникс»;
5. Слостенин В.А., Филиппенко Н.И. «Профессиональная культура учителя».

Бала тілін дамытуда тілдің грамматикалық құрылымының маңызы

Рыстыбаева Гулфайруз Токбергеновна

Нұр-Сұлтан қаласы

МКҚК №52 «Еркетай» балабақшасы

Орыс тілі маманы

Білімнің, ғылымның қай саласы болса да, ол тіл арқылы дамыды. Тіл арқылы адамзат тілдесудің үлкен мүмкіндіктеріне қол жеткізеді, қарым – қатынасын біріктіреді, және көзқарастарын қалыптастырады. Дүниенің қыр – сырын танып білуге жол ашады. Сондықтан, тілдің дамуына, әсіресе мектеп жасына дейінгі бала тілінің дұрыс қалыптасуына ерте жастан бастан ерекше мән берген жөн.

Балабақшада тәрбиеленіп жүрген баланың тілі де, ой-өрісі де үйде жалғыз жүріп өскен баладан анағұрлым жақсы дамиды. Онда баланың тілін жаттықтырып, ой-өрісін дамытуға көп көңіл бөлінеді. Әсіресе, баланың жас ерекшелігіне қарай айтылатын қызықты тартымды өлеңдер, тақпақтар, жаңылтпаштар бала ұғымын кеңейтумен бірге, дыбыстарды дұрыс айтып үйретуге баулиды, сөздік қорын байытады. Сондықтан да, балаға айналадағы өмір тіршілігін танытып, бағдарлай, қабылдай білуге үйрету арқылы, ана баланың сөздік қорын молайтуға болады. Осы мәселелерді ескере отырып, баланың сөздік қорын байыту, іс – әрекеттерді білдіретін сөз тіркестерін айтуға жаттықтыру және тілдің грамматикалық құрылысын меңгерту, сөздерді байланыстырып айтуға, сөйлеуге үйретуді басты назарда ұстау керек.

Тіл – адамдардың бір – біріне пікір алысып, қарым – қатынас жасайтын құралы болғандықтан тілдің қоғамдық, тәрбиелік

қызметі ерекше. Тілдің грамматикалық сөйлеу мәдениетін игеруде баланың ерте жастан басталып, біртіндеп жетілетін кезең. Сондықтан баланы балабақшада оқыту мен тәрбиелеу бағдарламасында белгіленген оқу қызметін көп уақыты балалардың тілдерінің дамуына, көркем сөз өнеріне баулуға, мәнерлеп сөйлеуге, тіл мәдениетіне жұмсалады. Балабақшада өткізілетін оқу қызметінің барлығы осы салаға сабақтасып жатады. Балабақшадағы оқыту – тәрбиелеу жұмысында балалардың тілін дамыту, сөздік қорын молайту, ауызша сөйлеуге үйрете отырып, үйренген сөздерін күнделікті өмірде еркін қолдануы маңызды. Мектеп жасына дейінгі балалармен сөздік жұмысын жүргізу – тіл дамытудың негізгі міндеті болып табылады. Балабақшада бес білім беру саласы бойынша жұмыс жүргізіледі. Соның ішінде, «Қатынас» білім беру саласының ұйымдастырылған оқу қызметі орыс тілі, қазақ тілінде оқытатын топтарда қамтиды. «Қатынас» білім беру саласы тәрбиеленушілердің әр түрлі балалық іс-әрекетінде Қазақстан халқының мәдениетімен, салт-дәстүрлерімен таныстыру арқылы ауызекі және байланыстырып сөйлеуді, мәнерлеп оқу мен мазмұндауды дамытуды, тілдің дыбыстық мәдениетін тәрбиелеуді, белсенді сөздік қорын байытуды, тілдік нормаларды игеруді, мемлекеттік және орыс тілдеріне үйретуді қамтиды. Балалардың тілін дамытудағы

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

мақсаттар: Балалардың ойлау, дұрыс сөйлеу қабілеттерін дамыту, сөздік қорын молайту, сөйлем құрап өз ойларын жеткізе білуге, орыс тіліне тән ерекше дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету. Сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгер туге көңіл бөліп, өз ойын еркін жеткізуін, сөйлеу қабілеттерін қалыптастыру. Ертегілерді әңгімелеуге, өлең, тақпақ, мақал мәтелдер, жаңылтпаштарды айта білуге үйрету.

Осы мақсатты іске асыру нәтижесіндегі міндеттері:

- Бала тілін дыбыстау мәдениетіне тәрбиелеу.
- Сөздегі грамматикалық дағдыларды қалыптастыру.
- Сөздік қорын молайту.
- Байланыстырып сөйлеуін қалыптастыру.
- Балалардың ақыл – ойын дамытып, тіл байлығын арттыру.

Тілді дамытудың маңызы:

- Тілдің дыбысталу мәдениеті.
- Сөздік жұмысы.
- Тілдің грамматикалық құрылымын қалыптастыру.
- Байланыстырып сөйлеу.
- Шығармашылық сөйлеу әрекеті.

Тілдің грамматикалық құрылымын қалыптастыру:

1. Сөздерді септік, көпше, жекеше түрлерін дұрыс үйлестіре білуге үйретуді жалғастыру;

2. Сөздердің кейбір күрделі түрлерінің жасалуын үйрету. Мыс: ілік септігіндегі зат есімнің көпше түрі (ойыншықтардың, адамдардың, жануарлардың), етістіктің түрлері (жату, жүру, жүгіру)

3. Жан – жануарларды, олардың төлдерін зат есімнің жекеше, көпше түрінде айту біліктілігін дамыту;

4. Салалас құрмалас және сабақтас құрмалас сөйлемдерді қолдануға мүмкіндік туғызу және жай сөйлемнің құрылымын жетілдіру;

5. Сан есімдер.

Ортаңғы тобында баланы ең алдымен өз ана тілінде еркін сөйлеу, баланың сөздік қорын байыту және сұрақ – жауап арқылы әңгімелеу, әдіс – тәсілдерді қолдану басшылыққа алынады. Баланың тілін дамыту дегеніміз – баланың жалпы ойын дамыту деген сөз. Ал, балалардың ауызекі сөйлеу тілін, тіл мәдениетін арттыру мен дамыту бүгінгі таңда алдағы міндетіміз. Қоршаған ортамен танысу, табиғатты бақылап түсіндіріп, әрдайым жаңа сөздермен сөздік қорын толықтырып отыру қажет деп есептеймін. Жоғарыдағы айтылған мүмкіндітерге сай балалардың сөйлеу қабілетін тереңдетіп, шығармашылық қабілеттерін дамытуда айтқан әңгімесіне, өзі құрастырған қысқа әңгімелеріне бағыт – бағдар бере отырып, тіл байлығын, сөздік қорын дамытуды басты назарда ұстау талап етіледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қ.Р. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Нұр-Сұлтан, 2020 жыл.

2. Тіл дамыту әдістемесі. Алматы: Атамұра

Организация педагогического процесса в ДО

Сапаралина Айнагуль Тлектесовна
методист высшей категории
я-с №45 «Самұрық» г.Нур-Султан

Для воспитания личности необходима особая организация педагогического процесса в дошкольной организации, подразумевающая прежде всего психологически бережное отношение к личности ребенка, уважение в нем человека, имеющего право на личную жизнь. Жизнь в ДО должна быть организована так, чтобы как можно меньше прерывать деятельность детей и мешать ей. Это находит отражение в гибком режиме под условным названием «Подвижное в неподвижном». Суть его – в свободном выборе воспитателем деятельности детей в зависимости от поставленных им задач, погодных условий, объема и сложности обучающего материала. Воспитатель сам решает, в каких формах и видах деятельности он будет решать те или иные воспитательно-образовательные задачи. Он обязан продумать стиль и модель общения с воспитанниками, позаботиться об эмоциональном фоне детской деятельности. Известно, что отношения детей с воспитателями играют огромную роль в формировании их личности. В речи воспитателя, в примерах, которые он демонстрирует своим поведением, ребенок черпает представления о взаимоотношениях людей, образцы норм и правил человеческого общения.

В своих отношениях с детьми воспитатель

должен помнить о том, что:

- ребенок ему ничего не должен; это он должен помочь ребенку стать более состоятельным и ответственным;

- в каждой конкретной неблагоприятной ситуации нужно понять, чего добивается ребенок и почему он это делает, и только с учетом его состояния и интересов требовать от него соблюдения социальных норм и правил;

- навязывание правил и требований против воли детей – это насилие, даже если намерения взрослого преследуют благие цели;

- запретов и требований не должно быть много – это ведет к пассивности и низкой самооценке воспитанников;

- тихий, застенчивый ребенок нуждается в профессиональной помощи воспитателя так же, как и драчун;

- благополучная социальная ситуация развития – лучший метод передачи детям нравственных норм и правил человеческого общения. Беседы о нравственности, не подкрепленные защитой детей от психического и физического насилия, – демагогия и опасная практика.

Воспитатель при отборе методов и приемов взаимодействия с детьми должен помнить следующее:

- Обеспечивать успех во всех делах

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

ребенка, и особенно в творчестве, через разумную дозу помощи – его задача.

– Хвалить надо от души, а верить и доверять безоговорочно.

– Необходимо договариваться, находить общее решение, уступать желаниям.

– Прощать следует искренне.

– А вот сравнивать детей, ставить их друг другу в пример, а также приказывать, требовать жестко не следует.

– При организации жизни детей целесообразно учитывать задачи развития и воспитания, возраст детей, их интересы, потребности и возможности.

– Выбор содержания деятельности должен идти от детей, их желаний и уровня развития. Дети должны быть участниками планирования деятельности: их вопросы, идеи, предложения, особенности поведения, опыт жизни в детском саду и за его пределами – важнейшие критерии отбора содержания воспитания и обучения и сроков его реализации.

Благодаря такому открытому планированию детям предлагают то, что для них значимо в данный момент жизни. Открытое планирование требует перестройки деятельности воспитателя, которая должна стать свободной от жесткой методической и содержательной регламентации.

В работе воспитателя всегда присутствует определенная доля импровизации. А для этого необходимо особое профессиональное умение – умение длительно и систематически вести наблюдения за детьми, анализировать и интерпретировать результаты наблюдений, которые и становятся основой открытого планирования.

Таким образом, педагогический процесс должен базироваться на двух основаниях:

– на планировании, направленном на усвоение детьми определенного содержания программы (стратегия педагогического процесса);

– на педагогической импровизации, посредством которой взрослый варьирует содержание, формы и методы в каждой конкретной ситуации взаимодействия с ребенком (тактика педагогического

процесса).

Детально запрограммировать весь педагогический процесс невозможно, поскольку разнообразные жизненные явления вносят свои коррективы в запланированную деятельность. С целью охраны физического и психического здоровья детей, внесения размерности в их жизнь необходимо поддерживать ее стабильные компоненты, осуществлять привычные для детей ритуалы: режимные моменты (сон, питание, прогулка), систематические занятия, утреннюю гимнастику, обсуждение предстоящих дел и т.п.

Наряду с этим в повседневную жизнь важно вносить элементы сюрпризности с тем, чтобы разнообразить ее, сделать радостной и интересной; сохранить специфику игры и обучения, одновременно давая простор для реализации позитивных детских замыслов.

Нынешние дети живут в информационно насыщенном, компьютеризированном мире. Их развитие не может не зависеть от этого. И не учитывать данное обстоятельство – значит заведомо создавать тупиковые ситуации в развитии ребенка.

Л.С. Выготский подчеркивал, что обучение не должно плестись в хвосте развития, оно должно опережать его. Но фраза Выготского, к которому всегда апеллируют сторонники «раннего обучения», многократно повторяя, что «только то обучение в детском возрасте хорошо, которое забегает вперед развития и ведет развитие за собой», имеет окончание: «но обучать ребенка возможно только тому, чему он способен обучаться». И это существенно меняет дело: есть еще один важный момент, который нельзя не учитывать. Поэтому, приступая к работе с детьми дошкольного возраста, важно помнить, что обучение не должно разрушать естественность жизни детей.

Для этого необходимо следующее:

– Помните: принудительное обучение чему-либо бесполезно. Обучение надо организовать таким образом, чтобы ребенок занимался с желанием, был инициативным! Необходимо постоянно поощрять усилия ребенка и само его стремление узнать что-

то новое, научиться новому.

– Знайте: только имея с ребенком хороший личный контакт, можно его чему-то научить.

– Учитывайте: лучше слышат того, кто тише говорит.

– Помните: у каждого ребенка свой срок и свой час постижения: «Чего не торопятся добиться, того добиваются обыкновенно наверняка и очень быстро» (Ж.-Ж. Руссо)

– Сравнивайте достижения ребенка только с его же собственными, но не с достижениями других людей; избегайте отрицательных оценок и личности ребенка в целом, и результатов его деятельности. Обучая детей, учитывайте их индивидуальные особенности. Максимум внимания уделяйте отстающим: с новым материалом их нужно знакомить раньше, чем других детей (они

должны опережать, а не догонять группу). Средства наглядности должны иметь границы, т.е. соответствовать возрасту детей, их возможностям, а также программным задачам, этапу усвоения материала. Обучение должно происходить в контексте практической и игровой деятельности детей, в процессе решения ими проблемных задач. Должны быть созданы условия для использования ребенком поисковых способов ориентировки: чаще обращайтесь к детям с заданиями – подумать, догадаться. При выполнении заданий у ребенка должна возникнуть потребность в знаниях, в том числе способов решения задач. Дети должны научиться точно и связно выражать свои мысли: не нагружайте их обилием терминов – объясните суть выражаемых ими понятий. Понимание важнее запоминания!

Использованная литература:

1. <http://doshkolnik.ru/> – Дошкольник
2. <http://www.childpsy.ru/> – Детская психология

Кеңес бізден, нәтиже сізден

Тулегенова Фатима Мейрамбекқызы
 Қызылорда қаласы
 КМҚК «Алпамыс» бөбекжай бақшасы
 педагог-психолог

Отбасы - бүкіл ғасырлар бойы бала тәрбиесінің негізгі құралы болып келеді. Сондықтан да отбасы - бала үшін ең үлкен орта.

Отбасы - оқыту мен тәрбие жұмысындағы балабақшаның одақтасы. Өйткені бала тәрбиесінің отбасында, балабақшада нәтижелі болуы осындай ынтымақтастыққа негізделеді. Жанұяда ғана баланың жеке тұлғасы қалыптасады. Оған әсер ететін басқа қоғам, әлеуметтік институттарды жанұялық тәрбие үйлестіреді. Отбасында ғана алғаш рет бала алдында таңғажайып әлемнің есігі ашылады. Осы әлемді баланың жағымды, жағымсыз, қызықты, қатігез секілді сан қырлы қабылдауы да отбасына тікелей қатысты. Отбасында үлкен тәрбиелік потенциал орнаған. Оны толық қолдана білу баланың толыққанды жеке тұлға болып қалыптасуы, дамуы мен өсуіне жағдайлар жасау болып табылады. Қазіргі таңда отбасында тәрбиелік потенциал өз шамасында тиімді орындалмайды. Себебі, ата-аналарда тәрбиелеу бағдарламасы жетіспейді, олардың педагогикалық білімі аз, баланың жас және психикалық ерекшелігі мен қажеттілігі туралы нақты ұғымдары жоқ, өздерінің тәрбиелеу әдістерін сараптай алмайды. Мұның салдары тәрбиелеу нәтижесінің төмендеуіне әкеледі. Ата-аналардың бала тәрбиесіне бұрыс қарым-қатынасы баланың жеке тұлғалық қалыптасуына кері әсер етіп, әлеуметтік бейімделуінің бұзылуына, жүйкелік ауытқулардың пайда болуына

жол береді. Ата-аналарда кездесетін бұл қателіктер олардың мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеу жүйесіндегі құзырлықтың жеткіліксіздігімен байланысты болады. Заманауи ата-аналар бір жағынан, білімді адамдар, ал екіншіден, олардың педагогика, психология, физиология және өзге білім салаларынан хабары аз. Қазіргі таңда кез-келген білімді ата-аналарды бала тәрбиесі туралы көптеген сұрақтар ойландырады. Сондықтан отбасы өзінің тәрбиелік қызметінде көмекті қажет етеді. Бала тәрбиесіне тек ата-анасы ғана емес, көп адамдардың ортасы да ықпал етеді. Балаларды өмірден алшақ ұстап, тәрбиелеуге болмайды. Бала кеңістікті, бостандықты қалайды. Сонда ғана тәрбие тиімді болуы мүмкін. Бүгінгі күні ата-аналар үшін психологиялық-педагогикалық ақпарат ұсынатын әртүрлі арналар: интернет, баспалар, бейне және радио хабарлар, ғылыми-танымал әдебиеттер көп. Бірақ олардың кемшілігі - әрбір ата-ананың бала тәрбиесі туралы сұрағына жеке жауап беру мүмкіндігі аз.

Бұл жағдайда балабақша мамандарының рөлі зор. Олар ата-анамен тікелей байланыса алады, бала дамуын бақылап отырады. Қазіргі таңда мектепке дейінгі білімнің түрлері қарқынды дамуда, олар: балабақшада жарты күн болатын топтар, ойын-сауық орталығы, баласын үйде тәрбиелейтін жанұя үшін медициналық-психологиялық-педагогикалық орталықтары құрылуда. Олар ата-аналарға бала дамуына байланысты

мамандардан дер кезінде кеңес алуына көмектеседі. Сонымен бірге, мектепке дейінгі білімнің жаңа түрлері балабақшамен қамтылмаған балалардың ата-аналарына да бағытталған. Сондай жаңа формалардың бірі мектепке дейінгі тәрбиемен қамтылмаған балалары бар ата-аналар үшін балабақша базасында консультациялық пункттерді ұйымдастыру болып табылады. Консультация балабақшалар үшін жаңалық емес. Балабақша мен ата-ана арасындағы қарым-қатынастың дәстүрлі формаларының бірі – тәрбиеленушілердің ата-аналарына педагогтердің жеке және топтық кеңес беруі. Мектепке дейінгі ұйым қызметінде тәрбиешілердің кеңесі ата-аналар сұранысы немесе баланың даму ерекшеліктеріне байланысты жүргізіледі. Ата-аналарды толғандырған сұрақтар бойынша балабақшаның басқа да мамандары: психолог, әдіскер, мектепке дейінгі білім беру мамандары да консультация бере алады. Алайда бұл әдіс балалары балабақшаға баратын ата-аналарға ғана арналған. Консультациялық пункттер педагогтермен, психологпен және мектепке дейінгі білім беру мекемелеріндегі мамандармен жиі хабарласа алмайтын ата-аналарға психологиялық–педагогикалық көмек беруге, сондай-ақ баланың үйлесімді дамуына құрылған. Үй жағдайында тәрбиеленетін балалар мен ата-аналар үшін мұндай пункттердің жұмысы мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында жүзеге асырылады.

Ата-аналарға арналаған консультациялық пункт мақсаты – балабақшамен қамтылмаған балалар мен олардың ата-аналарын оқу-әдістемелік материалдармен қамтамасыз ету, педагогикалық-психологиялық көмек көрсету.

Ата-аналарға арналаған консультациялық пункт міндеттері - балабақшамен қамтылмаған балалардың толық дамуын, олардың құрбылары мен ересектер ұжымында әлеуметтенуін қамтамасыз ету, мектепте оқуға даярлау, тәрбиелеу мен оқытуда ерекше қажеттіліктері бар балаларға жүйелі психологиялық-педагогикалық көмек және

ата-аналарға консультациялық әдістемелік қолдау көрсету, біріккен ойын әрекеттерінде балаға ересектермен және құрбыларымен сөйлесудің әлеуметтік тәжірибесін меңгерту, консультациялық пунктте қызмет атқаратын педагог-мамандардың біліктілігін арттыру.

Осы аталған мақсат міндеттерді алға тарта отырып, «Алпамыс» бөбекжай бақшасында 2011 жылы ата-аналарға арналаған консультациялық пункті ашылды. Балабақшамен қамтылмаған балалар саны көп болуына байланысты консультациялық пункт өз жұмысын бастап кетті. Консультациялық пункт қызметкерлерінің лауазымдық нұсқаулығы жасалып, консультациялық пункттің жылдық жұмыс жоспары, жұмыс кестесі, консультациялық пункт қызметкерлерінің жұмыс кестесі, мектепке дейінгі ұйым мен баланың ата-анасы арасында әріптестік туралы келісім-шарт, баламен жеке және топтық жұмыс жоспары, ата-аналар сұраныстарын алдын ала тіркеу журналы, өткізілген жұмыстың есеп журналы және т.б. құжаттамалары әзірленіп бекітілді. Балабақшадағы консультациялық пунктте ата-аналар мен балаларға қызмет көрсету үшін әдіскер, тәрбиешілер, педагог-психолог, логопед, медбике, т.б. мамандар өздерінің құзырлылық деңгейінде ата-аналарға ұсыныстар және кеңестер береді. Тәрбиешілер бала дамуы мен тәрбиесі саласында мәселелерді шешуге көмектеседі, ересектерді балалармен әртүрлі оқу қызметтерін оқытады. Педагог-психолог мектепке дейінгі баланы балабақша жағдайына бейімдеуге ықпал етеді, ата-анаға баланың даму заңдылығын түсіндіреді, кездескен мәселелерді шешу жолдарын анықтайды. Логопед бала тілінің даму деңгейін анықтайды және ата-анаға бала тілінің кемістігін жоюдың жолдарын, тілдік ойындар мен жаттығуларды, оларды дұрыс қолдануды ұсынады. Медбике ата-аналарға баланың дұрыс тамақтану сұрақтары бойынша кеңес береді, балаға күн тәртібін қоюға көмектеседі. Сонымен бірге, ол әртүрлі аурулардың алдын алу бойынша ұсыныстар беріп, ата-аналарды дене шынықтыру процедураларына үйретеді. Балабақшамен

қамтылмаған балалар аптасына бір рет, жұма күні балабақшаға келіп отырады.

Қазіргі заман талабына сай ақпараттық технологиялар желден жүйрік дамуда, осы орайда мектепке дейінгі ұйымдарда балабақшамен қамтылмаған балаларды тәрбиелеу, педагогикалық-психологиялық сүйемелдеу, қолдау мақсатында АКП электронды жинақ тапсырмаларын жасап шығардық. Электронды жинақтың мақсаты ата-аналарға әдістемелік көмек беру арқылы ақпараттық құралдарды еркін пайдалануға дағдыландыру. Ата-ана мен баланың өз

бетінше жұмыс жасауына тиімді. Электронды жинақ жұмысы негізгі үш деңгейде жүреді, оқыту, бақылау және тексеру.

Қазіргі таңда ата-аналар балаларымен бірге, қашықтан балабақшаға келмей үй жағдайында тапсырмаларды орындап, электронды почта арқылы жіберіп отырады.

Сапалы әрі нәтижелі жұмыс барысының дәлелі, біздің балабақшадағы ата-аналарға арналған консультациялық пункт республика және облыс көлемінде «Үздік консультациялық пункт» болып отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. ҚР мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасы, Нұр-Сұлтан 2020жыл.
2. ҚР мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, Үлгілік оқу жоспары.
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесінің нормативті-құқықтық актілер жинағы, ҚР БжҒМ «Мектепке дейінгі балалық шақ» Ресубликалық орталығы, 2010 жыл.
4. Бала мен балабақша №1, 2021жыл.

Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру жолдары

Умбетова Айгерим Мамбеталиевна

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 95 «Алматы» балабақшасының

Әдіскері

Өскелең ұрпақтың экологиялық мәдениетін қалыптастыра отырып, жаңа заманның көкірегі ояу, ұлттық сана-сезімі жоғары саналы азаматын тәрбиелеу ұзақ әрі күрделі процес болып табылады. Балаларға экологиялық білім мен тәрбие беру деп, жас ұрпақтың қоршаған табиғи ортаға саналы көзқараспен қарап, оның байлықтарын үлкен парасаттылықпен пайдаланатын, табиғи ресурстарды байыта түсудің қажеттілігін түсінетін, қоршаған табиғи ортаны қорғауға белсене араласатын көзқарасты қалыптастыруды айтамыз. Ал, экологиялық тәрбие мен білім беру нәтижесінде экологиялық мәдениетті тұлға қалыптасады.

Еліміздің елдігін әлемге танытатын, оны жетілдіретін, дамытатын да жас ұрпақ. Еліміздің болашағы осы жас жеткіншектердің білім дәрежесінің тереңдігімен айқындалады. Себебі, бала дүниеге келген күннен бастап ата-анасынан кейін, өмірден байқап көретіні және танытыны осы қоршаған орта мен табиғат, оның заттары мен құбылыстары. Сондықтан да балабақшадан бастап жас ұрпаққа экологиялық білім мен тәрбие берудің мақсаты - білім мен білікті қалыптастыру ғана емес, ол тұлғаның дүниетанымын дамытып жан - жақты етіп тәрбиелеу. Экологиялық тәрбие мен білім беру шығармашылық тақырып таңдау арқылы жүйелі жұмыстар атқарылды.

Мақсат: Бала санасына қоршаған орта,

табиғатты қорғау, оның байлықтарын сақтау көзқарасын қалыптастыру нәтижесінде экологиялық мәдениетті тұлға қалыптастыру.

Міндеттер: Қоршаған ортамен таныстыруда жас кезеңдеріне қарай балаларда деңгейлік ұғымдар қалыптастыру; экологиялық білім мен тәрбие беруде ата - анамен біріккен жұмыс түрлерін жүргізу; жаңа мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты білім беру мазмұны бойынша құзіреттіліктерін дамыту.

Балабақшада экологиялық тәрбие беруге байланысты ата - анамен біріккен түрде төмендегідей жұмыс түрлерін жүргізу ата - ананың да экологиялық сауатын ашады.

1. Экологиялық сөздік жүргізу.
2. Экобасылымдар жасау.
3. Экокарточкалар жасау.
4. Экологиялық нұсқалар ұйымдастыру.
5. Экокарта сызу.
6. Экологиялық ертегілер қою. Осы жұмыс түрлеріне қысқаша түсінік береміз.

1. Экологиялық сөздік - бұл тәрбиешінің сабақта жүргізетін терминмен жұмысы. Мақсаты: балаларға экологиялық сөздердің мағынасын ашып, мәнін түсіндіру арқылы экологиялық сауаттылығы мен мәдениеттілігін тіл байлығын дамыту. Балалардың сөздік қорлары жаңа сөздермен толықтырылып отырады.

2. Экобасылымдар - альбом, газет, кітапшалар, т.б. шығару. Мысалы: Қазақстан қорықтары кітапшалары. «Өскен өлкем»

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

альбомы, Табиғатта жүру ережелері, т.б. шығару.

3. Экокарточкалар - бұл табиғатта өзін ұстай білу, жүру ережелері негізінде құрылған, табиғатты қорғау, қызықтау мақсатында салынған мазмұнды суреттер. Екіге бөлуге болады: а) тыйым салатын экокарточкалар, сурет қою қызыл бояумен сызылады. «Құс ұясын бұзба!», «Өзен суын ластама!», «Орманда шулама!», т.б. ә) насихаттайтын экокарточкалар: «Табиғат әсемдігін сақта!», «Құс әніне құлақ сал!», «Құстарды аяла!», т.б.

4. Экологиялық нұсқаулар - Әрбір нұсқау – экологиялық мәдениеттілікті дамытуды бағытталған кішкене бір жұмыс бөлігі, қысқы мерзімдік, жылдам өзгертіп отыруға болады. Ұсынылған нұсқаулар балаларға тартымды, қызықты болуы тиіс.

Нұсқау №1: «Табиғаттың шағым кітабы»
Мақсаты: табиғаттан түскен шағымдарды қарастырып, жауабын табу. (Балаларға арналған суреттермен әрлендіруі қажет).

Нұсқау №2; «Тамшылар». Бұл үнемдеуге арналған нұсқау. Мақсаты: таза судың дұрыс қолданылуын, үнемделуін қадағалау.

а) «Суды қалай үнемдейміз?» Жауабын тауып, ескерту белгілерін қою, газет шығару.
ә) Бақшадағы, үйдегі су көздерін қадағалау.

5. Экокарта - бұл тұрған жердің ластану көздерін анықтап, қоқыстар, өзен суы уланған жерлерді көрсете отырып, сол жердің картасын сызу. Тақырыпқа арналған карталар да сызуға болады.

Мақсаты: Маусымдық өзгерістерді бақылау арқылы экокарта сызуға үйрету. Шартты белгілерді оқи білу қабілеттерін дамыту.

6. Экологиялық ертегілер - өсімдік, жануалар тіршілігін қорғау, аялау, сақтау мақсатындағы көзқараспен қарап, адамзаттың табиғатқа тигізетін әсерін көрсету.

«Біз ауамен демаламыз» тақырыбында адамға күнде ең бірінші ауа қажет екені, онсыз тіршілік болмайтынын ұғындыра отырып, балалардың көмегімен демалыс және ойын бөлмелелерін ретке келтіріп, желдеткіштер ашылып, балалар жеңіл

киіммен ауа процедурасын алуға, ауаны жұту және шығару жолдарымен жеңіл ертеңгілік жаттығулар жасауға дағдыланады. Күн сәулесі түсіп тұрған жерлердегі ұшып жүрген шаң тозаңдарды көрсету арқылы, демалатын ауамыз әрқашанда таза болуы үшін не істеуіміз қажеттілігі туралы түсініктер беріледі. Лас, иісті ауада ауырып тұрған өсімдікті, уланған ауада өліп жатқан шыбындарды тағы басқаларды көрсету арқылы түсініктер бекітіле түседі.

Балаларға су туралы, оның қасиеті туралы түсінік беру. Суретін салу арқылы қандай екеніне түсінік беріледі. Адам денесінде де көп мөлшерде су болатынын, денені бір қалыпты ұстап тұруға көмегін тигізетіндігін түсіндіру. «Сусыз жерде тіршілік жоқ» - деген сөз тіркестерін айтып түсіндіру.

«Күн». Балаларға күн көзі туралы оның жасыл өсімдіктерге пайдасы, адам организмі үшін қандай роль атқаратындығы түсіндіріледі. Күн көзі табиғаттың халық айтқандай, тоғыз емшісінің бірі, жер бетіндегі тіршілік атаулыға нәр беріп тұрған құдіретті күш екенін айтылып, Сәндетіп даламыз, Сәулетті қаламыз, Сәулемен құлпырды, Сәлем, Күн – анамыз – деп, күнді анаға теңеп, ол бізге өмір сыйлаған, ананы күнге теңейтіні туралы балаларға айтып түсіндіреміз.

«Ауа» - табиғаттың ең үлкен емі, оның адам өміріне пайдасы туралы әңгімелейміз. Аквариумдегі балықтарды қалай күту керектігін, үй жануарларымен оның төлдері, пайдасы мен қоректену туралы әр түрлі әндер, тақпақтар, мақал мәтелдер үйретумен қатар, жергілікті жерде кездесетін киік, қарсақ, түлкі, тышқан, қоян тағы басқа туралы мағлұматтар беріп отырамыз. «Не қайда өседі?», «Ең әдемі көбелек», «Жапырағына қарап таңы», «Ненің құйрығы», «Сайрап тұрған кім?» дидактикалық ойындар, арқылы ағаштың жапырақтарын айыруға аттарын атап, түстерін тануға, жәндіктерді айыра білуге, кайсысы зияндылау екені туралы түсініктерге дағдыландыру. Жалпы аңдар, жануарларды құстарды күту, олардың пайдасы, қамқорлық жасау туралы іс жүзінде ойын -қызметтермен өтіледі. Табиғаттағы

өсімдіктер жәндіктер, жан – жануарлар адамдар арасындағы байланыс, бір бірінсіз бола алмайтындығы туралы түсініктер беріледі. «Құстардың қысқы тіршілігі» саябағында құстардың қысқы тіршілігін түсіндіре отырып, оларға деген аяушылық, қамқорлық сезімдерін дамыту арқылы, құстарды күтіп- баптауға, қамқорлай білуге тәрбиеленеді. Құстардың атын атауға, бір - бірінен айыруға, жыл құстарын ажыратуға үйретеміз.

Халық ауыз әдебиеті арқылы таныстырудың тиімділігі сол, экологиялық тәрбиеде халық ауыз әдебиетінің алатын орны ерекше. Балаларға осы қоршаған ортаны күтіп ұстауға, әсемдікті сезіне білуге, жақсыдан үйреніп, жаманнан жиренуге мейірімділікке, имандылыққа тәрбиелейміз. Бұл орайда ертегі, әңгіме, өлең, жырлар арқылы табиғаттың әсері, өсімдіктің қасиеттерін, байлығын ұғына білуге үйрету. Сондай - ақ халқымыздың тиым сөздері арқылы да, мысалы: «Суға түкірме», «Қолыңды айға шошайтпа», «Көк шөпті

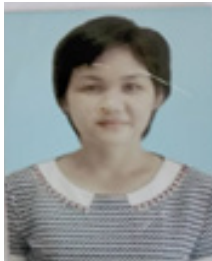
жұлма», «Малды бастан ұрма» т.б. сөздер арқылы баланы жаман қылықтан аулақ етіп, өзін қоршаған ортаны таза ұстауға үйретеміз.

Балаларды ойнату арқылы да таныстыру тиімді. Себебі бала құрғақ сөзден гөрі ойын, жұмбақ шешу, сайыс ұйымдастыру т.б. жолдар арқылы жақсы түсінік алады. Балаларға ойындар арқылы таныстыруды ұсынамын. Мысалы: «Дауысынан таны», «Не қалай дыбыстайды», «Гүл неге ауырады?» т.б. дидактикалық ойындар, қимылды ойындар, ертегі, әңгімелер арқылы экологиялық түсініктер қалыптасады. Табиғатпен қарым – қатынас, балалардың ойлау, есте сақтау, бақылағыштық қасиеттеріне, сана сезімдерінің жылдам өсіп жетілуне, түйсігіне тағы басқа оңды әсер ету мүмкіндігі шексіз. Ендеше, туған табиғатты, туған ел мен жерді құрметтеуге бүлдіршін жастан бастап баулыған абзал. Сонда ғана біздің еліміздің болашақ ұрпақтарының кез-келгені экологиялық сауатты, адамгершілікті, мейірбан, табиғатпен жан-дүниесі үйлескен, дүниетанымы кең болып тәрбиеленеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау туралы заңы Алматы;
2. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы;
3. Экологиялық білім беру бағдарламасы. Қазақстан мектебі, Алматы, Манкеш А.Е, Баталова Э.Н, Айналаны қоршаған орта;
4. Есеналина Н.Т. «Экологиялық тәрбие көзі-халықта» атты оқу әдістемелік құралы;
5. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту. Негізгі ережелер;
6. Что должны знать о живой и неживой природе дети разных возрастных групп детского сада. «Рауан».

Балабақшада бала тілін дамытудың маңызы

Боранбаева Сандигул Сагиновна
Ақтөбе облысы, Алға ауданы,
Маржанбұлақ ауылы
«Балапан» Маржанбұлақ балабақшасы
тәрбиеші

Балабақшада балалардың ойлау, дұрыс сөйлеу қабілеттерін дамыту, сөздік қорын молайту маңызды. Сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгеруге, ойлау қабілеттерін дамытуға, өз ойын еркін жеткізу, сөйлеу қабілеттерін қалыптастыруға, ертегілерді әңгімелеуге, өлең, тақпақ, мақал - мәтелдер, жаңылтпаштарды айта білуге үйрету қарастырылады.

Осы мақсатты іске асыру нәтижесіндегі міндеттері:

- бала тілін орфоэпиялық дыбыстау мәдениетіне тәрбиелеу.
- сөздегі грамматикалық дағдыларды қалыптастыру;
- баланың сөздік қорын молайту;
- байланыстырып сөйлеуін қалыптастыру;
- балалардың ойын дамытып, тіл байлығын арттыру болып табылады.

Балалар өз бетінше шығармаларды айтып, шығарманың мазмұны мен ойын дұрыс жеткізіп, диалогтегі адамдардың сөздерін мәнерлі жеткізуге икемделеді.

Балалар автордың сөз өнерін қолданып, сөз мәнерін өздері машықтануы қажет. Балалардың сипаттау әңгімелері түрлі сөз мәнерінде сонымен қоса тілдік (метафора, теңеу, эпитет, балама қолдануда) сөз өнері өзіндік ерекшелігін ашу қажет. Ойыншықтарды қолданып, суретке қарап әңгіме құрастырады. Баланың өзі құрастырған әңгімесінде жанрдың негізгі ерекшелігін таба білуінде. Сюжет ерекшеліктері мен әдеби шығармалардың мәнерлігі (ертегіні толық айтып беру).

Ертегідегі жақсылықтың жеңгені, сиқырлық жайында, кейіпкерлерді басқа

бір нәрсеге айналдырып, және т.б. қолдана отырып, ертегі құрастыруға үйрету. Бұл жаста балалар шығарманы қызығушылықпен тыңдайды, әңгімелерді түрлендіре біледі. Баланы шығармашылық қабілеттілігінен туындаған әңгімелеріне көңіл аударып, құрдастарының әңгімелерін тыңдауға бейімдеп, қиыншылық тудырған жағдайды, қол ұшын беріп, дұрыс емес жеріне түзету енгізу керек. Бала тілін дамыту жұмысының негізгі мазмұны – сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгертуге көңіл бөліп, ойлау қабілеттерін дамыту, өз ойын еркін жеткізуін, қоршаған орта мен айналасындағы адамдармен еркін қарым - қатынасқа түсу, сөйлеу қабілеттерін қалыптастыру.

Тіл мәдениетін игеру – баланың сәби шағынан іске аса бастайтын, біртіндеп жетілетін кезең. Олай болса, баланың тілін дамыту жұмысы отбасынан, балабақшадан бастап жүйелі түрде жүргізілуі тиіс. Балабақшада тілдік қатынастың ең маңызды түрі ауызша сөйлеп үйрену жатады. Ол болса сөздерді байланыстырып айту арқасында жүзеге асады. Сөздің байланысты айтылуы баланың тілдік және ақыл-ой дамуымен біртұтас жүреді.

Ертегі, әңгімені, өлең – тақпақтар мен жаңылтпаштарды, мақал - мәтелдер мен жұмбақтарды мәнерлеп оқып беру мен әсерлеп айту – тек қана олардың сөздік құрамын байытып қана қоймайды, сонымен қатар, сәбидің ақыл- ойының жетілуіне әсерін тигізеді. Баланың әдепті болып өсуіне Отанын, өз ұлтын, өз жерін сүюі, оны қадірлей білуі ауыз әдебиеті мен көркем әдебиеттің ықпалы зор. Өйткені,

бала кітаптағы жағымды кейіпкерлерге еліктеп еркелікке, еңбекке құлшынып өседі. Балабақшада балалардың жас ерекшелігіне лайықты көркем әдебиет шығармаларын, оқыған шығарма мазмұнын әңгімелеп айтқызу, суретке қарап әңгімелеу, ертегілер оқып беру, мақал-мәтел, жаңылтпаш, тақпақтар үйрету сияқты жұмыстары арқылы бала тілін дамытуға болады. Баланы ана тілінде анық, жүйелі, өзгелерге түсінікті, мәнерлі үн ырғағымен келістіре сөйлеуге, сөздің дыбыстық құрамын дұрыс жеткізуге мектепке дейінгі кезеңде үйрету керек. Тәрбиеші әр баланың тілін зерттеп, ерекшелігін жете меңгергеннен кейін, тәрбие білім беру үрдісіне күн тәртібінің қолайлы сәттерінде дыбыстарды дұрыс дыбыстауға орай жаттығу жұмыстарын жоспарлы түрде ұйымдастырып жүргізеді.

Сөздің дыбыстық жағын меңгерту бала тілін зерттеп, қай дыбысты айта алмайтынын анықтау; артикуляциялық аппаратты дайындау кезеңі; сөз, сөйлем, өлең, жұмбақ, жаңылтпаштарды айтқызып, дыбыстарды үйрету.

Балалардың сөздік қорын, тіл байлығын дамыту барысында қолданылатын әдістерге тоқталатын болсақ:

1. Сахна ойындары. Оның барысында қажетті дыбысқа байланысты сөздер, сөйлемдер бірнеше рет қолданылады. әр кейіпкерді сөйлете отырып, балаларға қайталату.

2. Сөздің дыбыстық жағын анық айтуға жаттықтыруда шағын әңгіме, ертегілерді мәнерлеп оқып беруге болады.

3. Дидактикалық жаттығулар жасау. «Ғажайып қалта» «Не өзгерді?» үстел үстінде ойнайтын ойындарды пайдаланып, әр дыбысқа байланысты суреттерді топтап алу.

4. Жұмбақ, мақал - мәтел, жаңылтпаштарды айтқызу арқылы қажетті дыбысты бекіту. Топтағы балаларға ертегілерді ең алдымен ауызша айтып беремін. Сонан соң айтылған ертегінің мазмұнын толық қабылдау және тіл байлықтарын арттыру мақсатымен сахналап рөлдерге бөліп ойнатамын. Мысалы: «Бауырсақ» «Шалқан» «Мақта қыз бен мысық» «Алдар көсе мен

тоңғақ бай» «Күз түсті» ертегілері. Түрлі ойын - жаттығулардың бала тіліне тигізер ықпалы мол. Мысалы: «Күз түсті» ертегісін алып ойын - жаттығу ретінде өткізіп жүрмін. Халық ауыз әдебиетінде ерте заманнан келе жатқан өзіндік ерекшеліктерімен танылған халықтың асыл ойының көркем жиынтығы мақал мәтелдер арқылы да беріледі. Сондықтан, «**Менің Қазақстаным**» «**Отбасы**» «**Менің ауылым**» тақырыптарын өткенде:

Туған жер – алтын бесік

Өз үйім - өлең төсегім

Отан – оттан да ыстық

**Батырлық, ерлік туралы:
Жауынмен жер көгереді,
Батамен ел көгереді**

**Ер - елдің көркі,
Өсімдік жердің көркі,** мақал-мәтелдерін қолданамын.

Бала тілінің дамуына жұмбақтар үлкен роль атқарады.

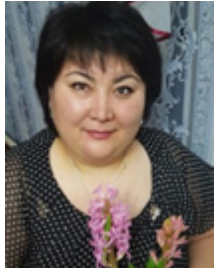
Кешкісін маздап жанады,
Таң атса сөніп қалады (**Жұлдыз**)

Қырманнан көрдім,
Ырыздығы елдің (**Дән**)

Басында аппақ шәлі,
Етегі елдің сәні (**Тау**).

Балалардың ана тіліндегі дыбыстарды анықайтып, дұрыс сөйлей білуге балабақшада берілер тәрбиенің ықпалы зор. Айналадағы дүниені, табиғатты бақылап түсіндіріп әрдайым жаңа сөздермен, сөздік қорын толықтырып отыру қажет деп есептеймін. Жоғарыда айтылған мүмкіндіктерге сай балалардың сөйлеу қабілеттерін тереңдетіп, шығармашылық қабілеттерін дамытуда айтқан әңгімесіне, өзі құрастырған қысқа әңгімелеріне бағыт - бағдар бере отырып, тіл байлығын, сөздік қорын дамытуды басты назарда ұстау керек.

Балабақшада қазақ тілін мнемокестемен үйретудің тиімді жолдары

Абдрахманова Таннұры Даулетбекқызы
«Талбесік» бөбекжайының
қазақ тілі мұғалімі

«Балаға жаңа бес сөз айтса ол есте сақтай алмай қиналады, ал жиырма сөзді суретпен көрсетсе тез есінде сақтайды»

К.Д. Ушинский

Балабақшада қазақ тілін оқытудың қай түрін алсақта, ол оқыту, үйрету үрдісінің бүкіл жүйесін қамтиды. Балалардың ақыл-ойына, қабілеттерінің дамуына жетудің бірден-бір жолы - өзара тілдік қарым-қатынас. Әр баланың табиғи қабілетін ескере отырып, балаға көмекші әрі сүйемелдеуші болып, әрдайым жанынан достық қарым-қатынаста болсақ, оқыту мазмұнын жаңғыртуға, әрі тиімді әдіс-тәсілдерді кеңірек қолдануға еркін жол ашады.

Мектепке дейінгі балаларға қазақ тілді үйретудің басты шарттары топта жағымды психологиялық климат, мейірімді орта, қазақ тілінде тілдесудің қуану сияқты факторлар өз себін тигізеді. Қазақ тілін үйретуде балалардың қорларын байыту, молайту, сөздіктерінің белсенділігін арттыру, күнделікті өмірде қолдана білуіне бағыт беру, қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтырып, тіл мәдениетін жетілдіру, сөйлем құрап, сөйлесу тәжірибесін ұдайы ұйымдастыру - балалардың қазақ тіліне деген сүйіспеншілігін арттырып, мемлекеттік тілдің мәртебесін ұғынып, тілінің жетілуіне ұстаздық әсер көрсетудің маңызы зор. Тіл тағдырына терең қарап, мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндерге қазақ тілін үйретудегі талап, міндеттер балабақшамызда жақсы іске асырылуда.

Өз жұмысымда балабақша ұжымының

алдында қойған мақсатымен ұштастырамын. Жаңа технологияны, әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану білім сапасын көтереді. Ең басты мақсатым: жаңа технологиялық әдістерді қолдана отырып, балаларға сапалы да терең білім беру, олардың ойлау қабілеттері мен есте сақтау қабілеттерін жетілдіре отырып, қазақ тілінде еркін сөйлеу дәрежесін көтеру. Ең тиімді әдістерінің бірі «Мнемокесте» әдістемесі. Бұл әдістеме бойынша баланың шығармашылық қиялын, ойын, тілін дамыту үшін бала көп сөйлеу керек, ойын толық айтуы тиіс. Қысқаша осы әдіске тоқталып кетейін. Балалардың жас ерекшеліктеріне қарай ойын түрлері де әр түрлі болып келеді. Баланы ойынға қызықтыра отырып, оқу іс-әрекетіне айландырып, мнемокесте түрін күрделендіре түсу керек.

Көркем шығармаларды мнемокесте арқылы жатқа айта білу. Мен өз тәжірибемде өлеңдерді жаттатуда бұл әдісті көп қолданам. Балалар өлеңдерді жаттай отырып, ойлайды, қиялдайды, ненің дұрыс, ненің дұрыс емес екенін ойлап отырып, саралайды, тілдері дамып, байланыстыра сөйлеуі қалыптасады.

Мұндағы көзделетін мақсат - табиғат құбылыстарына, тазалыққа, жыл мезгіліне байланысты өлең-тақпақтарды сызба арқылы жаттату. Мнемокестесін қолдана отырып, сөздік қорын молайту, тіл байлығын дамыту. Мысалы, нанды қастерлеу,

тазалықты сақтау, өсімдіктерді, жәндіктерді қорғауды құрғақ сөзбен жаттатып қана қоймай, тірек түрінде үйретсе – балаларға түсінікті болады, балалардың оны жаттауға деген қызығушылығы артады, тез жаттап алады.

Мен бұл әдістемемде өлең, тақпақтардың мнемокестесін алдым. Сызбалар әртүрлі топтың балаларына арнап дайындалған. Балалар өлең, тақпақты жаттағанды өте жақсы көреді. Тыңдағанды, әңгімелегенді ұнатады. Бірақ, барлығы тез ұғып алмайды: кейбіреуінде қиыншылықтар туындайды, тез шаршайды. Балалардың өлең, тақпақ жаттауға деген қызығушылығын арттыру үшін, мектепке дейінгі балалардың көрнекі-бейнелік кеңістігін бағдарлауға арналған мнемотехника тәсілдерін қолданамыз. Мнемосызбада кейіпкерлердің сызбалық бейнелері салынған, табиғат құбылыстары, кейбір іс-әрекеттер, яғни, керек деп саналатын жайттар бейнеленеді. Сызба-суретке қарасаңыз бәрі қарапайым, түсінікті. Жаңа тақпақты үйренгенде де алдымен шығармада кездесетін жаңа сөздер талқыланады. «Оқу құралдарының мінезі - мектеп мінезінің айнасы», - деп атақты педагог, психолог, ақын Мағжан Жұмабаев айтқандай, біздің берер біліміміз, тәрбие жолына пайдаланатын әдістемелер мәнді, жұмыр болуы керек. Балаға тән білім баланың ақылына лайықталып, талабын шабыттандыратындай, ойын оятарлық, іскерлігін дамытарлықтай, бастаған істің нәтижесіне жетуге тырысарлықтай нәрлі болуы керек.

Мысалы, Өтебай Тұрманжановтың

«Қызық ойын» өлеңін алайық:

«Ойыншықтарды шашпаймын.

Шкафтарды ашпаймын.

Кубиктерден үй жасап,

Қызық ойын бастаймын»

«Ұқыпты бала» деген

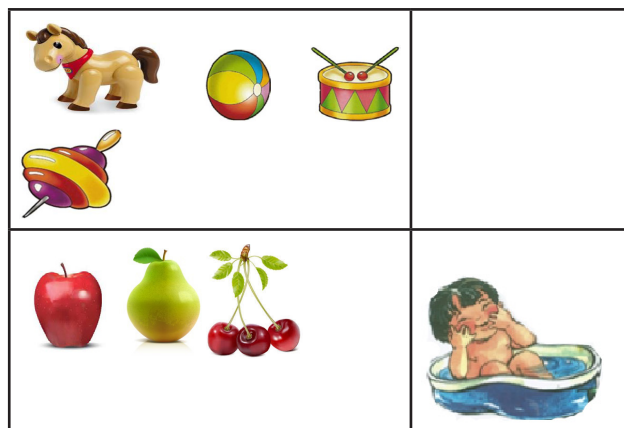
М.Әлімбаевтің

«Жуып жеймін үнемі,

Алма, алмұрт, шиені.

Суды жақсы көремін,

Қашанда таза жүремін», өлеңдеріне мынандай суреттер реті алынды:

Өлеңдердің жалғасын әрі қарай жалғастыра беруге болады. Мен қолмен нұсқап тұрсам болды, бала өлең шумақтарының ретін біліп шығады. Көзбен көру, ыммен іздендіру баланы сөйлетіп қана қоймайды, ойлантады, толғантады. Әр баланың қиялын ұштап, көркем сөзге деген, жалпы қазақтың қасиетті сөзіне деген сүйіспеншілігін тудырады.

Ескеретін жайт: қазақ балалары өлеңдердің авторларын білмейді. Біздің ұсынысымыз кейбір шағын орталықтарында атаулары жоқ, сондай орталықтардың аты балалар ақынының атымен аталса жақсы болар еді. «Мүбәрак ата» деген аты болатын болса, мүмкін осы ақынның шығармаларын балалар көп жаттап өсер ме еді. Табиғат жайлы көп жазған М.Жаманбалиновтың бір өлеңін алып көрелік:

Ара гүлге қонады,

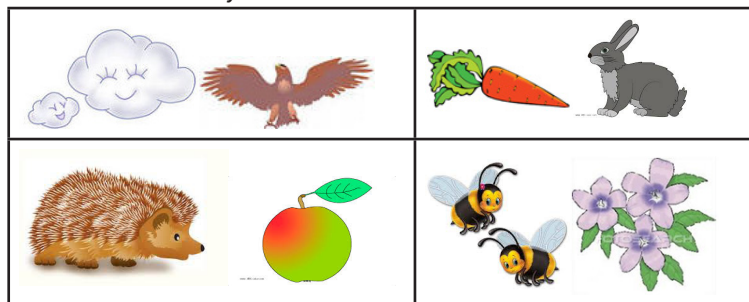
Кірпі алма тағады.

Қоян сәбіз жинады

Бүркіт көкпен ұштасты,

Балалар қол ұстасты,

Тату-тәтті достасты!

Тәжірибе көрсеткендей, тақпақты әртүрлі сарында, әртүрлі әуезде жаттауға болады. Мысалы: тәрбиешінің қолында әртүрлі заттар бейнеленген белгілер бар. Тәрбиеші қоңыраудың суретін көрсеткенде

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

- балалар тақпақты көңілді айтады, ал, тасбақаның суретін көрсеткенде - балалар баяу айтады. Осылайша, балалар көрсетілген белгілерге қарай отырып, тақпақты қайталайды.

Екі қоянды қуған, біреуін де ұстай алмайды мақалына мнемокесте:

Балалардың әңгімелеуіне мнемокесте өте қолайлы

Мысалы: Өзі туралы

Менің атым _____ . Анамның аты _____ . Әкем _____ .

Мені кішкентай (үлкен) ағам (әпкем) _____ .

_____ Анам жұмыс істейді, ал, әкем _____ .

Менің әжем _____ тоқып, тіге алады, ал атам _____ бақта ағаштан орындық жасайды

Біз ағам екеуіміз (әпкем) атам мен әжемде демалғанды ұнатамыз, онда біз орманға барып суға түсеміз.

Біз өз отбасымызды өте жақсы көреміз

Тақырыбы: «Алма».

Алманы көзбен көріп, оның қызыл, үлкен екенін анықтадық.

Қолмен ұстап, оның тегіс және қатты екенін анықтадық.

Дәмін алып, оның қышқыл немесе тәтті екенін анықтадық.

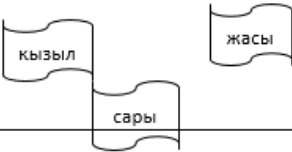

Алманы иіскедік: хош, жұпар иісті екенін анықтадық.

? – қайда өседі? Оның ағашта өсетінін анықтау.

Мұндай сұлбаны мектепалды топтарында қолданса, келесі сұлбаны естияр топтарында қолдану тиімді.

Тақырыбы: «Алмұрт»

Алмұртты көзбен көріп, оның жасыл, үлкен екенін анықтадық.

	→		Түсі
	→		Көлемі
	→		Пішіні
	→		Дәмі
	→		Қайда өседі

Қолмен ұстап, оның тегіс және қатты екенін анықтадық.

Дәмін алып, оның қышқыл немесе тәтті екенін анықтадық.

Алмұртты иіскедік: хош, жұпар иісті екенін анықтадық.

? – қайда өседі? Оның ағашта өсетінін анықтау.

Мнемокесте өз тәжірибемде

Баланың сөзік қорын дамытп тілін дамыту үшін қандай сөздер қолдануға болады? Мнемокестені қолданыңыздар!

Мен өз оқу іс-әрекетімде Л.Е. Белаусованың «Әңгімелеуге үйрен, ол оңай!» кітабын қолданамын. Әңгімелер мен тақпақтарға мнемокестелер тиімді жасалған. Ол балалардың әңгімелеуіне өте тиімді. Әрбір әңгімедегі суреттер балаларға әңгімелеуге оңай. Ал суреттерді бояуға болады. Бұл балалардың ұсақ саусақ қол қимылдарын дамытады. Суреттер мен символдарды оқу іс-әрекетімде қолданғанда балалар басында кішкене сескенеді, суреттеді естерінде сақтай алмайтынына қорықты. Бірақ бірте-бірте балалар суреттерді ауыстра отырып әңгіме құрап, өздері еркін әңгіме құрастырып, әңгімелей алды. Бұл суреттер мен символдар балаларға өте қызықты болды.

«Суреттерді оқу». Балалар ойнайды, ал біз оның нәтижесін көреміз.

схемалар және символдар мен таблицалар – ол көмекшілер, олар есту ақпараттарын есте қалдырады, көру ақпараттарын талқылатады, балалның әңгімелеуіне көмекші құрал.

Ең басында біз балалармен суреттер арқылы әңгімелесек, одан кейін символдармен жұмыс істедік.

Өз тәжірибем бойынша көп қиындыққа кезіктім. Әңгіме мазмұны көбінде бірдей болатын. Айырмашылығы тек сөйлем санында немесе толықтығында. Бірінші әңгімелер тек қана сөз тіркестерден тұратын: бастауыш-баяндауыш болып. /мысық жатыр, басқасы ұйықтап жатыр/, қайталау сөздерден / сосын, кейін/, сөйлем арасындағы ұзақ үзілістерден. Бастысы - бала өзі әңгіме құрамайды, алдындағы әңгімені қайталайды.

Жалығып отырған балаларға жиі ескерту беріп отырдым. Ол тек 30-40 секундқа жететін. 4-5 баланы ғана сұрап үлгеретінмін, қалғандары немқұрайлы тыңдаушы болатын. Айтарым, бұдан да қызықсыз сабақ менде болмаған. Бірақ, осындай сабақ жүргізілуі және оң нәтиже беруі тиіс. Өйткені, бала мектепте сурет бойынша әңгімелей алу керек. Сурет бойынша әңгіме құру үшін сөз байлығын кеңейту керек. Жұмысты бірінші мнемоквадраттан құраймыз, сосын мнеможолға көшеміз, мнемокестеде не бейнелеуге болады? Негізі, мнемокесте - ол графикалық немесе жартылай графикалық ертегі кейіпкерлерінің немесе табиғат құбылысының суреті, болмаса өзіне белгілі заттың бейнесі. Тіл дамытудың дидактикалық құралы;

Оларды тіл дамытуда, балалардың сөздік қорын дамытуға қолдануға болады;

Мнемокестені әңгіме құрастыруға, әңгімелегенде қолдануға болады;

Мнемокесте көмегімен мынандай міндеттерді шешуге болады:

Тіл дамыту және сөздік қорларын молайту.

Кейіпкерлерді символмен белгілеу.

Жадыны дамыту, жалпы ойлау зейінін дамыту.

Ұсақ саусақ қимылын дамыту.

Балалабақшада мнемокестені қолдану

Мнемокесте не береді?

Мнемокесте мен таблица мнемокестелерді қолдану нәтижелері:

Тек сөздік қоры дамиды және айналамен танысу көзқарасы дамиды.

Әңгімелеуге ынтасы оянады— әңгімелеу оңай екенін түсінеді.

Тақпақты жаттау балаларға ойынға айналады.

Бұл мектепалды балалардың сөзін дамытуда тиімді әдіс-тәсіл екені анықталды. Баланың тілінің даму нәтижесі баланың сөздік қорына байланысты екенін есте сақтау керек. Балалабақша - балалардың өмірінің ең маңызды да, алғашқы білім баспалдағы екенін ұмытпай, балаларға тиімді білім беру біздің қолымызда екенін ұмытпайық.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Жаттамақ: тақпақтар, өлеңдер. Құраст.Е.Өтетілеуов. – Алматы: Балауса, 1994
2. «Ана тілі айбыным» Хрестоматия. Балабақша тәрбиешілері мен әдіскерлерге арналған көмекші құрал. – Алматы 2009
3. Н.В. Новоторцева «Развитие речи детей»
4. В. Гербова «Развитие речи на занятиях с использованием сюжетных картинок».
5. В.Гербова «Занятия по развитию речи».
6. «Отбасы және балабақша» журналдары
7. Алтын Бақраденова Мектеп жасына дейінгі балалардың ауызша сөйлеу тілін дамыту
8. Большова, Т.В. Учимся по сказке. Балалардың ойлау қабілетін мнемокесте арқылы дамыту
- .Т.В. Большова / Спб.,2005 – 71с.
9. Л.Е. Беласованың «Әңгімелеуге үйрен, ол оңай!» 2003

Жаңартылған білім мазмұны – мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың негізі

Жалғасбаева Мейрамкул Егизбаевна

*Қызылорда облысы, Арал ауданы,
Ақбай ауылы КМҚК «Қызғалдақ»
балабақшасы меңгеруші*

Мектепке дейінгі білім берудің жаңартылған мазмұны мектепке дейінгі тәрбие мен мектеп алды даярлық топтарында педагогикалық үрдісті ұйымдастыруда жаңашыл әдіс-тәсілдерді пайдалануға мүмкіндік береді. Тәрбиенің бастауы, келешек ұрпақтың алғашқы баспалдағы мектепке дейінгі ұйымдар екені сөзсіз. Қазіргі уақытта әр мемлекеттің бәсекеге қабілеттілігі экономикасының дамуына қатысты болса, ал экономиканың қарыштап дамуы сол елдің азаматтарының білімділігі мен біліктілігіне байланысты екені баршаға мәлім. Сондықтан жаңартылған білім беру жүйесін болашақ талабына сәйкес дамыту басты бағыт деуге толық негіз бар.

Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Бүгінгі таңда оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарастар пайда болды. Міне, осыған байланысты балабақша тәрбиешілерінің алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және жаңа технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеттері тұр.

Жаңартылған білім беру мазмұны балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, оларды жан-жақты дамытуға бағытталған.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнын іске асыру балалардың жас

ерекшелігін ескере отырып, психология мен мектепке дейінгі педагогика және білім беру салаларын кіріктіру негізінде жүзеге асырылады. Барлық білім беру салалары бір-бірімен байланысты: бала оқи отырып таниды; тани отырып не білгені туралы айтады; зерттеу және пайымдау барысында құрбыларымен бірлесіп әрекет етеді. Осылай білім беру салаларының өзара кірігуі және өзара байланысы балада қоршаған ортаның тұтас бейнесін қалыптастыруды қамтамасыз етеді. Білім беру процесін іске асырудың инновациялық тәсілі мақсатында балалардың шығармашылық және зияткерлік қабілеттерін арттыратын, эмоционалды саланы дамытатын, баланың танымдық қабілеттерін арттыратын мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың жаңа, заманауи технологиялары мен әдістері енгізілген. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың мазмұны мектеп жасына дейінгі балаларға арналған үйретуші және дамытушы бағдарламалардан тұратын ресурстары бар интерактивтік жабдықтан тұрады. Аталған технологиялар электронды контент ресурстары мен дидактикалық үлестірме материалдарды үйлестіреді, бұл мектеп жасына дейінгі балалардың логикалық ойлауына, сенсорлық қабілеттерінің дамуына мүмкіндік береді.

Инновациялық технологиялардың ерекшеліктері бір уақыттағы әрекет барысында бірнеше әрекеттің қатар жүргізілуінен тұрады:

Мәтінді кәсіби дикторлардың айтуы;
Мультимедиялық анимациялық материалдарды көрсету;
Балалардың білім беру әрекетіне қатысуы.

Жеке тұлғаға бағытталған педагогика балалардың тәжірибе жинақтап, олардың өзіндік қызығушылықтары мен қажеттіліктерін іске асыруға мақсатталған жоба деуге де болады.

Жеке тұлғаға бағытталған технологиялар:
Ойын технологиясы;
Монтессори технологиясы;
Топтық оқыту технологиясы;

Ш.А. Амонашвилидің ізгілік технологиясы;

Интерактивті оқыту;

Дамыта оқыту технологиясы;

Проблемалық оқыту технологиясы;

ТРИЗ шығармашылық технологиялары бүгінгі мектепке дейінгі ұйымдар үшін өте тиімді болмақ. Сонымен қатар, мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық білім беру құралдарын қолданудың маңызы аса зор. Кез- келген педагогикалық ұжым, педагог жаңартылған білім мазмұнына құрылған іс-әрекетті ұйымдастыруға құқылы, дегенмен әр бастаманың басты нысаны бала екенін ұмытпаған жөн.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (12.08.2016ж№499);
2. Қазіргі заманауи оқу- тәрбие үдерісіндегі білім беру технологиялары Алматы қаласы 2017.
3. Логика 5-7 жастағы балаларға арналған Т.И. Идилова 2009ж. Алматы кітап
4. Дамыта оқыту технологиясы; автор:Бисенбаева Әлия
5. Мектепке дейінгі білім –тәрбие әдістемесі. Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал № 12, 2014

Ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру бойынша әдістемелік ұсынымдар

«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру мәселесі бойынша кезекті әдістемелік ұсынымдар әзірледі және жариялайды.

Бүкіл әлемде ерте жас (туғаннан бастап 3 жасқа дейін) баланың психикалық және физикалық дамуының маңызды кезеңі болып табылады. Бұл мәселенің өзектілігі балалар өмірінің алғашқы үш жылында өмір бойы қажет болатын әрекеттерді үйренеді.

Халықаралық зерттеулерде мектепке дейінгі ұйымға бару және мектептегі білім беру жетістіктерінің нәтижелері арасындағы оң байланыс анықталды. PISA зерттеуі ЭЫДҰ елдерінде балабақшаға кемінде бір жыл барған балалар мектептегі өз құрдастарынан 1,5 жылға алда екенін көрсетеді (Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы).

Ерте әлеуметтендіру мәселесінің маңыздылығы бірқатар құжаттармен расталады: «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы, Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, сондай-ақ Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевтың Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің үшінші отырысында сөйлеген сөзі және мектепке

дейінгі ұйымдардың қызметін реттейтін басқа да нормативтік-құқықтық актілер.

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының басты міндеттерінің бірі – әр баланың өміріндегі табысты бастама ретінде ерте жастағы балалардың сапалы мектепке дейінгі білімге қол жетімділігін кеңейту болып табылады. Қолжетімді және сапалы мектепке дейінгі білім беру Біріккен Ұлттар Ұйымының 2030 жылға дейін тұрақты даму міндеттерінде қамтылған.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес «әлеуметтендіру» термині «қоғамда толыққанды өмір сүру үшін қажетті білімді, біліктер мен дағдыларды, нормалар мен ережелерді меңгеру арқылы баланың әлеуметтік ортаға ену процесі» ретінде айқындалады.

Отбасы баланы әлеуметтендірудің алғашқы сатысы және ерте жаста оның тұлғасын дамытудың негізгі көзі. Отбасы – балаға білім мен тәжірибені беретін, рухани-адамгершілік құндылықтарды дарытатын, баланы өмірге баулитын, қоршаған ортаға бейімделуге көмектесетін жетекші.

Әлеуметтендірудің келесі сатысы – қарым-қатынастың неғұрлым күрделі түрі болып табылатын қоғамдық әлеуметке

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

(мектепке дейінгі ұйым) ену. Бейімделу әлеуметтендірудің нысаны болып табылады және баланың жаңа күн тәртібіне, бейтаныс адамдарға үйренуі оның физикалық және психикалық дамуына, одан әрі әл-ауқатының жақсаруына және мектепке дейінгі ұйым мен отбасы жағдайында жайлы өмір сүруіне байланысты.

Балаларды тәрбиелеуде маңызды мәселе – мектепке дейінгі ұйымға бейімделу кезеңінде олардың өмірін дұрыс ұйымдастыру. Әлеуметтік дағдыларды дамыту тетігі әлеуметтік дағдылар мен өз бетінше үйрену дағдыларын қалыптастыру бойынша арнайы ұйымдастырылған іс-шараларды өткізу болып табылады. Ата-аналар мен педагогтер әр баланың жеке тұлғасын қалыптастыру процесіне ықпал ететін ерекше күш болып табылады. Екі тараптың да ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру процесін тиімді ететін өз артықшылығы, ерекшеліктері бар.

Әдістемелік ұсынымдарда келесі сұрақтар ашылды:

- балаларды әлеуметтендіру: мақсаты, компоненттері мен құралдары;

- бала тұлғасын дамытудың психоәлеуметтік негізгі кезеңдері;

- ерте жастағы балалардың құрдастарымен қарым-қатынасының ерекшеліктері;

- мектепке дейінгі ұйым жағдайларына ерте жастағы балалардың бейімделуі;

- ерте жас тобындағы тәрбиелеу-білім беру процесі;

- заттық-кеңістіктік және дамытушы ортаның мазмұны;

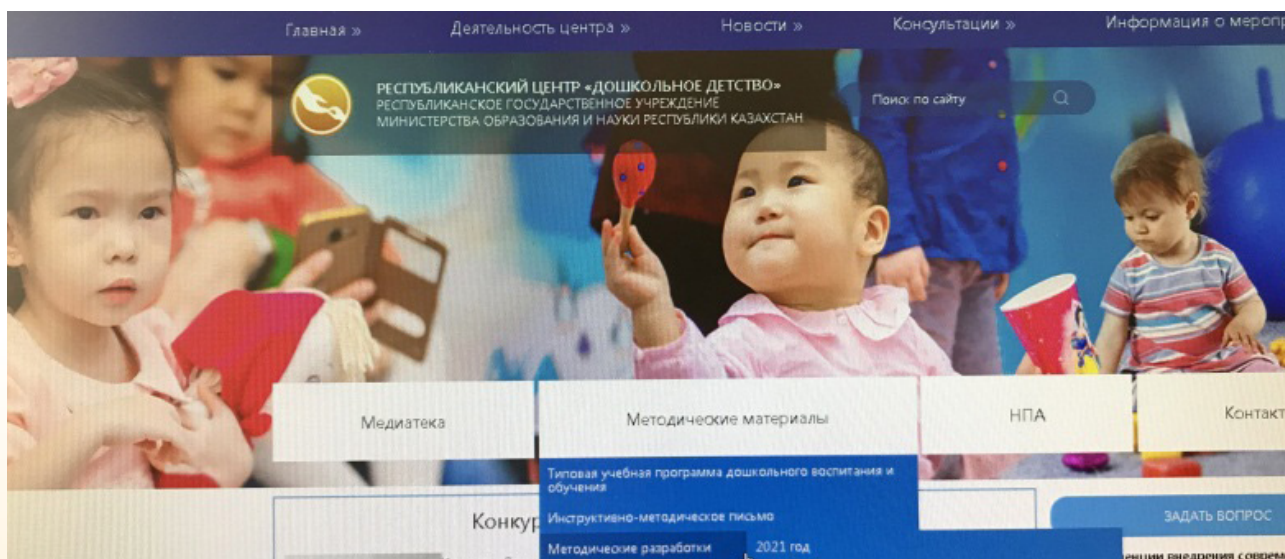
- балаларды ойындарда дамыту және тәрбиелеу;

- ерте жастағы балалармен жұмыс істеу үшін педагог тұлғасына қойылатын талаптар;

- ата-аналармен жұмыс;

Осылайша, мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің міндеті ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру мәселелері бойынша белгілі бір кәсіби дағдыларды, педагогикалық білімді меңгеру болып табылады.

Ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру бойынша әдістемелік ұсыныстарды www.rc-dd.kz сайты «Әдістемелік материалдар» айдарынан таба аласыз.

Методические рекомендации по социализации детей раннего возраста

Республиканским центром «Дошкольное детство» разработаны и опубликованы очередные методические рекомендации по проблеме социализации детей раннего возраста.

Во всем мире ранний возраст (от рождения до 3 лет) является важным периодом психического и физического развития ребёнка. Актуальность данной проблемы в том, что именно в первые три года жизни дети учатся тому, что будут использовать в течение всей дальнейшей жизни.

В международных исследованиях выявлена положительная связь между посещением дошкольной организации и результатами образовательных достижений в школе. Исследование PISA показывает, что в странах ОЭСР дети, посещавшие детский сад не менее одного года, опережают своих сверстников в школе на 1,5 года. (ГПРОН на 2020-2025гг).

Важность проблемы ранней социализации подтверждается рядом документов: Закон Республики Казахстан «Об образовании», Государственной программой развития образования и науки Республики Казахстан (далее – ГПРОН на 2020-2025 гг.), в выступлении Главы государства К.Токаева на третьем заседании Национального совета общественного доверия и другие нормативно-правовых актов, регулирующих

деятельность дошкольных организаций.

Одной из главных задач ГПРОН на 2020-2025 гг. в системе дошкольного воспитания и обучения является расширение доступа детей раннего возраста к качественному дошкольному образованию, как успешному старту в жизни каждого ребенка. Доступное и качественное дошкольное образование входит в перечень целей устойчивого развития Организации Объединенных Наций до 2030 года.

Термин «социализация», согласно Государственного общеобязательного стандарта дошкольного воспитания, определяется как «процесс вхождения ребенка в социальную среду через овладение знаниями, умениями и навыками, нормами, правилами, необходимыми для полноценной жизни в обществе».

Первая ступень социализации и главный источник личностного развития ребенка раннего возраста - семья. Семья - проводник, который передает малышу знания, опыт, духовно-нравственные ценности, обучает его, помогает приспособиться к жизни и окружающей среде.

Следующей ступенью социализации является вхождение в общественный, более сложный по своим отношениям, социум – дошкольная организация. Адаптация является формой социализации и от того, как проходит привыкание ребенка к новому

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

режиму, к незнакомым людям зависит его физическое и психическое развитие, дальнейшее благополучие и комфортное проживание в условиях дошкольной организации и семьи.

Важным моментом в воспитании детей имеет правильная организация их жизни в период адаптации к дошкольной организации. Механизмом развития социальных навыков является проведение специально организованных мероприятий по формированию социальных навыков и навыков самообучения. Родители и педагоги – две мощнейшие силы в процессе становления личности каждого человека, роль которых невозможно преувеличить. У обеих сторон есть свои преимущества, которые делают процесс социализации детей раннего возраста эффективным.

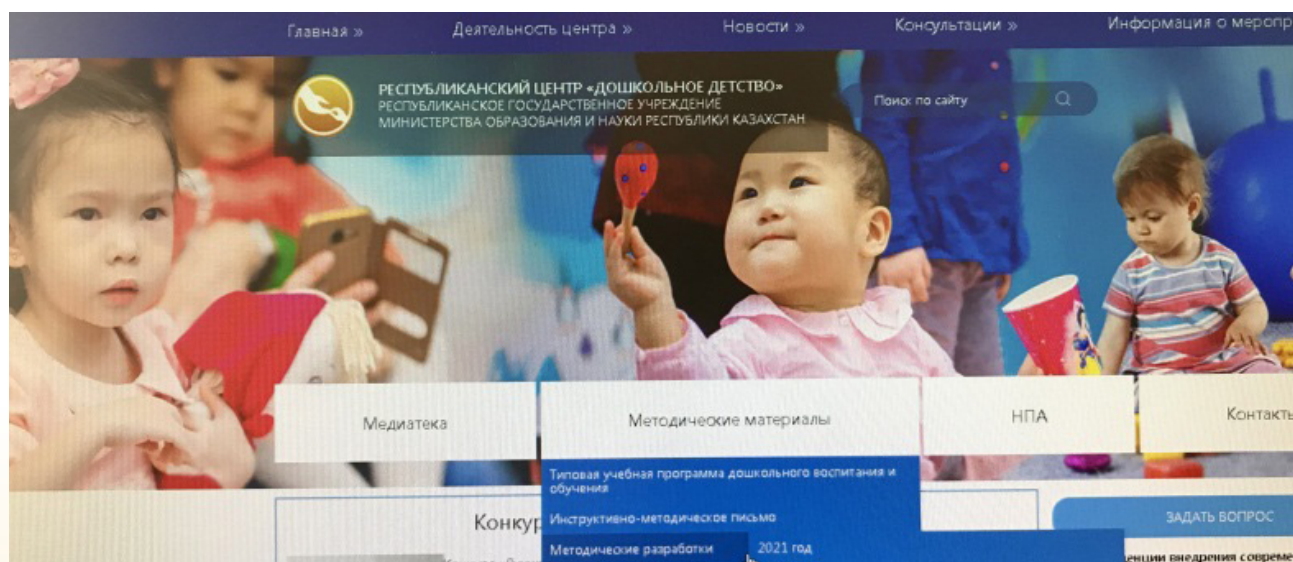
В методических рекомендациях раскрыты следующие вопросы:

- социализация детей: цель, компоненты, средства;

- основные этапы психосоциального развития личности ребенка;
- особенности общения со сверстниками у детей раннего возраста;
- адаптация детей раннего возраста к условиям дошкольной организации;
- воспитательно-образовательный процесс в группах раннего возраста;
- содержание предметно-пространственной и развивающей среды;
- развитие и воспитание в играх;
- требования к личности педагога для работы с детьми раннего возраста;
- работа с родителями.

Таким образом, задача педагогов дошкольных организаций заключается в том, чтобы овладеть педагогическими знаниями, определенными профессиональными навыками в вопросах социализации детей раннего возраста.

Методические рекомендации по социализации детей раннего возраста вы сможете найти на сайте www.rc-dd.kz в рубрике «Методические материалы».

Балалардың ойлау белсенділіктерін дамытатын ойындар

Саматова Күлпан Төлеутайқызы

Нұр-Сұлтан қаласы

№41 «Балдырған» балабақшасы

Дене шынықтыру нұсқаушысы

Ойын – баланың білім, білік дағдысын қалыптастыратын тәрбие құралы. Мектепке дейінгі ұйымдарда рухани-адамгершілікке тәрбиелеу әртүрлі әрекеттер арқылы жүзеге асырылады. Балалармен ойынның әртүрлерін ұйымдастыра отырып, бір-біріне деген қайырымдылық, мейірімділік, жанашырлық, достық, жолдастық сезімдерді тәрбиелеуге болады. Ал балаларды қоршаған ортамен таныстыру, тіл дамыту, табиғатпен таныстыру, сурет салу арқылы өлі-тірі табиғатқа деген сүйіспеншілік, ересектердің еңбегіне қызығу мен сыйластық сияқты адамгершілік сапалары қалыптастырылады. Ойын арқылы баланың дене құрылысы жетіліп, өзі жасаған қимылына сенімі артады. Баланың бойында ойлау, тапқырлық, шыдамдылық, белсенділік қасиеттер қалыптасады.

Ойын мазмұны мен түріне қарай: мазмұнды-бейнелі, қимыл-қозғалыс, дидактикалық, құрылыс, кейіптендіру ойындары болып бөлінеді. Мазмұнды-бейнелі ойында балалар ойын мазмұнын түсінікті етіп жеткізуге тырысады, оған қажетті құрал-жабдықтарды табуға талпынады, оларды дайындау үшін еңбектенеді, ал еңбек ұжымдық әрекетке біріктіреді және шығармашылық әрекетке бағдарлайды, балалардың өзара қарым-қатынасын реттеп, олардың бойында адамгершілік сапаларды қалыптастырады. Бала алған рөлдеріне сай кейіпкердің киімін киіп, қимылын, дауыс ырғағын мәнерлі жеткізуге тырысады,

музыка, сурет арқылы алған біліктері мен дағдыларын пайдаланады, қуыршақты ұйықтату үшін бесік жырын айтып әлдилейді, суретт сабағында ыдыс, үй жиһаздарын, қағаздан құрастырған заттарды ойын құралы ретінде пайдаланады. Мазмұнды-бейнелі ойынның ерекшелігі: оны балалардың өздері жасауында, ал ойын қызметі айқын өнерпаздық және шығармашылық сипатта болады.

Бұл ойындар қысқа да, ұзақ та болуы мүмкін. Құрылыс ойынында бала сызық бойына әдемі үй құрылысын жасап, оның бояуларының бір-бірімен келісімді болуын қадағалайды. Құрылыс материалдарын пішіні, түсі бойынша симметриялы орналастырып, оларды көлемі (кең, тар), биіктігі (биік, аласа) бойынша салыстырады. Ойын барысында шығармашылық танытып, жаңа мазмұн ойластырып, белсенділік көрсетеді. Өзінің және құрдастарының тұрғызған құрылыстарының сапасына баға береді. Дидактикалық ойын барысында есту, көру, сезіну, қабылдау сияқты үрдістері дамып, балалар музыкалық ойыншықтар мен әр түрлі саздық аспаптардың дыбыс шығару ерекшелігін ажыратуға, заттарды пішініне, түсіне, көлеміне қарай іріктеуге, әр түрлі қимылдарды орындауға үйренеді.

Ауызша ойналатын дидактикалық ойындарда сұрақ, өтініш, келісімді білдіретін дауыс ырғақтарына еліктеу қабілеттері жетіледі. Ертегі немесе әңгіменің мазмұны бойынша бөлек-бөлек суреттерді пайда-

ланғанда оларды белгілі бір тәртіппен жинау үшін байқағыштық пен тапқырлық көрсетеді. Қимыл-қозғалыс ойынында балалар санамақтар, өлеңдер, тақпақтар қолданады.

Бұндай ойындарда балалардың ептілігі, қимылдың әдемілігі дамып қалыптасады, кеңістікті, уақытты бағдарлауға үйренеді, батылдық, тапқырлық, қайраттылық, достық, жолдастық көмек, тәртіптілік, ойын ережесіне бағына білу сияқты адамгершілік сапалар тәрбиеленеді. Бала өмір құбылыстарына, адамдарға, жануарларға деген ынтасын, қоғамдық мәні бар әрекетке деген құштарлығын ойын арқылы қанағаттандыратындықтан, ойынның қай түрі болсын балалардың адамгершілік тәрбиесінің дамуында маңызды рөл атқарады.

Баланың өмірге қадам басардағы алғашқы қимыл-әрекеті – ойын, сондықтан да оның мәні ерекше. Мектеп жасына дейінгі баланың өмірді тануы, еңбекке қатынасы, психологиялық ерекшеліктері осы ойын үстінде қалыптасады. Осыдан келіп ойын туралы мынандай тұжырым жасалады:

а) ойын - тәрбие құралы, ақыл-ойды, тілді ұстартады, сөздік қорды байытады, өмірді танытып, сезімді кеңейтеді тәрбиелейді.

ә) ерік және мінез қасиеттерін бекітеді, адамгершілік сапаны жетілдіреді.

б) ұжымдық сезім әрекеттері өсе түседі.

в) эстетикалық тәрбие беру-өнерді, көркемдікті түсіндіру құралына айналады.

г) еңбек тәрбиесін беру мақсаттарын шешуге мүмкіндік береді.

д) дене күшінің жетілуіне көмектеседі-ойын баланы жан-жақты жарасымды

тәрбиелеудің психологиялық және физиологиялық негіздері болып табылады. Ойынға тек ойын деп қарамай халықтың асыл қазынасы, бір жүйеге келтірілген тамаша тәрбие құралы деп қарау маңызды болып табылады. Көрнекті жазушы М.О. Әуезов: «Біздің заманымыздың өмір кешкен ұзақ жолында өздері қызықтаған алуан өнері бар ғой. Ойын деген менің түсінуімше, көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше бір мағыналары болған» – деп жазған.

Халқымыз ұлттық ойындарында ұрпақ камын ойлаған, бір жүйеге келтіріліп өрнектелген ой мен әрекеттің, құпия философияны түсінуге жетелейтін адамгершілік үлгі-өнегенің желісі бар. Ұлттық ойындар отбасы тәрбиесінен бастап, балабақшада түрлі тәрбиелік шараларда қолданылады. Ұлттық мұраның бай қазынасының бірі – халықтың ұлттық ойындары көп салалы, көп қырлы құбылыс, ол тек ойындық сала емес, мәні жағынан да балабақша тәрбиеленушілерінің рухани өресі кең өсіп – жетілуіне, эстетикалық мәдениетін қалыптастыруға тәрбиелейтін негізгі құралдардың бірі.

Ұлттық ойындар мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшелігіне байланысты ойналады. Атап өтсек, санамақ, тәй-тәй, айгөлек, соқыр теке, қуырмаш, алақан соқпақ, ақ серек-көк серек» т.б. ойындарын жатқызуға болады. Мұндай ойындар баланы тез ойлауға, тапқырлыққа баулып, жаңа тақырыптарды жылдам меңгеруге ықпал етеді, сөз тіркесіне, ұйқастыруға дағдыландырады.

Әдебиеттер:

1. А. Молдағаринов «Казахские детские игры»: Алма-Ата «Жалын» 1987 г.
2. «Қазақстан мектебі» журналы № 9-10 2005 ж.
3. Б. Төтенаев «Қазақтың ұлттық ойындары» Алматы: «Қайнар» баспасы 1994 ж.
4. М. Әлімбаев, Қ. Баянбаев «Шынашақ»: Алматы «Балауса» 1992 ж.
5. Э.Тлеулов. Дене тәрбиесі. Спорт ілімі мен әдістемесі: Алматы 1994ж.

«Ертеңгі жарқын болашақ – бүгінгі тәрбиелі ұрпақ» Тәрбие беру қағидалары

Бекенова Меруерт Джексенбековна

Ақмола облысы білім басқармасының
Бурабай ауданы бойынша білім бөлімінің
жанындағы Щучинск қаласының «Ақбота»
бөбекжайы
жоғары санатты әдіскер

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі жастағы балаларға ықпал ету, оның бойында жақсы қасиеттерге тәрбиелеу мүмкіндігін жіберіп алмау туралы айтылған. Еліміздің ертеңі болашақ ұрпақтың тәрбиелі, саналы, білімді азамат болып өсуіне бағытталған

Түйін сөздер: тәрбие, тәрбиеші, тәрбиеленуші

Мақала мәтіні: бөбекжайдағы тәрбие жұмысы, тәрбиешінің тәрбие берудегі қызметі, іс-әрекеті, баламен қарым-қатынасқа түсе білуі және ұйымдастырушылығы, ізденушілігі, нәтиже шығара алушындығын ескеріп, жарыс түріндегі іс-шараны өткізу құрылымы.

Барысы:

I. Ой сергіту: «Бала және біздің арамыз-
дағы қарым-қатынас»

1 жаттығу - «Балалыққа оралу».

Орындыққа отырып, көздеріңізді жұмып, бір сәт өздеріңізді кішкентай екенмін деп елестетіп, үлкендермен (тәрбиешімен) болған қарым-қатынасыңызды еске түсіріңіз. Енді сезіміңізді талдап көріңіз (бала болған сәттегі көзқарасыңызды және өзіңізді тәрбиеші ретіндегі көзқарасыңызды).

2 жаттығу - «Егер мен...». Өзіңіздің бейнеңізді жағдаятта бейнелеңіз:

Егер мен тәрбиеші болсам, онда...

Егер мен бала болсам, онда...

3 жаттығу - «Бала» сөзіне арналған сіздің теңеуіңіз қандай?».

- Бүлдіршінге теңеумен мінездеме беріңіз. Сіз үшін ең басты бір ғана сөз болуға тиісті.

II. Кіріспе. Теориялық бөлім: «Ертеңгі жарқын болашақ – бүгінгі тәрбиелі ұрпақ».

Халқымыз ежелден бала тәрбиесіне ерекше көңіл бөліп, олардың мейірімді,

ақылды, парасаты мол, еңбекқор болып өсуіне бағыт-бағдар беріп отырған. Әдетте, нәресте дүниеге келгенде нәзік, ақ қағаздай таза болады, ал өсе келе барлық жақсылық пен жамандыққа үйренеді. Ата-ананың, педагогтың басты міндеті – жас өскіндердің мөлдір шықтай таза, періштедей пәк жан дүниесін келеңсіз қылықтардан қызғыштай қорғай білуге тиісті. Үнемі бала тәрбиесіне сәйкес айтылып жүрген, «бала балқыған қорғасындай, қандай да қалыпқа құюға болады» немесе «бала - жас талдай қалай баптасаң, солай өседі» деген халық даналығы да осыған сәйкес шықса керек. Еліміздің ертеңгі жарқын болашағын өркениетке жетелейтін ұрпақ тәрбиесі - бүгінгі күннің ең өзекті мәселесі. Жан-жануар, өсімдікке ауа, жарық, су, азық қалай керек болса, балаға тәрбие беру де сондай қажет. Тәрбие беру барысында ең алдымен өз ана тілінде сөйлеуге үйрету, ұлттық дәстүр негізінде оларды әдептілікке, инабаттылыққа, қайырымдылыққа баулу, эстетикалық сезімін оятып, өмірдегі әртүрлі әрекеттерді

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

ажыратуға, тани білуге үйрету міндеттерін жүзеге асыру көзделеді.

III. Тәрбие үрдісінің қағидаларын анықтау (ой қозғау).

- Тәрбие қандай қағидалардан құрылады?

Тәрбиешінің тәрбие үрдісін жүзеге асырудағы ұстанатын басты қағидалары:

- тәрбие мақсаты мен міндеттерін айқындау;
- тәрбие жұмысын ұйымдастыруда қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету;
- тәрбие нәтижесіне жету жолдарын анықтау;
- нұсқау беру және көмек көрсету.

IV. Тәрбие берудегі іс-әрекеттер мен түрлері.

Тәрбиеші жан-жақты, өз бойындағы білімді алдындағы бүлдіршінге ұялата аларлықтай әдіскерлік шеберлігі, тәрбие беруде баланың психологиялық ой-өрісінің өсу, даму дәрежесін бақылай алатын сезімтал психолог болуы қажет.

«Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға», - деп, ұлы ақын Абай айтқандай, тәрбиеші бала тәрбиелеу жолында үлкен сындардан өтеді. Көзге көрінбес өте нәзік балғын сезімдерге жол тауып, тәрбиенің небір құнды қасиеттерін дарыту, педагогикалық шеберлікті қажет етеді. Тәрбиешінің тәрбие берудегі іс-

әрекеттеріне: ұйымдастырушылығы, баламен қарым-қатынасқа түсе білуі, әр істі болжай білушілігі, түрлі әрекеттің қызықты әрі тиімді болуы барысындағы ізденушілігі, диагностика жасап, нәтиже шығара алушылығы есепке алынады. Тәрбиешінің іс-әрекет түрлері: танымдық, еңбек, қоғамдық, сауықтырушылық- спорттық, эстетикалық, көркемдік болып есептеледі.

Ү. «Даналық сөзге құлақ сал»

- «Жас жеткіншектеріңізді көрсетсеңіздер, мен сіздердің болашақтарыңызды айтып берейін».

Әл-Фараби

- Іс тындырсаң, аптықпа, өлшеп-пішіп асықпа!

Даналардың сөзі - ақыл, зер салсаң, зердеңе қонар.

**Рақымшыл болсаң, менмен болма,
Рақымың болмай мақтансаң, қиын-қыстауда қиналарсың,**

Туғанның мәртебесін өсіргің келсе, сый-сияпат көрсет

Махмұд Қашғари.

- «Адамның жақсы өмір сүруіне үш сапа негіз бола алады, олар барлығынан басым болатын – адал еңбек, мінсіз ақыл, таза жүрек»

Шәкәрім.

ҮІ. Топтық жұмыс МДМ-дегі тәрбие жұмыс жоспарының құрылымының кестесін құру:

Ақыл-кеңес тәрбиесі	Адам-гершілік тәрбиесі	Пат-риоттық тәрбие	Еңбек тәрбие-сі	Салауатты өмір салтын ұстану	Эстети-калық тәрбие	Экологи-ялық тәрбие	Құқық-тық тәрбие

VII. Тәрбие барысындағы әдістер мен құралдар.

Баланың танымын қалыптастыруда *аңгімелеу, түсіндіру, сендіру, нұсқау беру, өнеге көрсету* әдістері қолданылады. Мінез-құлық тәжірибесін қалыптастыру және іс-әрекетті ұйымдастыру әдістері: *жаттығу, үйрету, педагогикалық талап ету, тапсырма беру, тәрбиелеуші жағдаяттар шешкізу.*

Ынталандыру әдістері: жарыс, мадақтау, жазалау

Тәрбие құралдарына жатады:

- еңбек;
- қарым-қатынас;
- сөз, өнер;
- спорт;
- ойын;

VIII. Жан-жақты тәрбиеге байланысты

мақал-мәтелдер

- «Ата-ананың тәрбиесі бала мінезінің іргетасы»;

- «Тәрбие басы - тіл»;

- «Ақыл – ізгі дос, әділ жолдас»;

- «Ізгілік ескірмейді де, жоғалмайды да».

IX. Тәрбие жұмысының заңдылықтары:

Бала айналаның сырын білген сайын олардың қиял дүниесі тереңдеп, ойлау қабілетінің аясы тереңдей түседі. Баланың мұндай ой қиялын құрғақ қызықтамай оны ұштап, дамытуға үлкен қамқорлықпен аялап қарау, тәрбиешінің абыройлы міндеті. Бұл міндетті жүзеге асыру мынандай заңдылықтарға негізделеді:

- Тәрбиені алға қойған мақсатқа бағыттау.

- Тәрбие жұмысын ізгілендіру. Бөбекжайда тәрбие мен оқыту жүйесін баланың психико-физиологиялық даму дәрежесіне, адамгершілік, шығармашылық қабілеттерін жетілдіруге, эстетикалық талғамын қалыптастыруға, жан-жақты дамуына бағыттау.

- Тәрбиенің қоғаммен, өмірмен, еңбекпен байланыстыру. Бөбекжай бұлдіршіні болашақ қоғам мүшесі болғандықтан, әр өткізілетін тәрбие жұмыстары өмірмен, қоғамдағы өзгерістермен, еңбек етумен, тәрбиенің қоғамдық әлеуметтік-экономикалық жағдайымен байланысты болу керек.

- Тәрбиеде жағымдыны тірек ету. Жақсы атқарылған жұмыс кез келген жаңа бастамаға үлгі болары анық. Сондықтан, балаға тәрбие

беруде жағымды, жақсыны ғана үлгі тұту қажет.

- Тәрбие жұмысын жекелей жүргізу. Тәрбие мен өзін-өзі тәрбиелеудің бірлігі мен балалардың жас және дербес ерекшеліктерін есепке алу, ұжым мен жеке тұлғаның өзара байланысына жүйелеу. Тәрбие барысында баланың жеке ерекшелігін, ақылын, іс-әрекет деңгейінің дамуын ескеру, айрықша қабілеттілігіне көңіл аудару, білуге құштарлығына, еңбек белсенділігіне бағдар көрсету.

X. Қорытындылау кезеңі.

Тәрбие нәтижесі қандай болмақ?

Мектеп жасына дейінгі бала тәрбиесінің өзіндік үлкен ерекшелігі, қыры мен сыры өте көп. Әрине, тәрбиеленушінің адамгершілік қасиеттерін, ой-қиялын, ойлау қабілетін дамытуда, педагогтің алатын орны маңызды. Баланың бөбекжайе сігін таңертең ашқаннан бастап, кешке үйіне қайтқанға дейінгі аралықта жүйелі жүргізілген тәрбие әрқашан нәтижелі болмақ. Ол нәтиже мынадай деңгейлермен анықталады:

- балалардың тәрбиелік деңгейі;

- балалардың қарым-қатынас дағдыларының қалыптасу деңгейі;

- тәрбиешілердің педагогикалық мәдениеті мен педагогикалық шеберлігінің деңгейі.

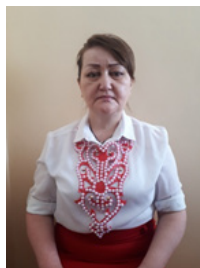
Осындай деңгейлер арқылы біз тәрбиенің тиімділігін арттырып, балаларды заман талабына сай, еліміздің азаматы етіп өсіре аламыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. К.Ю. Беляя «Инновационная деятельность в ДОУ» әдістемелік құралы. М. 2005ж.

2. Мектепке дейінгі білім – тәрбие әдістемесі. Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал № 12, 2014

Мектеп жасына дейінгі балалардың ой-өрісін ойын арқылы дамытудың маңызы

Омекешева Меруерт Абдулгазиевна

Қызылорда облысы,

Қызылорда қаласы

«Сыр самалы» бөбекжай-бақшасы

МКҚК педагог-тәрбиеші

Бала тәрбиесінің бастауы отбасында қаланады десек, ал қоршаған ортаны танып, дүниетанымының қалыптасуында балабақшалардың алатын орны зор. Онда балалар айналадағы құбылыстардың мәнін ұғынады, көпшілікпен тіл табысуды, ойлауды, сөйлеуді және т.б. үйренеді. Бүлдіршіндердің бойындағы табиғат берген ерекше қабілетін, дарындылығын тани білу, оның басқаға ұқсамайтын қабілетін аша білу ерекше қиын іс. Ал бұл істі атқару мектепке дейінгі ұйым педагогтеріне үлкен жауапкершілік пен бірқатар міндеттерді жүктейді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды «ойын баласы» деп те атасақ болады. Осыған орай, балабақшада балаға берілетін білім, оқу-тәрбие үрдісінің барлығы ойын арқылы жүзеге асады. Ойын түрінде өтілген ұйымдастырылған оқу қызметі балаға түсінікті, әрі қызықты болады. Белгілі ағартушы В.А. Сухомлинский «Ойын баланың алдынан өмір есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін дамытады, ойынсыз ақыл-ойдың қалыптасуы мүмкін емес» деген екен. Сондықтан болашақ қайраткер азаматтарды тәрбиелеуде ойындардың атқаратын рөлі ерекше.

Ойынның баланың интеллектуалдық дамуына ықпал ету мүмкіндігі педагогика ғылымы саласында жан-жақты қарастырылып, ойын әрекеті оқу қызметінің

жетекші формасына айналған. Ойын, ойыншық сөздері ой сөзімен тікелей байланысты, сөйтіп ойнау бір уақытта ойлаумен әрекеттеседі [1].

Ойын – бұл қарым-қатынас, өмірлік тәжірибе жинақтау құралы. Ойын кезінде балалардың бойындағы барлық психологиялық процестері, сезімдері мен эмоциялары, ерік-жігер қасиеттері шындалады, мінез-құлықтары айқындала түседі. Тәрбиешіге бала психологиясының өзіндік ерекшеліктері айқындалып, олармен оқу-тәрбие істерін жүргізудің тиімді әдіс-тәсілдерін қолдану мүмкіншіліктері туады. Бала өзіне жаңалық болып сезілген әр түрлі нәрселерге еліктегіш келеді. Осы қасиеттерімен бойындағы сезім мен қабілет ерекшеліктерін аңғартады.

Бүгінде баланың тілінің, ой өрісінің дамуы алаңдатарлық мәселе екені бәрімізге белгілі. Әдеби шығармалар, ертегі тыңдап өспеген бала компьютерлер мен ұялы телефондардан бас көтермей жатады. Соған байланысты баланың сөздік қоры аз, сөзге шорқақ, ортаға бейімделуі нашар, әрі ұялшақ қасиеттері басым боп келеді. Осындай кемшіліктерді байқай келе баланың бойындағы жақсы қасиеттер мен мүмкіндіктерді ашып, сөйлеуін, ой-өрістерін дамытып, олардың өнегелі де тәрбиелі болып қалыптасуын ойын әдісімен іске асыру арқылы үлкен оң нәтижелерге қол жеткізуге болатынын атап өткім келеді. Қазіргі таңда

балабақшаларда қолданылатын ойын түрлері өте көп. Соның ішінде балалардың ой-өрісін дамытуда пайдасы жоғары ойындар жайлы ой бөліскім келеді.

Арнайы ойын ұйымдастырылған оқу қызметінің мазмұнына қарай танымдық, дамытушы ойындарды, тапсырмаларды қолдану балаларды заттарды бір-бірімен салыстыруға, оларды қасиетіне қарай ажыратуға және оны танып білуге үйретеді. Әрбір ойын белгілі бір нәтижеге, мақсатқа негізделіп ұйымдастырылады. Мысалы, мазмұндық рөлдік ойындар баланың зейінін, есін, ойлауын, қиялын қалыптастыруға бағытталса, ал ақыл-ой ойындары баланың тапқырлығын, байқағыштығын, зейінін арттыруды мақсат етеді. Негізінен баланы дамытатын ойындар көп, бірақ соның ішінде ең жиі қолданылатыны: дамытушы, ұлттық, дидактикалық, және т.б. Аталған ойындардың барлығы да төмендегідей міндеттерге бағытталған:

1. есте сақтау мен зейінді дамыту;
2. сөздік қорды байыту;
3. ойлау мәдениетін жетілдіру;
4. шығармашылық қиялдарын дамыту [2].

Ал жоғарыда аталған міндеттерді жүзеге асыру барысында педагог мына талаптарды ескеріп жұмыс жасағаны жөн:

- ойынға берілген уақыттың баланы жалықтырмайтындай болуы;
- тақырып аясынан ауытқымай, оның ережесінің қатаң сақталуы;
- ойынға қажетті материалдар алдын ала даярлануы;
- ойынның балаға беретін білімдік және тәрбиелік мәні;
- баланың жан-жақты дамуына, танымдық қызметінің артуына әсер етуі керек [3].

Дамытушы ойындар негізінен балалардың ынта-ықыласын есепке ала отырып, оқуды қызықты етіп, білімді, білікті дағдыны қалыптастыруды мақсат етеді. Ойын ұйымдастыруда балаларға жетекші бола отырып, ойнай білуге, ойын ережесін сақтауға әрі оларды ойната отырып ойлануға бағыттайды, заттың атын немесе қасиетін есінде сақтап қалуға жол

ашады, ойынға қызықтыра отырып зейінін, қиялын дамытады. Заттармен ойналатын ойындар: «Ғажайып қапшық», «Қай ағаштың жапырағы» т.б. Үстел үсті ойындарын ұйымдастыруда домино, лото, суреттер қолданылады. Мысалы, «Суретті құрастыр», «Қандай затқа ұқсайды?», «Бір сөзбен ата», «Қандай түс», «Кім тез жинайды», «Әдемі гүл», «Бейнені құрастыр» т. б. Сонымен қатар «Санмақ», «Он саусақ» өлеңдерін жаттатып, мазмұнын түсіндіру арқылы балалардың тілін ұстартып, логикалық ой жүйелерін қалыптастыруға болады.

Балалардың ой-өрісін, логикасын дамытуда ұлттық ойындарды қолданудың да маңызы зор. Мысалы, «Сақина салу», «Ақсүйек» және тағы да басқа ойындарды атап өтуге болады.

Дидактикалық ойын балаларды адамгершілікке тәрбиелеу құралы болып табылады. Дидактикалық ойындарды оқу қызметінде пайдаланғанда арнайы мақсат көзделіп, нақты міндеттерді шешу керек. Ойнатылатын ойынның мақсаты бағдарламада анықталған білім, білік дағдылары жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, тиянақтау және пысықтау немесе тексеру сипатында болып келеді [4]. Бұл сипаттағы ойындар қазіргі кезде көбірек қолданыста екенін атап өткеніміз де жөн. Өйткені дидактикалық ойындар балаларды жан-жақты дамытуға бағытталып қана қоймай, ойын түрлері барлық психологиялық ерекшеліктерді өз талаптарында қамтиды.

Қорыта айтсақ, мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбиелеу-білім беру процесін жүргізу кезінде ойындарды тиімді қолдану арқылы көп нәрсеге қол жеткізуге болатынын аңғаруға болады. Сол үшін сапалы білім беру мен тәрбиелеу барысында әр баланың жеке дара ерекшелігін ескеріп, әр баланың қабілет нышанын анықтап, оны қалыптастыру, жетілдіру мен әрі қарай дамыту жолында аянбай еңбек ету қажет. Тәрбиеші әр баланың жүрегіне жол тауып, балалармен ортақ тіл табысқанда ғана олардың білім алуға деген ынта-ықыласы артады, білім алуға әрекеттенеді.

Предметно-игровая среда в детском саду

Бакитова Индира Умирбековна
г.Актобе
я/с №19 «Бұлақ» методист

Аннотация. Особое значение в детском саду придается предметно-игровой среде, так как основным видом деятельности ребенка является игра, и ее влияние на разностороннее развитие личности трудно переоценить. Разнообразие игр должно быть обеспечено предметно-игровой средой. Однако предметно-игровая среда групп детского сада практически не меняется: появились новые игрушки, игры, но обстановка, подход к организации среды остается тем же.

Ключевые слова: предметно-развивающая среда, игры, игрушки.

Предметно-развивающая среда является одним из условий, обеспечивающих качество дошкольного образования. Научно обоснованная организация среды в целом определяет эффективность образовательного процесса в учреждении дошкольного образования, создает благоприятные условия для развития личности и деятельности детей раннего и дошкольного возраста. Однако предметно-игровая среда групп детского сада практически не меняется: появились новые игрушки, игры, но обстановка, подход к организации среды остается тем же.

Особое требование предъявляется к предметно-игровой среде, поскольку среда является основным средством развития личности ребенка и источником его знаний и социального опыта. От этого во многом зависит характер игры, действия, которые ребенок выполняет, его чувства, переживания.

Игра – основной вид деятельности ребенка дошкольного возраста. Она является потребностью растущего организма.

Игра в дошкольном возрасте влияет на развитие всех сторон личности ребенка. Д. Б. Эльконин выделяет четыре основные линии влияния игры на психическое развитие ребенка:

- развитие мотивационно-потребностной сферы;
- преодоление познавательного «эгоцентризма» ребенка;
- формирование идеального плана;
- развитие произвольности действий.

В связи с этим предметом особого внимания в детском саду должна стать предметно-игровая среда, которая обеспечивает условия для деятельности и зону ближайшего развития каждого ребенка с учетом индивидуальных способностей.

Предметно-игровая среда является частью развивающей предметной среды. В детском саду создаются условия для игровой деятельности на участке, в групповой комнате или других функциональных помещениях, предназначенных для игр детей (театральная студия, творческая мастерская, комната

развивающих игр). Игровое пространство должно быть свободным и рассчитано для многовариантных игр.

В последнее время в детском саду время обучения увеличивается за счет времени, отведенного на игру. Право на игру является основополагающим принципом, который реализуется в выборе темы, сюжета игры, необходимых игрушек, места и времени для организации различных видов игр.

Принцип универсальности предметно-игровой среды позволяет изменять игровую среду, трансформировать ее в соответствии с замыслом, моделировать развитие игры, делая ее насыщенной, мобильной и развивающей.

Принцип систематичности предполагает сомасштабность и целостность всех элементов игровой среды. Она не должна быть перенасыщена, а ее пополнение зависит от приоритетности игр детей в соответствии с возрастом и от развивающей сущности игры. Следует больше внимания уделять играм-экспериментированиям, сюжетно-образительным играм, сюжетно-ролевым и режиссерским, т.е. самостоятельным играм, благодаря которым происходит развитие ребенка.

Во многих детских садах компонентами предметно-игровой среды стали игротеки, театральные студии, творческие мастерские и т.д., где собирается игровой материал по видам. Он достаточно разнообразен, эстетичен, имеется в необходимом количестве. Эти функциональные помещения, безусловно, радуют детей, но при этом предметно-игровая среда в групповой комнате объединяется и не может служить целям развития ребенка дошкольника. Дети посещают специально выделенные помещения по расписанию, что ограничивает их свободу выбора в реализации своих игровых замыслов. При создании игровой среды в детском саду следует сохранять равноценность оснащения функциональных и групповых помещений.

Игры и игрушки в развивающей среде детского сада занимают ведущее место, поэтому важно знать, по каким критериям

подбираются эти материалы.

В настоящее время рынок игрушек разнообразен.

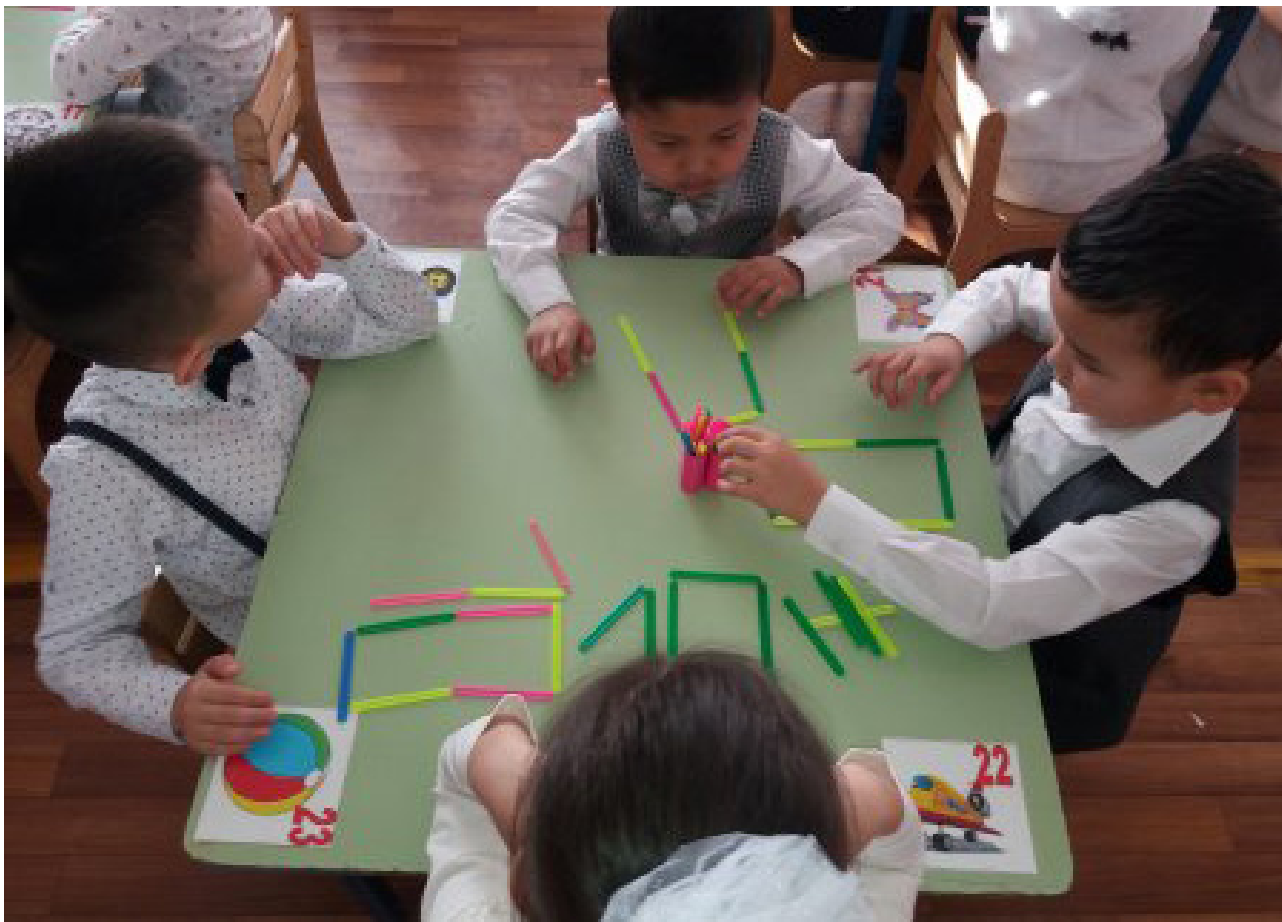
Однако в свободной продаже продолжают реализовываться игрушки низкого качества, которые могут оказать вредное воздействие на организм ребенка. При выборе игрушек необходимо обращать внимание на внешний вид, запах, полноту маркировки, где должен быть указан юридический адрес товаропроизводителя, возрастное назначение, инструкция по обращению с игрушкой.

Основные требования, предъявляемые к игрушкам

- Игрушка, представляющая опасность, должна иметь предупреждающую надпись.
- На игрушках, не предназначенных для детей в возрасте до 3 лет, должно быть нанесено условное графическое обозначение с предупреждающим указанием возрастной группы.
- Доступные кромки, острые концы, жесткие детали, пружины, крепежные детали, зазоры, углы, выступы, шнуры, крепления и механизмы игрушек должны исключать риск травмирования ребенка.
- Утечка жидкого наполнителя в игрушках не допускается.
- Игрушки и съемные детали игрушек, предназначенных для детей в возрасте до 3 лет, а также игрушки, непосредственно закрепляемые на пищевых продуктах, должны иметь такие размеры, чтобы избежать попадания в верхние дыхательные пути.
- Игрушка, предназначенная для поддержания тела ребенка на поверхности воды, должна быть герметичной и прочной.

Таким образом, все вышеназванные требования к безопасности игрушек направлены на безопасность жизни и здоровья детей и лиц, присматривающих за ними в детском саду.

При отсутствии документов качества и безопасности, неправильной или неполной маркировке необходимо обратиться в соответствующую лабораторию для проведения экспертизы сомнительной игрушки.

Многие теоретики считают, что игра для ребенка – это его работа. Поддерживая игру детей, воспитатель помогает естественному развитию их навыков и способностей. Дети многому учатся друг у друга. Игра помогает решать проблемы, принимать решения, учиться выражать свои мысли и чувства, узнавать о существующих различиях, приобретать самостоятельность и учиться у сверстников.

В каждой возрастной группе необходимо создать условия для всех видов игр, которые целесообразно размещаются по групповой комнате и предоставляют возможность играть, не мешая друг другу. Планируя и создавая игровые пространства, воспитатель

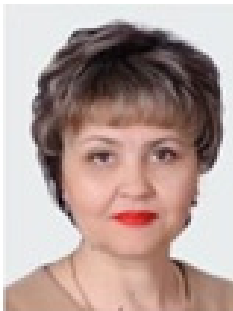
придумывает их сочетание. Например, место для строительства должно быть достаточно просторным, чтобы там могли одновременно заниматься несколько человек, все вместе или каждый самостоятельно создавать свои сооружения. Пол необходимо застелить ковром, что создаст удобство и уменьшит шум.

Главной задачей воспитания дошкольников является создание у детей чувства эмоционального комфорта и психологической защищенности. В детском саду ребенку важно чувствовать себя любимым и неповторимым. Поэтому важной является именно среда, в которой проходит воспитательный процесс.

Список использованной литературы:

1. Епончинцева Н.Д. Организация развивающей среды в ДОУ / автореф. дис. канд. пед. наук. Белгород: БГУ, 2001.
2. Козлова С.А., Куликова Т.А. Дошкольная педагогика: учебник. 6-е изд., испр. М.: Академия, 2006..
3. Полякова М.Н. Построение развивающей среды в группах для детей старшего дошкольного возраста. // Дошкольная педагогика. 2004. №1..
4. Эльконин Д.Б. Психология игры. 2-е изд. М.: Владос, 1999.

Роль детского сада в развитии функциональной грамотности дошкольников

Геренг Светлана Владимировна
директор

Стеблій Надежда Михайловна
методист
я/с «Таңшолпан»
Карагандинская область, г. Абай

Аннотация. Статья посвящена развитию функциональной грамотности детей дошкольного возраста для успешной социализации и обучения в школе.

Ключевые слова: функциональная грамотность, инновационные технологии, проблемно-практические ситуации, индивидуально – творческая деятельность.

«Функциональная грамотность — способность человека использовать приобретаемые в течение жизни знания для решения широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений»

А.А. Леонтьев

Объективной закономерностью, в настоящее время, является повышение требований, предъявляемых к уровню образованности человека. В этом плане особое внимание уделяется функциональной грамотности подрастающего поколения,

которое должно быть адаптированным к современной жизни. В связи с этим, формирование функционально грамотных людей – одна из важнейших задач современного образования. И эта задача является актуальной и для дошкольного образования, поскольку подготовка к школе требует формирования важнейших компетенций уже в предшкольный период воспитания.

В условиях дошкольного образования процесс формирования функциональной грамотности ребенка будет успешным при соблюдении следующих требований: интеграции предметов системы дошкольного образования; активном взаимодействии с

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

родителями. Актуальность данной проблемы стимулирует постоянный поиск новых идей и технологий, позволяющих оптимизировать образовательную деятельность с современным ребёнком.

Основные признаки функционально грамотной личности: это самостоятельный, познающий, умеющий жить среди людей человек, обладающий определенными качествами, ключевыми компетенциями.

КГУ «Комплекс «школа – ясли – сад «Таңшолпан» определяет, как одно из главных направлений в работе – содействие становлению и развитию предпосылок грамотности дошкольников через создание условий для широкого спектра детских видов деятельности, прямо и косвенно способствующих развитию языковых и речевых возможностей детей, через поддержку инициативы и самостоятельности, предоставление им возможности выбора, на основе их интересов и потребностей. Каждая из пяти образовательных областей участвует в развитии всех видов функциональной грамотности. Кроме того, для обеспечения продуктивности формирования предпосылок функциональной грамотности дошкольников педагоги комплекса используют специальные активные, деятельностные, «субъект – субъектные», лично – ориентированные, развивающие образовательные технологии. Такие как:

✓ технология «Мнемотехника» способствует развитию памяти, мышления, воображения, внимания, эффективного запоминания, сохранения и воспроизведения информации, развития речи детей, формирование основ критического мышления;

✓ технология «Палочки Кьюзинера» - дидактическое пособие, формирующее основы критического мышления, воображения, способности к моделированию конструированию, формированию креативности и логики, командно – коммуникативных взаимоотношений;

✓ технология «Камешки Марблс» способствуют развитию общей мелкой моторики рук, памяти, мышления,

внимания, для создания сюрпризного момента, эмоционально – положительного настроения и релаксации; технология «Пальчиковые игры» развивает мелкую моторику, служит эффективному запоминанию, стимулированию психических процессов, развитию речи коррекции звукопроизношения;

✓ «Драматизация» - формирует инто-нацию, мимику, жесты, действие, мизансцену, коммуникативные навыки;

✓ «Мнемотехника» - для запоминания больших объемов информации; «Проблемное обучение» - развивает принятие самостоятельных решений в проблемных ситуациях через имеющийся опыт;

✓ «Дидактический синквейн» - реализует творческие и интеллектуальные возможности детей;

✓ технология «ТРИЗ» развивает умение самостоятельно искать и решать изобретательские задачи с приемами творческого воображения, уметь устанавливать разнообразные связи, выявлять причину по следствию, преодолевать стереотипы, комбинировать, преобразовывать предметы, знания, вещества, свойства;

✓ «Технология Никитиных» способствует развитию зрительной памяти, внимания, воображения, пространственных представлений, формирует навык быстро и легко находить закономерности, систематизировать и комбинировать материал.

Игровые проблемно – практические ситуации, игровые упражнения, дидактические игры, игры – эксперименты, игры – головоломки, логические загадки, математический КВН, индивидуальная работа, приход или встреча сказочных героев, получение письма с просьбой о помощи, посылки, внесение волшебного предмета, моделирование – конструирование, метод специально созданных ошибок – это те методы и приемы, которые помогают педагогам активизировать учебную деятельность дошкольников, воспитывают в них активность, самостоятельность мышления, учат применять знания в процессе обучения.

Разнообразие форм организации детей: индивидуально – творческая деятельность в малой группе, учебно – игровая деятельность, игровой тренинг дают педагогам возможность построить деятельность на основе индивидуальных особенностей каждого ребенка, создать условия, при которых сам ребенок становится активным в выборе содержания своего образования, а так же вызывают у детей интерес к игровому занимательному материалу.

Бесспорным достоинством является то, что вариативность форм, приемов, разнообразие технологий применяемых педагогами КГУ «Комплекс «школа-ясли-сад «Таңшолпан» способствует развитию функциональной грамотности дошкольников, отвечает возросшим запросам родителей, а главное при этом, сохраняет приоритеты образования: укрепление здоровья, обеспечение благоприятных условий для развития всех детей, уважение права ребенка на сохранение своей индивидуальности.

В современном, быстро меняющемся мире, функциональная грамотность становится одним из базовых факторов, способствующих активному участию людей в социальной, культурной, политической, экономической деятельности. На начальном этапе обучения главное – развивать умение каждого ребенка мыслить с помощью таких логических приемов, как анализ, синтез, сравнение, обобщение, классификация.

Великий педагог К.Д. Ушинский писал, что «следует развивать в ребенке желание и способность самостоятельно, без педагога приобретать новые познания... дать ученику средство извлечь полезные знания не только из книг, но и из предметов его окружающих, из жизненных событий, из истории собственной души. Обладая такой умственной силой, извлекающий отовсюду полезную пищу, человек будет учиться всю жизнь, что, конечно, и составляет одну из главнейших задач всякого школьного обучения».

Список литературы:

1. Методические пособия по логоритмике М.Ю. Карпушиной, М.Ю. Гоголевой, Е.В. Кузнецовой.
2. Мнемотехника для дошкольников Т.Л. Аббязова.
3. Развивающие игры и занятия с палочками Кьюзинера В.П.Новикова.
4. Интернет – ресурсы:
<http://www.maam.ru/detskijasad/kamni-marbls-inovacionyi-priem-v-korekcionoi-rabote-pedagoga-psihologa.html>.

Методические рекомендации по использованию учебно- дидактического пособия «Сезонное дерево»

Крышина Татьяна Николаевна
Воспитатель я/с «Балдаурен»
Щербактинского района
Павлодарской области

Пояснительная записка

Одной из основных задач в формировании у дошкольников временных понятий является: дать знания о цикличности, периодичности и последовательности смены времён года. Поэтому детям необходимо объяснить неизменность годовой схемы: «весна – лето – осень – зима» и этот макет будет полезен для детей всего дошкольного возраста (с 1,5 до 7 лет, так же для педагогов и родителей).

Методические приемы работы с дидактическим пособием «Сезонное дерево»: беседы, рассматривание, чтение стихов и рассказов о животных, птицах, растениях, составление коротких рассказов, отгадывание загадок, дидактические игры и др.

Данная разработка будет интересна педагогам дошкольного образования, родителям. Полифункциональность дидактического пособия предполагает возможность его использования в работе с детьми всех периодов дошкольного детства.

Тема: Методические рекомендации по использованию дидактического пособия «Сезонное дерево»

Цель пособия: формирование у детей дошкольного возраста представлений о сезонных изменениях в природе, о временах года.

Задачи:

Обучающие: формировать знания об особенностях времен года, их основных признаках, сменяемости, периодичности и цикличности; закрепить умения сравнивать, находить сходства и различия; формировать навык составления творческого рассказа о сезонных изменениях природных явлений, животных, птицах и т.д.

Развивающие: расширять кругозор, развивать речь, внимание, память, наглядно-образное и словесно-логическое мышление, воображение, сенсорное восприятие, мелкую моторику; стимулировать творческую активность детей.

Воспитательные: воспитывать интерес, любовь и бережное отношение к природе; воспитывать у детей эмоциональное, положительное отношение к природе, умение видеть прекрасное в разном времени года.

Педагогическая идея изготовления дидактического пособия состоит в использовании его, как средство при ознакомлении с сезонными изменениями в природе и временами года.

Направление пособия: - позволяет расширять представления детей о живой и неживой природе в разное время года; - пособие можно использовать как

часть календаря природы; - способствует эффективному запоминанию времён года, позволяет увеличить словарный запас, развивает речь детей, мелкую моторику рук; - развивает коммуникативные качества в игре и других видах деятельности; - способствует развитию воображения как основы творческой деятельности, помогает формированию процесса нестандартного мышления; - пособие находит применение во многих областях ОУД: развитию творчества (рисование, лепка, аппликация), речевом развитии (составление рассказов), познавательном развитии (ознакомление с окружающим миром, основы математики).

Методические приёмы работы с пособием: ознакомление с признаками времён года, рассматривание, ситуативные беседы, составление рассказов, сказок, отгадывание загадок, чтение и заучивание стихов о птицах и животных, о деревьях, дидактические игры, ручной труд по изготовлению составляющих пособия, обыгрывание, практические действия (замена и ремонт материала), рисование, лепка, аппликация по теме.

Формы работы с пособием

Беседа «Составь рассказ об осени» (зиме, весне, лете)

Цель: побуждать детей к составлению рассказа об этом времени года; формировать у детей эстетическое отношение к природе, умению погружаться в мир природы, её образов.

Ход беседы: на макете прикреплены предметы, которые соответствуют признакам осени, воспитатель предлагает составить небольшой связный рассказ об осени. Сначала педагог задаёт детям вопросы:

Какая погода была в начале осени? Как она менялась? Что происходило с деревьями и кустарниками за три месяца? Как менялся покров земли? Почему?

Что произошло с насекомыми? Когда они исчезли? Почему? Куда исчезли скворцы, ласточки и др.? Почему они улетели в теплые края? (*холодно, нечем питаться*). Какие изменения наступают в жизни лесных

зверей?

Воспитатель подводит итог беседы: осень – это время года, когда в природе всё меняется: день становится короче, солнце греет слабее, становится холоднее с каждым днём, часто идут дожди, небо пасмурное, хмурое. К концу осени – заморозки, выпадает снег. Листья желтеют и опадают, вянут цветы и трава. Перелётные птицы улетают на юг, зимующие – переселяются поближе к жилью человека, т. к. холодно, нечем кормиться, урожай на полях убран, насекомые исчезли. Звери в лесу готовятся к зиме, запасают корма, утепляют норы, готовятся к спячке. Люди собирают урожай овощей и фруктов, вспахивают почву, заготавливают дрова, утепляют жилище.

Потом воспитатель предлагает детям самостоятельно составить небольшой рассказ по образцу.

Дидактическая игра «Когда это бывает?»

Цель: развивать способность к моделированию пространственных отношений между объектами в виде рисунка; формировать умение на примерах устанавливать последовательность времён года; обогащать активный словарь; формировать грамматический строй речи; развивать связную речь.

В данной игре используется пособие «Сезонное дерево» и предметные картинки с признаками времён года.

Ход игры: педагог предлагает детям, рассмотреть предметные картинки с признаками времён года, выбрать каждому картинку, которая понравилась, и расположить её у основания дерева. Затем все вместе обсуждают – соответствует ли данная картинка времени году у данной стороны «Сезонного дерева».

Дидактическая игра «Угадай время года».

Цель: учить детей определять времена года в предложенных стихотворных текстах, содержащих описание характерных признаков времён года.

Ход игры: воспитатель зачитывает детям загадки, а дети должны отгадать о каком времени года говорится в стихотворном

тексте:

- 1) Листья с веток облетают,
Птицы к югу улетают.
«Что за время года?» – спросим.
Нам ответят: «Это...» (*Осень*)
- 2) Дни стали короче,
Длинней стали ночи,
Кто скажет, кто знает,
Когда это бывает? (*Осенью*)
- 3) Снег на полях,
Лёд на водах,
Вьюга гуляет.
Когда это бывает? (*Зимой*)
- 4) Во дворе замёрзли лужи,
Целый день позёмка кружит,
Стали белыми дома.
Это к нам пришла. (*Зима*)
- 5) Наступили холода.
Обернулась в лёд вода.
Длинноухий зайка серый
Обернулся зайкой белым.
Перестал медведь реветь:
В спячку впал в бору медведь.
Кто скажет, кто знает,
Когда это бывает? (*Зимой*)
- 6) Я раскрываю почки в зелёные листочки.
Деревья одеваю, посевы поливаю,
Движения полна, зовут меня ... (*Весна*)
- 7) Рыхлый снег на солнце тает,
Ветерок в ветвях играет,
Звонче птичьи голоса.
Значит, к нам пришла ... (*Весна*)
- 8) Зеленеют луга,
В небе - радуга-дуга.
Солнцем озеро согрето:
Всех зовёт купаться. (*Лето*)
- 9) Солнце припекает,
Цветы расцветают,
Бабочки порхают,
Ягоды поспевают,
Когда это бывает? (*Летом*)
- 10) Песен полон лес и крика,
Брызжет соком земляника,
Дети плещутся в реке,
Пляшут пчёлки на цветке...
Как зовется время это?
Угадать нетрудно (*Лето*)

Дидактическая игра «Выбери нужный предмет».

Цель: закрепить представление детей о признаках времён года; развивать внимание, память, логическое мышление.

Ход игры: воспитатель просит детей среди изображений кораблика, санок, снеговика, грибов, цветов, бабочек, снежинок и других картинок выбрать, то, что находится на стороне, например, «Зима» («Лето», «Осень», «Весна») «Сезонного дерева». При этом перед детьми нет макета и они по памяти отбирают картинки. После воспитатель демонстрирует пособие и вместе с детьми проверяет правильно ли подобраны изображения.

Дидактическая игра «Что где находится?»

Цель: развивать умение правильно ориентироваться в пространстве; закреплять понятия: вверху, внизу, слева, справа, над, под, около, между; обогащать активный словарь; формировать грамматический строй речи; развивать связную речь.

Ход игры: воспитатель предлагает ребёнку назвать предметы, которые находятся на определённой стороне «Сезонного дерева». Например, что ты видишь наверху стороны «Лето»? (*божью коровку*). А что находится около кустика на стороне «Осень»? (*гриб*). Что ты видишь на стороне «Весна» справа в кроне дерева? (*скворечник*). Что находится слева от санок на стороне «Зима»? (*снеговик*)

Дидактическое упражнение: «Путаница»

Цель: закрепление характерных особенностей времен года.

Содержание: Разместить сезонные признаки времен года, но среди них должны быть такие, которые не относятся к данному времени года. Детям предлагается найти ошибки.

Дидактическое упражнение: «Кого не стало?»

Цель: развивать наблюдательность, память, закреплять названия животных и птиц.

Ход игры: На пособия расположены или животные, или птицы. Детям дается некоторое время для запоминания, а затем одна картинка убирается. Дети называют,

кого не стало.

Дидактическое упражнение: «Один – Много».

Цель: Упражнять детей в образовании множественного числа существительных в именительном и родительном падежах.

Ход игры: Воспитатель закрепляет на деревьях картинки и задаёт вопросы: У меня в руке лист, а на дереве – ? 1 вариант: Лист – листья, яблоко – яблоки, воробей – воробьи, снежинка – снежинки. 2 вариант «Что висит на этих деревьях? Или кто сидит на деревьях?». Дети отвечают: «На дереве слева висит один лист, а на дереве справа – много листьев».

Дидактическое упражнение: «Посчитай и скажи сколько?».

Цель: Упражнять детей в согласовании числительных с существительными.

Ход игры: дети подходят к дереву и считают, например, снежинки: «Одна снежинка, две снежинки, три снежинки».

Дидактическая игра: «Что не по сезону?»

(Игра предназначена для детей в возрасте 3-7 лет)

Цель: Развитие умений классифицировать одежду, обувь и головные уборы по существенным признакам.

Ход игры: На столе макет «Времена года», с одним из времён года. Перед макетом кукла в одежде, соответствующая данному сезону (с одной ошибкой)

- Описывание времени года на макете, характерных признаков;

- Рассматривание куклы, её одежды;

- Выявление детали одежды куклы, одетая не по сезону.

- Объяснение причины выявленной ошибки.

11. Дидактическая игра «Одень куклу по сезону»

(Для детей 3-7 лет)

Цель: Закрепление знаний детей о разнообразии одежды, умение различать и находить нужную одежду.

Задачи:

- закреплять умение правильно называть предметы одежды;

- формировать умение образовывать и использовать в экспрессивной речи существительные с уменьшительно-ласкательными суффиксами, согласовывать в речи прилагательные и числительные с существительными в роде, числе, падеже, навыки общения (можно включить задачу обучения составлению простых предложений по вопросам);

- тренировать навыки последовательного одевания и раздевания;

- развивать пальчиковую моторику;

Ход игры: Воспитатель садится напротив детей. На столе макет «Времена года». Возле неё на стульчике сидит кукла девочки. Предлагает детям выбрать один из времён года на макете. Проводится описание данного времени года.

- Как одеваются люди... (называет выбранное детьми время года?)

- Надо одеть Дашу по сезону. Какую одежду будем одевать? (*Ответы детей*)

- Откуда можно взять одежду? (*из сундучка, из шкафа*)

- вспомните, пожалуйста, как правильно надо одеваться на прогулку. (*Ответы детей*)

Заключение: Дидактическое пособие «Сезонное дерево» востребовано детьми и способствует их всестороннему развитию.

В результате использования данного пособия:

- стимулируется детская инициатива, интерес и активность;

- дети приобретают навыки самостоятельной работы с различным материалом;

- формируется навык коллективной деятельности;

- развивается коммуникативная деятельность;

- развивается мелкая моторика рук.

Мелкая моторика у детей дошкольного возраста. Почему так важно ее развивать?

Куценко Айжамия Сагидуллаевна
Воспитатель класса дошкольной
подготовки
КГУ «Тиккайынская основная школа»

Аннотация: статья посвящена актуальной проблеме развития мелкой моторики рук у детей. Данный материал раскрывает особенности работы по развитию мелкой моторики рук у детей дошкольного возраста через использование различного материала.

Ключевые слова: мелкая моторика, изобразительная деятельность, шнуровка.

Известный педагог В.О. Сухомлинский утверждал: «Гениальность ребёнка - на кончиках его пальцев». Почему же именно кончики пальцев так важны и почему именно они определяют гениальность человека?

Мы часто слышим выражение «мелкая моторика». Что же это такое? Физиологи под этим выражением подразумевают движение мелких мышц кистей рук. Также важно помнить о координации «рука-глаз», т. к. развитие мелких движений рук происходит под контролем зрения. Почему же так важно развивать мелкую моторику рук ребенка? В головном мозге человека центры, которые отвечают за речь и движения пальцев расположены очень близко. Стимулируя мелкую моторику, мы активируем зоны, отвечающие за речь. Воздействие подвижности пальцев на речевую функцию первым доказал В.М. Бехтерев. Разнообразные задания, затрагивающие кисти и пальцы рук, со временем позволяют повысить четкость произносимых звуков. В дальнейшем все эти навыки ребенку потребуются для использования движений, чтобы рисовать, писать, одеваться и т. д.

Мелкая моторика – это возможность

выполнять разнообразные движения человеком при скоординированном участии нервной и мышечной системы при выполнении мелких и точных действий кистями и пальцами рук.

К мелкой моторике относят почти все движения кистей и пальцев рук от самых простых (например, удержание ложки в руке, игрушки) до таких сложных, как письмо. От уровня развития мелкой моторики в дальнейшем зависит и почерк человека.

Развитие мелкой моторики рук у детей должно происходить постепенно. К определенному возрасту ребенок должен выполнять действия, соответствующие уровню физиологического и умственного развития: в 2-2,5 года малыш уже умеет расстегивать липучки, большие пуговицы, проталкивает мелкие предметы в отверстия, снимает прищепки, размашисто рисует.

Развитие мелкой моторики у ребёнка начинается с первых хватательных движений

малыша, но этого мало для того, что бы умело держать ручку в руках. Для детей разного возраста полезно играть с разными по размеру игрушками для развития мелкой моторики.

Начинать работу по развитию мелкой мускулатуры рук нужно уже с самого раннего возраста. Грудному младенцу можно массировать пальчики (пальчиковая гимнастика), воздействуя тем самым на активные точки, связанные с корой головного мозга. Чем старше становятся дети, тем мельче должны быть их игрушки. Пазлы, мозаика, лего – великолепные тренажеры в развитии мелкой моторики и соответственно письма.

Мы знаем, что все дети дошкольного возраста любят рисовать. Необходимо развивать это увлечение. Для начала можно использовать раскраски, а со временем нужно стимулировать ребёнка рисовать на различных по фактуре листах бумаги. Все это способствует развитию мелкой моторики рук. Важно только учесть, что все занятия в этом возрасте, должны быть представлены в виде игры, чтобы дети были мотивированы на участие в своем ведущем и таком любимом деле. Все

дети очень любознательны и любопытны, поэтому заинтересовать их очень легко. Особенно важно часто менять материал, с которым работает ребёнок. Например, сегодня он складывает пазлы, завтра рисует песком, послезавтра складывает мозаику, позже лепит крупу на пластилин. В раннем и младшем дошкольном возрасте нужно выполнять простые упражнения, сопровождаемые стихотворным текстом, не забывать о развитии элементарных навыков самообслуживания: застегивать и расстегивать пуговицы, завязывать шнурки и т. д. Развитие мелкой моторики влияет на развитие речи ребенка. С раннего детства дети разучивают стишки, потешки, считалки, игры со стихотворными фразами.

«Пальчиковые игры» - это инсценировка каких-либо рифмованных историй, сказок при помощи пальцев. Многие игры требуют участия обеих рук, что дает возможность детям ориентироваться в понятиях «вправо», «влево», «вверх», «вниз» и др. Дети старше 5 лет могут оформить игры разнообразным реквизитом - домиками, кубиками, мелкими предметами.

Продолжительность пальчиковой игры зависит от возраста детей (младший возраст

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

до трех-четырех лет), рекомендуемое время - от 3 до 5 минут, в среднем и старшем дошкольном возрасте - 10-15 минут в день). Часть упражнений, в которых использовалась поверхность стола, выполняются сидя за столом. Таким образом, пальчиковые упражнения, при умелом их включении в контекст различных занятий и домашних дел, могут способствовать развитию у детей элементов их двигательного поведения, обусловленного игровой, бытовой или учебной ситуацией.

Шнуровки - зачем они? Сейчас в продаже встречается множество разнообразных игр со шнурками. В целом, их можно разделить на несколько видов. Во-первых, шнуровки сюжетные. Ребенку предлагается «незаконченная» картинка (изображение ежика, белочки, елки, *домика*), к которой нужно прошнуровать недостающие детали: грибы, фрукты, цветы, окошки и т. п. Второй вид шнуровок: пуговицы, башмачки, цилиндры или любые другие, сделанные из дерева или мягкого безопасного материала, цельные предметы, в которых проделаны отверстия для шнурков. К ним прилагаются веревочки и инструкции по созданию художественных переплетений на игрушке-основе. Наконец, третий вид шнуровок: изготовленные из ткани детали домиков, книжек и т. п., которые предлагается соединить с помощью шнурков, чтобы получилась цельная мягкая игрушка или сюжетная мягкая «картина». Таков, например, «Теремок» - игрушка, разработанная еще М. Монтессори, родоначальницей всех современных детских игрушек со шнурками.

Рисование, раскрашивание. Раскрашивание - один из самых легких видов деятельности. Вместе с тем, оно продолжает оставаться средством развития согласованных действий зрительного и двигательного анализаторов и укрепления двигательного аппарата пишущей руки. Необходимо учить детей раскрашивать аккуратно, не выходя за контуры изображенных предметов, равномерно нанося нужный цвет. В процессе рисования у детей развиваются не только общие представления, творчество, углубляется эмоциональное отношение к действительности, но формируются элементарные графические умения, столь необходимые для развития ручной ловкости, освоения письма. Рисую, дети учатся правильно обращаться с графическим материалом и осваивают различную изобразительную технику, у них развивается мелкая мускулатура руки. Рисовать можно черными и цветными карандашами, фломастером, мелом, акварельными красками, гуашью.

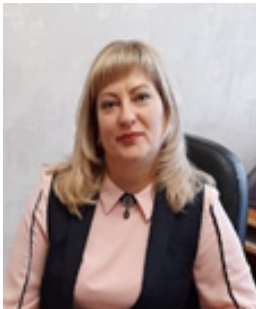
Рисование различными материалами требует различной степени нажима для того, чтобы на бумаге остался след от пишущего предмета. Это тоже способствует развитию ручной умелости.

Безусловно, рисование способствует развитию мелких мышц руки, укрепляет ее. Но надо помнить, что при обучении рисованию и письму специфичны положения руки, карандаша, тетради (листа бумаги), приемов проведения линий.

Внедрение модели 4 к в организованную учебную деятельность в рамках обновления содержания образования РК

Будыева Валентина Петровна
г. Петропавловск
ясли-сад «Росинка»
Заведующая

Аннотация. На современном этапе развития мирового сообщества происходят социально-экономические преобразования, которые требуют новых подходов к системе дошкольного образования и поиска новых эффективных форм организации учебного процесса.

Акценты в образовании смещаются в сторону модели 4К: развития креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде.

Ключевые слова: Преобразование, благосостояние, дошкольное образование, новые подходы, модель 4К, опытно-экспериментальная деятельность.

Система образования становится важнейшим ресурсом в жизни мирового сообщества. Современная жизнь требует высокого уровня, мышления, общения, способности адаптироваться, применять нестандартные решения в широком спектре общественных и интеллектуальных ситуаций.

Это время новых подходов, оригинальных идеи ориентированных на развитие личности ребенка, его познавательных способностей, формирования ключевых компетентностей.

Дошкольное образование является начальным звеном системы непрерывного образования и занимает особое место по обеспечению качественного образования в дошкольный период. Ребенок дошкольного возраста - любознательная, думающая, наблюдающая личность. Познавая мир, он делает множество открытий.

В Законе РК «О правах ребенка» «Каждый ребенок имеет право на уровень жизни и условия, необходимые для полноценного физического, психического, нравственного

и духовного развития».

В настоящее время, значительное внимание уделено развитию содержательных аспектов дошкольного образования.

Стратегической целью современного образования Республики Казахстан является создание наиболее благоприятных условий для формирования поликультурной, высокообразованной, личности.

В Послание Первого Президента РК, озвученное 5 октября 2018 года

«Рост благосостояния Казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» уделяется большое внимание повышению благосостояния граждан страны, повышения комфорта жизни. А также о необходимости кардинального повышения качество дошкольного образования.

«Основы мышления, умственные и творческие способности, новые навыки формируются в самом раннем детстве.

Акценты в образовании смещаются в сторону модели 4К: развития креативности, критического мышления, коммуникабельности и умения работать в команде».

Обновленный Государственный обще-обязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения от 31 октября 2018 года № 604 (с изменениями и дополнениями от 05 мая 2020 года № 182). Стандарт исходит из идеи, что игра, являясь развлечением, отдыхом, способна перерасти в обучение, развитие коммуникабельности. Именно на этом этапе дети получают свои первые знания, учатся критически мыслить, креативно воплощать свои идеи в жизнь, работать в команде. Общаясь со сверстниками закладываются навыки, которые в будущем позволят человеку реализовать себя в жизни, в обществе.

Содержание типовой учебной программы направлено на:

«формирование социально-личностных качеств, направленных на развитие креативности, коммуникабельности, критического мышления и умений взаимодействовать в команде».

Постепенное усложнение задач в игровой деятельности, позволяет ребенку идти вперед и совершенствоваться самостоятельно, увидеть свой потенциал, поверить в свои силы, научиться быть успешным. Параллельно с развитием традиционных форм дошкольного образования активно внедряется модель 4К.

Деятельность нашего детского сада в данном направлении, осуществляется систематически, последовательно, и включает все этапы жизнедеятельности детей: режимные моменты (одевание, умывание, завтрак, обед и т. п.) игры (дидактические, сюжетно – ролевые, подвижные и др.) организованную учебную деятельность, трудовую деятельность, прогулки.

Одной из форм является опытно-экспериментальная деятельность. Ведь дети - прирожденные исследователи, что подтверждает их любознательность,

постоянное стремление к эксперименту, желание самостоятельно находить решение в проблемной ситуации. В ходе опытно-экспериментальной деятельности дошкольники учатся наблюдать, размышлять, сравнивать, отвечать на вопросы, работать в команде, устанавливать причинно-следственные связи.

Опыты сопровождаются у детей проговариванием и выдвижением множества гипотез-догадок, попытками предугадать ожидаемые результаты. Это положительно сказывается на развитии речи детей, умении выстраивать сложные предложения, делать выводы. В исследовательской деятельности решается одна из главных задач - научить детей задавать вопросы, самостоятельно искать и находить на них ответы. Именно в процессе активной деятельности они реализуют свои потребности пытливых исследователей, анализируют и обобщают.

Таким образом, на мой взгляд, внедрение модели 4К обеспечивает максимальную эффективность интеллектуального развития дошкольников и их полноценную готовность к обучению в школе.

Дошкольное образование - это фундамент всей образовательной системы, так как именно здесь закладываются основы личности, определяющие характер будущего развития ребенка. Поэтому преобразования в системе дошкольного образования - это прежде всего, создание условий для максимального раскрытия индивидуального возрастного потенциала ребенка.

Таким образом, в развитии дошкольного образования Республики Казахстан сделан значительный шаг вперед. Ведь будущее государств, народов, зависит от степени подготовленности молодого поколения к жизни, от их социальной ориентации, от того, какое значение придает общество воспитанию человека в период детства.

Источники литературы:

1. Закон Республики Казахстан «О правах ребенка» от 8 августа 2002 года № 345. Статья 12. Право ребенка на необходимый уровень жизни.
2. Послание Первого Президента РК 5 октября 2018 года, «Рост благосостояния Казахстанцев».
3. ГОСО от 31 октября 2018 года № 604 (с изменениями и дополнениями от 05 мая 2020 года № 182 от 05 мая 2020 года № 182).

Мектепке дейінгі ұйымдарда өткізілетін іс-шаралардың балалар үшін маңызы

Аманшейтова Ақгүл Аралбайқызы
Қызылорда қаласы
«Ер Төстік» бөбекжай бақшасының
әдіскері

**Бала тәрбиесі бір өнер, өнер болғанда ауыр өнер,
жеке бір ғылым иесі болуды тілейтін өнер.**

М.Жұмабаев

Тәуелсіз еліміздің айбынын асқақтатар, келешегімізді кемелдендірер білімді, саналы, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясына негізделген, өз елінің патриоты болатындай зияткер тұлғаларды тәрбиелеу мектепке дейінгі ұйымдардың қазіргі таңдағы басты міндеттерінің бірі деп атауға болады. Балалар мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен оқытумен қатар, атаулы мерекелік күндердің де ерекшеліктері мен маңыздылығын түсінеді.

«Мереке» - бұл балалар үшін қуаныш пен шаттықтың, ән айту мен көңілді билер билеудің, жаңаша ойындар ойнау және тағы да басқа бала есінде қаларлықтай керемет қызықты сәттерімен ерекше. Сол себепті де балабақшада әртүрлі мерекелік іс-шараларға қатысу арқылы, тәрбиенің негізгі болып табылатын әдепті болуды, инабаттылықты, мейірімді болуды, қонақжайлылықты тағы да басқа адами құндылықтарды бойына сіңіреді. Мерекелік іс-шараларды балалар жас ерекшеліктеріне сәйкес, дұрыс, сапалы ұйымдастыру арқылы балалардың шығармашылық қабілеттері дамып, қиялы, байқағыштығы және қоршаған ортаны эстетикалық талғаммен қабылдауы, өз ойларын, сезімдерін көркем түрде жет-

кізе білу біліктері қалыптасады. Сонымен бірге, балабақшада әртүрлі іс-шараларды ұйымдастыру барысында балаларға салауатты өмір салты, әлеуметтік дағдысы, танымдық, шығармашылық қабілеттерін қалыптастыруға болады. Мектепке дейінгі ұйымда жоспарланған, ұйымдастырылған әр іс-шараның маңыздылығы ерекше болмақ. Мерекелер балаларды ерте жастан әлеуметтендірудің бірден-бір құралы десек те болады. Осы аталған мақасаттарға біздің бөбекжай бақшамызда мерекелік іс-шаралар ерекше қызығушылықпен ұйымдастырылып, жоғары деңгейлерде өткізіліп келеді. Осы мерекелердің алғашқысы, бастамасы маңызды күн - «Білім күні».

1-ші Қыркүйек білім күні қарсаңында мектепке дейінгі ұйымдарда тақырыптық кеңейтілген оқу қызметтері жоспарланып, өткізіледі.

Осы мереке күні балалардың бойында «Білім күнінің» маңыздылығы және еліміздің астанасына, ондағы әрбір маңызы бар ғимараттарға, өзі тұратын қалсына, туған өлкесіне, мемлекеттік рәміздерге сүйіспеншілікпен қарау, ұлтжанды азамат болу дағдыларын қалыптастырып, бекітеміз. Балалар өміріндегі мерекелер

ПЕДАГОГТЕР СІЗДЕР ҮШІН

ұйымдастырылатын бағыты мен өткізілу құрылымына қарай үш түрге бөлінеді.

1. Қоғамдық-саяси мерекелер.
2. Тұрмыстық мерекелер.
3. Маусымдық мерекелер.

Қоғамдық саяси мерекелерге: 30 тамыз «Конституция күні», 6 шілде Елордамыз «Нұр-Сұлтан» қаласының күні, 16 желтоқсан Тәуелсіздік күні, 8 наурыз халықаралық әйелдер күні мерекесі, 1 мамыр «Халықтар бірлігі мен достығы» күні мерекесі, 7 мамыр «Отан қорғаушылар күні» мерекесі, 9 мамыр «Жеңіс күні мерекелері» жатады.

Қоғамдық саяси мерекелер ұйымдастырып өткізудің мақсаты: балаларға «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық патриоттық идеясына негізделген жалпыадамзаттық құндылықтарға, ұлтжандылыққа және толеранттылыққа тәрбиелеу және баланы мектепке оқуға тұлғалық, ерік-жігерлік, зияткерлік дайындығын жетілдіру болып табылады.

Тұрмыстық мерекелерге: 22 наурыз «Ұлыстың Ұлы күні» 25 мамыр «Балабақшамен қоштасу күні» мерекесі, «Жаңа жыл» мерекесі, т.б. мерекелер жатады. Тұрмыстық мерекелерді ұйымдастырудағы мақсаты: Қазақ халқының сарқылмас байлығы - ұлттық салттар мен дәстүрлерді қастерлеуге, отбасылық мерекелер мен салтанаттарға қатысуға даяр болуға, ұлттық ойындарымыз бен құндылықтарымызды сақтауға құрметтеуге тәрбиелейміз.

ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

Маусымдық мерекелерге: «Алтын күз мерекесі», «Көктем келді, алақай!», «Жайдарлы жаз келді!», «Құстар келді аулаға!», «Көңілді батпырауықтар», «Қызықты қыс қызығы», «Денсаулық күні», (балардың жас ерекшеліктеріне сәйкес) «Дене шынықтыру ойын сауығы», «Күн, су, ауа - досымыз!», т.б. мерекелердің балалар үшін алар орны ерекше..

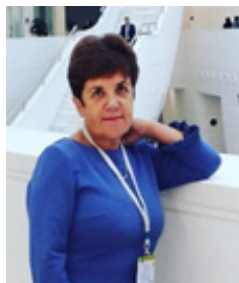
Бұл мерекелерді ұйымдастырудың мақсаты: Балаларды табиғатта болатын маусымдық өзгерістерді бақылауға, әр жыл мезгілінің ерекшеліктерін, күзгі, қысқы қарапайым өзгерістерді сезіне білуге, адамның табиғатқа деген қамқорлық қатынасының маңызы туралы, барлық тіршілік иелеріне қамқорлықпен қарауға, ұқыптылыққа тәрбиелеу.

Жаз мезгілінде сауықтыру-шынықтыру шаралары ұйымдастырылады.

Мақсаты: Денсаулық сақтау технологиясын қолдана отырып, балалардың денсаулығын сақтау, нығайту, сонымен қатар, балабақшамызда балалардың бұрын білетін біліктері мен дағдыларын жетілдіру мақсатында, дене қозғалыс икемділіктері мен ептіліктерін дамыту мақсатында спорттық сайыстар жиі өткізіліп, ұйымдастырылады.

Балаларға мерекелік іс-шараларға қатыстырып, өнерге, биге, өзін еркін ұстап, ойын анық жеткізуге, шығармашылықпен ұшқыр ойлай білуге тәрбиелеп, мектепте оқуға даяр, зияткер жеке тұлға қалыптастырып, балалар құқығын қорғай отырып, балалар мәдениетінің дамуы мен дарынды қабілетін, ата-аналармен бірлесе жетілдіріп, дамыту болып табылады.

РОЛЬ УЧЕБНОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Чечушкова Светлана Алексеевна

г.Петропавловск

Заведующая

я/с «Малыш»

Аннотация. Данная статья содержит теоретическую и практическую часть по использованию учебного телевидения в воспитательно-образовательном процессе детского сада, что дает возможность использовать данный материал в проведении работы с детьми по познавательному развитию, организации учебной деятельности педагогам дошкольных организаций мини-центров.

Ключевые слова: телевидение, учебное телевидение, познавательное развитие, телевизионные передачи.

Современное состояние казахстанского общества характеризуется глубокими изменениями в экономической, социокультурной и духовной сферах его жизнедеятельности. Данные изменения определяют и новое видение роли образования в социокультурном развитии.

Задача современного образования – воспитывать граждан, способных думать, самостоятельно «открывать» знания, быстро ориентироваться в потоке информации, умеющих найти правильное решение в ситуации выбора. Реализация этой задачи объективно требует качественно нового подхода к обучению и воспитанию детей. Обучение должно быть развивающим, обогащать ребенка знаниями и способами умственной деятельности, формировать способности.

В Послании «Стратегия «Казахстан-2050» - Новый политический курс состоявшегося государства» Н.А. Назарбаев подчеркивает: «...особое внимание должно быть уделено системе дошкольного образования как первой ступени непрерывного обучения,

стимулирующего развитие детей...».

Одно из действенных средств улучшения системы образования, согласно гипотезе нашего исследования, – использование образовательных телепередач, предназначенных для детей дошкольного возраста, что особенно актуально, т.к. дошкольный возраст – «это не только счастливое время в жизни ребенка, это еще и огромный, до конца не понятый потенциал развития человечества».

На современном этапе развития общества телевидение занимает одно из ведущих мест в системе средств массовой информации, воспитания и образования. Оно располагает большими возможностями воздействия на детей, может стать одним из факторов семейного воспитания и развития ребенка.

В начале 60-х годов в самостоятельную ветвь выделилось учебное телевидение. Все ускоряющиеся темпы научно-технического прогресса требуют постоянного обновления содержания образования, приведения его в соответствие с общим уровнем современных научных знаний. В связи с этим встает задача

совершенствования традиционных и поиска новых организационных форм, методов и средств обучения.

В настоящее время телевидение является неотъемлемой частью быта и досуга большинства семей. Значительное место оно занимает и в жизни детей дошкольного возраста. Как показывает практика, чаще дети смотрят телепередачи одни, реже – с другими членами семьи (бабушками и дедушками, родителями, братьями и сестрами). Большая часть детей-дошкольников (64%) обсуждают увиденное на экране с родителями, воспитателями. 24 % детей обсуждают и делятся своими впечатлениями от увиденного на экране со сверстниками, другими членами семьи и 12% дошкольников ни с кем не делятся своими впечатлениями.

Попытки исследовать педагогические возможности телевидения осуществляются на постсоветском пространстве с начала 60-х годов. Повышенный интерес к нему объясняется не только большими возможностями в оптимизации учебного процесса, но и его определенной ролью в воспитании.

На современном этапе развития казахстанского образования возникает необходимость в осмыслении роли учебных образовательных программ телевизионных каналов (детские программы «Әліппе», «Топ-малыш», «Ән салаиық», «Алақай балақай» и др.), значимости их различных функций в познавательном развитии детей.

Учитывая, что организованный просмотр телепередач детьми дошкольного возраста далеко не случайный компонент развивающего процесса, а один из постоянных факторов, воздействующих на ребенка, важно исследовать не только возможности учебных образовательных программ, но и условия, способствующие их положительному влиянию на познавательное развитие детей.

Прежде чем подойти к рассмотрению проблемы использования учебных образовательных программ телевизионного канала в целях познавательного развития, необходимо раскрыть особенности телеви-

дения с точки зрения его образовательных возможностей.

Телевидению отведен ряд функций (образовательная, воспитательная, организаторская и развлекательная). Отсюда следует, что каждая телевизионная передача должна не только развлекать и разнообразить досуг, но и воздействовать на интеллект ребенка.

В последнее время среди педагогов разгораются споры о роли телевидения в жизни детей. Зарубежные педагоги Х. Тойнерт, Б. Шорт, Д. Лемеш считают, что телевидение отвлекает детей от игр, чтения книг, занятий спортом, т.е. от здорового и активного образа жизни. Другие (Ибука Масару, Э. Дэвидсон, И. Гундарова) считают, что телевидение дает пищу для мыслей, чувств, помогает познавать мир, развивать фантазию.

Рассматривая роль телевидения в практической деятельности в работе с дошкольниками, справедливо можно отметить большую силу его эмоционального воздействия. Включая телевизор в арсенал педагогических средств, мы как бы распахиваем перед детьми окно в окружающий мир. Разнообразные предметы, явления, события, мало доступные или совершенно недоступные для непосредственного восприятия и наблюдения в жизни, становятся достоянием юных зрителей... Благодаря отличительной особенности - непосредственности и достоверности отражения жизни во всей её конкретности - телевидение обладает большой силой эмоционального воздействия... Эмоциональность порождает личностно заинтересованное отношение к материалу, а значит, и более глубокое его понимание.

Мы убеждаемся, что учебные образовательные программы телевизионного канала расширяют кругозор детей, обогащают их новыми знаниями, учат многим полезным делам. Но при этом нужно помнить, что ребенок дошкольного возраста воспринимает мир и происходящее на экране не так, как взрослый. У него все настоящее. Игра, рассказ становятся фактами,

событиями реальной жизни.

Научными исследованиями и практикой доказано, что телевидение обладает не только огромными дидактическими возможностями, но и оказывает на детей чрезвычайно сильное эмоциональное воздействие.

Существует закономерность, которая заключается в том, что восприятие эстетической стороны событий, явления и чувства, возникшие при этом у ребёнка, приводят к повышению его познавательного развития, активности и стимулированию его творческих способностей.

Среди стимулов познавательного развития, побуждающих ребёнка к активной мыслительной деятельности, можно назвать выразительные средства экрана (композиция кадра, монтаж, ракурс, цвет, световая насыщенность, динамика, показ общим и крупным планом, одновременный показ с нескольких точек, показ в замедленном или ускоренном темпе).

Главная цель обучения дошкольников заключается в том, чтобы дети не только усваивали определенный объём знаний и умений, но и в том, чтобы повысить интерес их к окружающему миру, развить их умственную активность.

Теория и практика показывают, что использование аудиовизуальных средств, в том числе и телевидения, существенно влияет на активизацию мыслительной деятельности дошкольников, о чем свидетельствуют увеличение количества задаваемых ими вопросов, наличие стремления глубже вникнуть в сущность процессов и явлений. Масару Ибука – выдающийся японский инженер-изобретатель отмечает, что «Новые

телевизионные программы помогают ребёнку правильно говорить».

Анализ бесед с детьми показывает, что дошкольники отдают предпочтение телепередачам, которые соответствуют их возрастным возможностям по длительности демонстрации (15-30 минут), доступности содержания, новизне информации.

Необходимо отметить тот факт, что дошкольники отдают предпочтение тем телепередачам, телециклам, содержание которых совпадает с интересами самого ребёнка. Так, дети, интересующиеся объектами и явлениями живой и неживой природы, предпочитают смотреть телепередачи: «Там, где живёт Паутиныч», «Ребятам о зверятах», «В мире животных» и другие. Дети, проявляющие интерес к музыке, с удовольствием смотрят телепередачи: «Доми-солька», «На балу у Золушки», «Утренняя звезда» и др.

Анализ использования образовательных учебных программ телевизионного канала позволяет установить следующее: телевизионные передачи познавательного цикла по характеру преподнесения материала могут оказывать стимулирующее воздействие на ребёнка, вызывая у него познавательный интерес к предложенному содержанию знаний и формам их дальнейшего освоения в детской деятельности. Развивающие возможности отдельных телевизионных передач успешно реализуются при условии, что они создаются с учётом возрастных особенностей дошкольников, включают в себя достоверную, доступную информацию об окружающем мире, представляют её в занимательной и динамичной форме.

Литература:

1. Н.А. Назарбаев *Послание «Стратегия «Казахстан-2050» - Новый политический курс состоявшегося государства» // Северный Казахстан – 2014. - №5 с.*
2. Абраменкова В, Богатырева А. *Дети и телевизионный экран. // Воспитание школьников - 2006. - №6.*
3. Егоров В.В. *Телевидение: Страницы истории. - М.: Аспект Пресс, 2004*
4. Сыч В.Д. *Технические средства обучения в детском саду. - М. Просвещение, 1989*
5. Громбах М. С. *Степень утомительности уроков и ее изучение // Советская педагогика. - 1982. - № 10*
6. Масару Ибука *После трёх уже поздно. - Русслит, 1991. - 49 с.*

«Развитие связной речи с помощью моделирования по методике И.Н. Мурашковская, Н.П. Валюмс»

Кулага Наталья Дмитриевна
воспитатель высшей категории
я-с «Балапан» Павлодарской области

Аннотация. В статье говорится об актуальности использования методики «Картинка без запинки» И. Н. Мурашковская, Н. П. Валюмс в развитии связной речи ребенка дошкольного возраста.

Инновационная направленность методики состоит в том, что она может быть использована как в организованной образовательной деятельности, так и в индивидуальной работе с детьми. Данная технология является одним из эффективных инструментов, разработанных в теории решения изобретательских задач (ТРИЗ), позволяющая ребенку в дошкольном возрасте развивать речевую активность умение составлять связные описательные рассказы по картине.

Ключевые слова: связная речь, монологическая речь, речевое творчество, диалогическая речь, активизация словаря.

Вопрос о развитии речи ребенка в настоящее время становится актуальным, так как необходимо научить ребенка не только правильно выражать свои мысли – объяснять, доказывать, логично выстраивать повествования, но и развить необходимые коммуникативные навыки, которые позволят ему стать в будущем профессионалом своего дела, преуспевающим созидателем.

Одной из основных задач развития связной речи ребенка дошкольного возраста является совершенствование монологической речи. Значительные трудности возникают у детей при составлении рассказов по сюжетной картине, поэтому стало очевидно, что необходимо изменение способов работы на занятии по обучению дошкольников составлению рассказов по картине. Для поддержания интереса к таким

занятиям актуально использовать методику «Картинка без запинки» Мурашковская Ингрида Николаевна и Валюмс Надежда Петровна. Эта методика ведет детей шаг за шагом к составлению рассказа, они из пассивных слушателей превращаются в активных участников.

Данная технология является одним из эффективных инструментов, разработанных в теории решения изобретательских задач (ТРИЗ), позволяющая ребенку в дошкольном возрасте составлять связные описательные рассказы по картине.

Инновационная направленность методики «Картинка без запинки» состоит в том, что она может быть использована как в организованной образовательной деятельности, так и в индивидуальной работе с детьми. У детей снимается чувство

скованности, преодолевается застенчивость, развивается воображение, речевая и общая инициатива. Важным и ценным моментом является продуманная мера помощи в зависимости от ситуации: стимулирующая, направляющая или обучающая. Педагог имеет возможность оказать разного типа помощь ребенку: умение сопоставлять, анализировать, комбинировать, находить связь между объектами.

С помощью моделирования можно решить следующие задачи:

1) овладевать речью как средством общения и культуры;

2) обогащать активный словарь (происходит за счет основного словарного фонда дошкольника и зависит от словаря педагога и родителей, для расширения словаря детей создаются благоприятные условия при комплексно - тематическом планировании работы);

3) развивать связную, грамматически правильную диалогическую и монологическую речь;

4) развивать речевое творчество (предполагает что, дети самостоятельно составляют простейшие короткие рассказы, принимают участие в сочинении стихотворных фраз, придумывают новые ходы в сюжете сказки и т. д. Все это становится возможным, если мы создаем для этого условия);

б) формировать звуковую аналитико-синтетическую активность, как предпосылки обучению грамоте;

7) развивать звуковую и интонационную культуру, фонематический слух и схематизировать их.

8) учить детей определять объекты, изображённые на картине, устанавливать связи между ними.

Чтобы использовать данную методику на занятии, я подготовила наглядный и практический материал, это подзорные трубы - для рассматривания картины, гномы - помощники, символы и схемы, которые можно использовать в старшем возрасте.

Исходя из опыта работы, я пришла к такому мнению, что применять данную тех-

нологию легче в интегрированных занятиях, например с рисованием, естествознанием и другими видами учебной деятельности. Детей можно разделить на 2 подгруппы, и тогда обхват детей будет больше, где можно каждому ребенку уделить внимание. Методику «Картинка без запинки» я начала применять в старших группах и применяю ее и сейчас, начиная со среднего возраста. В среднем возрасте, в начале года, я использовала в работе только 2 шага, это Шаг 1 – деление картины на объекты и шаг 2 – нахождение взаимосвязей между объектами, т.е дети старались найти то, что их объединяет. Постепенно я добавляла шаг за шагом. И уже в старшем возрасте использовала все шаги.

Пошаговая методика обучения рассказыванию по картине.

Шаг 1. «Дели!» (Определение состава картины). Игра «Подзорная труба» «Аукцион», «Охота за подробностями» Наводим глазок камеры на картинку так, чтобы в ней был виден только один объект. Называем объекты и схематически рисуем их в кружочках на доске или вывешиваем схемы. Эта работа сначала идет с затруднением, но по мере тренировки, детей захватывают поиски, и они стараются найти как можно больше предметов.

Шаг 2. «Объединяй давай!» (Установление взаимосвязей между объектами на картине). Игра «Пришел гномик «Объединяй давай», «Ищу друзей» Соединим два кружочка на доске и объясним, почему мы так сделали.

Шаг 3. «Вхождение в картину» (Тексты, созданные на основе возможного восприятия объекта через разные органы чувств) Игра «Вхождение в картину», Пришел гномик «Я могу только слышать», Пришел гномик «Я ощущаю только запахи», Пришел гномик «Я ощущаю только руками и кожей», Пришел гномик «Я пробую все на вкус».

Этот шаг и сложный и самый интересный для детей. Педагог предлагает «войти» в картину:

Шаг 4 «Отставай-Забегай!» (Перемещение объектов во времени). Игра Пришел

гномик «Отставай-Забегай» или «Машина времени» Выбираем одного из героев и представляем пошагово, что он делал раньше - до появления на картинке, что будет делать потом. Шаг 5 «Смысловая характеристика картины». Игра «Объясни, почему так названа картина?», «Найди самое удачное название картины» Приемы, используемые при составлении смысловой характеристики картины.

Результаты работы:

- Повышение творческой активности личности;
- Развитие интереса к изучаемому;
- Повышение основных показателей устной речи;
- Качественная подготовка к дальнейшему обучению детей в школе;

- Это удовольствие и радость видеть рядом с собой мыслящих детей, поэтому есть надежда, что преодолимы проблемы в развитии речи детей.

Вывод: Применяя данную методику, не следует стремиться сразу к составлению полного рассказа. Лучше проверить несколько шагов на одной картине, и добавлять по шагу. И только когда дети активно овладеют отдельными шагами, в них созреет необходимость перейти на следующий уровень – согласование всех частей описания в целый рассказ.

Думаю, что эти методы и приемы обучения дошкольников творческому рассказыванию по картине пригодятся вам в работе. Данная работа сложна для детей и педагогов, а значит, требует от нас творческого подхода в преподнесении материала. Желаю вам успехов в работе!

Используемая литература:

1. И.Н. Мурашковская, Н. П. Валюмс. *Картинка без запинки (методика рассказа по картинке)*. – СПб.: Издательство ТОО «ТРИЗ - ШАНС». 1995 г. – 39 с.
2. Мурашковская И.Н. *Игры для занятий ТРИЗ с детьми младшего возраста // «Педагогика+ТРИЗ»*. Гомель, .
3. Мурашковская И.Н. *Когда я стану волшебником. //Познание*. Рига, 2000.

Бала тәрбиесіндегі ата-ана рөлінің маңыздылығы

Алгазиева Райкул Сактагановна

Қызылорда обылысы, Қазалы ауданы,
Әйтеке би кенті,

21 «Алпамыс» бөбекжай-балабақшасы
Тәрбиеші

Әрбір ата-ана өз перзентінің әдепті, саналы, иманды да ибалы, Отанының сүйікті және кішіпейіл азаматы болып жетілуін қалайды. Ата-ана перзентінің жақсы азамат болып жетілуі үшін өз отбасында балаларын тәрбиелеудің нәзік жақтарының зандылықтарын білуі шарт. Сыйластық, түсіністік, үлкен жауапкершілік сезімдері бар отбасы – бақытты отбасы. Бақытты отбасында ғана ата-ана және олардың өзара қатынасы мазмұнды, берілген тәрбие сенімді және негізді.

Бала тәрбиесінің алғашқы алтын қазығы – туған ұясы, өз отының басындағы тәрбиесі, тілі. Қазақтың: «Баланың бас ұстазы – ата-ана», «Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» – дегендей, есі кіріп, тілі шыға бастасымен-ақ баланы байсалды, ұғымпаз, тілалғыш етіп баулыған жөн.

Қай халық болмасын үмітін ең алдымен ұрпағымен байланыстырады. Міне, сондықтан да:

«Ана – үйдің берекесі,

Бала үйдің – мерекесі.

Бұтағымен ағаш сымбатты,

Ұрпағымен адам қымбатты.

Адам -болсаң болғындай бол,

Айналаңа қорғандай бол» – деген қағиданы берік ұстаған ата-бабаларымыз өз ұрпағын адам – деген атаққа лайық етіп өсіруді мақсат еткен. Ата-ана тәрбие беруде ата-бабамыздың салт-санасы, әдет-ғұрпында жүргізілген үлгі-өнегесінің мәнісі зор. Отбасы тәрбиесінде әкенің де, ананың

да орны бөлек. Әке мен ана – баланың алғашқы ұстазы. Адамзат баласы ананың мейірлі мейіріне қанып, әке өсиеттерін тыңдап өссе ғана тәрбиелі отбасынан шыққаны көпке танытады. Балабақшадағы балалардың да ішінен қариясы бар үйде тәрбиеленіп жүрген балаларды тез аңғаруға болады, олардың сөйлегенде сөз арасына үлкендердің сөздерін қосып сөйлеуі бір керемет сезімге бөлейді.

Ана – бала тәрбиесіндегі ерекше тұлға. Дана Абай бабамыз қазақ әйелінің, ананың отбасындағы орнын ерекше жырлайды. Жалпы, «Адам бойындағы барлық қасиеттер ананың ақ сүтімен жаралған» – деген ғұламалық ойды тарата келе, осы қасиеттің міндетті түрде тәрбиеленуі туралы айтады.

Тәрбиенің негізі «ананың әлдиінен» басталады емес пе? Ана тәрбиесі ұлылық дәнін себеді. Тәрбиелі анадан – тәрбиелі бала өсіп шығады. Әрине, бала тәрбиесіндегі әкенің орны бөлек, әсіресе, ер бала тәрбиесінде. Әкенің қатаң талабын, тәрбиесін көрген бала ертең қоғамда да өз отбасында да шешуші тұлға бола алады. Кавказ халықтарында: «Нағыз жайлы орын: қылышқа – қынабы, отқа – шырағы, ер жігітке – өз үйі» – деген тамаша нақыл сөз бар екен.

Қазақстан Республикасының Ата Заңында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу – ата-ананың парызы» -деп айқын көрсетілген. «Әкелер мен аналардың, аталар мен әжелердің өз

балалары мен немерелеріне сонау алыс болашақта, олар біздің жасымызға жеткен кезде қандай күйде көргіміз келеді...» – деп, өз ұрпақтарының тәтті жемістерін көруді, ұрпақ тағдыры немере, шөбере қызықтарын көруді мақсат етеді.. Бала – ата-анасының игі істерінің жалғастырушысы, болашағы. Бала тәрбиесі – ата-ана үшін күрделі де, жауапты міндет. Жас шыбық иілгіш болса, жас адам да сондай жақсыға да жаманға да бірдей бейім болатыны баршымызға мәлім. Ата-ананың үйіндегі әрекеті балаларының көз алдында өтеді, сондықтан жақсы, жаман әдетіміздің бала тәрбиесіне ықпалы зор. Әрбір ата-ана – өзінің баласын Отанға пайдалы, өзіне мейірімді, еңбекқор, адамгершілігі мол адам етіп тәрбиелеуге халық алдында да, мемлекет алдында да жауапты. Бірде-бір ата-ананың бала тәрбиесіне немқұрайлы

қарауға еркі жоқ. Егерде ол, бала өсіруде қате жіберсе, осалдық байқатса, қартайғанда опық жейтіні, өкінішке ұрынатынына ешбір дәлелдеп жатуды қажет етпейтін ақиқат. Бала тәрбиесі туралы сөз болғанда: «Баланы жастан» – деген халық даналығын ұмытуға ешкімнің хақысы жоқ.

Сондықтан, «Бала жас, әлі ешнәрсені білмейді, өсе келер бәрі түсінеді» – деп қарау – барып тұрған қателік. Бала тәрбиесі – әр сағат, әр күн сайын тынымсыз жүргізіле беретін аса жауапты, күрделі процесс. Тәрбие отбасынан басталады, оны қоғамдық тәрбиенің қандай саласы болса да алмастыра алмайды. Атақты қазақ ақыны Қасым Аманжолов өзінің жарына арнаған бір өлеңінде:

«Отбасы – шағын мемлекет,
Мен – президент, сен – премьер» – дегені бар.

Отбасы – ең үлкен, мықты тәрбие ошағы, шағын мемлекет. Отбасының негізі баланы өмірге келтіру ғана емес, оны мәдени-әлеуметтік ортаның құндылығын қабылдату, ұрпақтың, ата-бабалардың, ұлылардың ақыл-кеңес тәжірибиесін бойына сіңіру, қоршаған орта, адамзатқа, өз қоғамына пайдалы етіп тәрбиелеу. Үлкен ұрпақтың тәжірибиесі, өмірдегі беделі, ақыл-кеңестері, ата-ананың өз борышын мүлтіксіз орындауы, бір-бірін құрметтеуі – үлкен тәрбие мектебі. Бала дүниеге келгеннен бастап ата-ананың ықпалында болып, бағыт беруші тәрбие мектебінен нәр алады. Өз отбасында бала ата-ананың қамқорлығына, шексіз сүйіспеншілігіне бөленіп, әке мен ананың жақсылығы мен дәулетінің қызығын көріп қана қоймай, адамгершілік, әдеп-инабат тағылымдарын алуы, оларды меңгеріп іс-жүзінде қолдануы ынта мен ықылас, қайрат пен қажыр ететін жолынан өтуге тиіс.

«Қатты тәртіп көрсе бала күнінде,
Өнермен қуантады түбінде.
Бала нені білсе жастан, ұядан –
Өле-өлгенше соны таныр қиядан.
Өнер – білім берем десең басынан,
Бер оқуға балаларды жасынан,
Жақсы-жаман болса, бала – соларда»
– деп ХІ ғасырда Жүсіп Баласағұн айтқандай, ата-аналар балаларының жеке ерекшеліктерін жас күнінен танып, соған қарай бағыт-бағдар тәрбие берудің маңызы ерекше.

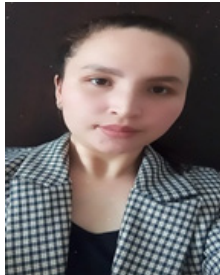
Отбасындағы тәрбиенің кереметі – баланы еңбекке баулу. Ол – адамдық кемелденудің негізі. Еңбек ете білмеген немесе оны қолдамаған адамның отбасы берекелі болмайды. «Өмір берекелі өмір бастауы.» Сондықтан: отбасындағы да, қоғамдық ортадағы да тәрбиеде балаларды еңбек ете білуге, еңбексіз бос отыра алмайтындай сезімге тәрбиелеу басты нысана болуы тиіс. Сонда ғана отбасы мүшелелері арасындағы қарым-қатынаста әдеп-инабат, адалдық пен ақпейілдік үстем бола алады.

Шариғатта да алтын ұя – отбасы жоғары бағаланып, оны бала тәрбиелеп өсіруіне бірінші дәрежелі мән берілген. Өйткені: «Балалар – ата-аналар қолына берілген аяулы аманат» Бұл ғажайып құдайшылдық анықтаманы жадыда ұстау былай тұрсын, әр үйдің мандайшасына іліп қою тұрарлық. Баланы өздігінен өмір сүруге мүлде қабілетсіз нәресте кезінен бастап бақытты балалық шақ, жеке шаңырақ көтергенге дейінгі жастық жолдары өтетін отбасын бақыт жағалауын бетке алып, өмір – айдынында жүзіп бара жатқан қайыққа теңесек, оның қос ескегі – әке мен ана дер едік. Қазіргі таңда балабақшада тәрбиеленіп жүрген бүлдіршіндердің жас ата аналарын балабақшамен тығыз байланыс жасап, олардың қылықтары, іс қимылдарын жалпы достарымен байланыстары туралы пікірлесіп ортақ тілім тәрбиеге баулып келемін. Бүгінгі ұрпақ ертеңгі -Ел азаматы. Ұрпағымызға тұзу жол көрсету менің де ұстаздық борышым. Үлкенді сыйлау, кішіге парыз-оны балабақша қабырғасынан ұғынған бүлдіршіннің келешегінен адамгершілігі мол тұлға күтеміз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Арғынбаев Х.А. Қазақ отбасы - Алматы: Қайнар баспасы
2. Ғаббасов С. Халық педагогикасы негіздері.-Алматы

Балабақша мен ата-аналардың ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ

Мырзабек Жұлдыз Құдайбергенқызы
Ақтөбе облысы, Әйтеке би ауданы,
Жамбыл ауылы,
«Балдәурен» б/б
әдіскер

Ата-аналар баланы тәрбиелегенде дәл өзіндей етіп тәрбиелеуге тырыспау керек, олар баланы өзінен күшті етіп тәрбиелеуі тиіс. Өйткені олардың заманы ата-аналарының өмір сүріп отырған заманына қарағанда анағұрлым күрделі талабы жоғары болатынын ұмытпаған жөн.

М.Жұмабаев

Бала тәрбиесі ана сүтінен басталып, өмір бойы қалыптасатын күрделі құбылыс. Тәрбиенің ең алғашқы негізі отбасында қаланып, балабақшамен байланыс арқылы одан әрі жалғасады. Халық: «Ағаш түзу өсу үшін оған көшет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтпаған. Сондықтан бала бойынан жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікке тәрбиелеуде отбасы мен балабақша шешуші рөл атқарады. Балаларды тәрбиелеу ісінде табысқа жетудің шешуші шарттарының бірі тәрбие ошақтарының отбасымен байланысы болып табылады.

Бұл бірлестікте жүзеге асырылған іс-әрекеттер, тәрбиелік іс-шаралардың ықпалының бірлігі мен үйлесімділігі нәтижесінде жемісті болмақ.

Отбасымен жұмыс-білім беру ұйымдары үшін өте маңызды шаралардың бірі. Бұл мынадай міндеттерді:

- балаларды өзін-өзі танытуда, рухани

- адамгершілік және рухани жан-жақты үйлесімді дамыту мен тәрбиелеуде өзара бірлік орнатуды;

- ата-аналарға педагогикалық, психологиялық кеңес беруді;

- ата-аналарды балабақшаның жалпы тәрбиелеу мен оқыту үрдісімен таныстыру және өзара бірлестікте әрекет етуді қамтамасыз етуді шешеді.

Балаларды тәрбиелеудегі ынтымақтастық балалар бойында жақсы мінез-құлық дағдылардың қалыптасуын қамтамасыз етіп, барлық әрекеттің бірізді, жүйелі жүруіне негіз болады. Өмірде әрбір адам үшін отбасының орнын ештеңе толтыра алмайтыны сөзсіз. Сондықтан бала тәрбиесінде мектепке дейінгі білім беру ұйымдары мен отбасының ынтымақтастығы жақсы адам тәрбиелеудің ең тиімді жолы екенін тәжірибе дәлелдеп отыр. «Балдәурен» мектепке дейінгі ұйымында балабақша мен ата-ананың ынтымақтастығын нығайта отырып, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде отбасымен жүргізілетін жұмыстың қандай түрі болса да белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталып құрылады.

Ата-аналармен жұмысты жоспарлағанда ескеретін негізгі мәселелер:

Бала тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі мен жауапкершіліктері;

Бала тәрбиесіндегі ананың рөлі;

Бала тәрбиесіндегі әкенің рөлі;

Тәрбиедегі ынтымақтастық, жақсы отбасының қасиеттері;

Жыл бойы жүргізілетін жұмыс жоспарын ата-аналармен бірлесе отырып жасаған тиімді. Себебі, ата-аналар заман талабына сай өзекті мәселерді, отбасы тәрбиесіне байланысты тақырыптарды өздері ұсына алады. Сонымен қатар ата-аналардың ұсыныстарымен, тілектерімен санаса отырып ата-аналарға арналған әңгімелер мен дәрістер, кеңестер мен сұрақ-жауап кештері, тәрбие жұмысы туралы конференциялар, ата-аналарды педагогикалық әдебиеттермен таныстыру әдіс-тәсілдері қарастырылады.

Ата-аналардың балабақшадағы балалардың өмірін мейілінше қызықты етіп өткізуіне үлес қосу үшін «Шебер қолдар» үйірмесін ұйымдастыруға болады. Ата-аналарды қолөнердің кейбір түрлеріне кесте тігуге, кейбір ата-аналар ертеңгіліктерге бірігіп декорация жасауға, киімдер тігу, атрибуттар дайындау сияқты жұмыстарға араластыруға болады.

Ата-аналар балабақшаның тыныс-тіршілігіне араласа отырып балаларының өзіне тән емес ортадағы қылығын, оның басқалармен қарым-қатынасын, білім дең-

гейін, құрдастарының оған деген қарым-қатынасын зерттей алады.

Ата-аналармен мейілінше кең тараған жұмыстардың бірі ол ашық есік күні. Мектепке дейінгі ұйымның ережелерімен, тәрбиелеу-оқыту жұмыстарының ерекшеліктерімен танысуға және қатысуға мүмкіндік береді. Ата-аналармен топтарға саяхат жасау, балабақша жұмысынан үзінді көрсету (ұжымдық жұмыстар, серуендеуге жинау т.с.с.) немесе әдіскер ата-аналармен әңгімелеседі, олардың алған әсерлерін анықтайды, туындаған сұрақтарға жауап береді. Әңгімелерді жеке дара, ұжымдық түрде өткізуге болады.

Ата-аналармен әңгімелесу барысында олардың пікірлерін де тыңдаймыз.

Ата-аналарға педагогикалық сауаттылықтарын жетілдіру мақсатында: «Білім келеді» сабағын өткізуге болады. «Бала тілі - бал» тақырыбында арнайы топ газетін шығарып балалардың қызықты сәттері мен өз қиялдарынан шыққан тәтті сөздерін жазып іліп қою. «Жылжымалы папка» арқылы ата-анамен байланыс дәптеріне ата-аналар өз пікірлерін жазып, кеңестермен таныстыруға болады. «Балам өсіп келеді...» тақырыбында ата-аналарға эссе байқауын өткізіп пікір сайыс ұйымдастырып, талқылау ұсынылады.

Ата-анамен балабақша арасындағы тығыз қарым-қатынас, бірлік, ынтымақ жарасым тапқан жағдайда оның бала тәрбиесіне тигізетін ықпалы да нәтижелі болмақ.

Біздің мақсатымыз ХХІ ғасыр талабына сай жаңашыл, шығармашыл, мәдениетті, жан-жақты сауатты жеке тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. М.М. Мұқанов *Жас және педагогикалық психология: Алматы 1982 ж.*
2. Ү.Тұрғынтаева *Халық даналығы-адамгершілік тәрбие құралы.//Отбасы және балабақша 2001ж.*
3. Ә.Табылдиев *Халық педагогикасы және тәрбие// 1990ж.*
4. М.Т. Баймұқанова *Отбасымен әлеуметтік педагогикалық жұмыс: Астана 2005 ж.*

Семейные традиции в воспитание детей

Арсланова Ильмира Тахировна

г.Шымкент

Воспитатель второй категории:

я/с № 49 «Жасұлан»

С начала времен человек учит своего ребенка. Как ходить, как добывать пищу, одним словом, как жить. Человечество не стоит на месте, развивается. Так шаг за шагом развивается и технический прогресс. В наше время нет человека, который бы не пользовался телевизором, компьютером и телефоном. Всеми техническими изобретениями нашего поколения. Естественно, что и дети в свою очередь наблюдают за взрослыми. И что же происходит с нашими детьми, вы спросите меня. А дети взяли в привычку за столетия, повторять все за своими родителями, а значит тоже смотрят телевизор, тыкают по клавиатуре компьютеров и играют с телефонами. Это забавно, и на первый взгляд мило. И было бы безобидно, если бы это было безопасно.

Во-первых, все эти технические приборы работают или заряжаются по средствам электрического тока. Во-вторых, все эти приборы излучают волны вредные для детского организма. Монитор компьютера влияет на глаза ребенка. Можно много что сказать, о вредности этих приборов. Но, к сожалению прогресс не умолим и прет на человечество все новыми и новыми гаджетами. Так может пора задуматься о том, что все эти новшества надо как-то контролировать. И не давать малышам, хотя бы до определенного возраста. Ведь наше подрастающее поколение уже в юношеские годы будет плохо видеть, из-за

посаженного зрения, плохо слышать, из-за громкой музыки, а из-за малоподвижного образа жизни их будет беспокоить отдышка и больное сердце. Не считая другие хронические заболевания.

Пора возвращаться к семейным традициям. Ведь каждая семья имеет свои традиции. Многие помнят, как всей семьей играли вечерами в настольные игры, в шарады или лото. Интересовались друг у друга проделанной работой за день. После таких вечеров, семья становилась сплочённой, дружной и в тоже время в ней просто царил любовь. Дети пока растут, впитывают всю атмосферу окружающую их. Так давайте же, окружим наших детей любовью и заботой. Запомните, что дети растут на примерах взрослых. Видят зло, в них растет зло. Видят добро в детях и растет это добро.

Мне часто вспоминаются слова из сказки «Маленький принц» Антуан де Сент-Экзюпери, которую в детстве мне прочитала моя старшая сестра, «...умылся, привел себя в порядок- и сразу же приведи в порядок свою планету». Так может начнем уже, приводить в порядок нашу планету, а начать это надо в первую очередь с семьи. Кстати читать книги, была традиция моей семьи, когда старшие читали в слух книги. Наверное, это в свое время привило мне любовь к чтению. К сожалению темп сегодняшнего времени не дает возможность прочитать что - то для самообразования. А ведь надо так

поступать, ведь ребенок увидит, что Мама или Папа сидит с книжкой и спросит: «А что ты делаешь?», «А почитай мне». Это и станет вашей семейной традицией.

Мы часто виним кого-то в своих проблемах, неудачах и плохом настроении. В этом отношении, мне нравится позиция и воспитание в скандинавских странах. Семья - это твой остров семейного тепла. Ты не

должен приносить домой плохое настроение, уныние или проблемы. Семья, место где каждый день, один единственный, завтра он будет другим. Дети вырастут, разъедутся и у каждого будет своя семья. Что они возьмут из родительского дома? Только душевную теплоту и семейные традиции. Их то, и надо создавать, и поддерживать.

А какая традиция у вас дома?

Использованная литература:

1. «Взаимодействие дошкольного учреждения с родителями»
2. «Волков, Г.Н. Этнопедагогика»
3. «Обычаи, традиции и преемственность поколений»
4. Журналы «Дошкольная педагогика».

Роль семьи и детского сада в социализации дошкольника

Бойченко Галина Викторовна

Воспитатель

я/с №19 «Булак», г.Актобе

Аннотация. В докладе раскрываются вопросы создания и развития условий для социализации ребенка дошкольного возраста. Автор ставит цель определить потенциал семьи, педагогические условия в процессе социализации дошкольника.

Автор отмечает, что важным аспектом развития дошкольника является его социализация, обусловленная прежде всего общением со взрослыми и другими детьми.

Ключевые слова: Социализация дошкольника.

Термин «социализация», несмотря на его широкую распространенность, не имеет однозначного толкования среди различных представителей психологической науки.

В системе психологии употребляются еще два термина, которые порой предлагают рассматривать как синонимы слова «социализация»: «развитие личности» и «воспитание». Более того, иногда к понятию социализации вообще высказывается довольно критическое отношение, связанное уже не только со словоупотреблением, но и с существом дела. Не давая пока точной дефиниции понятия социализации, скажем, что интуитивно угадываемое содержание этого понятия состоит в том, что это процесс «вхождения индивида в социальную среду», «усвоения им социальных влияний», «приобщения его к системе социальных связей» и т.д. Процесс социализации представляет собой совокупность всех социальных процессов, благодаря которым индивид усваивает определенную систему норм и ценностей, позволяющих ему функционировать в качестве члена общества (Бронфенбреннер У., 1976).

Социализация – это «процесс вхождения индивида в социальную среду», «усвоения им социальных влияний», «приобщение его к системе социальных связей» (Андреева Г.М., 1980).

Воспитание, по мнению Г.М. Андреевой, можно понимать в узком смысле слова – как «процесс целенаправленного воздействия на человека со стороны субъекта воспитательного процесса с целью передачи, привития ему определенной системы понятий, норм и т. д. Ударение здесь ставится на целенаправленность, планомерность процесса воздействия». В этом случае социализация отличается по своему значению от процесса, описываемого термином «воспитание».

Ряд авторов придерживается именно такого понимания, при котором социализация личности шире понятия «воспитание». Так, А. А. Реан и Я.Л. Коломинский указывают, что воспитание, по существу, представляет собой управляемый и целенаправленный процесс социализации (Реан А.А., Коломинский Я.Л., 1999).

Актуальность и практическая значимость проблемы влияния семьи на процесс

становления ребенка обусловили выбор темы и определили следующие задачи исследования:

- на основе анализа психолого-педагогической литературы изучить особенности современной семьи и семейного воспитания, ее воспитательный потенциал;

- изучить опыт работы детского сада по социализации детей в сотрудничестве с семьей;

- разработать рекомендации по организации совместной работы детского сада и семьи при решении задач социализации детей.

Традиционно главную роль в воспитании ребенка является семья. То, что ребенок в детские годы приобретает в семье, он сохраняет в течение всей жизни. В семейном воспитании абсолютной нормы не существует, но можно выделить четыре тактики воспитания в семье и отвечающие им четыре типа семейных взаимоотношений: диктат, опека, «невмешательство» и сотрудничество. Но только в семье, где присутствует родительский авторитет, взаимопонимание, постоянство, единство требований, уважение к институту семьи в целом, стремление без ссор и конфликтов решать возникающие проблемы, воспитание будет успешным.

Важным аспектом развития ребёнка-дошкольника является его социализация, обусловленная прежде всего общением со взрослыми и другими детьми. Степень социализации личности является важным критерием её адаптации к жизни в обществе. Л.С. Выготский в теории культурно-исторического развития психики обращал внимание на то, что «Социальная ситуация развития представляет собой исходный момент для всех динамических изменений, происходящих в развитии в течение определенного периода. Она определяет те формы и тот путь, следуя по которому ребёнок приобретает новые свойства личности, черпая их из действительности, как из основного источника развития, тот путь, по которому социальное развитие становится индивидуальным».

Именно в дошкольный период начинается процесс социализации, становление связи ребенка с ведущими сферами бытия: миром людей, природы, предметным миром. Происходит приобщение к культуре, к общим людским ценностям. Дошкольное детство – время первоначального становления личности, формирования, основ самосознания и индивидуальности ребёнка.

ГККП ДО №19 «Булак» города Актобе является детским садом общеразвивающего вида, деятельность которого социально ориентирована, а потому приоритетным направлением является социально-личностное развитие детей дошкольного возраста. Основной миссией детского сада является формирование успешных граждан, а приоритетной задачей – создание и обеспечение условий социально-личностного развития ребёнка-дошкольника:

1. Использование в практике работы детского сада здоровые сберегающих образовательных технологий, которые позволяют организовать воспитательно-образовательный процесс таким образом, чтобы ребенок мог усваивать культуру без излишнего физического и психического напряжения, подрывающего здоровье;

2. Реализация общеобразовательной программы, содержание которой позволяет педагогам строить воспитательно-образовательный процесс в соответствии с современными государственными требованиями;

3. Обогащение предметно-пространственной среды, наполнение которой представляет возможность ребёнку для саморазвития;

4. Обеспечение психологического комфорта ребёнка в образовательном учреждении с целью сохранения физического и психического здоровья;

5. Одним из важных условий является высокий профессионализм воспитателей, специалистов дошкольной организации повышение профессиональной компетентности педагогов в области социально-личностного развития детей;

6. Ещё одно важное условие – организация целостной педагогической системы, грамотное и педагогически целесообразное построение воспитательно-образовательного процесса. Педагогами детского сада разработаны проекты социально-ориентированной направленности: «Маленькие экологи», «Хочу все знать», «Давайте дружить» и т. д.

Родители и педагоги должны объединять свои усилия, чтобы обеспечить детям защиту, эмоциональный комфорт, интересную и содержательную жизнь в детском саду и дома. Методы, формы работы с родителями в настоящее время очень разные. В практической работе можно выделить два направления взаимодействия с семьей:

- Первое – знакомство родителей с возрастными особенностями детей. Для этого разработаны консультации: «Знаете ли вы своего ребенка?», «Навыки и привычки», «Познай себя как родитель». Также

разработаны доклады: «Взаимоотношения детей между собой», «Во что играть и о чем говорить с современным дошкольником».

- Второе – научить родителей руководить детской деятельностью, показать игровые приемы. Одной из форм взаимодействия является круглый стол на тему: «Искусство хвалить, умение наказывать». Целью круглого стола является помощь родителям в нахождении ответов на интересующие вопросы. Родителями заполняются социальные анкеты: «Какой вы родитель?», «Игры и игрушки вашего ребенка». С родителями проводятся беседы, анализ детских работ, оформляются фотовыставки.

Таким образом, социальное развитие – это формирование отношения ребенка к себе и окружающему миру. Именно в системе взаимодействия дошкольного учреждения и семьи возможна полноценная социализация ребёнка.

Литература:

1. Бронфенбреннер У «Два мира детства: дети США и СССР», 1976;
2. Андреева Г.М., 1980, 1996;
3. Гилинский Я.И. «Стадии социализации индивида. Человек и общество». Вып.9. 1971 г.;
4. Л. С. Выготский «Проблема культурного развития ребенка». 1928 г.
5. Реан А. А., Коломинский Я. Л., 1999.

Консультация для родителей «Сказкотерапия в жизни дошкольников»

Оспанова Алмагуль Вяминовна

Педагог-психолог

д/с «Мерей» г. Кокшетау

Аннотация. Сказкотерапия как инструмент передачи опыта «из уст в уста»

Это способ воспитания к миру, способ передачи необходимых моральных норм и правил. Это информация заложена в фольклорных сказках и преданиях, былинах и притч.

Ключевые слова: сказкотерапия / метафорические выражения / алгоритм для составления сказок / этапы работы со сказкой / требования к героям / авторская сказка

Сейчас, в связи с широким развитием психологии, развивается много направлений помощи детям, в том числе и сказкотерапия, но многие родители не читают детям сказки. А ведь это так важно!

Что такое сказкотерапия? Зачем она нужна? И могут ли сами родители использовать ее приемы в воспитании детей?

Взрослые, конечно, делают всё, чтобы ребёнок становился всё умнее и умнее (покупают развивающие игры, новые игрушки, обучают счёту и письму и т. д., но ещё хочется, чтобы наши дети умели не только считать, писать, но и любить. Любить небо, ветер, звёзды, деревья, землю, бабочку, птицу, - это очень важно. А ещё более важно, чтобы они умели любить людей: всех вместе и каждого отдельного человека, который встретится на их пути.

Занятия по сказкотерапии как раз

и помогают нашим детям незаметно преодолеть различные кризисные моменты дошкольного детства, не вынося в душе негативные качества. Ведь дети такие разные приходят в детский сад. Они умеют и покапризничать, и поупрямиться, и проявить агрессию, как уже крайнюю форму самозащиты. Занятия по сказкотерапии помогают детям развиваться гармонично, - попадая в сказку, ребёнок легко воспринимает «сказочные законы», нормы, правила поведения, которые с трудом прививаются детям родителями и педагогами. А здесь сама «сказочная жизнь» побуждает ребёнка действовать в соответствии с общепринятыми, общечеловеческими нормами и правилами поведения. Путешествуя по сказочной стране, ребята понимают, что если они не будут прислушиваться к своим друзьям, или будут с кем-то ссориться - сказка просто исчезнет, а вместе с нею могут погибнуть и добрые сказочные герои, живущие в ней. Поэтому осознание ответственности за свои поступки приходит к ребёнку непосредственно из самой сказочной ситуации, а вовсе не по воле взрослого.

Что же это такое – сказкотерапия?

Сказкотерапия – это лечение сказками, это открытие тех знаний, которые живут в душе. Сказкотерапия – занятие с помощью сказки, направленное на решение какой-либо проблемы. Этот метод восходит к давним временам – еще наши пра-

пра-бабушки за проступок не бранили, а рассказывали сказку. Сказки знакомили детей с реальностью, давали понять «что такое хорошо», а «что такое плохо». Поэтому занятия в детском саду сказкотерапией – метод, успешно применяемый и достаточно уже давно. Действительно, сказки пользовались и продолжают пользоваться популярностью у маленьких дошколят. Ведь у детей преобладает абстрактное мышление – а это значит, что информация, переданная посредством ярких образов, наиболее восприимчива.

Сказкотерапия – это процесс поиска смысла, расшифровки знаний о мире и системе взаимоотношений в нем. Это максимальная психологическая разгрузка ребенка, снятие агрессивности, развитие его внутреннего потенциала, пробуждение души, повышение уровня осознанности событий, приобретение знаний о законах жизни и способах социального проявления созидательной творческой силы.

Сказкотерапия – это процесс образования связи между сказочными событиями и поведением в реальной жизни. Это процесс переноса сказочных смыслов в реальность.

В волшебных сказках на главного героя “сыпется” много испытаний. В результате всех приключений и злоключений он становится крепче.

Если мы расскажем ребенку об удивительных маленьких невидимых существах, живущих в каждом дереве, кусте, цветке, травинке, разве будет желание бездумно ломать ветки и рвать цветы? Мир растений создан для любящего человека. Также и с водной средой и с воздухом. Поэтому можно сказать, что сказкотерапия – процесс экологического образования и воспитания ребенка

В зависимости от настроения дети могут представлять себя тем или иным героем; то Снежной королевой, с ее неприступностью и холодностью, то добрым Гномиком, то сказочной Ёлочкой.

В сказках дети находят частички своей души, отголоски своей жизни. Кроме того сказки вселяют в ребенка надежду. Чем

дольше ребенок верит в волшебного Деда Мороза, который приносит подарки в новогоднюю ночь, тем оптимистичнее будут его взгляды на жизнь.

Дети сталкиваются с какими-нибудь проблемами, приходят к нам, взрослым, но чаще всего способы, которые предлагаем мы, для них не подходят. Тогда они приходят к выводу, что мы им помочь не можем. А куда же девать накопившуюся печаль, раздражение, гнев или радость, которые уже переполняют ребенка? И здесь на помощь может прийти сказкотерапия.

Умственное развитие детей от трех до шести лет характеризуется формированием образного мышления, которое позволяет ребенку думать о предметах, сравнивать их в уме даже тогда, когда он их не видит. Ребенок начинает формировать модели той действительности, с которой имеет дело, строить ее описание. Делает он это с помощью сказки. Четыре-пять лет – апогей сказочного мышления. Сказка – это такая знаковая система, с помощью которой ребенок трактует окружающую действительность так, как он её понимает. В результате сказкотерапии, ребенок чувствует поддержку взрослых, которая ему так необходима. Также в сказке и через восприятие сказочного мира можно создать необходимые условия для развития эмоциональной сферы дошкольника, обогатить образами и представлениями, формирующими воображение.

Приемы сказкотерапии вполне могут освоить родители. Однако им необходима наша помощь, т. е. помощь педагогов, консультации, рекомендации. Можно рассказать им следующее: если вы заметили, что у вашего ребёнка есть какая-то эмоциональная проблема (например, он раздражителен, груб, капризен или агрессивен), нужно придумать сказку, где герои, их похождения и подвиги будут помогать вашему малышу эту проблему решить. Сначала, мы описываем героя, похожего на ребенка по возрасту и характеру (придуманная нами сказка может даже начинаться со слов: «Жил-

был мальчик, очень похожий на тебя...»). Далее, показываем жизнь героя в сказке так, чтобы ребенок сам увидел сходство со своей жизнью (ведь сказкотерапия - это индивидуальные сказки для конкретного человека, надо чтобы малыш мог видеть в главном герое себя). Затем, выдуманный нами герой попадает в проблемную ситуацию, похожую на реальную ситуацию ребенка (он тоже чего-то боится, чувствует себя одиноким и. т. п.) и приписываем герою все переживания малыша (конечно, по сюжету должно появиться много возможностей и способов для преодоления этих препятствий). Потом, сказочный герой (а с ним и ребёнок) начинает искать выход из создавшегося положения и, конечно, находит его.

Художественные сказки тоже очень полезны. Например, ребёнку, любящему приврать по пустякам, стоит почитать сказку «Заяц-хвостун», легкомысленному и шаловливому «Приключения Незнайки», эгоистичному и жадному малышу будет полезно послушать сказку «О рыбаке и рыбке», робкому и пугливому - «Отрусливом зайце». В этом случае не стоит явно указывать

на сходство героя с ребёнком - малыш сделает выводы сам. Просто обсудите сказку вместе. Здесь придут на помощь почти все методы арттерапии: цветотерапия (можно рисовать свои впечатления от сказки), игротерапия (придумать игру по сказке или инсценировать любимый отрывок), и даже музыкотерапия (подобрать мелодии подходящие по настроению тому или иному сюжету). Это поможет малышу лучше усвоить извлеченный из сказки опыт, а родителям - лучше понять своего ребенка.

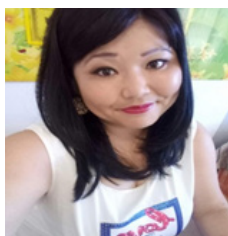
Благодаря занятиям по сказкотерапии мы учимся преодолевать разные трудности, учимся общаться с миром, друг с другом, заботиться друг о друге, сочувствуя и сопереживая героям. А воспитание сочувствия, сопереживания, отзывчивости, гуманности является наиважнейшей частью правильного воспитания. Если ребёнок понимает чувства другого, активно откликается на переживания окружающих людей, либо героев сказки, стремится оказать помощь, попавшему в беду, в трудную ситуацию, он не будет проявлять враждебность и агрессивность.

Литература:

1. Запорожец А.В. *Воспитание эмоций и чувств у дошкольника /Эмоциональное развитие дошкольника.* - М.,
2. Михайлова А.Я. *Современный ребенок и сказка: проблемы диалога.* - М., 3. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. *Основы сказкотерапии.*- СПб.: Речь,
4. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. *Формы и методы работы со сказками.*- СПб.: Речь,
5. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. *Практикум по сказкотерапии.* – СПб.: Речь,

Консультация для родителей «О чем будут помнить наши дети»

Туружанова Мадина Амангельдиевна
я/с «Талбесік» с. Теренколь,
отдела образования района Теренкөл,
акимата Павлодарской области

Мы живем в век компьютерных технологий, мы много работаем, чтобы обеспечить семьи, наши дети посещают все возможные кружки и секции, нам некогда провести время с ребенком, потому что у нас миллион дел, и мы все время заняты, но мы с вами не задумываемся лишь об одном-что из такого детства запомнит Ваш ребенок? Компьютерные игры? Купленные игрушки? Детство, проведенное в детском саду и разных кружках? А может вашему, уже повзрослевшему ребенку, будет совсем нечего вспомнить?

Далеко не все воспоминания вызывают улыбку, но все же среди них есть удивительно счастливые моменты, о которых мы будем помнить всегда. И если мы хотим, чтобы и у наших детей в будущем были такие воспоминания, то нам нужно делать не так уж и много:

1. Читать им

Да, это красиво уже само по себе, но в чтении ребенку есть и своя магия. Книги

создают волшебный и загадочный мир, частью которого вы становитесь. Поэтому не важно, сколько лет ребенку, нужно читать ему, читать вместе с ним, просто читать...

2. Слушать своих детей

В современном сумасшедшем мире так легко сказать: «Подожди секунду, мне некогда!», а реальность такова, что ничего не изменится ни через секунду, ни даже через минуту, и ребенок так и остается без желаемого внимания. А когда мы вроде бы готовы выслушать, то ребенок уже или перехотел рассказывать или даже забыл, что хотел сказать. Дети просто хотят поделиться с родителями какими-то своими моментами. Да, для взрослых это все кажется неважным и ненужным, но для малышей это является приоритетным! Поэтому, прежде чем сказать ребенку подождать секунду, нужно подумать о том, что телефон, компьютер, социальные сети и телевизор не обидятся, не получат душевные травмы, если вы не обратите на них внимания. А дети – да.

3. Обнимать их

Неважно, маленькие мы или большие, но мы все нуждаемся в объятиях. Каждый ребенок индивидуален, кто-то хочет быть затисканным, кому-то одного объятия будет более чем достаточно, нужно просто обратить внимание на их потребности и не отказывать детям в них. Только не нужно спрашивать, обнять или нет! Скажите: «Я хочу тебя обнять!» и обнимайте. Объятия

- это символ не только любви, но еще и уверенности, защиты и просто счастья.

4. Создавать семейные традиции.

Например, устраивать раз в неделю ночь или вечер кино, когда вся семья смотрит вместе фильм. И поверьте, это не будет просто просмотром фильма, когда речь идет о традиции!

5. Совместный приём пищи

Время летит быстро, готовка занимает много времени, а работа съедает все остальное. В силу разных графиков и просто желаний членов семьи, оказаться всем сразу за одним столом становится очень сложно. В результате дети перекусывают хлопьями, хот-догами, мороженым и т.д. Но даже не это самое страшное! Важно то, что отсутствие совместных трапез самым негативным образом сказывается на отношениях в семье, на доверительности и теплоте. Поэтому нужно выбрать хотя бы один прием пищи, будь то завтрак, обед или ужин, и всегда проводить его всем вместе.

6. Говорить им, что они самые любимые на свете.

Психологи советуют говорить детям, что вы их любите до 10 раз в день. Поверьте, детям это очень важно – знать, что они любимы.

7. Поддерживать детей в их начинаниях, и праздновать их «маленькие» победы!

Дети хотят, чтобы у них все получалось исключительно с первого раза, и когда этого не происходит у них опускаются руки. Роль взрослого поддержать ребенка

в этот момент, объяснить, что с первого раза получается не у всех, просто нужно потренироваться или попробовать еще разок. Все дети разные и достижения у них разные. Кто-то в 5 лет читает лучше, чем кто-то в 10 лет. Кто-то успешен в спорте, а у кого-то просто аллергия на мяч. Кто-то лучший ученик в классе, а кто-то занимается с репетиторами. Но у каждого ребенка есть что-то, что удастся ему хорошо, и чем бы это ни было, родители должны это поддерживать и праздновать все достижения!

8. Играть вместе

Все дети любят играть, но взрослым эти забавы обычно кажутся неинтересными. Но нужно просто найти то, что будет приносить удовольствие всей семье – настольные игры, походы, рыбалка, отдых на природе, игровые виды спорта, езда на велосипеде, чтение, просмотр фильмов, любая деятельность, которая обеспечит веселое времяпровождение и объединит всех, создавая воспоминания, которые дети никогда не забудут.

9. Помнить о своих обещаниях

Да, мы столько всего обещаем и так часто забываем это сделать... А жизнь детей состоит из моментов, и эти ситуации становятся очень болезненными для них... Поэтому все те мероприятия, которые исключительно важны для ребенка – собрания, дни рождения, репетиции, конкурсы, спортивные соревнования, конференции, не должны быть забыты родителями никогда! И для детей станет самым важным именно тот факт, что о нем помнят, не забыли... И в дальнейшем, повзрослев, ребенок сам научится выполнять свои обещания...

Список литературы:

Голутвина В.В.; Зажигина М.А.; Друкерман Памела.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда құм терапиясының элементтерін қолдану

Джунусбекова Альжана Канатовна
Жамбыл облысы, Тараз қаласы
№17 бөбекжай-бақшасы
тәрбиеші

«Біздің ойлап жүргенімізді қолымыздың көмегі арқылы шешуге болады»

Карл Густав Юнг

Құм терапиясы сөзбен айтып жеткізе алмайтын ойлаумен қобалжуларды сыртқа шығаруға көмектеседі. Іште туындаған қиын жағдайларды, шығармашылық потенциалдарын босатады. Педагогикалық процестің негізгі бағыты әрбір жеке тұлғаның мәдениетін тәрбиелеу, әрбір баланың жеке дара ерекшелігін ескере отырып, қойылған міндеттерді іске асыруда жеке тұлғаны жан - жақты етіп қалыптастыру бірлікте шешімін табады. Заманауи инновациялық әдістерді мектеп жасына дейінгі балалардың дамуында қолдану арқылы, балаларды шаршатпай, жалықтырмай, жан - жақты дамуына «Құм терапиясының» тигізер үлесі өте зор.

Жас ұрпаққа тәрбие беретін біз тәрбиеші мамандар тәрбиелеу мен білім берудің жаңаша жетілдірілген әдіс-тәсілдерін іздестіріп, күнделікті жұмыс барысында жаңашыл бағыттар қарастырып, оны өздерінің іс-тәжірибесінде қолданып отырса бала тәрбиесі алға басары сөзсіз деп ойлаймын.

Қазіргі таңда қоғамда болып жатқан әлеуметтік – экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістер

енгізуді талап етіп отыр.

Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында жаңа өзгерістер мен әлемдік білім беру тәжірибелерін пайдалана отырып, баланың жеке дара күшінің дамуын қамтамасыз ететін жаңа бағыттағы жобаны іздестіру және қолдануға арналған Қазақстан Республикасының «Білім туралы Заңында» «Әр баланың қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын дамыту» сияқты мәселелер мемлекеттің білім саясатының басты ұстанымында атап көрсетілген.

«Құм терапиясы» қағидасы негізін салушы Карл Густав Юнгпен ұсынылған. Мүмкін ұлы Юнгке адамның құммен «әлектенуінің» қажеттілігі, оның құрылысы осы идеяны ұсынуға себепші болған шығар. Себебі, көптеген психологтар жекелеген құм түйіршіктерінде жеке тұлғаның нышандық айқындамасын, ал құм массасында – жаһандағы өмірді көреді.

Құм – миллион жыл бұрын пайда болған. Ол бүкіл әлем бойы жайылған. Құм – өте ұсақ ақ түсті, сары, қоңыр, сұр және қызғылт түсті болады. Құм бала үшін магнит сияқты өзіне тартымды зат. Бала құмды не екенің сезінгенше қолдары сарай, қоршау т.б. Жасай бастайды. Ал оған ойыншықтар,

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

кішігірім фигураларды қосса, онда баламен түрлі ертегілерді драмалау, ойын процесіне кіреді.

Құммен ойын - балалар мен ересектердің эмоционалдық хал-жағдайларына оң әсер етеді, бұл баланың өзіндік дамуы үшін тамаша құрал болып табылады. Құммен ойнау кеңестік әдіс ретінде 1939 жылы ағылшын педиатры Маргарет Ловенфельд сипаттама берген. «Құм терапиясы» концепциясының құрылуымен негізінде юнгиан мектебінің өкілдері айналысты, мысалы швейцар аналитигі Дора Калф.

Құмдағы ойындар - баланың табиғи әрекеті формаларының біртүрі. Сондықтан да біз, ересектер, құммен ойнайтын ойындарды оқыту және дамыту сабақтарында қолдана аламыз. Құмнан суреттер салып, әртүрлі оқиғаларды ойлап тауып, біз бала үшін әлдеқайда қызықты түрде оған өзіміздің біліміміз бен өмірлік тәжірибемізді, қоршаған әлемнің заңдылықтары мен оқиғаларын жеткізе аламыз.

Оған қажетті материалдар мен жабдықтар:

Бала құм терапиясында тек қана қиял, көрнекі – бейнелік ойлауды,

сөздік – логикалық ойлауды, көрнекі іс-әрекеттік ойлауды, шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыта отыра процесс барысында бала өзінің ішкі қобалжуларын ішкі сезімдерін сыртқа ойын барысында фигураларды таңдау барысында толығымен өз назарын салады. Бала ойын барысында өзінің терең эмоционалдық қобалжуларын

айта алады.

Құм терапиясының маңыздылығы:

Сөзбен айтып жеткізе алмайтын ойлаумен қобалжуларды сыртқа шығаруға көмектеседі.

Іште туындаған күйзелістерді, шығармашылық әлеуетін еркін ұстайды.

Құм терапиясы 3 жастан бастап өткізіледі.

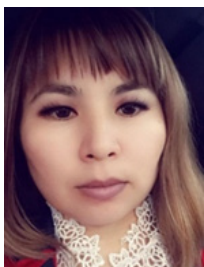
Біз өзіміздің тобымызда балалардың сөздік қорлардың дамуына және жалпы өзін - өзі ұстау жұмыстарына назарымызды аударамыз. Балалардың дамуын және тәрбиесіндегі кемшіліктерді шешуге көптеген әдіс-тәсілдер бар. Мен бұл әдістердің ішінен балалармен жұмыс жүргізудің бір түрі құммен ойын. Біз топта жыл бойы құмды қолданамыз. Балалар құммен ойнауды өте жақсы көреді. Жазғы маусымда балалар шаршамастан бірнеше ай бойы құмзарда «еңбектенеді»: түрлі кеңсарайларды жасап, түрлі тоқаштар «қуырып», тортарды жасайды. Құм балалардың өзара түсінушіліктерін табуға көмектеседі. Құмзарда ойнап отырған барлық балалар бірге ойын жоспарлап оны жүзеге асырады. Балалардың бір-бірімен қарым- қатынас жасауға мүмкіндігі туады да, ол тілдік және коммуникативті дамуына жағымды әсерін тигізеді.

Қорыта айтқанда құмзар ойыны баланы тәрбиелеуде дамытуда маңызды рөл атқарады. Құмзар ойындарды, жаттығуларды пайдалану балалардың эмоциясын, шығармашылығын, зейіндерін, қабілеттерін дұрыс көзқарастырын қалыптастыруға маңызды рөл атқарады.

Пайдаланылған ресурстар:

1. [Http://aitaber.kz/blog/psychology/3121.html](http://aitaber.kz/blog/psychology/3121.html)
2. [Http://goo.kz/blog/view/97/527](http://goo.kz/blog/view/97/527)
3. [Http://nsportal.ru/ap/library/drugoe/2014/11/03/kum-terapiya](http://nsportal.ru/ap/library/drugoe/2014/11/03/kum-terapiya)
4. Сакович Н. А. *Технология игры в песок. Игры на мосту.* – спб.: Речь, 2006.
5. Юнг К. Г. *Практика психотерапии.* Минск: Харвест, 1998 г.

Балабақшадағы тың әдістің тиімділігі

Кашкеева Найля Мейрамхановна
Алматы облысы, Кербұлақ ауданы
Көксу орта мектебі мектепке дейінгі
«Айгөлек» шағын орталығының
тәрбиешісі

Қазіргі уақытта еліміздің білім беру саласында жүргізіліп жатқан реформаның басты мақсаты-өз ісіне шығармашылықпен қарай алатын, заманауи, жан-жақты дамыған ойлау қабілеті бар тұлғаны қалыптастыру және тәрбиелеу. Инновациялар баланың жеке қабілеттерін дамытуға бағытталған педагогикалық практикада қолданылатын жаңа әдістерді, формаларды, пәндерді, технологияларды анықтайды. Осыған байланысты, балабақшаларда оқытумен байланысты бүгінгі инновациялық қызмет мектепке дейінгі ұйымдар педагогтерінің кәсіби дамуының негізгі факторы болып табылады. Қазіргі әлемнің баласы-біздің ертеңгі болашағымыз. Жас ұрпақты қалыптастыру, оны дамыту, оның ішкі әлемін егжей-тегжейлі зерттеу және анықтау, оның қабілеттері мен мүмкіндіктерін одан әрі дамыту үшін жағдай жасау әр тәрбиешінің басты міндетіне айналады.

Инновациялық технологиялар – бұл білімнің басым мақсаттарымен ұштасатын пәндер мен әдістер: оқыту – тәрбие процесін ұйымдастырудың бірыңғай жалпы тұжырымдамасымен байланысты жаңа міндеттердің, мазмұнның, нысандар мен әдістердің күрделі және ашық жүйесі, мұнда әрбір ұстаным басқасына әсер етеді және сайып келгенде баланың дамуы үшін оң жағдайлар кешенін құрайды. Бүгінгі таңда әр мұғалімнің тікелей міндеті-еркін, белсенді дамуға, жан-жақты білім алуға, болашақ ұрпақтың шығармашылық дамуына жағдай жасау. Себебі, инновациялық қызмет – педагогтардың педагогикалық технологияларды, әдістер мен тәсілдерді,

балабақша балаларымен жұмыс жасаудағы психология мен педагогиканы терең білуі педагогтардың қандай да бір нақты мақсаттарға қол жеткізуіне көмектеседі. Нақтырақ айтсақ, бұл қызмет оқу мен тәрбие процесін саналы және сапалы ете отырып, қызығушылық пен өміршеңдіктің артуына ықпал етеді.

Жаңа технология үрдісінің талабы баланы оқытудағы мақсаттарға қол жеткізуге, іс-әрекеттер арқылы оның ақыл-ой қабілеттерін дамытуға, танымдық белсенділікті арттыруға, жан-жақты дамуға және жаңа нәрсені тез қабылдауға әсер етеді. Қоғам дамуының осы кезеңінде мектепке дейінгі мекемелердің білім беру жүйесінде оқыту, тәрбиелеу процесінде технологияландыру басты міндеттердің бірі болып табылады. Осыған байланысты мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесінде оқыту мен тәрбиелеудің әртүрлі технологиялары жасалып, қолданылады. Мысалы, қолданылатын инновациялық технологиялар: ынтымақтастық педагогикасы, адамгершілік оқыту, ойын оқыту, проблемалық оқыту, модульдік оқыту, тірек сигналдары арқылы оқыту, дамытушылық оқыту, компьютерлік оқыту технологиясы, бағдарламалық оқыту, деңгейлік оқыту және басқалар. Олардың ішінде жобалық технологияның тиімділігін атап өткім келеді. Жобалау әдісі-инновациялық педагогикалық технология. Педагогикалық жоба-бұл арнайы педагог ұйымдастырған іс-шаралар кешені, нәтижесінде бала өз бетінше шешім қабылдай алады, өз таңдауын жасай алады және оның жұмысы мен жұмысының нәтижесінде

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

жауапты болады. Жоба технологиясының ерекшелігі-баланың алдағы әрекеттерді жобалау қабілеті және оның субъектісі болу мүмкіндігі. Ойын арқылы оқыту технологиясының мақсаты дидактикалық, тәрбиелік, әлеуметтік мақсатты көздейді. Ойын технологиясының ерекшелігі-ойын әрекетінің психологиялық механизмі жеке адамның қалауына негізделген. Ол балада қызығушылық, танымдық, шығармашылық қасиеттер сияқты қасиеттерді ашуды қарастырады. Балаға арналған ойын және жаттығу және еңбек.

Ойын-қоршаған ортаны танудың тәсілі. Бұл өмірдегі қиындықтарды жеңуге ғана емес, сонымен қатар олардың ұйымдастырушылық қабілеттерін қалыптастырады, қоршаған ортаны білуге деген ынтасын арттырады. Проблемалық оқыту технологиясы-баланы өз бетінше ізденуге үйрету, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Яғни, балалардың белсенділігін арттыру, баланың оқу материалына деген қызығушылығын тудыратын проблема туғызу, бала тек сезім арқылы ғана емес, білімге деген қажеттілікті қанағаттандыру үшін материалды игереді, бала оқуды өз өмірімен және еңбегімен байланыстырады. Өзін – өзі дамыту технологиясы-бұл баланың жан-жақты дамуы, тәуелсіздікке тәрбиелеу, заттар мен ақыл-ой іс-әрекеттері әлемін баланың санасына қайта қосу. Баланың дамуына байланысты табиғи көзқарас қажет, тек содан кейін бала өзін дамыта алады. М. Монтессори педагогикасы түсіндіргендей, баланың туғаннан бастап есейгенге дейінгі бүкіл өмірі – оның еркіндігі мен дербестігін дамыту. Бұл технологияның ерекшелігі - бірыңғай бағдарлама жоқ, әркім өзіне арналған табиғатпен жүреді. Әр баланың іс-әрекеті оның еңбегіне байланысты басқа баланың тарапынан бағаланады. Мұнда басты міндет – бала өзін бағалайды. Ынтымақтастық педагогикасы-мұғалімнің талапшыл педагогикадан қарым-қатынас педагогикасына ауысуы. Балаға адамгершілік жағынан жүгіну, оқыту мен тәрбиенің ажырамас бірлігі: тәрбиеші-бала, бала-тәрбиеші, бала-бала, яғни

бала да, тәрбиеші де субъектілер болып табылады. Сонымен қатар, баламен адам ретінде адамгершілік қарым-қатынас. Бала мен тәрбиеші арасындағы өзара түсіністік, ынтымақтастық өзара қарым-қатынас. Бұл технологияның негізгі мақсаты – балада азаматты тәрбиелеу, білімқұмарлықты қалыптастыру және тәрбиелеу, баланың жүрегі мен жан дүниесіне жылулық ұялату. Іріктеу-деңгейлік оқыту технологиясы-білім, білік және дағдыларды игеру болып табылады. Әр баланы әртүрлі топтарға сәйкес бейімдеуге, бейімдеуге мүмкіндік беретін деңгейде оқыту. Модульдік оқыту технологиясы-оқытудың тұтастығын жобалау, қойылған мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған педагогикалық процесті ұйымдастыру, мұғалімнің нәтижесін талдау, мұғалімнің нәтижелерін талдауға, түсіндіруге болатын жүйені таңдау және қалыптастыру. Балалар жүргізетін жұмыстарда кездесетін қиындықтардың алдын-алу және түзету жұмыстарының жүйесін құру. Дамып келе жатқан оқыту технологиясы – баланы одан әрі оқыту арқылы дамыту. Балада еркіндікке деген сүйіспеншілікті, адалдықты, ар-намысты, мақтаныш сезімін, даралықты, адамгершілікті, еңбекқорлықты, белсенділікті және басқа да қасиеттерді дамыту.

Қазіргі уақытта мектепке дейінгі мекемелерде «қадам-қадам» технологиясы қолданылады. Монтессори педагогикасының негізі-арнайы ортаны құру және ондағы баланың өзін-өзі дамытуына ықпал ету. Монтессори сұрақ қойды: «баланың дамуы үшін не қажет?» ол өзі ашқан мектептерде бұл үшін өзіне қызмет етуге және өзін-өзі дамытуға деген ұмтылыс қажет екенін дәлелдеді. Сондықтан баланы өмірге бейімдеу дамушы ортада жүзеге асырылады. Дамушы орта-мұғалім құрған пәндік-кеңістіктік орта, онда әр түрлі назар аударатын және қызығушылық тудыратын материалдар еркін қол жетімді: ондағы балаларды оқыту және тәрбиелеу шарттары әр баланың жеке қарқынмен дамуына мүмкіндік береді. «Қадам – қадам» технологиясының негізгі мақсаты-әр баланың жеке қабылдауы мен

даму деңгейлерін ескере отырып оқыту. Бұл педагогикалық технологияларды балабақша балаларының жас айырмашылықтарын, әр кезеңде әр баланы қабылдау мүмкіндіктерін ескере отырып ғана қолдануға болады. Мектеп жасына дейінгі балаларда есте сақтау қабілеті әлсіз, қабылдау процестері тұрақсыз. Сондықтан олар заттарды түртіп, көргенді ұнатады. Осыған байланысты, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту барысында көрнекі құралдар мен ойын технологиялары кеңінен қолданылуы керек.

Тәрбиеші-балада білімнің негізін қалайтын маңызды тұлға. Жаңашыл тәрбиешіні даярлауға қойылатын талаптар студенттерді оқытудың жаңа түрлерімен қаруландырып, қазіргі уақытта кәсіби дағдыларды игеруге бағытталған жаңа жолдар мен оқытуды енгізуге бағытталған. Ғалым педагог В.А. Сухомлинский айтқандай «Педагогикалық шеберлік пен педагогикалық өнер -

даналықты жүрекпен тану қабілеті», тәрбиеші баланың табиғи қасиеттерін анықтайды, оларды ашып, дамыта алады. Тек шығармашылық, ізденуші, балалармен жеке қарым-қатынас орната алатын мұғалім ғана қазіргі әлемнің талаптарына сәйкес қоғам азаматының алғы шарттарын қалыптастыра алады. Сондықтан педагогтердің кәсіби құзыреттілігі, ұйымдастырушылық, зерттеу қабілеттері зерделенеді. Бұл инновациялық оқыту технологиясының жаңа қызметінің ерекше түрі. Оқытудың инновациялық технологиясын игеру үшін үлкен педагогикалық тәжірибені қолдану қажет. Бұл жұмыс адамнан өз қызметіне шығармашылықпен қарауды, іскерлік жеке қасиеттерді қолдана білуді талап етеді. Шындығында, әр педагог, балабақшаның әр тәрбиешісі жаңа инновациялық технологияны игеру барысында өзін-өзі тәрбиелейді және өзін-өзі қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. К. Белая «Инновационная деятельность в ДОУ» әдістемелік құралы.
2. Қ. Нағымжанова «Бастауыш сынып мұғалімнің оқу процесіндегі инновациялық іс-әрекеті».
3. М. Жанпейісова «Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде».
5. Қ. Ахметұлы, Т. Баймолдаев «Жаңа буын оқулықтары арқылы жас ұрпаққа білім беру жолдары».
6. М. Жадрин «Қазақстан Республикасындағы жалпы орта білім беруді дамытудың тенденциялары мен мәселелері».

Балабақшада қажетсіз қалдық заттармен жұмыс жасау

Ахатаева Дармина Борашовна
Шымкент қаласы,
№ 49 «Жасұлан»
балабақшасының
бірінші санаттағы тәрбиеші

Бүгінгі жас ұрпаққа-жан жақты білім беру, тәрбиелеу әрбір ұстаздың басты міндеті. Білім негізі балабақшада қаланатын болғандықтан, баланың шығармашылық мүмкіндігінің дамуы да сол кезден басталады. Қазіргі уақыт шығармашылықпен жұмыс жасауды талап етеді. Мақсатымыз мектеп жасына дейінгі балалармен қалдық заттармен жұмыс жүргізу барысында тәрбие мен оқыту сабақтастығын қатар іске асыру болып табылады.

Қажетсіз қалдық заттарды іске асыруға әбден мүмкін екендігіне көз жеткізейік. Балалардың ой-қиялын дамыту, шығармашылық танымдық қызығушылығын арттыру – әрбір тәрбиешінің өз шеберлігіне байланысты.

Кез келген үйден қажетсіз заттардың табылары анық. Сол қажетсіз заттарды далаға лақтырмай, пайдаға асырудың жолын қарастырайық. Орайын тапқан адам қажетсіз заттың өзінен де өзге зат жасап шығарады. Ол үшін қиялға қанат бітіріп, ақылға жүгінсек болғаны.

Алдыменен тәрбиеші қажетсіз қалдық материалдарды алдын ала жинақтап, сұрыптап, баланың іс-әрекетіне жағдай жасалу керек. Барлық жиналған материалдарды жүйелеп жазып, жуып тазалап реттеп, қажет уақытында алуға ыңғайлы жерге сақтау керек. Қажетсіз қалдық материалдармен жұмыс істеу ұқыптылықты, зейінділікті талап етеді. Қол еңбегімен айналысу барысында балаларды әр түрлі материалдармен жұмыс жасай білуге жаттықтыру көзделеді. Алдымен

жасайтын затты неден жасауға болатынын таңдап, еңбек құралдарымен жұмыс жасау кезінде қауіпсіздік ережесі де түсіндіріледі. Балалар қазір дүкен ойыншықтарынан жалыққан. Үйде де, сыртта да дайын сатылымдағы ойыншықтар көп.

Сондықтан өз еңбектерімен жасаған ойыншық бейнелері арқылы олардың қызығушылығын оята отырып, ысырапқа жол бермеуге үйретеміз.

Осы әрекетпен айналысудың маңыздылығы балалармен жеке және ұжымдық жұмыстарды тиімді ұйымдастыру арқылы еңбек нәтижесіне жету, оның мазмұнын дұрыс бере білу, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруда өнімді еңбек ету болып табылады. Шығармашылық әрекет арқылы жасалынған жұмыстары арқылы өз пікірін айтып жеткізе білуге, сипаттап айтып беруге тәрбиешімен диалогты қарым-қатынас жасауға, құрдастарымен өзара келісімге келуге, дербес әрекет етуге септігін тигізеді.

Қажетсіз қалдық, материалдарды іске асырып олардан әртүрлі заттар жасауға болатынын түсінеді. Балабақшада ұйымдастырылған оқу қызметтерінде тәрбиеші өзінің шығармашылық ізденісі арқылы жүйелі түрде табиғи қалдық материалмен жұмыс жасауды қолданатын болса, баланың ойы, қиялы дами түседі. Қол еңбегімен жұмыс жасағанда топта балалар саны көп болса шағын топтарға бөліп өткізген тиімді.

«Зергерлік шебер орталығы», «Қалдықты қайта өңдеу өнеркәсібі», «Жас суретшілер» орталықтарына бөліп жұмыс жасау

ұйымдастырылады.

Аталған әр орталықтардың өзіндік ерекшеліктері бар. «Зергерлік шебер орталығы» қажетсіз сымдардан, түрлі моншақтардан, балмұздақ таяқшаларынан зергерлік бұйымдар әзірлейді. Қалдықты қайта өңдеу өнеркәсібінде бөтелке қақпақшаларынан, қалдық ойыншық қорапшаларынан әртүрлі бейнелер, ғажайып кілемшелер құрастырамыз.

Ал жас суретшілер орталығында пластмасса түтікшелермен, губка, паралон, бөтелке қалдық кесінділерімен дәстүрден тыс суреттер салу жолын қарастырамыз. Бұл орталықта балалар өздерінің жасаған заттары, бұйымдары жайында әңгімелеп, жолдастарының еңбегіне талдау жасауға,

өз ойларын айтуға дағдыланады. Еңбек нәтижелерінен көрме ұйымдастыруға болады. Жасаған жұмыстарын ата-аналарына, отбасына, достарына сыйға тарту арқылы бір-бірін қуантады.

Балалар қарапайым ғана заттарды қажетті бұйымға айналдыра алатынын көргенде ерекше қуанады, өздеріне сенім пайда болып шығармашылығы артады. Нәтижесінде балалар қалдық заттарды іске асыру арқылы тастамау керектігін, қалдықтармен өз табиғатымызды ластамаудың маңыздылығын түсінеді. Еліміздің экологиялық жағдайының тазаруына өз үлестерін қосқанын сезініп, қоршаған ортаны бағалай білу өз міндеттері екенін түсінеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Е. Өтетілеуов, «Балақай»;
2. «Кел, ойнайық» (Әлем балаларының ойындары). Құрастырған және аударған Қ. Толыбаев. – Алматы: Өнер;
3. Гризик Т.И., Аймагамбетова К.А., Майкова Г.Ж. «Познаю мир»: Метод; рекомендации для воспитателей. – Алматы: Просвещение-Казахстан;
4. Грибовская А.А., Левченко Т.А. «Народное искусство и детское; творчество»: Метод. пособие для воспитателей – Алматы: Просвещение-Казахстан;
5. Рыжова Н.А. «Экологическое образование в детском саду». М.: Карпуз-Дидактика.

Біздің балабақша: біз ұсынамыз

Сайрамбекова Мира Сайрамбековна

Алматы облысы Алакөл ауданы

Үшарал қаласы

«Ерке Нұр» балабақшасының
әдіскері

Аңдатпа: Бала-өмірдің гүлі, тіршіліктің нұры. Болашағымыз жарқын болуы үшін балаға берілген тәлім-тәрбие діңгегі мықты болуы керек. Балабақша осы тәлім-тәрбие іргетасының дұрыс қаланып, болашақта балалардың ұлттық құндылықтарды бойына сіңіріп, жан-жақты білімді, тәрбиелі, бәсекеге қабілетті болып өсуі үшін қызмет етеді.

Түйін сөздер: «Бала тәрбиесі басты байлығың, кешіксең көретінің мұң» А.Құнанбаев

Балабақша – еліміздің ертеңі ұл-қыздарымызды тәрбиелеп, дүниетанымын қалыптастыратын алтын бесік. Әрбір балдырған алғашқы тәрбиені отбасында алғанымен, жаңа өмірге қадам басып, ортаға бейімделіп, тәрбиемен қатар тәртіпті бойына сіңіретін, білімнің бастапқы қазығы қаланатын орта осы балдырғандар мекені дер едік. Балабақша балаларды еңбекке, өнер-білімге, адамгершілікке баулиды. Сондай мектепке дейінгі мекеменің бірі – Алматы облысы, Алакөл ауданы, Үшарал қаласындағы «Ерке Нұр» балабақшасы.

Балабақша ұжымы келешек ұрпақтың білімді, саналы, өнерлі, тәрбиелі болып өсуі үшін барын салып, ізденісті еңбек етуде. Балабақшамыз 2010 жылы 10 желтоқсанда есігін айқара ашқан еді. Содан бері 10 жыл толассыз қызмет етіп келеді. Балабақшамыздың бүгінгі таңда жақсы жетістіктерге жетуі, әрбір тәрбиеші еңбегінің нәтижесі, ізденісі мен жаңашылдығы, біліктілігі мен білімдерінің арқасы деп білеміз.

Балабақшада 4 топ бар, онда 100 бүлдіршін тәрбиеленеді. 30 қызметкер еңбек етеді. Олардың 15-і педагог мамандар болса, 10-ы жоғары білімді, 5-і арнаулы орта білімді, қалған 15-і қарапайым қызметкерлер. Балабақша топтарында өз жұмысын жақсы

білетін педагог-модератор, екінші санатты, жоғарғы санатты мамандар жұмыс жасайды. Ұжымдағы әрбір қызметкерлерінің міндеті – тәрбиеленуші бүлдіршіндерге қуаныш сыйлау. Бүлдіршін балабақшаға қуана келіп, әр күні бойына білімнің, тәлім-тәрбиенің бір дәнін сеуіп кетсе, біздің еңбегіміздің ақталғандығы.

Осы орайда балабақша ұжымы әрбір күнін ізденіспен өткізеді.

Балабақшамыз «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы» бойынша оқу-тәрбие жұмыстарын қазақ тілінде жүргізеді. Балабақшамыздың көптеген жетістіктері бар. Атап айтар болсақ, 2018 жылдың сәуір айында аудандық «Үздік балабақша тәрбиешісі – 2018» байқауында әдіскер М. Сайрамбекова II орынды иеленсе, аудандық «Үздік әзірленген флипчарт сабақтар – 2019» байқауында балабақша дефектологы Д. Тұрсынова Бас жүлдені жеңіп алды. Тәрбиеші-педагог Б. Нұрбаева «Аудандық үздік тәрбиеші – 2019» байқауында «Шығармашыл тәрбиеші» номинациясының иегері атанды. «Аудандық заманауи – педагогтың кәсіби өсу көрсеткіші» байқауында тәрбиеші-педагог Б. Оразбаева III орынға қол жеткізді.

Тәрбиеші мамандардың кәсіби шеберлігін арттыруда әдіскер қауымның атқарар

еңбегі зор. Педагогтардың маңдай тер еңбектерінің жемісін көруге көмегін тигізіп, бағыт-бағдар сілтейтін де осы әдіскерлер. 2019 жылы аудандық «Мамандық таңдау – заманауи бүлдіршіннің жаңа талабы» атты педагогикалық жоба төңірегінде «Балабақшам – терең мақтанышым» атты әдіскерлер арасында өткен мақала жазудан аудандық байқауға қатысқан М. Сайрамбекованың I орынды иеленуі біз үшін зор мақтаныш болды. Биылғы оқу жылында аудандық білім бөлімінің оқу-тәрбие жоспарына сай мектепке дейінгі ұйымдарға «Этнопедагогикалық қадам» атты жобамен жұмыс жасау керектігі тапсырылды. Осы жоба төңірегінде де тәрбиешілеріміз бен педагогтарымыз ізденіп, қызметтер атқаруда. Педагогтар ұжымы жоғары білімді, іскер меңгерушіміз Еркебаева Айман Құсанқызының жетекшілігімен «Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартын» басшылыққа алып, оқу – тәрбие процесінің ізгілендіру тұрғысындағы ұстанымдарды іске асырып: «Балалардың ойын әрекетінде ұлттық тәрбие тағылымдарын қолдана отырып, ұлттық сана-сезімдерін арттыру» тақырыбын бекітіп, мақсаттар мен міндеттерді белгіледі. Осы мақсатта **«Ұлттық тәрбиенің бастауы – балабақша» атты** аудандық семинар өткіздік. Тәрбиеші-педагогтарымыз «Ауылға саяхат», «Төрт түлігім – байлығым» атты ашық оқу қызметін көрсетті. Онда тәрбиешілер этнопедагогиканы негізге алып, қазақ халқының салт-дәстүрін паш етті.

«Ерке Нұр» балабақшасының ұйытқысы, ізденімпаз, іскер басшы А.Қ. Еркебаева балалардың жан-жақты қорғалған, үйлесімді тұлға болып қалыптасуына жағдай жасауда. Балабақшамыздан түлеп ұшқан бүлдіршіндеріміз мектепте жақсы оқып, білім алуда. Тәуелсіз еліміздің бақытты балдырғандарына білім, тәрбие беруде балабақша ұжымы біршама жетістіктерге қол жеткізді. Педагогтарымыз үнемі, шығармашылық ізденісте жүреді. Ата-аналардың пікірінше, біздің «Ерке Нұр» балабақшасы «балалардың саялы мекені». Мұнда бүгінгі заман талабына сай балаларды

жан-жақты дамытуға барынша жағдай жасалған. «Ерке Нұр» балабақшасында балаларға оқу қызметтерін ұйымдастыруда ТРИЗ, М.Монтессори, мнемотехнология, Венн диаграммасы, ойын технологиясы, ақпараттық технологиялар сияқты әдіс-тәсілдер қолданылуда. Сондықтан да балдырғандарымыз түрлі өнер байқауларында топ жаруда. Атап айтар болсақ, II Халықаралық «Қыс менің сүйікті мезгілім» атты суреттер, фотосуреттер, қолөнерлер және ашықхаттар байқауынан Мадиярұлы Мансұр I орынды қанжығалады (жетекшісі Диляра Тұрсынова), II Республикалық «Бояулар құпиясы» атты суреттер, фотосуреттер және қолөнерлер байқауында Дүйсен Аңсар мен Республикалық «Қыс өрнегі» атты байқауда Нұрдыбай Бекасыл I орындарды жеңіп алды (жетекшілері Мира Сайрамбекова), Республикалық «Шедевр» атты шығармашылық байқаудан Бекболат Алмағамбет және Серік Дамир I орындарды иеленді (жетекшілері Майя Салимбаева), «Менің сүйікті Жаңа Жылым» атты қашықтан өткізілген республикалық сурет-интернет байқауында Бағлан Бинұр II дәрежелі дипломмен марапатталды (жетекшісі Райкуль Секеманова). Осы сынды жеткіншектеріміздің жыл сайын жетіп жатқан жетістіктері жетерлік. Бұл жетістіктің артында тәрбиеші-ұстаздардың тынымсыз еңбегі жатқаны анық. Осы ізденімпаз педагогтарымыз бен іскер басшымыздың арқасында 2019 жылы «Аудандық үздік балабақша-2019» байқауында Бас жүлдемен марапатталып, облысқа жолдама алдық. Облыс көлемінде ұйымдастырылған «Облыстық балабақша-2019» байқауына бір кісідей ат салысып, 17 балабақша ішінде III орынды қанжығамызға байлап, ауданымызға зор мақтанышпен аман-есен оралдық. Алдағы уақытта да «Ерке Нұр» балабақшасы балаларды білім мен өнерге, сурет салуға, сөйлеу мәдениетін дамытуға баулып, ана тіліміздің негізін берік қалаумен қатар меңгерту бағытындағы жұмыстарын жалғастыра бермек.

«Бала – жас шыбық, қалай исең, солай қарап өседі» демекші, жас ұрпақты түзулеп,

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

тура өсіру ата-ана мен тәрбиеші, ұстаздарға байланысты екені сөзсіз. Осы жолда талмай еңбектенсек қана ертеңгі күні жемісін

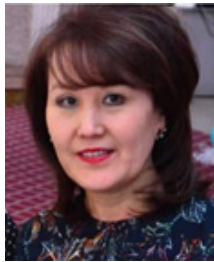
көреріміз анық. Жас ұрпақтың жарқын болашағы сіздер мен біздің қолымызда. Осы жолда талмай еңбектене берейік.

Әдебиеттер тізімі:

1. Амантаева А. «Бала тәрбиесі-жауапты іс, «Ел-назар» республикалық журнал, №1, 2016ж
2. Сағымбекова А. «Тәрбие-асыл мұра», «Ел-назар» республикалық журнал, №8, 2016ж.
3. Мақажанова А. «Тәрбие білім негізі», «Бала тәрбиесі» республикалық, педагогикалық-психологиялық журналы, № 9, 2011ж.
4. Смагулова Р. «Бала тәрбиесі-баршаға ортақ», «Бала мен балабақша» республикалық педагогикалық журнал №3, 2015ж.

Атаның сөзі – ақылдың көзі

Абилдаева Тынышкуль Нуржановна
Нұр-Сұлтан қаласы
№ 66 «Толағай» балабақшасының
жоғары санатты тәрбиешісі

Ересек тобына арналған ұйымдастырылған оқу қызметі.

Білім беру саласы: Қатынас, Шығармашылық.

Бөлімі: Көркем әдебиет, Сөйлеуді дамыту, Музыка.

Тақырыбы: «Атаның сөзі- ақылдың көзі»

Мақсаты:

Білімділік: Шешендік сөздер, мақал - мәтелдерді көп білу арқылы шәкірттерді адамгершілікке, имандылыққа, әділдікке тәрбиелеу.

Дамытушылық: Балалардың сөздің төркінін түсініп, орынды сөйлеуге, өз ойларын толық жеткізе білуге үйрету, ізгілік негіздерін бойларына дамыту.

Тәрбиелік: Халқымыздың тәлім-тәрбиесі ананың ақ сүтімен, әже өнегесімен, ата ақылымен берілетіндігі, ұлттық қасиетімізді балалардың бойына қалыптастыру.

Билингвалды компонент: әже-бабушка-griennmaze

Ресурстар: (материалдар, жабдықтар: киіз үй, кебеже, нақыл сөздер жазылған қағаздар, қариялар бар суреттер, Құрманғазының «Адай» күй, ән «Сағындым әже».

ҰОҚ барысы:

I кезең:

ұйымдастырушылық-қозғаушылық.

Шаттық шеңбері: (музыка әуенімен)
Релаксация

Кел, балалар, күлейік,
Күлкіменен түлейік.
Қабақ түйген не керек?
Күліп өмір сүрейік!

Тәрбиеші: Қазір қандай жыл мезгілі?
Қандай ай? Аптаның қай күні?

Балалар: Көктем мезгілі, наурыз айы,

дүйсенбі күні.

II кезең: ұйымдастырушылық-ізденістік

Тәрбиеші: - Балалар, қалай ойлайсыңдар, ата-анамыздың анасы, бізді үнемі еркелетіп, тәттілер пісіріп жүретін жан, ол кім?

Балалар: - Әжеміз.

Тәрбиеші: - Дұрыс айтасыңдар, балалар! Ендеше, бүгін біздің қонағымызды ортаға шақырамыз! Әже кіріп келеді.

Тәрбиеші: - Әже хош келдіңіз, төрлетіңіз, балалар сізді күтіп отыр, балаларыңыз сізге және барлық әжелерге арнап тақпақ, өлеңдерін айтып береді.

1. Жақсы деген немене
Жамандеген немене,
Осындайда, әжетай
Айтыңызшы өнеге.

2. Әже біздің күніміз
Әжемнің біз гүліміз
Балаларды қуантып,
Ұзақ өмір сүріңіз.

3. Әжем болса қасымда
Көтеріңкі көңілім
Алтын әжем тілекші
Немерелер өмірін.

4. Менің әжем, нар әжем
Көп жасаған кәрі әжем.
Ауырғанда мен үшін
Әр сүйгені дәрі әжем.

5. Менің әжем, жыр әжем
Шуағы мол, нұр әжем.
Ақтаяққа сүйеніп
Аман – есен жүр, әжем!

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

6. Менің әжем – шежіре,
Көп ертегі біледі.
Сыртта жүрген кезінде,
Бізді ойлап жүреді.

7. Менің әжем, ақәжем,
Ұл мен қыздың бағы әжем.
Ертегі айтып бер десең
Айтып берер тағы әжем.

Тәрбиеші: Балалар мазмұнды суретке қарап, өздерінің әжелері туралы әңгіме құрастырып айтады.

2. Бөлім: «Көне кебеже»

Тәрбиеші: Әже, біздің балаларымыз тек тақпақ қана білмейді, олар мақал-мәтелдерді жалғастыра алады. Ғасырлар бойы сұлуланып, салмақтанған асыл сөз, сөз мәйегі - мақал келесі қақпамыздың мазмұны. Дана халқымыздың көне де, көркем мәдени мұрасы - мақалдар мен мәтел сөздер. Мына көне кебежеде сары майдай, көздің қарашығындай сақталған асыл дүние – мақалдар жазылған. Балапан ұяда не көрсе, Ұшқанда соны алады, Ел көркі - мал, Өзен көркі - тал, Шебердің қолы ортақ, шешеннің тілі ортақ, Жүз сомың болғанша, жүз досың болсын, Тәні саудың - жаны сау, Қарға баласын аппағым дейді, кірпі баласын жұмсағым дейді, Ананың ізін қыз басар, әкенің ізін ұл басар, Ана тілі бой өсіреді, ата тілі ой өсіреді, Ақ жаулығы ананың, ақ көрпесі баланың, Ана алдына құрмет, ата алдына қызмет.

Нақыл сөздер: Үлкенге үнемі сәлем беру.

Үлкенге қарсы шықпа.

Үлкеннің батасын қабыл ал.

Үлкен кісіні ренжітпе.

Ауылыңда қария болса, жазып қойған хатпен тең.

Кәрінің сөзі- дәрі.

Ақылды қария-ағып жатқан дария.

Өткен менен кеткенді, көп жасаған қарт білер.

Сергіту сәті: Олай болса балалар, шаршаған боларсыңдар, орнымыздан тұрып бой сергітіп алайық. Күй ойнап тұрады, балалар қазақ ұлттық билерінің қимылдарын жасайды. Құрманғазы күйі «Адай»

Тәрбиеші: 3 бөлімі «Ескірмейтін есті сөз»: Жас ұрпақтың ұлттық дүниетанымын қалыптастыруда қазақ халқының тыйымдары мен ырымдарының орны ерекше. Бұл халықтық этнопедагогиканың үлкен бір бөлігі. Бұл ырым - тыйымдарды, наным сенімдерді кейде халықтың ұзақ жылғы тәжірибесінен шыққан түсінігіне, кейде қарапайым әдеп қағидаларына жатқызуға болады. Мысалы, адамзаттың алтын бесігі - табиғатқа байланысты: құмырсқаның илеуін бұзба, суға түкірме, көкті жұлма, ысырап-шылдыққа жол берме, т.с.с.

Кебежеде берілген нақыл сөздерді әже түсіндіріп береді.

1. Аққуды атуға болама? Аққуды атуға болмайды, киесі ұрады, аққу киелі құс.

2. Жол жүрейін деген адамға, қайда барасын деп сұрауға болама? Олай сұрауға болмайды, жолаушының жолы болмай қалады дейді. Сондықтан, жолың болсын, деп тілек білдіреді.

3. Базарлық деген не? Алыс сапардан келген адамдардың үйіне, көршілеріне, жас балаларға, туыстарына әкелетін ірілі- ұсақты сыйлықтар.

4. Шашу деген не? Қуаныш айғағы ретінде жасалатын жақсылық күндерде кәмпиттен, күміс теңгеден шашылады.

5. Тілашар қай кезде жасалады? Бала мектепке баратын кезде осы салт- дәстүр жасалады

6. Ымырт түскенде үй тазалауға болама? Ымырт түскенде үйді тазаламайды, қоқысты шығармайды дейді, үйдің ырысы кетеді.

7. Ата-әженің бала тәрбиесіндегі орны қандай?

Тәрбиеші: Міне, балалар, біз әжемізбен бірге, бүгін ата-бабаларымыздан мұра болып қалған асыл сөздерге тоқталып, олардың мән-мағынасына тағы бір мәрте саяхаттап қайттық. Әжемізге үлкен рахмет алғыс білдіріп, қоштасайық.

Дидактикалық ойын: «Композиция құрастыр»

Мақсаты: балалар қиындылардан біртұтас сурет шығарады.

III кезең: рефлексиялық-түзетушілік

Қорытынды: Бүгінгі оқу қызметі ерекшелігі туралы және алған әсерлерімен әңгімелесу және балаларды мақтап мадақтау.

Сиқырлы қағаз еліне саяхат

Шаймуратова Жұпар Қазыбековна

Ардабай Еркегүл Қазыбекқызы
Ақмола облысы, Көкшетау қаласы
«Көктем» балабақшасының
тәрбиешілері

Білім беру саласы: Әлеумет

Бөлімі: Қоршаған ортамен танысу

Мақсаты: Білімділік:

- балалардың қағаз туралы білімдерін кеңейту;
- тәжірибе жасау арқылы, қағаздың қасиеттері туралы білім беру;

Дамытушылық: Ой белсенділігін арттыру, бақылау, талдау, тұжырымдар жасау дағдыларын дамыту; танымдық қызметтің, зерттеу процесіне деген қызығушылықтарын арттыру;

Тәрбиелік: Табиғатқа қамқор болуға, қоршаған ортаға зиян келтірмеуге тәрбиелеу.

Қолданылатын әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету, сұрақ-жауап, тәжірибе.

Қолданылатын көрнекі құралдар: қағаздың түрлері, суреттер, тәжірибе жасауға арналған құралдар.

Жылулық шеңбері: (матадан тігілген күннің көзінің көмегімен орындайды).

Армысың аспан ата,

Армысың жер ана,

Сәлеметсіңдер ме менің кішкентай балаларым!

Сәлеметсіз бе, апай!

Сәлеметсіздер ме, қонақтар!

Тәрбиеші: Балалар, бүгінгі көңіл-күйлерің қандай? *(балалардың жауабы:*

жақсы, керемет, тамаша). Олай болса, осы жақсы көңіл-күйімізбен сабағымызды бастайық.

Сабақтың барысы:

Тәрбиеші балаларға қағаз көрсетеді, бұл не?

Балалар: Бұл ақ қағаз, қағаз жайлы әңгімелесу, қағаз не үшін керек? бұрынғы адамдар қайда жазған? Осындай жазу ыңғайлы болды ма? Бұрынғы заманда адамдар қағаз ретінде жануарлардың жұқа терісін қолданған. Оны пергамент деп атаған. *(қағаздың пайда болуы туралы шағын видеоролик көрсетіледі)*

Ал балалар енді біз қағазбен іс-тәжірибе жүргіземіз бе? *(балалардың жауабы)*

Тәжірибе: № 1 «Сиқырлы қағаз»

Тәрбиеші: Қалай ойлайсыңдар қағазға сурет салуға болады ма? қанекей тексеріп көрейік. Біз сендермен дөңгелек салып көрейік. *(балаларға штрихталған дөңгелекті түрлі-түсті қарындашпен қосу ұсынылады).*

Қорытынды: Қағазды сурет салуға қолдануға болады.

Тәжірибе: № 2 «Қағаз су өткізеді»

Үстел үстінде ішінде су құйылған ыдыс тұр. Енді осы ыдысқа майлық қағазды және қатты қағазды салып көрейікші. Майлық қағазымызға не болды? Ол толығымен

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

ылғалданды. Қатты қағазымыз суды өзіне сіңіріп алды.

- Қағаздың қайсысы бірінші суды сіңірді?
- Майлық қағазы.
- Неге?
- Өйткені майлық қағазы жұмсақ, жұқа.
- Қатты қағаз ше?
- Қатты қағаз да суды сіңіреді, бірақ оған

уақыт көбірек кетеді екен.

- Неге?
- Өйткені қатты қағаз қалың, қатты.

Қорытынды: Дұрыс айтасындар, қағаздың барлық түрі судан қорқады екен, тез ылғалданады.

Тәрбиеші: Ал, енді сәл ойын ойнауға шақырамын.

Дидактикалық ойын: «Болады-болмайды» Мен сендерге заттардың атын айтамын, ал сендер сол заттардың арасындағы қайсысы қағаздан жасалатынын табу керексіңдер. Олай болса, мұқият тыңдаймыз. Қағаз кітап. Қағаз кеме. Қағаз аяқ-киім. Қағаз дәптер. Қағаз үстел. Қағаз орамал. Қағаз орындық. Қағаз майлық. Қағаз ақша. Қағаз қолшатыр.

Тәжірибе №3. «Қағаз умаждалады, мыжылады, дыбыс шығарады»

- Енді осы қағазды алып шытырлатып көрейікші, дыбыс шығарады ма?
- Қағаз шытырлайды, дыбыс шығарады.

– Енді осы қағазды алып алақанымызға салып умаждап көрейікші, қағаз қандай болды?

- Қағаз умаждалып дөңгелек болды.
- Бұдан қандай шешім шығаруға болады?

Қорытынды: Қағаз шытырлайды, дыбыс шығарады, умаждалады.

Сергіту сәті: «Жел»

– **Тәжірибе:** № 4 «Қағазды жапсыру»

Тәрбиеші: Осы тәжірибеге бізге түрлі-түсті қағаз, желім қажет. Қағазбен және желіммен не істеуге болады?

Балалар: жапсыруға

Тәрбиеші: Онда жапсырып көрейік. (балалармен жүрек пішінді қағазға жапсыру)

Қорытынды: Қағаз материалдарды жапсыруға болады.

Тәрбиеші: Бүгінгі қоршаған ортамен танысу сабағымызда өткізген қағаз туралы тәжірибелеріміз аяқталды. Қандай қорытындыға келдік?

Айсұлтан: Қағазға сурет салуға болады.

Медина: Қағаз судан қорқады.

Айша: Қағазды умаждағанда ол дыбыс шығарады.

Шұғыла: Қағазды жапсыруға болады.

Қорытынды бөлім: Балалар бүгінгі сабағымыз аяқталды. Өте жақсы қатыстыңдар. Өздерің жапсырған жүректерді келген қонақтарға сыйлауға болады.

Лэпбук «Зимушка – зима»

Тлеулина Айбаршын Ергалиевна

Ақмола облысы, Ақкөл ауданы,

Ақкөл қаласы

МКҚК «№1 Балабақша»

орыс тілі маманы

Образовательная область:

«Коммуникация»

Раздел: Русский язык

Тема: «Зимушка - зима»

Цели: Повышение качества речевого развития у детей; составлять предложения по сюжетным картинкам, формировать звуковую культуру речи по теме «Зима»; развивать связную речь, общую и мелкую моторику, слуховую память, зрительное внимание; воспитывать умение внимательно слушать педагога и своих сверстников, выполнять поставленную задачу, выслушивать вопрос до конца и давать ответ полным предложением.

Оборудование и материалы: книга Лэпбук-Зима

Билингвальный компонент: қыс – зима, желтоқсан – декабрь, қаңтар – январь, ақпан – февраль, қар – снег

Круг радости:

Соберемся дети в круг,

Ты мой друг и я твой друг.

Возьмемся за руки

И друг другу улыбнемся.

Педагог: Ребята, я вам принесла сюрприз, он находится здесь в этой комнате, а найти вы его должны сами!

1. Педагог организует игру «Найди, где спрятано»

А я вам буду подсказывать, говорить «тепло или холодно». «Тепло» это значит вы где-то рядом с находкой или «холодно» значит «далеко».

Педагог: Ребята, что бы это могло быть? Дети находят сюрприз (яркую коробку), педагог с детьми обследуют ее. Игрушки, конфеты и т.д.

Педагог: Ой, сколько идей, что же нам делать? Вот вам подсказка:

Не куст, а с листочками

Не рубашка, а сшита

Не человек, а разговаривает (книга).

Вместе с педагогом раскрывают коробку, а там книга ЛЭПБУК «Зимушка-зима».

Педагог: Давайте мы присядем на стульчики, чтобы нам было удобно. Это замечательная книга называется ЛЭПБУК «Зимушка-зима» в ней много разных интересных кармашков. Ребята, посмотрите книга необычная!

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

Вот красный конверт, там написано «Признаки зимы».

Ребята сейчас какое время года?(зима)

Расскажите признаки зимы.(Зимой холодно, мороз, буран, метель и т.д.)

Правильно. Молодцы ребята!

А вот здесь раздвижная книжка в виде гармошки. На каждом листочке разные загадки.

2. Педагог: Предлагаю на них ответить. Хотите отгадывать? (да) Загадки:

После осени пришла

И сугробы намела.(зима)

Белая звездочка с неба упала,

Мне на ладошку легла и пропала.(снежинка)

Снег на полях,

Лед на водах,

Вьюга гуляет

Когда это бывает?(зимой)

Посмотри – ка; это кто

На морозе без пальто?

Нарисованная бровь,

Вместо носика – морковь?(снеговик)

Педагог: А что в книге можно найти и прочитать? (Сказки, рассказы, стихи) Педагог:

Посмотрите здесь есть кармашек со стихами.

3. Педагог: Может быть кто-то вспомнит и расскажет нам стихи о зимних месяцах.

Декабрь

Утром рано в декабре,

Первый снег уж на дворе.

Январь:

Открываем календарь –

Начинается январь

В январе, в январе

Много снегу на дворе

Расчищаем мы дорожки,

В теплой меховой одежке

Февраль:

Дуют ветры в феврале

Воют в трубах громко.

Змейкой мчится по земле

Легкая поземка.

Педагог: Вы наверное устали, хотите поиграть? (да)

4. Игра называется «Собери снежинки».

5. Педагог: Обратите внимание на этот синий кармашек.

Педагог: Кто скажет что находится в этом кармашке. (Зимующие птицы, животные впадающие в спячку, зимние явления, труд людей зимой, зимняя одежда.)

Правильно, этот кармашек с одеждой нужно немного доделать. Вы поможете мне? (да)

Педагог: Вот у нас детали зимней одежды. Вы должны будете подобрать деталь к подходящей одежде.

6. Д/ игра «Зима - хорошо. Зима - плохо»

7. А в этой кармашке пословицы о зиме. Ребята, давайте вспомним какие пословицы знаем о зиме. (Будет зима, будет и лето. Береги нос в большой мороз. Январь – году начало, зиме середина.)

8. Физминутка «Зимой»

Мы погреемся немножко
Натирают плечи
Мы похлопаем в ладошки
Хлопают в ладоши
Ножками потопаем,
Топают на месте
И себя похлопаем.
Хлопают по коленям

9. Зимние пальчиковые игры

Мы слепили снежный ком
(лепим двумя руками комок)
Шляпу сделали на нем
(соединяем руки в кольцо и кладем на голову)
Нос приделали и вмиг
(приставляем кулачки к носу)
Получился снеговик
(обрисовываем двумя руками фигуру снеговика)

10. Педагог: Ребята, может быть вас особенно заинтересовал какой-нибудь кармашек?

Давайте посмотрим что здесь. А здесь находится игра под названием «Найди 3 отличия».

Педагог: Какие вы все молодцы! Все сделали правильно. Ребята, вам было интересно со мной играть? Чем мы сегодня занимались? Вот видите сколько всего интересного содержит эта книга? Но мы с ней не расстаемся, мы возьмем книгу с собой, будем продолжать познавать остальные кармашки.

Педагог подводит итог, поощряет детей.

Хлопают по коленям

Сохранение и укрепление психического здоровья дошкольников – важнейшее условие эффективности процесса формирования у детей мотивационных установок к здоровому образу жизни

САБИТОВА МАДИНА КАНАШЕВНА

г.Петропавловск
я/с «Снежинка»
заведующая

Аннотация. «Здоровье детей – это главное достижение нации, критерий духовного, политического социально-экономического развития общества». Формирование здорового поколения – это одна из главных стратегических задач развития страны. А полноценное физическое развитие и здоровье ребенка – это основа формирования личности. Важной составной частью здоровья человека является его психологическое здоровье.

На современном этапе детский сад становится одним из определяющих факторов в становлении личности ребенка. От того, как они будут заложены, во многом зависит все его последующее развитие.

Опыт описанные в данной статье показывает, что в процессе организации своевременной и систематической психолого-педагогической работы, использования здоровьесберегающих технологий педагогами и специалистами детского сада влияет на изменения в интеллектуальном, эмоционально-личностном развитии детей: они становятся более организованными, требовательными к себе, повышается самооценка, появляется уверенность в своих силах, создается атмосфера психологического комфорта и эмоционального благополучия.

Ключевые слова: здоровье, «здоровьесберегающих» технологий, физическое здоровье, психическое здоровье.

«... насколько качественным будет уровень здоровья, интеллекта и образования каждого гражданина, настолько высокой окажется конкурентоспособность государства в системе мирового сообщества».

Н.А. Назарбаев

Дошкольное детство – период, когда закладываются основы физического, психического развития и здоровья будущего человека. Между тем, уровень здоровья детей дошкольного возраста заметно снижается.

Приоритетным направлением деятель-

ности нашей дошкольной организации является сохранение и укрепление психического и физического здоровья воспитанников. Данный опыт работы детского сада является положительным и имеет свои результаты. А также, реализующую цель взаимодействие работы педагога-психолога, воспитателей и профильных специалистов, обеспечивающую формирование положительного эмоционального состояния дошкольников с использованием возможностей современных образовательных технологий, как основу психоло-

гического здоровья воспитанников.

В нашей дошкольной организации создана система работы по профилактике, сохранению и укреплению здоровья детей дошкольного возраста.

Оздоровительный процесс включает в себя следующие формы работы: профилактические, оздоровительные мероприятия (специальные закаливающие процедуры, профилактические мероприятия, физкультурно-оздоровительные мероприятия, санитарно-просветительская работа с сотрудниками и родителями); десятидневное меню разработано с учетом калорийности пищевых веществ жиров, белков и углеводов; санитарно-гигиенические и противо-эпидемиологические мероприятия: радио-нальный режим жизни; двигательная активность во время образовательного цикла (физкультминутки, релаксационные паузы, динамические паузы, специальные оздоровительные подвижные игры, игровые часы); комплекс закаливающих мероприятий (утренняя гимнастика с музыкальным сопровождением, оздоровительный бег, гимнастика после дневного сна, контрастные воздушные ванны, солевые дорожки, обширное умывание); работа с детьми по воспитанию культурно-гигиенических навыков и формированию здорового образа жизни; использование «здоровьесберегающих» технологий и методик (дыхательные гимнастики, индивидуальные физические упражнения и игры и др.); режимы проветривания.

По определению Всемирной организации здравоохранения «здоровье - это состояние физического, духовного и социального благополучия, а не только отсутствие болезней и физических дефектов».

Можно отметить следующие виды здоровья: о здоровье физическом, психическом и нравственном (социальном):

- Соматическое здоровье – текущее состояние органов и систем человека.

- Физическое здоровье – уровень роста, развития органов и систем организма.

- Психическое здоровье – состояние психической сферы.

- Социальное здоровье - показатель осознания себя лицом определенного пола,

способа взаимодействия в социуме.

- Интеллектуальное здоровье - уровень усвоения информации и использования ее для личностного развития.

- Духовно-нравственное здоровье – определяет суть бытия, стремления к высшим ценностям, осознание смысла своей жизни.

Здоровье человека зависит не только от работы его органов. Большое значение имеют различные психологические факторы (влечения, эмоции, чувства) умение управлять своей психикой. Большинство заболеваний связано с утратой человеком своего душевного благополучия.

Причины нарушения психического здоровья:

1. Соматические заболевания (дефекты психического развития).

2. Неблагоприятные факторы, стрессы, воздействующие на психику *Психическое здоровье* рассматривается, с одной стороны, как реализация того, что заложено в человеке от природы, с другой стороны, стремление к гуманистическим ценностям.

Психологическое развитие ребенка – сложный и многогранный процесс усложнения и постепенного формирования личности ребенка, ее основных психических функций, который происходит под влиянием двух больших групп факторов: биологических и социальных. То есть в процессе становления личности малыша очень важны генетически обусловленные особенности его организма, и вместе с тем огромное значение имеет среда, в которой растет малыш.

Существуют два основных признака, по которым можно судить о психическом здоровье:

1. Позитивное настроение, в котором находится человек. Основу составляют такие состояния как: полное спокойствие, уверенность в своих силах, вдохновение.

2. Высокий уровень психических возможностей, благодаря чему человек способен выходить из различных ситуаций связанных с переживанием тревоги, страха.

Для того чтобы быть здоровым необходимо НАУЧИТЬСЯ поддерживать психическое благополучие своего организма.

Для решения данной проблемы

необходимо проводить работу по нескольким направлениям, применяя различные формы и метод, такие как: Проведение групповых и индивидуальных занятий познавательного и практического характера; мотивов укрепления здоровья; проведение утренней гимнастики и физкультурных занятий, как средство развития физических качеств и укрепления здоровья; проведение подвижных и спортивных игр для развития не только физических качеств (силы, ловкости, быстроты реакции, выносливости, гибкости и др), но и эмоционально-волевых качеств (т.к. целеустремленность, чувство товарищества, взаимовыручка, находчивость и др.); проведение профилактических мероприятий: комплекс упражнений для профилактики плоскостопия и нарушения осанки, профилактика переутомления глаз, самомассаж биологически активных точек, дыхательная гимнастика и т.д.; большое внимание в рамках социально-педагогических занятий уделяется проведению пальчиковой гимнастики и массажу кольцами и шариками «су-джок»; проведение прогулок на свежем воздухе, режимное проветривание и кварцевание помещений; проведение физкультминуток во время организованной учебной деятельности и проведением динамического часа под музыку; физкультурные праздники, соревнования и эстафеты кроме выполнения задач физического воспитания улучшают эмоциональный фон: повышают настроение детей и доставляют им много радости и

удовольствия.

Психическое здоровье является составным элементом здоровья и рассматривается как совокупность психических характеристик, обеспечивающих динамическое равновесие и возможность выполнения ребенком социальных функций.

Поэтому необходимо создать условия, обеспечивающие психологическое здоровье дошкольника, обеспечивающее гуманное отношение к детям и индивидуальный подход с учетом их личных особенностей, психологический комфорт, интересную и содержательную жизнь в детском саду.

Охрана и укрепление здоровья, воспитание привычки к здоровому образу жизни являются первостепенной задачей для педагогов. В связи с этим необходимо организовать разностороннюю деятельность, направленную на сохранение здоровья детей, реализацию комплекса воспитательно-образовательных, оздоровительных и лечебно-профилактических мероприятий по разным возрастным ступеням.

Реализация данного направления обеспечивается: - направленностью воспитательно-образовательного процесса на физическое развитие дошкольников и их валеологическое образование (как приоритетное направление в работе дошкольной организации); комплексом оздоровительных мероприятий в режиме дня в зависимости от времени года; созданием оптимальных педагогических условий пребывания детей в дошкольной организации; формированием подходов к взаимодействию с семьей и развитием социального партнерства. Лишь при условии совместной целенаправленной деятельности родителей и педагогов может быть обеспечена положительная динамика показателей, характеризующих здоровье детей и их ориентацию на здоровый образ жизни.

Таким образом, укрепление здоровья дошкольников происходит в ходе воспитания и обучения, опирающегося на деятельность детей, на возрастные и индивидуальные особенности их развития и имеет фундаментальное значение, как залог здоровья на протяжении всей жизни.

ИСТОРИЯ ДЕТСКОГО САДА

Абдрахманова Айсулу Маулиевна
заведующая
ГККП д/с «Жулдыз»
г. Кокшетау

Аннотация. В статье отражены основные этапы становления дошкольной организации. Охарактеризован вклад руководителей в историю процветания детского сада. Кратко представлены значимые достижения воспитанников и педагогов за период 2010-2020 гг.

Ключевые слова: дошкольная организация, детский сад, история, достижения.

С 1985 - 1996 г.г. функционировал детский сад «Василек», построенный Кокчетавским фарфоровым заводом.

С 1996 - 2010 год открыто ГУ «Школа-сад №2 «Жулдыз» отдела образования города Кокшетау начальные классы при СШ №17.

На основании постановления №А-11/1564 от 10.11.2010 акимата города Кокшетау Акмолинской области «О реорганизации государственного учреждения» путем преобразования переименован в Государственное коммунальное казенное предприятие «Детский сад №2 «Жулдыз» отдела образования города Кокшетау.

В 2010 году в рамках акции «Тәуелсіздіктің 20 жылына - 20 шашу!» - «20-летию Независимости - 20 конкретных дел!» с участием акима области Сергея Дьяченко было открыто детский сад №2 «Жулдыз» на 320 мест в микрорайоне «Васильковский» г. Кокшетау.

Приказом №218 от 15.12.2010 г. отделом образования города Кокшетау назначена заведующей Пилипенко Людмила Юрьевна.

Приказом №43 от 27.05.2015 г. отделом образования города Кокшетау назначена заведующей Кабдрахманова Нурлыгуль Жантаевна.

Приказом №22 от 05.04.2018 г. отделом образования города Кокшетау назначена заведующей Абдрахманова Айсулу Маулиевна

В детском саду созданы 12 групп с государственным и русским языками обучения, логопедическая и санаторная группы. Имеются просторный спортивный и музыкальный зал, ИЗО-студия. Дошкольная организация полностью укомплектована кадрами: воспитатели, музыкальный руководитель, инструктор по физической культуре, педагог – психолог, логопед, дефектолог, учитель русского, казахского языков. Рабочие места обрели здесь 70 работников, в том числе педагогических - 34.

В 2020 – 2021 уч году с высшим педагогическим образованием - 26, в том числе дошкольным- 8; со средним специальным образованием - 8, в том числе дошкольным -7 незаконченным специальным дошкольным образованием - 2. Имеют высшую категорию 7 педагога, первую 13 педагога, вторую 7 педагога, без категории 7 педагога.

Приоритетным направлением деятельности нашего детского сада является художественно - эстетическое воспитание, обеспечение непрерывного, всестороннего развития ребенка; создание и дальнейшая активизация здоровье укрепляющей системы для детей дошкольного возраста.

Коллектив детского сада имеет большой творческий потенциал. Педагогами накоплен богатый практический и методический материал по всем направлениям работы. Большое внимание педагоги уделяют

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

изучению, обобщению и распространению передового педагогического опыта. Результатом работы в этом направлении является программы, методические пособия, картотеки разработанные педагогами детского сада а также призовые места на городских, областных, республиканских уровнях:

1. Программа вариативного компонента «Волшебная кисточка» Курмангожиной А.М. 2018 г., Диплом III степени – ГорОО, Диплом II степени-управление образования, Диплом II степени – МОН РК;

2. Программа «Художественно эстетическое воспитание средствами тестопластики» Турлубековой Г.А. 2019 г., Диплом III степени – ГорОО, Диплом III степени-управление образования, Диплом III степени – МОН РК;

В период с 2010 – 2020 года коллектив детского сада становились участниками и победителями многих конкурсов городского и областного, республиканского масштаба. За достигнутые успехи отмечены почетными грамотами, дипломами, памятным подарками. Наиболее значимыми для нашего коллектива стали следующие мероприятия различных уровней:

1. За высокие показатели в учебно-воспитательной работе : 2012г., 2013г., -2016г.- Диплом I-стапени

2. Городской конкурс «Ақмола жұлдыздары» : 2013г., 2014г.,- Диплом III степени; 2015г.- Диплом II степени, 2016г. Диплом II степени ; 2017г.- Диплом I степени

3. Областной конкурс «ЗОЖ» : 2013г., 2015г., 2016г. - Диплом I степени

4. Городской конкурс «Балауса», «Көкше Ханшайымы» : 2011г., 2013г. 2016г.- Диплом I степени; 2014г.- Диплом III степени.

5. Областной конкурс «Қазақшаң қалай, балақай» : 2016г.- Диплом I степени; 2018г.- Диплом III степени; 2019г. Диплом ГРАН ПРИ.

6. Городской конкурс «Қазақ тілінің білгірі»: 2017г.- Диплом II степени, 2018г.- Диплом II степени; 2020 г.- Диплом III степени.

7. Городской конкурс «Үздік педагог» 2016г. - Диплом ГРАН ПРИ; 2019г. - Диплом II степени; областной конкурс 2016г. - Диплом I степени; республиканский дистанционный конкурс 2017г. - Диплом I степени

8. Городской конкурс «Ханталапай»: 2017г., 2020 г.- Диплом II степени;

2019 г. - Диплом ГРАН ПРИ городской, областной конкурс.

9. Областной конкурс «Білім беру ұйымдарының ең үздік Интернет-ресурсы»: 2014г.- номинация; 2015г. - Диплом ГРАН ПРИ

10. Городской конкурс «Ұлы дала ұрпақтары» 2016г.- Диплом I степени, областной конкурс -Диплом ГРАН ПРИ, республиканский конкурс Диплом I степени.

11. Городской конкурс «Выразительного чтения»: 2016г.- Диплом III степени, 2019г. Диплом I степени (Сивкова Милана), Диплом II степени (Төлеубек Меруерт), 2020г. Диплом I степени (Бақытжан Айзере), Диплом II степени (Төлеубек Меруерт).

12. Городской конкурс ЭССЕ «Отанымтағдырым» : 2017г.- Диплом I и II степени, областной конкурс ГРАН ПРИ (Рсаева А.М.);

13. Городской конкурс спартакиады среди педагогических работников ДО призовые места 2018г. - Диплом I степени, 2019г.- Диплом II степени;

14. Городской конкурс «Дуэт молодого специалиста и наставника» ГРАН ПРИ 2020г.

15. Городской конкурс «Балабақша ғылымның STEM технологиясы» 2020г. Диплом II степени.

В нашем детском саду работают внимательные, заботливые сотрудники, *прекрасный педагогический коллектив высокопрофессиональных специалистов*, педагоги всегда приветливы, с детьми очень терпеливы, умеют найти подход к каждому ребенку. Дети здесь живут в уютном и добром мире тепла, детских фантазий, вопросов и ответов.

Профессионализм и творческий потенциал наших педагогов позволяет значительно повысить качество воспитательно – образовательного процесса в детском саду.

Влияние логопедической ритмики на музыкальное развитие и коррекцию речевых нарушений у детей дошкольного возраста

Дворцевая Оксана Григорьевна

*Музыкальный руководитель высшей
категории КГКП «Санаторный ясли - сад
№ 49 города Павлодара»*

С каждым годом увеличивается количество детей с речевыми расстройствами, для устранения которых требуется комплексное воздействие логопедов и музыкальных руководителей. В своей работе мы решили адаптировать модель логоритмики к традиционной программе музыкального воспитания дошкольников, дополнив тем самым содержание традиционной методики работы с детьми.

Логоритмика – это система музыкально – двигательных, рече-двигательных, музыкально – речевых заданий и упражнений, она основана на использовании связи слова, музыки и движения и способствует развитию коррекции двигательной сферы, сенсорных способностей детей с нарушением речи и содействует устранению речевого нарушения и в конечном итоге – социальной реабилитации детей.

Недостатки ритмического развития корректируются, поэтому вводить элементы логоритмики в занятия можно начиная со среднего дошкольного возраста. В работе использован дифференцированный подход к средствам логоритмики.

Своевременное овладение правильной, чистой речью способствует формированию у ребенка уверенности в себе, развитию мышления, коммуникативных качеств.

Музыкально – ритмический слух формируется, прежде всего, в музыкально – ритмических движениях, поэтому в работе большое внимание уделяется освещению вопроса развития двигательных навыков

дошкольников средствами логоритмики.

Музыка является могучим средством в решении коррекционных, воспитательных, развивающих задач. Организация последовательной, систематической работы на музыкальных занятиях в детском саду над решением задач музыкального воспитания в сочетании с решением коррекционных, является в наше время актуальной проблемой.

Прочитываем слова президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А. из его послания «Казахстан 2030» о приоритетах нашей работы в сфере образования: «Как и во всем мире, Казахстану необходимо переходить на новые методы дошкольного образования.

Поскольку именно в раннем детском возрасте закладывается основа всего багажа знаний и навыков, которыми человек будет владеть в будущем, необходимо обеспечить доступную для всех систему дошкольного образования.

Учитывая данные рекомендации, мы на практике решили использовать средства логоритмики для развития музыкально-ритмического слуха дошкольников.

Объектом рассмотрения выступает процесс коррекции речевых нарушений у детей путём дифференцированного использования средств логоритмики на музыкальных занятиях в детском саду.

Предметом исследования данной работы является логоритмика, как система музыкально-двигательных,

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

речедвигательных и музыкально-речевых упражнений для коррекции речи и двигательной сферы у детей дошкольного возраста.

Цель – нашей работы заключается в разработке и апробации инновационной модели, логопедической ритмики, обеспечивающей повышение эффективности комплексной коррекционной работы по преодолению общего недоразвития речи у детей младшего дошкольного возраста.

Гипотеза:

Мы предполагаем, что дифференцированное использование на музыкальных занятиях в детском саду логоритмики, развивает у дошкольников музыкально – ритмический слух, обеспечивает формирование двигательной сферы в целом, а также повышает эффективность коррекционного воздействия на восприятие и воспроизведение детьми ритмической структуры речи.

Использование средств логоритмики на музыкальных занятиях.

Средствами логопедической ритмики являются:

- ходьба и маршировка в различных направлениях; упражнения на развитие дыхания, голоса и артикуляции;
  - упражнения, регулирующие мышечный тонус; упражнения, активизирующие внимание;
  - счетные упражнения;
  - речевые упражнения без музыкального сопровождения;
  - упражнения, формирующие чувство музыкального размера или метра;
  - упражнения, формирующие чувство музыкального темпа;
  - ритмические упражнения;
  - пение;
  - упражнения в игре на музыкальных инструментах;
  - самостоятельная музыкальная деятельность людей с речевыми нарушениями;
  - игровая деятельность;
  - упражнения для развития творческой инициативы; заключительные упражнения.
- Основной принцип построения всех

перечисленных видов работы – тесная связь движения с музыкой. Музыка, с ее огромным эмоциональным влиянием, богатством выразительных средств, позволяет бесконечно разнообразить приемы движения и характер упражнений.

Следующий принцип использования логоритмических средств предполагает обязательное включение в них речевого материала. Слово может быть введено в самых разнообразных формах: это тексты песен, хороводов, драматизации с пением, инсценировок на заданную тему, команды водящего в подвижных играх, указания ведущего (режиссера) сценария и т.п. Введение слова позволяет создавать целый ряд упражнений, построенных не на музыкальном ритме, а на стихотворном, который способствует ритмичности движений.

Средства логопедической ритмики можно представить как систему постепенно усложняющихся ритмических, логоритмических и музыкально-ритмических упражнений и заданий, лежащих в основе самостоятельной двигательной, музыкальной и речевой деятельности людей с речевой патологией.

Через движение под музыку ребёнок ярче и эмоциональнее воспринимает музыку, закрепляет знания о средствах музыкальной выразительности. Планируя работу по логоритмике, необходимо тщательно отбирать репертуар, способствующий развитию двигательных навыков детей, формированию музыкального вкуса, расширению кругозора, пополняющий музыкальный багаж ребёнка высокохудожественными произведениями, обогащающий словарный запас и знания о музыке.

Вывод:

Таким образом, практическая значимость логоритмики заключается в правильном подборе эффективной коррекционной методики обучения и воспитания детей средствами движения, музыки и слова, воздействующая на моторику и речь.

Основная цель логоритмики – преодоление речевого нарушения путём развития

и коррекции двигательной сферы. В соответствии с целью определяются коррекционные, образовательные и воспитательные задачи логоритмики. Все перечисленные задачи логоритмики решаются в единстве теории и практики и в соответствии с принципами образования: системность, последовательность, доступность, преемственность

Основные требования к проведению логоритмических занятий.

Под влиянием регулярных упражнений, у детей происходила положительная перестройка двигательной, дыхательной, сенсорной речедвигательной и других систем.

Необходимыми условиями работы на логоритмике является создание доброжелательной, эмоционально насыщенной атмосферы совместного творчества детей и взрослых. Благодаря музыкальному сопровождению игр-инсценировок, танцев, пению песен, у детей осуществляется желание подражать взрослому и активно участвовать в процессе занятия. Использование на занятии сказочных персонажей, атрибутов сюжетно-ролевых игр стимулирует активность детей к речевым и другим видам деятельности.

Все упражнения проводились по принципу подражания. Речевой материал заранее не изучался. Во время занятия отдавалось предпочтение «кругу»: дети стоят или сидят вместе с педагогом в кругу, что позволяет детям хорошо видеть педагога, двигаться и проговаривать речевой материал вместе с ним.

Наглядность изучаемого материала обеспечивалась использованием на занятии атрибутов сказочных персонажей, масок зверей, декораций, детских игрушек, предметов быта и музыкальных инструментов. При разучивании движений важным требованием является практический показ движений взрослым для того, чтобы ребенок конкретно представил движение, пережил

правильные двигательные ощущения и почувствовал желание воспроизвести эти движения

Предлагаемые нами основные направления логоритмического воздействия на детей с общим недоразвитием речи, мы строили с учетом следующих принципов.

Принципы построения программы:

Соответствие возрастным, психофизиологическим и речевым возможностям дошкольников.

Системность и постепенное усложнение материала: музыкального, двигательного, речевого.

Комплексное воздействие на сохраненные анализаторные системы ребенка.

Соответствие лексического материала к сезонным изменениям в природе.

На логоритмических занятиях используются общедидактические наглядные, словесные и практические методы.

Занимаясь воспитанием и обучением детей дошкольного возраста, в нашем арсенале имеется обширный практический материал, применение которого способствует эффективному речевому развитию ребенка.

Главный принцип достижения эффективности в работе – индивидуальный подход к каждому ребенку, учет его возрастных, психофизиологических и речевых возможностей.

Необходимо применять наглядный материал по лексическим темам (иллюстрации, элементы костюмов, игрушки, картинки). Кроме традиционных приёмов коррекционного воздействия мы используем и нетрадиционные формы. В коррекционно-развивающей работе используем природный, бросовый, рукотворный материал – это шишки, грецкие орехи, фасоль, горох, пуговицы, шнуровки. Используя различные по размеру, материалу изготовления и фактуре мячики, шарики, стимулируют пальчиковую моторику и вырабатывают силу рук.

Список использованной литературы:

1. Александрова Н.Г. Ритмическое воспитание. – М., 1924.
2. Блум Б. Таксономия Образовательных Целей. – Сфера Познания.1956
3. Волкова Г.А. Программа курса Логопедическая ритмика Программы для студентов факультета коррекционной педагогики (специализация Логопедия). – СПб., 1996. – 184 с.
4. Воронина Г.В., Майснер А.Ш. Логоритмика на музыкальных занятиях. – Изд. Справочник музыкального руководителя №9 2014г. – 96 с.
5. Гринер В.А. (в соавторстве с Самойленко Н.С.) Логопедическая ритмика для дошкольников. – М., 1958. – 341 с.

Конспект открытого занятия в младшей группе детского сада

Мангутова Шынар Кайырбаевна

Воспитатель младшей группы
ГККП ясли-сад «Коктем»

Тема занятия: «Капелька»

Образовательная область: Социум

Цели: **1. Образовательные задачи**

Обобщить представления детей о том, что вода нужна всему живому. Дать детям знания о свойствах воды (вкус, цвет, запах).

2. Развивающие задачи

Развить зрительно-двигательную координацию, память, внимание. Познавательные способности детей в процессе совместной деятельности, практических опытов с водой.

3. Воспитательные задачи

Воспитывать внимательное и бережное отношение к воде, доброжелательное отношение друг другу.

Материал: стаканчики с кипячёной водой по количеству детей, 3 прозрачных стаканчика, один стаканчик с соленой водой, один со сладкой, лимон, эмблемы.

Ход занятия: Круг приветствия

Воспитатель:

Мои детишки, веселые ребяташки,
Скорей ко мне подойдите,
Глазки свои покажите,

А теперь друг на друга посмотрите,
И улыбку друг другу подарите,

Подарите улыбку и нашим гостям

Смотрите что нам принесли наши гости

Воспитатель открывает «Чудесную коробочку» и показывает детям «Капельку»
Что это? Это капелька.

Ребята помогите собрать капельки водички в нашей группе. Помогите, пожалуйста мне их найти тогда у нас будет много воды. Давайте подумаем, где в нашей

группе мы используем воду. (Выслушиваю предложения)

Воспитатель вместе с детьми отправляется на поиски «капель»

1. Капелька в уголке природы

Как вы думаете что здесь делает капелька
Водичкой мы поливаем цветы, они живые, без воды цветы могут погибнуть

2. Капельку находят около мойки в подсобке

А здесь зачем нужна водичка (обобщает ответы детей) няне надо много воды, чтобы мыть посуду, полы, вытирать пыль, убирать в группе.

3. Капелька в туалетной комнате

А здесь зачем нужна водичка? Вода нужна, чтобы мы могли мыть руки и лицо.

4. Капелька в игровом уголке

Ребята а нашим игрушкам нужна вода? А для чего?

Вода нужна, чтобы мыть грязные игрушки стирать куклам одежду.

Вот сколько капель мы с вами собрали. Молодцы!

А сейчас мы с вами отдохнем и выполним разминку.

Разминка:

Водичка, водичка.

Умой мое личико

Чтоб глазки блистели,

Чтоб щечки покраснели,

Чтоб смеялся роток,

Чтоб кусался зубок.

А сейчас я вас приглашаю в нашу лабораторию экспериментирования.

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

Садитесь на свои места поудобнее. (У каждого на столах стаканы с водой). Дети рассмотрите хорошо воду в ваших стаканчиках, Понюхайте пожалуйста. Есть запах?

Дети: Вода не пахнет

Воспитатель: Это потому, что у воды нет запаха. А теперь попробуйте на вкус. Какая у вас водичка? Соленная? Кислая? Горкая? А может быть сладкая?

Дети: Нет.

Воспитатель: Это потому что вода чистая и у нее нет вкуса. Она безвкусная. Ясмин, как ты думаешь, что нужно добавить в водичку, чтоб вода стала сладкой. Правильно, сахар. Ибрахим, что нужно добавить в воду чтоб она стала соленной. Рамзан, если я добавлю лимон, то вода станет... Правильно, кислой.

Молодцы. А сейчас давайте проведем опыт. В стакан с водой опустим карандаш. Вы его видите ?

Дети: Да. Значит вода какая..... прозрачная.

Воспитатель: Ребята сегодня мы познакомились со свойствами чистой воды. Вы узнали что вода безвкуса, беззапаха, а еще она прозрачная.

Воспитатель: Мы сегодня с вами много говорили о воде, много о ней узнали, И мы знаем что вода состоит из множества капель. А вы знаете ребята, что воду нужно беречь, и когда помоешь руки, нужно сразу закрыть кран.

Всем нужна водичка.

И рыбке и птичке.

И деревьям в лесу,

И цветочкам на лугу,

И маленьким ребятам,

Ребятам - дошколятам.

Воспитатель: Молодцы, ребята. Вот сколько нового мы сегодня узнали о воде. Вам понравилось занятие?! Молодцы ребята, сегодня хорошо вы потрудились, в стране знаний и за ваш труд наши гости хотят вам подарить подарки!! А наше занятие закончилось. Сау болындар! Досвидания!

Музыкальное развлечение для детей «Путешествие в мир музыки»

Шепель Жанна Николаевна

музыкальный руководитель

ГККП ясли - сад «Коктем»

г.Кокшетау Акмолинской области

Цель: Развитие эмоциональной сферы дошкольников с использованием различных видов музыкальной деятельности.

Задачи: Развивать музыкальность каждого ребенка;

Воспитывать способность воспринимать, чувствовать и понимать музыку;

Обучать детей певческим и музыкально-ритмическим умениям и навыкам.

Предварительная работа: загадывание загадок, рассказ стихотворения с игрой на музыкальных инструментах.

Ход праздника:

В: Ребята, вы любите сюрпризы? А пойдёте с вами в музыкальный зал, нас там ждёт сюрприз! Готовы? Встаньте по парам и пошлите за мной.

Идут в актовый зал, в актовом зале на поляне с цветами сидит медведь. Дети встают полукругом.

М: Здравствуйте ребята, вы ко мне пришли? Я рад, очень рад, но сначала угадайте кто я? *(ответы детей)* Да, я медведь! Я не только волшебный, я ещё люблю музыку! А вы любите музыку? *(ответы детей)*. Вот мы с вами и проверим. А пока посмотрите, на какой красивой полянке я живу. Сколько здесь красивых и ярких цветов. Давайте мы с вами поиграем на этих цветочках. Я даже знаю во что! Мы с вами побудем бабочками, я всегда хотел побыть бабочкой, но раньше не получалось. А с вами получится. Ну что, вперёд?

Игра: «Бабочки на цветочках».

Цель: Продолжать развивать внимание и

ловкость детей.

Правила: Дети бегают по полянке с цветами, а ведущий их ловит, кого поймали, тот садится на стул, и так до 5 последних ребят.

(Объясняю правила игры).

Ребята, вы поняли, как играть? Если да, то давайте начнём на 1, 2, 3. Поехали! Игра, длительность 5 -10 минут.

Вы такие молодцы ребята, наигрался я с вами. Какие вы шустрые. А теперь давайте с вами отправимся в музыкальное путешествие. А поедем мы с вами на паровозе. Все знают песенку «*Паровоз букашка*»? Тогда строимся паровозиком и вперёд!

Звучит песня паровоз букашка *(припев)*.

1. Станция: «*А ну-ка угадайкино*».

Сейчас я вам задам загадки, а вы должны будете их угадать!

Есть у нас весёлый друг,

Обожает громкий стук,

Бей его сто раз подряд,

Он ударам только рад.

Не драчун и не буян,

Просто это...

(Барабан)

В самый сказочный момент вступит этот инструмент.

Но совсем не каждый знает, что в оркестре он играет!

Тихо, нежно зазвонит, будто всё посеребрит.

А затем умолкнет скоро по сигналу дирижёра.

Знает это каждый школьник. Что такое.

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ

(Треугольник)

Заливается трехрядка,
И народ идет вприсядку!
А трехрядка неплоха –
Есть и кнопки, и меха.
И веселые старушки

Под нее поют частушки! *(Гармонь, гармошка)*

Какие вы молодцы ребята. Смотрите, что я нашёл на этой станции! Какой красивый сундучок. А давайте глянем что там.

В сундучке лежат музыкальные инструменты: ложки, треугольники .

Смотрите ребят, тут лежат музыкальные инструменты кто мне скажет, как т.д. А давайте ими поиграем. Предлагаю вам озвучить музыкальными инструментами следующее стихотворение:

«Что за волшебная Весна!

Откуда в ней так много силы?

Едва очнувшись ото сна,

Она природу пробудила.

Волшебной палочкой взмахнув,

(свистулька)

Она сугробы растопила

И сразу же, не отдохнув,

Ручьям дорогу проложила *(металлофон)*

Потом, как будто дирижёр,

Она учила петь капли *(треугольник, колокольчики)*

И их весёлый, звонкий хор

Поёт которую неделю.

И солнцу жарче греть велела,

Дала лучей ему взаймы,

И сразу всё зазеленело,

Как будто не было зимы.

Дождём все улицы умыла,

Из-за морей вернула птиц *(флейта, дер.*

ложки, трещотки, кастаньеты.)

Ведь как без них зимой уныло!
А нынче – радость без границ!
Так, даже не присев с дороги,
Весна трудилась день – деньской
И мишка вышел из берлоги, *(лист бумаги, шелестящий пакет)*

И зажужжал пчелиный рой *(маракасы)*
И воздух чист, и даль ясна!

Поёт природа, оживая.

– Да, ты – волшебница, Весна!

Теперь мы это точно знаем!»

Звучит песня *«Паровоз букашка».*

2. Станция *«Танцевалкино».* Ребята, а на этой станции мы с вами потанцуем. Давайте повторим *«Буги вуги»* Ну что, отправляемся дальше? Вперёд.

Звучит песня *«Паровоз букашка».*

3. Станция *«Песню запевакино».* Как вы поняли ребята, на этой станции мы с вами будем петь песни, эти песни вам все знакомые. Ну что, я начну, а вы следом. Звучат песни знакомые детям, поём под фонограмму.

2- песни: *«Антошка», «От улыбки»*

Как вы красиво поёте! Мне очень нравится. Ну что, отправляемся дальше? Вперёд!

Звучит песня *«Паровоз букашка»*

4. Станция *«Сюрпризная»*

А на этой станции нас ожидают ваши награды. А где же моя сюрпризная коробочка? Ребята я не могу её найти. Помогите поискать! Она где-то в зале. Поможете?

Ищем коробочку с сюрпризом. Находим.

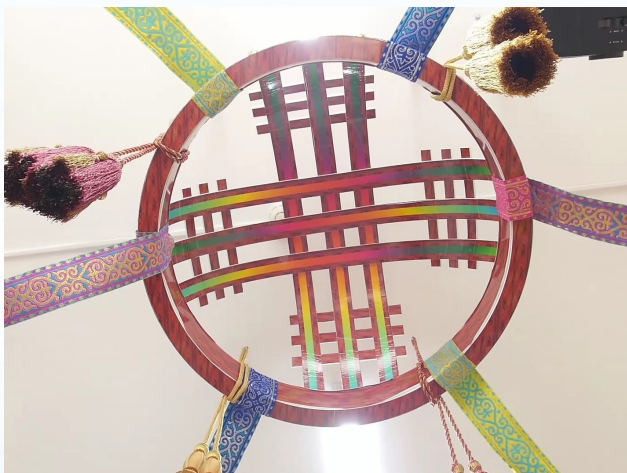
Вывод: Спасибо ребята, а вот и ваша награда. Спасибо вам большое. Мне было с вами очень весело, но мне надо бежать в другой садик. К вам я ещё приду. Уходит под музыку, а воспитатель парами уводит детей в группу.

«Мемлекеттік тілді оқыту бойынша ата-аналармен жұмысты ұйымдастыру» республикалық шеберлік сыныбы

Мектеп жасына дейінгі балалардың бойында ана тіліне деген қызығушылықты қалыптастыру, оларды ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрлерге баулу, мектепке дейінгі ұйым мен ата-аналар арасындағы ықпалдастықты нығайту, қазақ тілі педагогтерінің үздік тәжірбиелерін жинақтау және тарату мақсатында ҚР БҒМ «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының ұйымдастыруымен ақпан – наурыз айларында «Мемлекеттік тілді оқыту бойынша ата-аналармен жұмысты ұйымдастыру» тақырыбында мектепке дейінгі ұйымдардың қазақ тілі педагогтерімен шеберлік сыныптары байқауы өткізілді.

Байқау үш кезеңде өткізілді:

- аудандық (қалалық);
- 2 - облыстық;
- 3 - республикалық.

Республикалық кезеңге 14 өңірден өтінімдер (Қызылорда, Қостанай, Ақмола, Солтүстік Қазақстан, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Алматы, Павлодар, Қарағанды, Маңғыстау, Түркістан, Жамбыл облыстары және Алматы, Шымкент қалалары) қабылданды.

Байқау ережесіне сәйкес арнайы

комиссия құрылып, бағалау критерийлері бойынша қатысушылардың бейнероликтері қаралды. Бейнематериалдың сапасы, шеберлік сыныпты өткізу орнының ұлттық нақышта безендірілуі, педагогтың сөйлеу мәнері, көрнекі құралдардың қолданылуына сәйкес ең үздік педагогтер анықталды.

Бас жүлде - Жукенова Гульшара Сагымбаева жоғары санатты, еңбек өтілі 31 жыл, Солтүстік Қазақстан облысы, Петропавл қаласы «Алтын бесік» бөбекжай балабақшасының педагогі.

I орын - Алиева Эльмира Айдархановна педагог-модератор, еңбек өтілі 11 жыл, Қызылорда облысы білім басқармасының Шиелі ауданы бойынша білім бөлімінің «Айналайын» бөбекжай-бақшасының педагогі.

II орын - Кабылкакова Индира Гализатовна педагог-сарапшы, еңбек өтілі 5 жыл, Алматы облысы, Талдықорған қаласы №45 «Арман» балабақшасының педагогі.

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

III орын - Тлегенова Айгуль Уразбаевна педагог-зерттеуші, еңбек өтілі 17 жыл, Павлодар облысы, Ақсу қаласы білім беру бөлімі «Айналайын» сәбилер бақшасының педагогі.

III орын - Кадирсизова Айдана Аскараровна бірінші санатты, еңбек өтілі 7 жыл, Алматы қаласы №185 бөбекжай-балабақшасының педагогі.

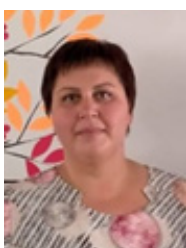
Республикалық кезеңде орын алған жеңімпаздардың бейнематериалдарын «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының www.rc-dd.kz сайтынан, сондай-ақ орталықтың әлеуметтік желідегі парақшаларынан көре аласыздар.

Мұғалім уақытқа сәйкес келуі керек, әйтпесе ол қызықты болмайды, немесе Педагогикалық практикада Visme.co бағдарламасы туралы

Акишева Назгуль Ергазиевна
Қазақ тілі мұғалімі
Көкшетау қаласының Ю.А. Гагарин
атындағы балабақшасы

Самосенко Татьяна Анатольевна
Тәрбиеші

Аннотация: Осы мақала арқылы әріптестеріме, цифрлық технологиялар ғасырында педагог мәртебесіне сәйкес, өздігінен білім алудың маңыздылығы туралы және Visme.co қуатты онлайн-дизайнер бағдарламасы туралы айтып бергім келеді.

Түйінді сөздер: қашықтықтан оқыту, Visme.co бағдарламасы, онлайн-конструктор, білім берудің аралас моделі, сандық ресурстар, цифрлық технологиялар ғасыры.

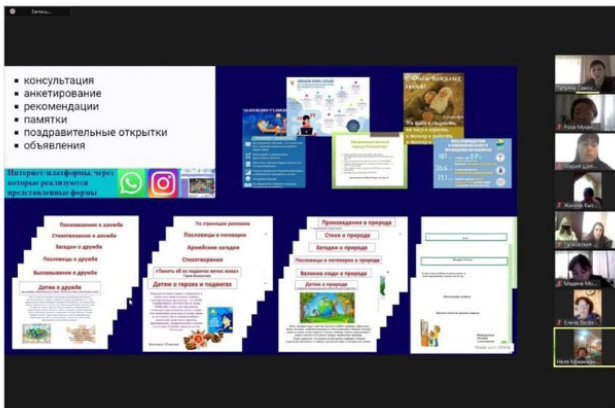
Білім беру жүйесі, бұрыннан қайта құру реформасын талап етеді, қашықтықтан оқытуға көшуіне байланысты, ақпараттандыру технологияларын үнемі жетілдіру мен күрделендіру, жаңа форматқа көшті. Қазіргі уақытта, өзгерістерге ұшырамаған адам қалған жоқ. Осы жағдайда мұғалімнің қызметі, балалармен, ата-аналармен, әріптестермен қашықтықтан жұмыс істеудің негізгі формаларын қарастырады. Қашықтан жұмыс – бұл шығармашылықтың ерекше саласы, оны жүзеге асыру үшін ешқандай шектеулер жоқ, өйткені бұл іс жүзінде, әлі бір жыл жоқ жас бағыт. «Әженің» әдістерін қолдануға дағдыланбаған мұғалімдер, өз тәжірибесіне инновациялық технологияларды енгізіп, балаларға да, ата-аналарға да қызықты ақпарат берудің әдістері мен формаларын үнемі іздеуде.

Қазіргі уақытта білім берудің аралас моделі мен цифрлық ресурстар өзекті бола бастаған кезде сабақтың тақырыбына тиімді еніп, сонымен қатар дәстүрлі іс-шараларға қосымша болуы үшін, мұғалім қоғамның сұранысына сәйкес келуі керек. Осыған байланысты, ұран ойлап шығарылды: «Педагог уақытқа сәйкес келуі керек, әйтпесе ол қызықты болмайды» Қазіргі таңда тәрбиешінің көптеген дағдыларға ие болуы маңызды: презентациялар, видео хостингтерде бейне сабақтар жасай білу, бұрыннан бар білім беру материалдарын, балаларға арналған аудиоматериалдарды таңдау, әртүрлі фото және бейне редакторлармен жұмыс істеу. Мұнда педагог өз білімін жетілдіруі үлкен рөл атқарады. Мен тәрбиеші ретінде өз тәжірибемде қолдануға болатын бағдарламаларды үнемі зерттеймін. Білгім және қызықты

Аяз Ата шеберханасында В мастерской Деда Мороза

Жаңа жылдық ашық
хаттар жасау
Изготовление
Новогодней открытки

Актуальность

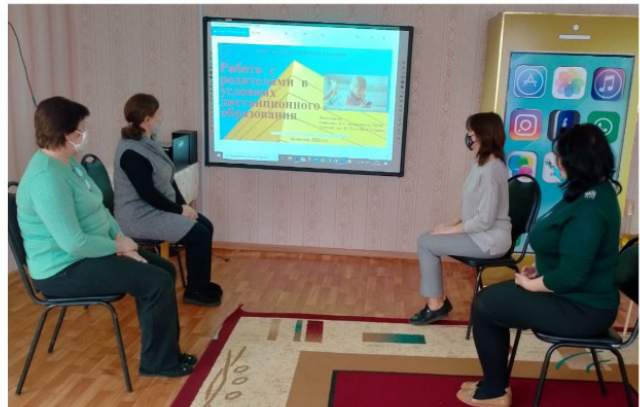
В этот, достаточно сложный период – само мы, воспитатели продолжаем свою работу информации о местонахождении, состоянии и времяпровождении наших воспитанников консультированию родителей. Одна из задач воспитателя с родителями – раскрыть р важные стороны развития и воспитания помочь им выстроить верную педагогическую стратегию. В решении этих вопросов не родительские собрания, беседы или консультации являются действенной формой взаимодействия воспитателей с родителями, где все участники высказать свою точку зрения. Однако сейчас пандемией в приоритете виртуальное общение

ГККП "Детский сад № 33 им.Ю.А.Гагарина" при акимате города Кокшетау

Благодарность

Примите искреннюю благодарность за участие в "Кулинарном ринге", посвященном 35-летию детского сада.

бағдарламалардың бірі Visme.co мен «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы «Ақмола облысы бойынша ПҚ, БАИ» жанындағы біліктілікті арттыру курстары аясында «МДББҰ»-да білім беру процесін ұйымдастыруға арналған заманауи цифрлық ресурстар» тақырыбы бойынша қашықтықтан өткен онлайн-семинарда (вебинарда) таныстым. Вебинар модераторы филиалдың ЖЖГПОӘ кафедрасының аға оқытушысы Р. А. Муканова болды.

Visme.co – түрлі графикалық нысандарды: презентацияларды, инфографиканы, плакаттарды, әлеуметтік желілерге арналған суреттерді, афишаларды, постерлерді,

сайттарға арналған объектілерді және т.б. жасауға көмектесетін қуатты құрал, онлайн-конструктор. Стильді әсерлі презентацияны жинау оңай, әсіресе егер жоба көптеген мәліметтер мен сандық көрсеткіштерді қамтыса.

Ең бастысы-Visme.co. бағдарламаның жұмыс принципін түсіну, себебі нұсқа тек ағылшын тілінде, маған бағдарламаны игеруге ағылшын тіліндегі білімім және YouTube каналынан оңай табуға болатын бейнелер көмектесті. Бағдарламаны барлық құрылғыларда синхрондаумен онлайн режимінде қол жеткізу одан да ыңғайлы етеді, мұнда басты шарт – интернет

байланысының болуы, қазіргі уақытта сандық технологиялар ғасыры болғандықтан, бұл соншалықты үлкен мәселе емес.

Осы бағдарламаның көмегімен не істей аламын:

- Түрлі конкурстарда балалар мен ата-аналарды мадақтауға арналған грамоталар, дипломдар, алғыс хаттар;

- Балабақшаның ресми блог-сайтындағы ашық хаттар;

- Әр түрлі деңгейлерде сөз сөйлеу үшін жобалық қызметке арналған презентациялар;

- Кейс-ойындарға арналған мұқабалар, кеңестер, ата-аналарға арналған кеңестер

және т. б.

Жоспарланған жоба кірісер алдында, мен әрқашан түпкілікті нәтижені елестетемін: жарқын, түрлі – түсті, қабылдауға оңай, өйткені оның басты мақсаты-назар аудару. Мен алғаш рет Visme.co бағдарламасын «Қашықтықтан білім беру жағдайында ата-аналармен жұмыс» жобасын таныстыру үшін қолдануды шештім және «Өрлеу «БАҰО» АҚ филиалы «Ақмола облысы бойынша ПҚ БАИ» ұйымдастырған «Мектепке дейінгі білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында әдістемелік жұмыстың ұйымдастырушылық-педагогикалық аспектілері» біліктілікті арттыру курстары шеңберінде осы жұмыс

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

ұсынылды. Әріптестер жобалық қызметті ұсынатын презентацияны жасаудың өзіндік ерекшелігі мен жаңашылдығын бірден атап өтті. Visme.co. бағдарламасына қызығушылық танытқандар да болды. Бұдан әрі мен әр түрлі деңгейде өткізілген іс-шараларда, әріптестерімнің арасында жұмыстар көрсетілді, ұсынылған жұмыстардың ерекшелігі де аталып өтілді. Ал ерекшелігі – бұл Visme.co сіз мәтінге сурет түрін ғана емес, сонымен қатар «өмірді» қоса аласыз, яғни инфографикаңызды анимациялай аласыз. Сонымен, тым көп емес қарапайым әрекеттерді қолдана отырып, педагог суреті экранда қимылдап, барлығын қарсы ала бастайды. Немесе бұрын кітапты қозғалыссыз оқыған қыз кенеттен күліп, аяқтарын шайқайды. Келесі қадам «Аспаздық ринг» атты байқауға алғыс хаттар жасау болды. Қандай бағдарламаны таңдау яғни Visme.co өз міндетін «өте жақсы» атқаратынына сенімді болдым. Аз уақыт ішінде, жаңашыл, өзіндік нәтижеге қол жеткіздім. Сондай-ақ, қол жетімділікті мыңдаған тегін суреттер, 100-ден астам тегін қаріптер және анимациялауға болатын

сапалы белгішелер бар. Сонымен қатар сіз өз суреттеріңізді жүктей аласыз. Сондықтан біртіндеп Visme.co менің педагогикалық тәжірибеме енгізілді. Әрі қарай, мен әр түрлі онлайн-кеңестерге, роликтерге арналған суреттер және т. б. үшін мұқабалар жасау бағдарламасы қолданылды. Visme.co бағдарламасын тағы бір салада қолданып – балабақшаның блог-сайтында, аталып өтілді. Мұның бәрі осы онлайн-конструктор жасаған экран сақтағыш суреттердің арқасында, онда бір уақытта шаблонға сурет пен мәтінді енгізуге, көп күш жұмсамай өндеуге және сақтауға болады. Visme.co бағдарламасын қолдану тізімім соншалықты бай емес, педагогикалық тәжірибеде енгізген сәттен бастап, үш айдан астам уақыт өтті, осы қол жеткізген жетістіктеріммен тоқтап қалмай, игеруді жалғастырғым келеді. Мақсаттар: Visme.co бағдарламасының ақылы нұсқасында жұмыс істеп көру, өйткені онда шығармашылық үшін одан да көп мүмкіндіктер ашылады. Әріптестеріме айтарым: «Ізден! Үйрен! Жаса!», Ұлы И.Гете айтқандай: «Күші қаншалықты мықты екенін, оны қолданбағанша дейін білмейді».

Список литературы (интернет-ресурсы):

1. CITATY.SU <https://citary.su/citary-i-aforizmy-o-tvorchestve>
2. Знакомство с онлайн-программой Visme.co <http://www.akmol-orleu.kz/index.php/ru/novosti/4124-znakomstvo-s-onlajn-programmoj-visme-co>
3. Visme.co – обзор, отзывы, аналоги, альтернативы <https://www.cloudcms.ru/tool/3414/>

Мектеп жасына дейінгі мектепалды даярлық тобының балаларына экономикалық тәрбие мен білім беру жолдары

Элжанова Гульнара Халмуратовна

Жаңаөзен қаласы

«№1»Ақбота» бөбекжайы»

Тәрбиеші

Мақсаты: Балаларға экономика туралы түсінік беру. «Экономика және экономикалық тәрбие» деген терминдерді «пайда», «кіріс», «шығыс» ұғымдарын дұрыс қолдана білуге үйрету, есте сақтауын, түсіне білуін қалыптастыру. Еңбек дағдыларын меңгертіп, еңбек машықтарын дамыту. Экономика және қоршаған ортаға деген қызығушылықтарын арттырып еңбек етуге баулу. Жұмыс, мамандықтар туралы білімдерін тиянақтау.

Мектеп жасына дейінгі балаларға экономикалық тәрбие берудің педагогикалық негізі - өсіп келе жатқан өскелең ұрпақты нарықтық экономика заңдылықтарына үйрету болып табылады. Экономикалық тәрбие берудің негізін қалаған ежелгі ғалымдар. Адам баласы жаралған күннен бастап тайпа болып өмір сүрсе, кейіннен мемлекет пайда болды. Мемлекет пайда болған күннен бастап-ақ салық пайда болды. Салық пайда болды деген сөз - экономика ежелден келе жатыр деген сөз. Экономика тарихы тереңде жатыр оны сонау ежелгі дүниедегі гректер, римдіктер және басқа да халықтар қалыптастырды. Ең алғаш болып, әрине өз ойларын жүзеге асырған халық - гректер болды. Экономикалық білімнің тиімділігі оның үздіксіздігінде. Оның мазмұны көп жағдайда экономика ғылымына байланысты. «Экономия» - грек сөзі ойкономия, ойкос - үй шаруашылық деген сөзден шыққан, яғни үй шаруашылығын, жердегі шаруашылық жұмыстарын тиімді үнемді жүргізу дегенді

білдіреді. Экономикалық тәрбие немесе қоғамдағы экономикалық ойларды ежелгі грек ойшылы Ксенофонт, Платон, әсіресе Аристотель тереңнен зерттеген болатын. Экономика деген сөзді - экономия - үнемдеу деп тура Ксенофонт ұлы ойшыл айтып кеткен. Аристотель өзі өмір сүрген қоғамның экономикалық болмысына талдау жасаған. Өзінің «Этика» атты еңбегінде «ақылға сыйымды өзімшілдік» идеясын талдаған. Ол өзімшілдіктің екі түрінің бар екендігін атап өткен. Ол кейбір адамдар көп ақша табуды, ол тапқан ақшасынан рахат алуды армандаса, екінші адамдар адамзатқа көбірек қайырымды істер жасағысы келетіндігін атап өткен. Аристотельдің ойынша, адамды қайырымдылық жасауға жақсылыққа жаны ынтызар етіп тәрбиелеу жеке және қоғамдық талпыныстарды туғызады деген. Тәрбие жөніндегі алғашқы ойларын білдірген социалист - утопистер болатын. Роберт Оуэн баланың жан-жақты тәрбие алуы үшін, тәрбиені ғылымның барлық саласымен байланыстырған дұрыс деп көрсеткен. Себебі осы жағдайда бала жан-жақты болып өседі деген ой қалыптасқан. К.Маркс өз еңбектерінде кәметке толмаған балалар еңбегі жайлы сөз қозғаған. «Гот бағдарламасын сынау» атты еңбегінде балалар еңбегіне қарсы болудың қажеті жоқ деп көрсеткен. Себебі бала біріншіден еңбектенуге үйренеді, екінші жағынан оның дүние табуға және оны керегінше үнемдеп жұмсауға үйренеді деген. А.С. Макаренконың еңбектерінде баланың еңбек сүйгіштігі

жаратылысынан емес, оның негізін тәрбие қалайды. Кез келген еңбек адамға қуаныш сыйлауы қажет делінген. Экономикалық тәрбиенің негізі жайлы 1966 жылы жарық көрген Л.Е.Энштейннің «Коммунистік тәрбиенің экономикалық фактілері» атты еңбегінде атап өткен. Экономикалық қатынастар қоғамдық өнімдер мен жұмыс күшінің сапалы болуынан. Оның ойынша экономикалық қатынастар экономикалық қызметтердің келесі түрлерінен тұрады делінген. 1.Өнімнің тікелей дайындалуы. 2.Жұмысты ұйымдастыру процедуралары. 3.Өндірісті басқару. 4. Ақшалай – тауарлық айырбас. 5.Жоспарлау. 6.Талдау және экономикалық есеп және басқалар. 70-80 жылдары педагогикалық әдебиеттерде балаларға экономикалық тәрбие беру жайлы зерттеулер нәтижелері мен осы тақырыптағы ойлар жарық көре бастады. Бұл зерттеулерде экономикалық білім - еңбекке баулу тәрбиенің бір элементі, еңбек адамгершілік, саяси идеялық тәрбиенің бір бөлігінің синтезі. Бұл еңбектерде экономикалық білім, экономикалық тәрбие жайлы тұжырымдамалар мен ойлар айтылған. Осы тақырыпта жасалған арнайы еңбектерде экономикалық білім мен экономикалық тәрбие арасында айтарлықтай айырмашылық көрсетілген. Мысалы, экономикалық білімді меңгеру дегеніміз, экономика жайлы біліммен балалардың сусындауы деп көрсетсе, кейбір авторлар экономикалық тәрбие дегеніміз оның негізінде, ал оның негізі дегеніміз - өндірісте қызмет ету барысында ғана емес, күнделікті өмірде, сонымен қатар, оны іс тәжірибеде қолданып отыру үнемділік жайлы ойлау деп көрсетті.

Кейбір авторлар экономикалық тәрбие дегеніміз - жасөспірімдер санасында жүйелі түрде бағытталған экономикалық білім мен таным сондай-ақ, ойлау стилі жатыр деп атауда. Ал енді келесі авторлар экономикалық тәрбие дегеніміз - балаларды қоршаған ортаға, еңбекке деген ұқыптылығы деп атап көрсетеді. Көріп отырғанымыздай, педагог ғалымдардың еңбектерінде экономикалық білім мен оның жүзеге асырылу жолдары терең зерттелген. Экономика білім жиынтығы балаларға тек ақпараттық мән

жағынан ғана құнды емес, сонымен қатар қоғамдағы адам рөлі мен оның құқығын түсіне білуге негіз болады. Экономикалық білім адами қасиеттерін қалыптастыруға көп мүмкіндіктер жасайды. Экономикалық білім балалардың демократия, құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам, адам құқығы, бәсекелестік, нарық сияқты жалпы адамдық құндылықтарды белсенді қабылдауына септігін тигізеді.

Кәсіпкерлікті меңгерудің жолдары нәтижелері Ы.Алтынсариннің «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімесінде жан-жақты бейнеленіп, рыноктық қатынастардың заңдылықтары анық көрінеді. «Дүние қалай етсең табылады» әңгімесінде француз фабриканты Антон деген садақа сұрап тұрған жас жігітке баудың жолдарын былай үйретеді. Әуелі қоқыс үйінділерінен тері жинап фабрикаға барып сат. Одан түскен ақшаға арба сатып ал. Осылайша жеті жылда жеті мың франк ақша тауып, қағаз фабрикасын ашып, бай боласың деп ақыл береді. Жиырма бес жылдан кейін Антон француз фабрикантына баудың жолын үйреткені үшін алғыс білдірген екен. Адам баласы өмір есігін ашқаннан кейін ес білгенінен бастап кім болғым келеді деген сансыз сұрақтар мазалайтыны сөзсіз, оған Абай атамыздың қара сөздері мысал бола алады. Біздер Абай атамыздың қара сөздерінен қазіргі қазақ халқының нарық жүйесіне өтуіне жарамды ой-пікірлерді байқадық. Айталық бірінші қарасөзінде адамның жастардың алдында кім болу, немен айналысу деген өмірлік сұрақтар тұрады. А.Құнанбаевтың экономикалық көзқарасының тереңдігі – өзі өмір сүрген қоғамдағы әлеуметтік топтарды біліп, оларды жан-жақты талдауында. Мысалы сегізінші қарасөзінде қазақ байлары өзінде жоқты малына сатып алады, адалдық, ақыл, ғылым, білім - ешнәрсе малдан қымбат емес деп ойлайды, деп жазады. Бұрынғы ойшылдар мен ағартушылар экономикалық мәдениетке ерекше мағына беріп, тұлғаның экономикалық маңызы бар қасиеттерін атап айтқанда балаларды еңбекқорлықты, қайсарлықты, тәртіптілікті, шаруагерлікті, үнемділікті тәрбиелеуге үндейді. Ал енді осы экономикалық тәрбиені мектеп жасына

дейінгі балаларға қалай түсіндіреміз деген сұраққа жауапты ойын арқылы табуға тырыстық. Ойын дегеніміз - баланы әдептілікке, сауаттылыққа баулитын құралдың бірі. Ойын баланы дамытатын, өсіретін әрі тәрбиелейтін негізгі іс-әрекет. Іс-әрекет дегеніміз түрлі қажеттерді өтеуге байланысты белгілі мақсатқа жетуге бағытталған процесс. Адам үшін қашанда іс-әрекеттің қоғамдық әлеуметтік мәні зор. Адам әрекеті сан алуан, оның негізгі түрлері ойын, оқу, еңбек, әр уақытта белгілі бір мақсат, міндеттерге бағытталып отырады. Сондай-ақ жас ерекшеліктеріне байланысты көрінетіндігінде. Ойын баланың алдынан өмір есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, танымдық қасиеттерін арттырады. Ойын-сабақ, ойын-жаттығу, сергіту ойындары, дидактикалық ойындар, сөздік ойындар, логикалық ойындар, ұлттық ойындар, *сюжетті рөлді* ойындар баланы жан-жақты дамытады. Мысалы, «Дүкенші» ойынын ойнатқан кезде балалар сатушы мен сатып алушының арасындағы байланысты меңгереді дүкеннен қандай да бір затты сатып алу үшін қаржы яғни (ақша) керектігін түсінеді. Сол дүкендегі ойыншықтар немесе тәттілер бәрі менікі болса деп армандайтын бала болмауы мүмкін емес деп білемін, өз басым. Ол үшін қаражат керек, ал ол қаражатты қайдан аламыз, әрине, ата-анамыздан, ал ата-анамыз ол қаражатты қайдан алады, баланың жеке ойы (банкоматтан)деп ойлайтыны сөзсіз. Себебі ата-ана қатты қысылғанда балам әзірге қасымда ақша жоқ ертең еңбек ақымды алайын, содан соң алып беремін деп айтады, ал еңбек ақы түскеннен кейін

ата-ана баласымен бірге (банкоматқа) баратыны белгілі емес пе. Міне, осы жерде балаға банкоматқа ақшаның қайдан және қалай түсетіні жайында әңгімелеп беру мектеп жасына дейінгі мекемеде іс-әрекет кезінде жүргізіліп отырады. Мысалы, жоғарыда айтып кеткендей ең алдымен «мамандықтар» туралы түсіндіріп, балалардың мамандыққа деген қызығушылығын оятып, *еңбексүйгіштікке елін, Отанын қорғауға, үлкендердің еңбегін бағалауға тәрбиелеу керек.* Сен сабақты жақсы оқысаң үлкейгенде үлкен оқу орнына түсесің, содан соң белгілі маман иесі атанасың, ата-анаң сияқты жұмыс істеп, еңбек етіп, еңбекақы табасың, ата-анаң сені кішкентайыңда осы күнге қалай жеткізсе, сен де өскенде ата-анаңа дәл солай қамқорлық жасауға тиіссің. деп балаға жиі қайталап отыруымыз қажет. Баланың санасына тек қаражат туралы ғана емес, сондай-ақ суды бекер шашып төкпеуге, тамақты бостан босқа ысырап етпеуге, ойыншықтарды сындырып бүлдірмеуге, таза ұқыпты ұстауға және үй тұрмыстық заттарының (электр құралдарын) ересектердің көмегімен сөндіріп жүруге үйретіп отыруымыз қажет. Сөзімді қорытындылай келе, бұл экономикалық тәрбие беру балалардың экономикалық мәдениеттілігі мен экономикалық біліктілігі арқылы алған білімдерін өмірде қолдана алуды қалыптастыру. Әрбір жеке тұлғаның ақыл-ойының дамуына үлес қосу, адамгершілікке ұмтылып, әдемілікті сүюге үйретуге жағдай жасау. Экономиканы оқыта отырып, балаларға үнемділікті сезінуді үйрету, тілдік ортаны қалыптастыруға мүмкіндік жасау болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Халық қазынасының тәлімдік тағы-лымы. Оқу құралы
2. Қ. Тәлімұлы. «Абайдың психологиялық педагогикалық көзқарасы және қазіргі мектебі»
3. Жаңашылдық жүйесіндегі педагогикалық іс әрекет тұжырымдама, тәсілдеме технологиялар-2014 ж.

Балабақшада ақпараттық технологиялар арқылы балалардың танымдық қабілетін арттыру

Камысбаева Айгерим Канджарбековна
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы,
«Ай-Наз» жекеменшік балабақшасының
тәрбиешісі

Еліміздің өркендеуі мен гүлденуі - болашақ ұрпақ қолында. Бүгінгі күннің айдарындағы басты мәселе - бала тәрбиесі. Бала тәрбиесі тәрбие жұмыстарында ғана емес, тәлім, таныс үрдістерінде жүзеге асады. Тәрбие мен білім өмір жолындағы үзіліссіз процесс.

Егемен еліміздің ертеңіне өз үлесімізді қосқымыз келсе, балабақшадан бастау алып, бала бойына танымдық қабілет дарыту міндетіміз.

Қай ғасырда болсын ұлт өнерін өркендетуші сапалы, салауатты, парасатты ұрпақ тәрбиелеу - қоғам алдында әрбір тәрбиеші ұстаздың басты міндеті болып саналады.

Елбасының «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты жолдауында «Біз бүкіл еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек» десе, III-тарауы 18-баптың 17-тармақшасында «Ақпараттық технологиялар мен ақпаратты таратудың жаңа нысандары бағытталған, мамандандырылған білім беру бағыттарын құру міндеті де алдымызда тұр» делінген.

Яғни, бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияның негізделуін және де ақпараттық құралдардың кеңінен қолданылуын кажет етеді. Балалбақшада оқу тәрбие үрдісінде жаңа технологияны пайдалану заман талабыннан туындап отырған мәселе.

Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға Қазақстандық білім беру реформасын ең басты мақсаттарының бірі иновациялық

технологияларға сүйене отырып, бүлдіршін бойына танымдық қасиетін қалыптастыру, шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Осындай күрделі мәселелерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше.

Заманымызға сай қазіргі қоғамда ақпараттандыруда тәрбиеші ұстаздардың біліктілігін ақпараттық коммуникациялық технологияны қолдану саласын көтеру негізгі міндеттердің біріне айналды. Қазіргі заман талабына сай тәрбие мен таным саласына енгізілген жаңа бағыттағы тың үрдістерді әрбір тәрбиеші меңгеріп қана қоймай, оны тәжірибеде орынды қолдана отырып, өз білімін, іскерлігін үнемі жетілдіріп отыруы тиіс. Жаңа өмірдің стандарты «Жалпыға бірдей білім, өмір бойы білім алу».

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен дамытуды ұйымдастыру бойынша отандық және шетелдік ғалымдардың инновациялық тәжірибелерін пайдалану қажеттілігі факторлары жаңа стандарт жүйесінде іске асырылады.

Біздің МКҚК «Күншуақ» балабақшасында оқу-тәрбие үрдісі жаңа стандарт бойынша құрылған жылдық жоспарда алынған міндеттемелер бойынша жүргізіліп отыр.

Мектеп жасына дейінгі бала тәрбиелеу мен оқытудың мақсаты мен міндеттері:

1. Мектеп жасына дейінгі баланың танымдық қабілетін арттыру;

а) Баланың ақыл-ойын, әдет-ғұрпын, ұлттық болмысын, қабілетін дамыта отырып, дені сау тұлға тәрбиелеу;

б) Экологиялық тәрбие негізі: Туған өлке

табиғатын сүйеге, қадірлеп аялауға баулу;

2. Балабақшадағы оқу-тәрбиелеу үрдісін ата-анамен бірге ұйымдастыру. Ата-ананың педагогикалық мәдениетін көтеру. Жалпы бала тәрбиесіндегі ата-ана рөлі деңгейін көтеру мәселесі;

3. Бала тілін жан-жақты дамыту, көркем әдебиет арқылы, ұлттық құндылықтарды қалыптастыру, әдеби шығармаларға қызығушылығын арттыру.

4. Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудың инновациялық бағыттары;

- Жаңашыл ұстаздар тәжірибесін тарату.

- Шығармашылықпен жан-жақты жұмыстану.

5. Жалпы балабақшада баланың шығармашылық қабілетін дамыту.

Жаңа стандарт негізінде білім беру үрдісі 5 салада ұйымдастырылады: «Денсаулық», «Қатынас», «Таным», «Шығармашылық», «Әлеумет».

Оның ішінде балалардың шығармашылық қабілеті мен ойлау үрдісіне негіз болатын «Таным» білім беру саласының негізгі бағыттары.

«Еліміздің ертеңі-бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздың қолында» - деп елбасымыз Н.Ә.Назарбаев айтқандай балабақшада баланың таным процесін ізгілендіру мақсатында көптеген оқу-тәрбие үрдістері, жан-жақты ұйымдастырылып өткізіледі. «Мектепке дейінгі ұйым басшыларының кәсіби дамуын басқару, педагогтердің біліктілігін арттыру». Семинарда жаңашылдыққа байланысты «Компьютер әлемінде» тақырыбында информатика маманы Кунчаева Гулназым ересек тобына ашық оқу іс-әрекетін өткізді.

Мақсаты: Компьютер әлемімен таныстыру; жаңа технологиямен оқу іс-әрекетін өткізу, балаларды жаңа технологиялық ақпаратпен таныстыра отырып, балалар қызығушылығын арттыру;

Балабақшада өткізілген әр мерекелік іс-шара, апталық, айлық, түрлі ашық оқу іс-әрекеттер аудио-видео құралдарымен түсіріліп, таспаға уақытында жазылады. Тәрбиеленушілер өздері түскен іс-әрекетін

үнемі телеэкранмен тамашалайды.

Инновациялық білім беру құралдарына аудио, видео құралдары, компьютер, интерактивті тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар, оқу әдістемелік көмек. Балабақша ішілік «Ғажайып күз» апталығында балабақша топтары арасында сайыс ұйымдастырылып, сайыс шарттары бойынша слайт жасақталды.

Музыка жетекшісі жаңа видео экранды пайдана отырып бұлдіршіндерге түрлі оқу іс-әрекеттерін өткізіп келеді.

«Тәуелсіздік тәу етер жалғыз кием» атты балабақша ішілік апталықта ән-саз, көркем сөз, қолөнер, сурет байқаулары ұйымдастырылды. Жаңа әндер орындалды. 2-5 жасқа дейін баланың негізгі іс-әрекеті ойын болса, осы кезеңде бала белгілі бір әлеуметтік рөлді қабылдайды. Баланы оқыту мен тәрбиелеуде күштеусіз бедел мен ықтиярсыз ойын түрлерін жүргізу арқылы балаға таным қалыптастыра аласыз. Сондықтан жаңа стандарт негізінде баланың танымын қалыптастыру бағытында педагогтердің өз білімі мен кәсіби деңгейін жетілдіру кезек күттірмес мәселе.

Инновациялық процесс - педагогикалық жаңалықтарды енгізу болып отыр. «Инновация» ұғымы - жаңару, өзгерту, жаңашылдық дегенді білдіреді.

Қазақстан Республикасының білім туралы заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп көрсеткен. Сол себептен қазіргі таңда даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту мен тәрбиелеу үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр.

Қорытынды: Балабақшада ақпараттық технологияны пайдалану - бала танымын жан-жақты дамытудың шешуші құралы. Мыс: Мультимедиялық оқулықтарды балабақшада пайдаланар болсақ, оқу іс-әрекеттерін жоғарғы дәрежеде жүзеге асыруға болар еді. Мұндай жағдайда тәрбиеші бала тәрбиесімен айналысқанда әртүрлі шара,

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

оқу қызметтер өткізер алдында жиі-жиі көрнекіліктер ауыстырмаған болар еді. Бұндай оқулықтар пайдалану, алдымен балалардың қызығушылығын арттырып, оқу іс-әрекеттерге деген танымын, белсенділігін арттыра түсер еді.

Мультимедиялық оқулықтар болса балабақша бүлдіршіндеріне арналған таптырмас құрал еді. Ақпараттық технологияларды пайдалану тәрбиеленушілердің танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастырады, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды.

Қазіргі қоғам алдында тұрған өзекті мәселелерді шешуде, яғни жан-жақты көп мәдениетті, шығармашыл, әлеуметті бейімделген тұлға қалыптастыру үшін ұстаз өзі де шығармашыл тұлға болуы тиіс.

Сондықтан жаңа стандарт негізінде баланың танымын қалыптастыру бағытында педагогтердің өз білімі мен кәсіби деңгейін жетілдіру кезек күттірмес мәселе. Олай болса келешек ұрпағымыздың жан-жақты, терең білімді, яғни интеллектаулды деңгейі жоғары болуына қойылатын талап зор.

Заман талабына сай жаңашыл тұлға тәрбиелеуде нәтижелі жұмыс жасау алға қойған басты мақсатымыз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Сайт бетінен А.З.Сисенованың «Ақпараттық технология - бүгінгі күн талабы» атты мақаласы
2. Сайт бетінен Б.Жолмұханова «Ұрпақ тәрбиесі - ұлт болашағы» атты мақаласы.

Мектеп жасына дейінгі дарынды балаларды анықтау жолдары

Жубатова Рауза Жайлаубаевна
Ақтөбе қаласы, №31
«Күншуақ» мектепке дейінгі ұйымы
тәрбиеші

Аңдатпа. Бұл мақалада бала бойындағы дарындылықтың ол жеке құндылығын және өзгелерден ерекшелігін көрсетіп тұратын құбылыс екендігін, оның бойындағы қабілеттілігін дамытуға болатындығы туралы баяндалады.

Түйін сөздер: Мектепке дейінгі білім беру, балабақша, баланың зияткерлік және танымдық қабілеті

«Адам баласының жаман құлқы жаратылысынан емес, өскен орта, көрген үлгі, өнеге білдіретіндігінен ... Көпшілікті адамшылыққа тәрбиелеу үшін жас буынды жақсылап тәрбиелеу қажет», - деп Мұхтар Әуезов айтпақшы жас ұрпаққа сапалы білім мен саналы тәрбие беру жауапты сала екені баршамызға мәлім. Бүгінгі таңда білім берудің ұлттық жүйесі өте маңызды, қарқынды өзгерістердің үстінде тұр. Қазіргі кезде қоғам дарынды, қабілетті адамдарды қажет етеді. Сондықтан да барлығынан дерлік бейімділікті, ептілікті, ерекше ой қызметін, үлкен жауапкершілікті талап етеді. Келешекте біздің еліміз басқа тәуелсіз елдермен терезесі тең болып өмір сүру үшін қазақ балаларын ешкімнен кем қылмай, ерекше қабілетті балаларды іріктеп, олардың әрі қарайғы дамуы үшін жағдайлар жасауы керек екендігі анық. Себебі, баланың қабілеттері мен талаптарын толық ашу өзіне ғана емес, мемлекетке де қажет болып табылады. Жаңа технологияларды практикаға енгізу және игертудегі сапалы қадамның салдарынан қоғамның стандартты емес ойлау қабілетіне ие, өндірістік және әлеуметтік өмірге, жаңа мазмұн енгізетін, болашаққа қатысты жаңа міндеттерді қойып, оларды шеше алатын

мамандарға деген қажеттілік өсті. Қазақстан ғасырлар тоғысында тәуелсіз елге айналып, саяси, әлеуметтік және экономикалық жүйесі әлемдік өркениет үлгісінде қайта құрылуы білім беру саласындағы – қазақтың ұлттық балалбақшалар мен мектебін жасау, балалардың шығармашылық қабілеттілігін арттыру мен келешекте басқа мемлекеттер арасында жетекші орынға иелену негізінде жан-жақты, ақыл-ой өрісін кемелденген баланы тәрбиелеу мәселесін шешу қажеттігін қойып отыр. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңына сәйкес «Әр баланың жеке қабілетіне қарай интеллектуалдық дамуы, жеке адамның дарындылығын, талантын, қабілетін дамыту» сияқты өзекті мәселелер өткізіліп отырғаны белгілі. Өйткені, ғылым мен техниканы, өндірісті әлемдік деңгейде дамыту үшін елімізге шығармашылықпен жұмыс жасайтын білімді, жоғары дайындығы бар білікті маман қажет. Шығармашылығы жоғары, дарынды балаларға білім беруді, әр ғылымның бүгінгі даму дәрежесіне сәйкес жүргізу, бір жағынан қоғамға талантты мамандар даярлау тиімді болса, екінші жағынан ерекше қабілетті балалардың жеке өзіндік интеллектуалдық дамуын қанағаттандыруды қамтамсыз

етеді. Қойылған міндеттерді шешу үшін, ең алдымен, баланы бар жан-тәнімен сүйе білу керек. Оның осынау өмірге икемді болуы үшін оған сай білім дарыта білу керек, ал мұның кілті – өзіңізде, сіздің балаға қызмет ете білуіңізде жатыр. Адамның өкпесіне ауа қандай қажет болса, мынау жарық дүниеге келген сәбидің миы үшін жан-жақты мәлімет те соншалықты қажет нәрсе, тағы бір маңызды жағдай – бала миының көп нәрсені сіңіре білуі үш жасқа дейінгі керемет қасиеті. Сондықтан бала өссін, сосын өзі түсінеді деп, жүре берсеңіз, кеш қаласыз. Өзге көп бала түгілі, бір отбасындағы балалардың өзі бір-біріне ұқсамайды. Сондықтан дарынды баланы тәрбиелеудің қатаң үлгісін ұсыну қиын, дегенмен баланы түсінгісі келген әр педагог оның әр ерекшелігіне мән беріп, оны дамыта білгені жөн. Педагог-ғалымдар дарынды балалардың көпшілігіне мынадай алты жағдайда ерекше бөліп атайды. Ол: интеллектуалдылық, академиялық жетістік, шығармашылық ойлау, ортамен байланыс және өз ортасына жетекшілік жасай білуі, көркем өнерге қабілеттілігі, қимыл-қозғалысқа бейімділігі. Мұны дарынды бала қабілетінің әр қыры деп те қабылдауға болады, әйтсе де, балаға көп көңіл бөле білетін педагогтар бұл аталған ерекшеліктердің көп ретте бір-бірін толықтырып тұратынын байқайды. Кейбір жағдайда балалар тым кішкентай кезінен кітапқа әуес келеді. Бала кітапшадағы суреттерді көріп, не салынғанын білгісі келеді, мұның өзі сәбидің танымын оятады. Бұдан кейін сурет қана емес, кітаптан көрген әріптер мен сандарды есте сақтап, олардың қалай жазылатынын үйренгісі келеді. Кітап оқыған кезде алаңдамай, бар зейінін сала тыңдайды. Балаға кітап оқып берген жағдайда, мәтінге байланып қалмаңыз, оқып отырып, бала ұғымына мейлінше жеңілдеу, түсінікті сөздермен айтқан дұрыс. Қажет болса, әртістік нерге салып, кейіпкерлердің рөліне кіре алсаңыз, баланың кітапқа, ертегіге деген керемет қызығушылығын арттырасыз. Одан сіз де ұтылмайсыз, бала да сізден бөлектенбейді. Сондай-ақ, мұндай балалар қолдарындағы нәрсенің санын білуге,

өлшеп білуге ынтызар болады. Тірліктегі әр жағдайдың өзінен шағын сабақ беруге болады. Сөйтіп математикалық белгілер мен сандарды үйрете беруге мүмкіндік ашылады. Болашақта дарындылығын көрсететін бала сәби кезінен бастап айналадағы табиғат сәби кезінен бастап айналадағы табиғат құбылыстарына да бейтарап қарамайды. Жаңбырдың, қардың, бұлттың қалай пайда болатынын сұрайды, мұндай жағдайда қалайда жауабын тауып беруді ойлаңыз.

Мұндай балалар ойын үстінде де, ұйымдастырылған оқу қызметі үстінде де тыңнан бір нәрсені ойлап, оның өзіндік шешімін тауып отырады. Осылайша көзге түсе бастаған соң ортамен қарым-қатынасы реттеліп, сол ортаға жетекші бола бастайды. Бұл баланың жаңалық аша білетін қабілетіне тосқауыл қоймау қажеттілігі ескерілуі дұрыс. Дегенмен бала өміріне қауіпті жағдайларды алдын ала ескертіп, санасына әбден сіңіріп қою керек. Өзімен қатарлас балаларға жетекші бола білген бала өз мойнына жауапкершілік ала да біледі, бастама көтере біледі. Балаларда оны тыңдап, одан ақыл-кеңес сұрайды. Ән мен би, музыка сәбиді ең керемет бір әлемге жеткізгендей болады. Аяғын енді ғана тік басқан баланың өзі әуеннің ырғағына елітіп, өзінше билей бастайды. Музыкалық қабілеттілік құдай берер ерекшелік десекте, бала қуанышы үшін оның бойындағы қызығушылыққа кедергі қоймай, жанына рахат сыйлар әсемдікке жол аша білсек, қатал бала бола қоймас. Сондай балалардың кейбірінен сурет салуға немесе дене қимыл-қозғалысына батыл бейімділікті де байқап жатамыз. Осындай қабілеттерінің арқасында бала мынадай дәрежеге жетеді деп ойлаймын:

Еркін ойын айта алатын болады;

Өз бетімен үйренуді мақсат ететін болады;

Танымдық күші қалыптасқан болады;

Мемлекеттік стандартқа сай біліммен қаруланған болады;

Жаны таза, мейірімді, тәрбиелі азамат болып шығады.

Сонымен сәбидің дарынды бала екенін қалай байқауға болады? Ол баланың

ойлау және есте сақтау қабілеттерінің күштілігі, байқампаздығы, әр нәрсені білуге құштарлығы, өзі әуестенген іске бар ынтасымен берілуі, өз ойларын жақсы жеткізе білуі, қандай мәселе болса да, оны өзі шешкісі келетін жауапкершілігі болуы оны өз ортасынан ерекшелеп тұрады.

Осының бәрін ой елегінен өткізгенде балаға қызмет ету керектігінен түсінесіз, ал бұл оған дос бола білуден басталады. «Не ексең, соны орасың» деген халық даналығының іс жүзіндегі нәтижесін көреміз. Бала бүгінде сіздікі болғанымен, күні ертең азамат қатарына қосылғанда бүкіл халықтың адамы болады.

Әдебиетер тізімі:

1. Нұрсұлтан Назарбаев, 2017 «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы;
2. Қ.Р. мемлекеттік жалпыға міндетті «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту» білім стандарты, 2011 жыл.
3. Қ.Р. Білім туралы заңы.

Мектепке дейінгі ұйымдағы қазақ тілі кабинеті: ұлттық дәстүрлер мен инновациялық технологиялардың сабақтастығы

Мухаметкалиева Кенжегуль Акановна
Шығыс-Қазақстан облысы
Семей қаласы
«№4 «Балдәурен» бөбекжайы» КМҚК
қазақ тілі оқытушысы

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты бойынша мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мазмұнына қойылатын негізгі талаптардың бірінде «Халықтық салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарға, әдебиет пен өнерге, фольклор мен еліміздің мәдени мұрасына негізделген білім беру мазмұнын іске асыру» деп көрсетілген. Жалпы Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын іске асыруда өтпелі тақырыптарды қолданамыз. Соның ішінде «Салттар мен фольклор» атты өтпелі тақырып – елімізде тұратын өзге ұлт адамдарына, олардың мәдениетіне, салт-дәстүрлеріне мейірімді және сыйластық қатынасқа тәрбиелеуге бағытталған. Осы тақырып аясында орыс тілінде білім беретін топтардың балаларының қазақтың салт-дәстүрі бойынша білімдерін кеңейту үшін қазақ тілі педагогтері түрлі инновациялық әдіс-тәсілдерді қолданып, балалардың коммуникативтік-тілдік дағдыларын тиімді дамыту қажеттігі жүктеледі. Орыс топтарында қазақ тілін, ұлттық дәстүрлерді меңгерту ұйымдастырылған оқу қызметі арқылы қазақ тілі кабинетінде негізінен көрнекілік, түсіндіру, практикалық (ойын түрінде) әдістер бойынша жүзеге асады. Мәселен, «Бұл кім? Бұл не?», «Сиқырлы табақ», «Сиқырлы дастархан», «Сиқырлы сандық», «Керемет кебеже» т.б. дидактикалық ойындар кезінде балалар көп сөзді атап қана қоймай, оларды дұрыс айту, бір сөзбен жалпылап айту немесе

сол сөзбен сөз тіркесін құрастырып айтудың басты мақсат екендігін түсінеді.

Өз іс-тәжірибемде мнемотехника әдісін тиімді қолданамын. Яғни, балалардың қазақ тілінде сөйлеу қабілетін тірек суреттердің көмегі арқылы дамытамын. Осы әдісте мультимедиялық тақтадағы суреттердің көмегімен сөйлем құрастыруды үйретуге болады. Сондай-ақ, түрлі түсті магнитті жапсырғыштар немесе қысқыштардың көмегімен сөйлемдерді құрастыруда балалардың тілі ғана емес, ұсақ қол моторикасы да дамиды. АКТ құралдарға жататын компьютер, ғаламтор, теледидар, бейнежазба, DVD, CD, мультимедиа, принтер, аудио құрылғыларды балабақшада кеңінен қолдануға болады. Біздің балабақшада тілді үйретуде «Даналық әліппесі» атты инновациялық қалам, қазақ тілінде сөйлейтін ертегілер жинағы, сөйлейтін ойыншықтар, электронды қазақ үй, электронды домбыра құралдарын пайдалануға жағдай жасалған.

Салт-дәстүрлер мен жаңа технологиялардың сабақтастығына мүмкіндік туғызатын заттық-дамытушылық ортаның бірі – мекемедегі қазақ тілі кабинеті. Біздің мектепке дейінгі ұйымдағы қазақ тілі кабинеті жұмысындағы басты мақсат: жас ұрпақты өзінің тұрып жатқан мемлекетінің тілін, салт-дәстүрін түсіне білуге үйрету, осы міндеттерді шешудегі қазақ тілі кабинетінің қолжетімділігін арттыру; ұлттық құндылықтар негізінде балалардың танымдық қызығушылығы мен ақыл-ой

қабілетін жетілдіру. Балабақшадағы қазақ тілі кабинетінің этностильде жабдықталуы – оқу-тәрбие үрдісінің мазмұнын толығымен орындауға әсерін тигізеді.

Кабинетінің негізгі бөлігі қазақтың киіз үйі түрінде безендіріліп, екінші бөлігі балалармен ұйымдастырылған оқу қызметін өткізуге лайықталып жасалған. «Мектепке дейінгі, орта білім беру ұйымдарын, сондай-ақ арнайы білім беру ұйымдарын жабдықтармен және жиһазбен жарақтандыру нормаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 70 бұйрығы бойынша қазақ тілі кабинетіндегі құрал-жабдықтар тізімі туралы қосымшаға сәйкес жабдықталған. Ұлттық бұйымдарды балаларға тамашалатып қана қоймай, тікелей қазақ тілі оқытушысының жетекшілігімен оқу-тәрбие үрдісінің білімділік, тәрбиелік, дамытушылық мақсаттарының бірлігін сақтауға болады. Қызықты кабинетке саяхатқа келген кіші топтың балаларына мектепалды даярлық топ тәрбиеленушілерінің кабинеттегі ұлттық бұйымдармен таныстыруын ұйымдастырып, оған жетекшілік жасауға болады.

Үстелдегі ұлттық тағамдарды, ұлттық ыдыстарды атап, бір-біріне сұрақ қоя отырып, жауап алуға тырысады: Үстелде не бар? – Үстелде бауырсақ, шелпек, қазы, ет, құрт, өрік, мейіз бар. Қазақы дастарханды айнала отырған балалар бір-біріне «Сен не ішесің? – Мен қымыз (шұбат, сүт) ішемін» деген сұрақ-жауап әдіспен сұхбаттасуды жүргізе алады. Осындай сұрақ-жауап алмасуды

келесідей ойындар арқылы ұйымдастыруға болады: «Кебежеде (сандықта, қоржында) не бар?». Қазақ тілі кабинетіне виртуалды саяхат жасау бағдарламасы да құрылған. Қазақтың ұлттық ойындарын да балалар осы кабинетте ойнауды жалғастырады. Мәселен, «Асық ату», «Хан талапай», «Ұшты-ұшты», «Тақия тастамақ», «Сақина салу» ойындары бүлдіршіндердің сана-сезімін қалыптастырып, ой-өрістерін, зеректікті, ептілік пен икемділікті дамытады. Қазақтың салт-дәстүрлерінің элементтерін де балалар осы қазақ тілі кабинетінде өз көздерімен көріп, тамашалай алуға мүмкіндігі бар. Музыкалық орталық арқылы әндер тыңдатылса, теледидар арқылы қазақша мультфильмдер, бала тәрбиесімен байланысты өткізілетін шілдехана, тұсау кесу, бесікке бөлеу, сондай-ақ, наурыз мейрамы туралы дәстүрлерден үзінділер көрсетіледі. Ойын барысында қолданылатын өлең жолдары мен тақпақтар, санамақтар, жаңылтпаштар, тіл ұстарту жаттығулары балалардың қазақ тілінде сөйлеуіне ықпал етіп, тілдік қарым-қатынасқа түсуін қалыптастырады.

Салт-дәстүрлер мен жаңа технологиялардың бірлігіне арналған жұмыстар кешені орыс топтары балаларының қазақтың салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары туралы алғашқы білімдерін кеңейтуге, танымдық белсенділіктерінің қалыптасуына негіз болып, мектеп жасына дейінгі балалардың мемлекеттік тілді білу деңгейін дамытуға жол ашады.

Әдебиеттер:

1. С.Кенжеахметов. *Қазақ халқының салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары*. Алматы, «Ана тілі», 1994;
2. Ғалымбек Қызырбекұлы. *Электронды қазақ үйі (тілді дамытып, рухты көтеретін замануи тәрбие құралы)*. Алматы, «Ұлас-электрон» ЖШС, 2014;
3. «Сен білесің бе?» топтамасынан «Қазақтың дәстүрлері», Алматы, «Аруна Ltd», 1999;
4. С.Кенжеахметұлы. *Жеті қазына (жиған-терген)*. Алматы, 2010.

«Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетіндегі қарым-қатынасты қалыптастыру» бағдарламасы негізінде педагогикалық үдерістің тәрбиелік маңыздылығы

Садырова Шынар Файзуллаевна

*Атырау облысы, Атырау қаласы
№34 «Нұрбөбек» бөбекжай
бақшасының әдіскері*

Қоғамнан тыс адам өмір сүре алмайды. Адам психикасының дамуындағы қарым-қатынастың ролі ерекше. Сондықтан адам өзгелермен қарым – қатынас жасау арқылы ғана қалыпты өмір сүре алады. Қарым-қатынас бала өміріндегі әрекетте жеке тұлға болып қалыптасуындағы ең маңызды жағдай. Баланы әлеуметтік ортада қарым-қатынас жасай білуге үйрету – отбасының, педагогтердің ең жауапты міндеті. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдары балалардың мәдени-әлеуметтік ортасы болып табылады. Бала айналадағы қоршаған ортамен қарым-қатынас жасау арқылы өзінің көңіл-күй сезімдерін бастан кешіре отырып дамиды.

Қарым-қатынас – бала өміріндегі әрекетте жеке тұлға болып қалыптасуының өзінің және өзгеде адамдардың әрекетін бағалай білудің ең маңызды шарты. «Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетінде қарым-қатынасты қалыптастыру» бағдарламасының маңыздылығы баланың әлеуметтік ортада қарым-қатынас жасай отырып дамуын көздейді. Яғни, айналадағы қоршаған ортамен қарым-қатынас арқылы өзінің көңіл-күй сезімдерін бастан кешіре отырып дамиды.

Мектепке дейінгі білім беру саласының мақсаты өмірге тез бейімделе алатын ұрпақты дайындау. Мектепалды жасында балаларда қарым-қатынас қалыптасып, дамиды. Осы жас кезеңінде әлеуметтік ортамен танысудың негізгі кезеңдері

қалыптасады. Ерте жас кезеңінен бастап қалыптасқан мінез-құлық жеке тұлға болып қалыптасуына негіз болады.

Қазіргі таңда «Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетіндегі қарым-қатынасты қалыптастыру» бағдарламасы негізінде педагогикалық үдерістің тәрбиелік маңыздылығы тақырыбындағы шығармашылық жұмыс №34 «Нұрбөбек» балабақшасында жүргізілуде. Балаларды қоршаған ортада кездесетін қауіпсіздік жағдайда өзіндік әрекет дағдыларын қалыптастыру және түрлі қоғамдық орындарда жүріп-тұру ережелерімен таныстыру қарастырылады. Шығармашылық жұмысты жетілдіру барысында мынадай жұмыс түрлері басшылыққа алынды: тақырыпты айқындау; тақырыпқа байланысты материалдар жинақтау; дидактикалық ойындар мен жағдаяттар таңдалып, талданды; ата-анамен педагогтерге сауалнама жүргізілді; «Балаларды қоршаған ортамен қарым-қатынас жасауға үйретейік» тақырыбында ата-аналарға арналған жылжымалы папка дайындау; тақырып бойынша семинар өткізу; ақпарат беттеріне жариялау: «Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетіндегі қарым-қатынасты қалыптастыру» бағдарламасын құрастыру.

Шығармашылық жұмыстың өзектілігі: Балалардың мектепалды жасында қарым-қатынастың ең қалыптасып дамитын кезеңі.

Осы кезеңде әлеуметтік ортамен танысудың негізгі кезеңдері қалыптасады.

Мектепке дейінгі білім беру бағдарламасында баланың қоғамдағы жалпы тәртіп дағдыларының қалыптасуына да баса назар аударған. Мектеп жасына дейінгі кезеңде, әсіресе ересектер тобында алғашқы әлеуметтену дағдылары қалыптасады. Бала кезден қалыптасқан қоғамдық өлшем мен тәртіп жеке тұлға болып қалыптасуына негіз болып табылады. Сонымен қатар, баланың жеке тұлға болып қалыптасуына отбасы, қоршаған орта, мектепке дейінгі ұйым, ересектер, ақпарат құралдарының ықпалы зор. Осы шығармашылық жұмыс нәтижесінде «Балалардың әрекетінде қарым-қатынас негіздерін қалыптастыру» бағдарламасы жинақталды. Бұл бағдарлама бойынша мынадай тақырыптық жүйеге бөлінді:

- тұрмыстық қауіпсіздік
- инфрақұрылым
- қауіпсіздік дағдылары
- тәртіп дағдысы
- ересектермен, құрдастарымен қарым-қатынасы.

Атап айтар болсақ, тақырыптық жүйе мынадай тақырыпшаларға бөлінді: Телефон, компьютер, өрт ережесі, химиялық зат, балкон, ашық терезе қауіптері, базарда адасқан кездегі іс-әрекет, кинотеатр тәртібі, көшеде танымайтын адаммен кездескен жағдайда, ересектер мен құрдастарымен қатынасы. Бағдарлама оқу жүктемесінің вариативтік бөліміне, 18 сағатқа бөлінген. «Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетіндегі қарым-қатынасты қалыптастыруда» педагогикалық үдерістің тәрбиелік маңыздылығы» тақырыбындағы шығармашылық жұмыс – Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты талаптарына сәйкес әзірленген.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әбеуова И.Ә. *Әлеуметтік психология*;
2. Әубәкірова Ж.Қ. *Мектеп жасына дейінгі балалармен қарым-қатынас тренингін ұйымдастырудың психологиялық – педагогикалық негіздері*.
3. Лисина М.И. *Общение, личность и психика ребенка*.
4. Шеръязданова Х.Т., Суркова Т.И. *Педагогу о стиле общения с детьми*

Мектепалды жасындағы балаларды қоршаған ортамен қарым-қатынас жасауды үйренудің алғы шарттарымен таныстырады. Бұл адаптивтік бағдарлама ретінде білім саласы бойынша оқу жүктемесінің вариативтік бөліміне енгізіліп оқытылады. Мектепке дейінгі ұйымдар арасында вариативтік бағдарламаны ұйымдастыруда қиындыққа кездесіп жатады. Себебі, тәрбиешілер білім салаларының барлық тақырыптарын қамтуға тырысып, күрделендіріп алады. Ол балаға тиімсіз болып келетіндіктен біз әдіскерлер тарапынан әдістемелік кеңес ретінде және көмекші құрал ретінде жинақтап, тәрбие беру үдерісіне өз үлесімізді қосуымыз керек деп ойлаймын. Баламен жұмыс бастамас бұрын жеке тұлғаға өзіндік «Менін» тереңірек таныту, қоршаған ортаны танып-білуге деген қызығушылығын ояту, өзінің адамгершілік мінез-құлықтарына баға беру, өзіне деген сенімдік қабілетін дамыту, ұжымдағы қарым-қатынасты нығайту мақсатында педагогтермен кеңестер арқылы, әріптестік қарым-қатынас тренингтерін өткіземін. Ата-аналар жиналыстарында ата-аналарға отбасындағы жағдайда балалармен ашық қарым-қатынаста болуға, нәтижелі оқытуға, өзіне сенімділікке үйрету, балалары қараусыз көшеде, дүкенде, жол бойында қалдырмау, көшеде, аулада танымайтын адамдармен қарым-қатынас жасау қауіпті екендігін айтып түсіндіру, балаға көмек беру, үйдегі тұрмыстық заттармен қатынас жасауды балаға үйретіп отыру, әлеуметтендіру туралы кеңестер берілді. Сонымен қатар, балаларды бақылау мақсатында білік дағдыларын тексеру үшін, педагогтерге, ата-аналарға сауалнама жүргізілді. Қарым-қатынас әлеуметте негізгі рөл атқарады. Мектеп жасына дейінгі балаларда қарым-қатынас жасау дағдысын қалыптастыру маңызды.

Мектеп жасына дейінгі балаларды мнемотехникаларды қолдану арқылы байланыстырып сөйлеуге үйрету

Алипкалиева Саягул Алипкалиевна

Атырау қаласы,
№30 «Жұмбақ» бөбекжай-бақшасы
II санатты тәрбиеші

Балалардың байқампаздық, танымдық қызығушылығы мен ойлау қабілетінің дамуына қарай оларға қоршаған әлемді қабылдату үшін біз көбінесе суреттерге, сызбаларға, моделдерге, мнемокестелерге және т.б. жүгінеміз. Бала өз алдына танымдық міндеттер қояды, қызықтырған құбылыстарды түсінуге тырысады, олар туралы өзінше әңгімелейді, ой түйеді.

Бүгінде мектеп жасына дейінгі балалардың бейнелі, синонимге бай, сипаттау тілі өте сирек кездесетін құбылыс. Балалар тілінде көптеген мәселелер байқалады.

Сондықтан мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамыту барысында педагогикалық ықпал жасау өте күрделі іс. Балаларды қоршаған өмірдегі сан алуан оқиғалар туралы өз ойын байланыстырып, бірізді, грамматикалық тұрғыда дұрыс жеткізе білуге үйрету қажет.

Мектепке дейінгі білім беруде Шаталов технологиясы мнемокестелер құру және оларды пайдалану арқылы қолданыс тапты. Осы мнемокестелер өлең-тақпақтарды жаттату, сондай-ақ қоршаған әлемдегі құбылыстар мен заттарды сипаттау алгоритмін көрнекі түрде ұсыну мақсатында құрылуы мүмкін. Мектеп жасына дейінгі балалардың мнемокестелердің өзін толық деңгейде есте сақтауы, яғни қайта жаңғыртуы қиынырақ, оның үстіне 6 жасқа дейінгі балалар ұзақ уақыт ерікті зейінін ұстап тұра

алмайды. Ал ауызша (оның ішінде топтық) қайта жаңғырту өте ыңғайлы.

Мнемокестелердің тағы бір артықшылығы - сабаққа дейін ілінген кестелер алдынала балалардың қызығушылығын оятады, ал сабақтан кейін сол ортада қалдырылған мнемокесте үйренген мәліметтерін бекітуге мүмкіндік береді.

Мнемотехниканы қолдану әдістемесі

Мнемотехника немесе мнемоника, грек тілінен аударғанда «есте сақтау өнері» дегенді білдіреді.

Мнемотехника – бұл ақпараттарды еске түсіру, есте сақтау және қайта жаңғырту тиімділігін қамтамасыз ететін әдіс-тәсілдер жүйесі. Мектеп жасына дейінгі балалар үшін мнемотехниканы қолдану бүгінде өзекті болып табылады.

Мнемотехниканы қолдану арқылы оқытудың мақсаты ең алдымен ес түрлерін (есту, көру, қозғалыс есі) дамыту, сондай-ақ ойлау, зейін, қиялды дамыту. Балалармен жұмыста мнемокесте мен сызба-моделдер формасындағы дидактикалық материал ерекше орын алады, олар балалардың байланыстырып сөйлеуді меңгеруін жеңілдетеді, оның үстіне, көрнекі жоспарсызбалардың болуы әңгіме-ертегілерді нақты, байланысты және бірізді әңгімелеуге көмектеседі. Мнемокесте – бұл нақты ақпараттар берілген сызба.

Мектеп жасына дейінгі балаларды байланыстырып сөйлеуін дамыту үшін мнемоника қолданған жөн.

Мнемокесте – есте сақтау қабілетін жеңілдететін және қосымша ассоциацияларды құраумен есте сақтау көлемін кеңейтетін әр түрлі тәсілдердің жүйесі.

Қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларға арналған мнемотехникаларды қолдану өзектілігі арта түсуде. Балалармен жұмыс жүргізуде дидактикалық материал ретінде мнемокестелерді қолдану ерекше орын алады.

Мнемотехника:

Біріншіден, қабылдауды (көру, есту, түйсіну, сезіну, дәм сезу) жетілдіруге назар аудару қажет. Сабақта аталған сезімдерді жаттықтыру үшін саналуан құралдар қолданылуы тиіс.

Екіншіден, балаларда кез келген ақпаратты еске сақтау дағдыларын қалыптастыру қажет.

Үшіншіден, біздің міндетіміз – балаларды өздерінің зейінін не назарын басқара білуге, айтқанды тыңдауға және орындауға үйрету. Сондай-ақ, баланың интеллектуалдық дамуын ынталандыратын бірқатар жаттығуларды да қолдануға болады.

Мнемотехникамен жұмыс жасауды қашан бастаған жөн?

Мнемотехникамен ерте жастан бастап айналысуға болады, бірақ сабаққа тиімді түрде 4-5 жастан, яғни ортаңғы топтан бастап енгізген жөн, өйткені осы жастағы балалардың негізгі сөздік қоры жинақталған.

Мнемотехниканы қолдану іс-тәжірибесі

Әдістеменің ерекшелігі – заттардың бейнесін емес, ал оларды есте сақтау үшін таңбаларды қолдану. Бұл балаларға сөзді таңдау мен оны есте сақтауды біршама жеңілдетеді. Таңбалар тілдік материалға максималды жақындатылған.

Кіші және ортаңғы топтағы балалар үшін түрлі түсті мнемокестелер суреттеу

ұсынылады, өйткені балалардың есінде жеке образдар қалады: түлкі - қызғылт сары, тышқан – сұр, шырша – жасыл, ал ересек топтағы балалар үшін – ақ-қара. Ересек балалар осы кестелерді өздері суреттеп, бояуға қатыса алады.

Мнемокесте бойынша жұмыс істеу әдісі

Балалардың байланыстырып сөйлеуін дамыту үшін Мнемокестені мына бағыттар үшін қолданамын:

- Сөздік қорларын байыту;
- Сөйлем, әңгіме құрастыру;
- Әңгімені құрастыру;
- Жұмбақтарды жасыру және жауабын табу;
- Тақпақтарды жаттау.

Мнемокесте және мнеможолдармен қалай жұмыс істеу керек.

Мнемокестенің дидактикалық материалы белгілі бір ақпарат жасырылған сызбалар болып табылады. Мнемокестемен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру оқытудың уақытын біршама азайтып, сонымен бірге мынадай міндеттерді шешеді:

- басты психикалық процестер – есте сақтау, зейін, бейнелі ойлауды дамыту;
- ақпаратты қайта кодтау, яғни абстрактылы таңбаларды бейнелерге қайта құру;
- ішінара немесе толық графикалық қайта жаңғырту барысында ұсақ қол моторикасын дамыту;
- мектеп жасына дейінгі балалардың байланыстырып сөйлеуін дамыту.

Сонымен қатар, мнемокестені қолдану арқылы тапсырмаларды балалардың білім деңгейіне байланысты құрастыру.

Мнемокестелер тақпақтарды жаттаған кезде ерекше тиімді. Оның мазмұны мынада: әр сөзге немесе кішкентай сөз тіркесіне сурет (бейне) ойдан шығарылады. Осылайша, барлық тақпақтар сызба түрінде

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

бейнеленеді. Бұдан кейін бала графикалық бейнені қолдана отырып, есте сақтау арқылы тақпақты бүтіндей дыбыстайды.

Тақпақты жаттауға үйрету үшін керек суреттерді қолдану балаларды қызықтырады, сабақты ойынға айналдырады. Суреттермен ілесе жүретін тақпақты тыңдағаннан кейін бала оны біршама тезірек есте сақтайды. Алдымен таңдалған тақпаққа тірек

суреттерін іріктеп алу керек (әр бір жолға). Суреттер айқын танылатындай болуы қажет. Оны оқығаннан кейін балалар тірек суреттері бойынша айтып береді.

Бастапқы кезеңде тәрбиеші дайын сызба жоспарын ұсынады. Үйрете келе бала өзінің сызбасын құру үрдісіне де белсенді қосылады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Баймұратова Б.Б. *Мектеп жасына дейінгі балалардың байланыстырып сөйлеу тілін дамыту*. Алматы, 1976
2. Баймұратова Б.Б. *Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту методикасы*. Алматы, 1991
3. Федоренко Л.П., Фомичева Г.А., Лотарев В.К. *Мектеп жасына дейінгі балалар тілін дамыту методикасы*. Алматы, 1981
4. Земляченко М. В. *Формирование связной речи с помощью мнемотехники [Текст] / М. В. Земляченко, Т. В. Кутергина, Г. И. Посохова // Педагогика: традиции и инновации: материалы III междунар. науч. конф. (г. Челябинск, апрель 2013 г.). – Челябинск: Два комсомольца, 2013. – С. 125-128.*
5. Козырева Л.М. *Говорю красиво и правильно. Развитие речи у детей от рождения до 5 лет*. Екатеринбург, 2005
6. Горбушина Л.А., Николаичева А.П. *Выразительное чтение и рассказывание детям дошкольного возраста*. Москва, 1985.

Балалардың тілін дамытуда мнемотехника әдісін оқу іс-әрекетінде қолдану

Бейсенова Роза Аманбайқызы

Тараз қаласы

№ 6 бөбекжай бақшасының
тәрбиешісі

Аңдатпа. Бұл мақалада мнемотехника сөздігіне бірқатар түсініктемелер көрсетілген. Сонымен қатар балалардың сөйлеу тілін дамыту мақсатында мнемотехника әдісін оқу іс-әрекетінде қалай қолдануға болатындығы және қолданған кездегі алынған нәтиженің пайдалы жақтары айтылған.

Түйін сөздер: мнемотехника, мнемокесте, схема, мнемомаршы, мнеможол.

XXI ғасыр инновациялық технологиялардың қоғам мүддесіне лайықты, әрбір жеткіншектің бойына ұлттық санамызды және білімді, тәрбиені сіңіре отырып тәрбиелеу маңызды іс-әрекеттің бірі деп білеміз. Әрине баланың білімін жетілдіру, тәрбиелеу балабақшадан басталатыны баршамызға мәлім. Қазіргі таңда алға қойған міндеттерді шешу мақсатында мектепке дейінгі тәрбие беру, білім беруге көптеген өзгерістер енгізіліп, жаңарту көзделуде.

Балалардың сөйлеу тілі мектепке дейінгі мекемелерде барынша дамып, жетіледі. Мектепке дейінгі балалардың сөйлеу тілін дамыту байланыстырып сөйлеу кезінде мнемотехника тәсілдерін тиімді құрал ретінде қолдануға болады, мнемотехника әдісі – балалардың жасаған іс-әрекеттерін, заттарды есте сақтауына, құбылыстар мен оқиғаларды ажыратып, олардың ерекшеліктері мен айырмашылықтарын жетік әңгімелей алуға дағдыландыруға, тіл байлығын, есте сақтау қабілеттерін дамытуға, сөзге шешен, жан-жақты бала тәрбиелеуге өте көп көмегін тигізетін әдістің бірі.

Мнемотехника – грек тілінен аударғанда

– «есте сақтау өнері» деген мағынаны білдіреді. Бұл әдіс жүйесі ақпаратты тез немесе нәтижелі есте сақтауға көмектеседі. Мнемокесте түріндегі дидактикалық материалдарды өлеңді жатқа айтуда, шығармашылық немесе суретке қарап айту кезінде пайдалануға болады. Мнемокестелер заттай, заттай схемалық, схемалық болып келеді. Егер бала затпен тапсырма орындай алса, онда тапсырмалар қиындай түсіп, балаларға заттай схемалық үлгілер беріледі.

Мнемотехника – дегеніміз не? Мнемотехника – тіл дамытуда тиімді есте сақтау, оны дұрыс жеткізе білудегі әдіс пен тәсілдер жүйесі. Мнемотехника – балалардың қоршаған орта, табиғат туралы білімін кеңейтуге, әнгіменің барысын тиімді есте сақтауға, әнгімені айтып беруге және тіл дамытудағы іс – әрекеттердің біртұтас жүйесі.

Қазіргі кезде мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуда мнемотехниканы қолдану маңызды әдістердің бірі болып тұр. Бұл мақсатты іске асыру үшін, баланың тілін дамытуға әртүрлі тәсілдер мен әдістерді қолдану қажет.

Балабақша жасындағы балаларда көрнекілік-бейнелік есте сақтау және есту, суретін көру арқылы баланың есінде нақты қалады. Мнемотехника – оңай жолдан қиынына қарай құрылады. Жұмысты ең оңай мнемощаршымен бастап, жай ғана мнеможолдарға өтіп, сосын мнемокестеге өту қажет. Яғни бұл әдісте біз оңайдан, қиынға өту жолдарын қарастырамыз.

Мнемокестенің мазмұны – ол графикалық немесе жартылай графикалық ертегі кейіпкері бейнесінің, табиғат құбылысының кейбір іс-әрекетінің, басты мазмұнды әңгіменің сюжеті.

Суреттеу. Бұл монологтың ең қиын түрі. Суреттеу психиканың барлық қызметіне (қабылдау, назарын салу, есте сақтау, ойлау) әсер етеді. Затты суреттеу үшін – оны әбден ұғыну, байқау керек, ұғыну – ол таңдау. Бұл балаға өте қиын. Ол үшін балаға міндетті түрде бірінші заттың белгісін таңдап алуды үйрету керек.

Түсінігін айту. Балаға сөйлем құрастыру маңызды рөл атқарады. Бұл жерде сөз құрылымын жетілдіру, сөйлемді мәнерлі құра білу керек. Егерде мнемокестенің көмегімен әңгімелесе, балалар әңгімеге қатысты кейіпкерлерді көріп тұрса, онда балалар өз ойын жинақтап сөйлемді дұрыс құруға бар назарын салады.

Өлеңді жаттау. Мүмкіндігі шектеулі балаларға мнемокесте арқылы өлең жаттауды оңайландыруға болады. Бұл балаларға әңгіме айту кезінде логикалық бірізділікті ұстауға көмектеседі.

Шығармашылық әңгіме немесе баяндау. Балалар әңгімені немесе ертегіні ойдан шығарып айтуды өте жақсы көреді. Балалардың әңгімесі бірдей болмас үшін әңгімені жүйелі құрауға мнемокесте көмектеседі. Бұл кесте балалардың ойлау қабілетін дамытады.

Ең бастысы – көрнекілік, тірек-сызба, бейнелеген сурет балаға түсінікті, нақты әрі көрнекі болуы шарт.

Схема – мнемокесте балалардың тілін дамытудағы дидактикалық құрал болып табылады.

Бұл әдістеменің ерекшелігі – заттардың

кескінін емес, есте сақтау құралының нышандарын қолдану болып табылады. Нышандар – тілдік материалдарға барынша жақындатылады, мысалы жабайы (орман) жануарды белгілеу үшін шыршаның, үй жануарларын белгілеу үшін үйдің кескінін қолданады.

Балалардың тілін дамыту жөніндегі дәстүрлі жұмыстарды мынадай бағыттар бойынша жүргізуге болады:

- сөздік қорды байыту;
- әңгіме құрауға және оны ойлап табуға үйрету;
- тақпақтар жаттау;
- жұмбақтар шешу.

Белгілі бір ақпараттарды білдіретін мнемикалық кестелер дидактикалық материалдар ретінде қызмет етеді.

Өз іс-тәжірибемде мнемотехника әдісін қолданудамын. Бұл әдіс өте оңай және балалардың есінде тез жатталып қалады.

Мнемотехника әдісін қолдана отырып, даярлық тобында «Өзін-өзі тану» оқу қызметі бойынша «Отбасындағы сүйіспеншілік» атты тақырыпта ашық сабақ өткізілді. Мнемокестенің көмегімен балалар сурет бойынша мақал-мәтелдерді айтып бере алды. Ал, қоршаған ортамен таныстыру оқу қызметінде балалар суретке қарап қыс және көктем мезгілдері бойынша әңгімені оңай еске түсіріп, сөйлемдерді байланыстыра отырып жауап берді. Мнемотехника әдісін қолданған өте тиімді деп білемін. Себебі, қандай да бір тақырыпты алсаңыз оны балаларға жеңіл түрде түсіндіру керек, ал бұл әдіспен балаларға қимылмен де, суреттермен де түсіндіру өте оңай, әрі балалардың есінде қалады.

Мнемокесте қолданылған сөйлеуді дамыту, қоршаған ортамен таныстыру оқу қызметтерінің нәтижесінде, балалар әңгіме, ертегі, тақпақтарды оңай құрастырып, жаттап алады.

Мнемоника немесе мнемотехника қосымша ұғым қалыптастыру жолымен есте сақтауды жеңілдететін және есте сақтау қабілетін ұлғайтатын әртүрлі тәсілдер жүйесі. Мұндай тәсілдер мектеп жасына дейінгі балалар үшін айрықша маңызды, өйткені

ойлау, есте сақтау сыртқы құралдардың көмегімен тез шешіледі, олар көрнекі материалдарды тез игереді.

Сөйлеуді дамыту сабақтарда мнемикалық кестелерді қолдану балаларға көріп қабылдайтын ақпаратты тиімді қабылдауға және қайта өңдеуге, әрі оқу тапсырмасына сәйкес оны қайта тарқатуға, есте сақтауға және жаңғыртуға мүмкіндік береді.

Қорыта келе «Бала тілі – бал» – дегендей, әр баланың өз ойын жетілдіріп жан-жақты

біліп, оқып тоқығанын ой түйсігіне жеткізу тек тілдің дамуы арқылы жетеді. Баланың тілін дамытуда тек мнемокестемен шектелуге болмайды. Бұл тек, басты тиімді жұмыс, өйткені мнемокестені қолдану балалардың көру, есту, есте сақтау қабілеттерін дамытады. Мнемокесте қолдана отырып, үстел ойындары, сөздік ойындарды пайдалану керек. Сонда ғана баланың ойлау қабілеті, тілі, сөздік қоры дамиды.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1. Ә.С.Әмірова, К. Анартаева Тіл дамыту, Алматы кітап – 2008 г.*
- 2. Дошкольное воспитание, 6/ 2004 г.*
- 3. М.Г.Дрезнина Каждый ребенок – художник, Москва – 2002 г.*
- 4. Менің алғашқы энциклопедиям, Алматы кітап – 2007 ж.*
- 5. Ә.С.Әмірова, К.А.Анартаева, Тіл дамыту әдістемелік құрал, Алматы кітап 2005 ж.*
- 6. М Жүсіпалиева, «Бала мен балабақша» // №6, 2015ж*

Мектепке дейінгі балаларға арналған дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметі

Исмамбетов Берик Жолдасович
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы,
Әйтеке би кенті
№11 «Балапан» бөбекжай-балабақшасы.
Дене тәрбиесі жаттықтырушы

Өтілетін орын: Спорт зал

Ересек топ: «Айгөлек» тобы

Білім беру саласы: «Денсаулық»

Ұйымдастырылған оқу қызметі: «Дене шынықтыру»

Тақырыбы: Түрлі бағытта жүгіру. Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу. Допты басынан асыра лақтыру және оны қағып алу.

Мақсаты: Нұсқаушының белгісі бойынша балаларды түрлі бағыт бойынша жүгіруге жаттықтыру. Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеуге үйрету. Допты басынан асыра лақтыруға және оны қағып алуға дағдыландыру.

Күтілетін нәтиже: Ептілікке баулу, дене шынықтыру.

Қайталайды: Түрлі бағытта жүгіру.

Түсінеді. Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу.

Қолданады: Допты басынан асыра лақтыру және оны қағып алу.

Ресурстар: Гимнастикалық қабырға, доп, ленталар, шығыршық, сылдырмақ.

Әдіс-тәсілдер: көрсету, үйрету, түсіндіру, нұсқаушымен жүргізілетін ойын, бағалау, мадақтау.

Негізгі бөлім: Балалар марш екпінмен залға кіру. Балалар бір қатар сапқа тұру. Сәлемдесу. Оңға, Солға, бұрылу.

Оңға бұрылу адымдап жүру, аяқтың ұшымен жүру, өкшемен жүру, тізені жоғары көтеріп жүру, жартылай отырып жүру, аяқтың сыртқы-ішкі қырымен жүру, жәй жүгіру жылдам жүгіру екі қатарға бөлініп тұру.

Ізденіу ұйымдастырушы:

1. Жан жақты дамыту жаттығулары.
«Құрсаумен»

1.Б.қ: аяқ бірге, қол алдында.

1-құрсауды жоғары көтеру, 2-б.қ оралу,
4-5 рет

2. Б.қ: аяқтың арасы ашық, қол алдында.

1-құрсауды алға созу, 2-отыру, 3-тұру,
4-б.қ оралу, 4-5- рет.

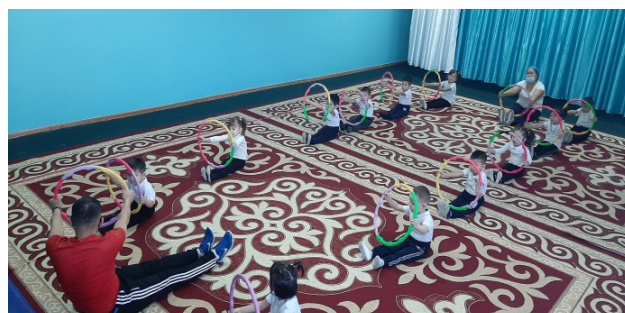
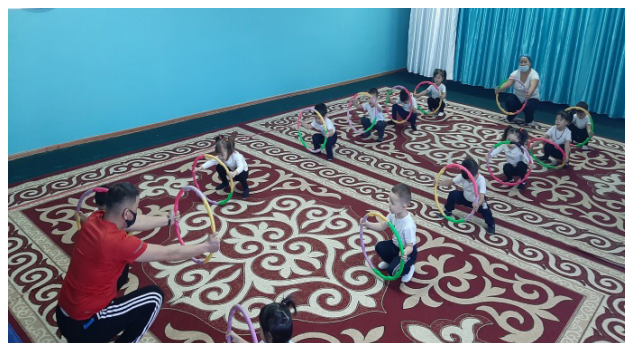
3.Б.қ: аяқтың арасы ашық, қол алдында.

1-құрсауды алға созу, 2-оңға қарай созу,
3 солға қарай созу, 4-б.қ оралу 4-5 рет.

4.Б.қ аяқты созып отыру, қол алда.

1-оңға қарай бұрылу, 2-б.қ оралу,
3 - солға қарай бұрылу, 4-б.қ оралу 4-5
рет.

құрсауды жоғары көтеріп секіру 7-8 сек.

Негізгі қимыл- қозғалыс жаттығулары:

- 1) Түрлі бағытта жүгіру.
- 2) Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу.
- 3) Допты басынан асыра лақтыру және оны қағып алу.

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

Қимылды ойын: «Тұзақ» шарты: Балалардың араларынан төрт ойыншы алынады. Екі ойыншыдан екіге бөлінеді. Екі ойыншы бір – бірнің қолдарынан ұстап қарама – қарсы тұрады бұл «тұзақ» қалған ойыншылар бір – бірінің қолынан ұстап құрылған тұзақтың ортасымен жүгіреді. Нұсқаушы белгі беру арқылы тұзақ құрушылар қолдарын түсіреді тұзақ ортасынан өте алмаған ойыншы «тұзақ» болады. Тұзаққа түспеген ойыншы ойын соңында жеңіске жетеді.

«Кім жылдам тартып үлгіреді» қимылы аз ойын шарты: Балалар шеңбер жасап тұрады. Арасынан екі ойыншы таңдалады, екі ойыншыға лента байланады. Нұсқаушының белгісі бойынша екі ойыншы байланған лентаны бірінші болып тартып қалу қажет. Бірінші болып тартып қалған бала жеңімпаз болады.

Қорытынды:

Балаларға бүгінгі ұйымдастырылған оқу қызметі барысынан сұрақтар қойылды. Балаларды мадақтау.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧИ ДЕТЕЙ

Истомина Виктория Викторовна

г.Шымкент

я/с № 49 «Жасұлан»

Воспитатель высшей категории

«Дитя человеческое не рождается на свет разумным. Только слушая, созерцая, пробуя все на ощупь и на вкус, оно начинает познавать разницу между плохим и хорошим. Чем больше видит и слышит дитя, тем больше знает. Многое можно усвоить, внимая словам разумных людей. недостаточно обладать разумом – только слушая и запоминая наставления знающих, избегая пороков, можно стать полноценным человеком».

Абай Кунанбаев

Речь – неотъемлемая часть социального бытия людей, необходимое условие существования человеческого общества. Почти 70% времени, когда человек бодрствует, он посвящает говорению, слушанию, чтению, письму – четырём основным видам речевой деятельности. В настоящее время проблема развития речи становится особенно актуальной и значимой.

К сожалению практика показывает, что большинство поступающих в школу детей не владеют навыками связной речи в достаточном объёме. На сегодняшний день ребёнок – дошкольник, обладающий хорошей речью – явление очень редкое. Главной задачей развития связной речи ребёнка является совершенствование монологической речи. Эта задача решается через различные виды речевой деятельности: пересказ литературных произведений, составление описательных рассказов о предметах, объектах, явлениях природы; создание разных видов творческих рассказов; заучивание стихотворений; составление рассказов по картине. Все названные виды речевой деятельности актуальны при работе над развитием связной речи детей. Перед детским садом стоит задача – научить детей свободно пользоваться родным языком, правильно и понятно для

слушателей выражать свои мысли в устной речи. Умение рассказывать, т.е. в развёрнутой форме связно и последовательно излагать свои мысли имеет большое значение в общении ребёнка с окружающим. В играх со сверстниками, в общении с родными и воспитателем он пользуется этой формой речи: дома рассказывает о том, что делали в детском саду, а в детском саду о том, что происходит дома. В детском саду главную роль в формировании правильной связной речи детей играет метод обучения.

Но, чтобы достигнуть более высоких результатов, необходимо использовать инновационные технологии в воспитательно – образовательном процессе.

Инновационные технологии – это система методов, способов, приёмов обучения, воспитательных средств, направленных на достижение позитивного результата за счёт динамичных изменений в личностном развитии ребёнка в современных условиях.

В последнее время всё чаще поднимается вопрос о применении инновационных технологий в ДО, так как внедрение инноваций в работу образовательного учреждения – важнейшее условие системы дошкольного образования.

Теперь я хочу остановиться на том, как я использую инновационные технологии

в своей работе. Ведь они позволяют мне повысить мотивацию детей к занятиям, тем самым повысить качество речи у дошкольников.

Дети легко запоминают, далеко не любой материал, а лишь такой который им чем-то интересен и вызывает у них положительные чувства. Ребёнок в своём воображении соединяет несколько зрительных образов, мозг фиксируем эту взаимосвязь. И в дальнейшем при припоминании по одному из образов этой ассоциации мозг воспроизводит все ранее соединенные образы – в этом и заключается основа мнемотехники. Мнемотехника и мнемоника – это техника запоминания, система методов и приёмов, обеспечивающих эффективное запоминание, сохранение и воспроизведение информации.

Для обогащения словаря неоценимо чтение художественной литературы. Прочитали ребёнку сказку, рассказ, стихотворение, обратите внимание на отдельные слова и выражения, повторите их, задержите на них внимание ребёнка, тогда он запомнит и усвоит эти слова и будет использовать их в других речевых ситуациях.

Но не все дети любят учить стихи, у кого-то заучивание стихотворений вызывает большие трудности, быстрое утомление и отрицательные эмоции. И помогает преодолеть все эти трудности использование схем и мнемотаблиц.

Мнемотаблица – это графическое или частично графическое изображение персонажей сказки, явлений природы, некоторые действия и т.д. В моей работе я их использую как дидактический материал

по развитию связной речи детей. Они помогают обогатить словарный запас детей, при обучении составлению рассказов, при пересказах художественной литературы, отгадывании и загадывании загадок, а также при заучивании стихов.

Обучение детей рассказыванию по сюжетной картине является одним из направлений работы по формированию связной речи. Картина не только расширяет и углубляет детские представления об общественных и природных явлениях, но и воздействует на эмоции детей, вызывает интерес к рассказыванию, побуждает говорить молчаливых и застенчивых детей. Сюжетная картинка наталкивает ребёнка на рассказ связный с интерпретацией действия, поэтому я брала картины из серии «Времена года», осень – с использованием мнемотаблиц. Рассматривая мнемотаблицу, дети рассказывали, что осенью три месяца, называли осенние явления природы, сезонную одежду и т.д. мнемотаблицы помогают научить детей составлять описательные рассказы на любую тему.

Анализируя результаты своей работы, я могу сделать вывод, что использование мнемотаблиц заметно облегчает дошкольникам управлять своей речью. Рассказы становятся чёткими, связными, последовательными. Таким образом, инновационные формы работы совершенствуют и дополняют традиционные. Когда я использую в своей работе что-то новое, интересное – увлекаюсь сама, а соответственно и увлекаю детей, а когда данная деятельность приносит результат – это интересно и увлекательно вдвойне.

Список использованной литературы:

1. Кузеванова О.В. *Формы организации коммуникативной деятельности детей дошкольного возраста*/ О.В. Кузеванова, Т.А. Коблова. // *Детский сад: теория и практика* – 2012.
2. Малетина Н.С., Пономарева Л.В. *Моделирование в описательной речи детей с ОНР. Дошкольное воспитание.*
3. *Проектный метод в деятельности дошкольного учреждения: Пос. для руководителей и практических работников*
4. Поздеева С. И. *Открытое совместное действие педагога и ребёнка как условие формирования коммуникативной компетентности детей /С.И.Поздеева// Детский сад: теория и практика. - 2013.*
5. Ушакова, О.С. *Теория и практика развития речи дошкольника: Развиваем речь.*

Спортивно-развлекательное мероприятие «Встречаем гостей»

Бурсевич Ольга Яковлевна
инструктор по физической культуре,
ГККП «Ясли – сад № 51 города Павлодара»

Аннотация: Совместное мероприятие в детском саду для воспитанников старших групп и их родителей. Выполняя конкурсные задания, участники не просто соревнуются в быстроте, ловкости, но и должны были решить интеллектуальные и творческие задачи. Мероприятие направлено на реализацию одной из целей программы в области «Социум», побуждение детей к ознакомлению с предметным миром и взаимодействию с ним.

Цель мероприятия: интеграция знаний и навыков образовательных областей «Здоровье» и «Социум», и умелое применение их на практике.

Задачи:

1. Приобщить родителей к совместным физкультурным занятиям с детьми
2. Создать условия для сюжетно-ролевой игры «Встречаем гостей»
3. Формировать навыки здорового образа жизни.

Участники: команды: по пять девочек из каждой группы и две мамы.

Инвентарь: цветы, зеркало, ваза, мягкая игрушка, картина, коврик, подушка, кровать, компьютер, лампа, книга, кастрюля, плита, скатерть, бокал, тарелка.

Ход мероприятия:

Ведущий: Доброго дня всем присутствующим уже большим и еще маленьким девочкам! Сегодня мы вместе будем готовиться, и встречать гостей. Но это будут необычные домашние хлопоты. Наши маленькие хозяйки будут первый раз принимать гостей. Они сами решают, куда их приглашать, как создать уютную атмосферу

и чем же вкусненьким угостить. Но все по порядку...

Наблюдать и оценивать старания «хозяйшек» будет наше жюри. Представление жюри

1. Конкурс «Место встречи» (конкурс для девочек)

В центре зала вперемешку лежат предметы интерьера «спальни», «гостиной» и «кухни».

По жребию определяем, в какой из «комнат» каждая команда будет принимать «гостей». Затем по сигналу одна за другой девочки бегут к предметам, выбирают один предмет, соответствующий их интерьеру. Затем девочки вместе с мамами создают гармоничное пространство в соответствии с интерьером.

Выигрывает этот конкурс та команда, которая собрала все предметы своего интерьера первой и создала образ, соответствующий выбранного по жребию.

2. Конкурс «Букет цветов» (конкурс для мам)

По всему залу лежат цветы, которые должны стать частью букета для «праздничного стола».

По сигналу все мамы одновременно начинают собирать по одному цветку и ставить в вазы. После того как все цветы будут в вазах жюри подсчитывает их количество в каждой команде.

Побеждает команда, набравшая большее количество цветов.

3. Конкурс «Угощение» (конкурс для всей команды)

Каждая команда получает глубокую чашку, в ней перемешаны: горох, фасоль, чечевица, семечки подсолнечника, тыквенные семечки. Так же получают пять стаканчиков.

По сигналу каждая девочка держит стаканчик и складывает в него только один вид семечек или крупы, а мамы подсказывают, но не помогают выбирать.

Побеждает команда, выполнившая задание быстро и точно.

4. Конкурс «Гости на пороге» (домашнее задание)

После того как мамы с девочками завершают «подготовку» к приему «гостей», папы и мальчики приходят к ним со своими «подарками» – художественными номерами (домашние заготовки). «Гости» читают стихотворения, поют частушки, танцуют.

В это время жюри подводит итоги конкурса.

Мероприятие завершается награждением.

Внедрение инновационных технологий как фактор повышения коммуникативно-творческих способностей у дошкольников

Кужракаева Алма Койшиевна
заведующая

Калинина Наталья Михайловна
методист
ГККП я/с «Нұр бөбек»
КГУ «Отдел образования г.Петропавловска»
КГУ «Управление образования акимата
Северо-Казахстанской области»

Аннотация. Статья содержит обзор по применению инновационных технологий и методов case-study (метод конкретных ситуаций), элементы метода CLIL (Content and Language Integrated Learning или предметно-языковое интегрированное обучение), используемого в работе с дошкольниками. Инновационные методы способствуют формированию творческих интеллектуальных способностей как педагогов, так и детей дошкольного возраста, повышению мотивации к изучению английского языка, расширению и углублению знаний дошкольников во всех видах речевой деятельности, совершенствованию навыков работы в группе.

Ключевые слова: инновационные технологии, инновации, компетентность, дошкольное образование, работа с родителями.

Елбасы Н.А. Назарбаев отмечает, что XXI век становится веком конкуренции идей и информационных технологий. Способность генерировать новые идеи – вот что будет определять место той или иной страны в условиях глобализации. Следовательно, подрастающее поколение казахстанцев должно иметь конкурентоспособное образование. Государство заинтересовано в высококвалифицированных кадрах и в первую очередь в интеллектуально развитых детях, в развитие, которых надо инвестировать. Качество образования должно соответствовать мировому уровню,

в этом и заключается актуальность данной темы статьи.

В этой связи идея внедрения инновационных технологий в нашу дошкольную организацию заключается в создании оптимальных условий для профессионального развития каждого педагога. Разрешить противоречия, связанные с перестройкой сознания педагогов, поскольку инновации изменяют их интересы и ценностные ориентации.

Понятие «инновация» означает новшество, новизну, изменение; инновация как средство и процесс предполагает введение

чего-либо нового. Применительно к педагогическому процессу нашей дошкольной организации инновация означает введение инновационных методов, форм, способов их получения и достижение высоких результатов. Инновационная педагогическая деятельность базируется на осмыслении практического опыта, ориентирована на изменение и развитие учебно-воспитательного процесса с целью формирования качественно иной практики.

Впервые работа с кейсами в рамках учебного процесса была реализована в Гарвардской школе бизнеса в 1908 году, но применение было рассчитано на студентов ВУЗов. Творческой группой нашего сада мы определили, что работа по методу case-study и CLIL будет интересной, содержательной и познавательной. *Более того, решение задач ГОСО РК от 13 мая 2016 года № 292 (с изменениями и дополнениями от 2018 года № 604) формируют все ключевые компетенции личности ребенка.* У данных методов достаточно достоинств и преимуществ и мы решили адаптировать данный метод с нашими воспитанниками.

В настоящее время метод case-study, достаточно широко адаптирован в дошкольных организациях за рубежом. Для того чтобы учебный процесс на основе case – технологий был эффективным, необходимы два условия: хороший кейс и определенная методика его использования в учебном процессе. Case-study – учебные конкретные ситуации, специально разрабатываемые на основе фактического материала с целью последующего разбора на учебных занятиях. В ходе разбора ситуаций обучающиеся учатся действовать в «команде», проводить анализ и принимать управленческие решения. Идеи метода case-study достаточно просты:

1. Метод предназначен для получения знаний по предмету, истина в которых плюралистична, т.е. нет однозначного ответа на поставленный вопрос, а есть несколько ответов, которые могут соперничать по степени истинности;

2. Акцент обучения переносится не на овладение готовым знанием, а на

его выработку, на сотворчество детей и педагога; отсюда принципиальное отличие метода case-study от традиционных методик – демократия в процессе получения знания, когда ребенок по сути дела равноправен с другими воспитанниками и преподавателем в процессе обсуждения проблемы.

3. Результатом применения метода являются не только знания, но и навыки профессиональной деятельности.

4. Технология метода заключается в следующем: по определенным правилам разрабатывается модель конкретной ситуации, произошедшей в реальной жизни, и отражается тот комплекс знаний и практических навыков, которые детям нужно получить; при этом педагог выступает в роли фасилитатора, генерирующего вопросы, фиксирующего ответы, поддерживающего дискуссию, хорошо организованное обсуждение кейса напоминает театральный спектакль.

Метод case-study – инструмент, позволяющий применить теоретические знания к решению практических задач. Метод способствует развитию у воспитанников самостоятельного мышления, умения выслушивать и учитывать альтернативную точку зрения, аргументированно высказать свою. С помощью этого метода дети имеют возможность проявить и усовершенствовать аналитические и оценочные навыки, научиться работать в команде, находить наиболее рациональное решение поставленной проблемы.

Виды кейс – технологии: анализ конкретных ситуаций, кейс-иллюстрации, фото – кейс, проигрывание ролей (ролевое проектирование) и др.

Следующий инновационный метод, по которому мы достигли значительных положительных результатов, это метод CLIL (Content and Language Integrated Learning или предметно-языковое интегрированное обучение):

В первую очередь, модель CLIL обладает двумя важными характеристиками, такими как переносимость и гибкость. Он применим на любых занятиях.

Во-вторых, CLIL отвечает всем требованиям современного общества по части предоставления возможности молодому поколению эффективно изучать языки и развивать критическое и гибкое мышление.

В-третьих, CLIL является катализатором изменений во многих областях обучения и изучения языков, так как педагог должен не только уметь совмещать двойной фокус – на языке и содержании, но и активно интегрировать такие аспекты как сознание, культура и коммуникация в процессе обучения.

Идея CLIL состоит в том, чтобы изучать предмет через иностранный язык, т.е. преподавать предмет «с использованием языка». Занятия с использованием метода CLIL включает следующие компоненты, состоящие из так называемых четырех С:

- CULTURE (Культура) – представление себя как части культуры, а также осознание существования альтернативных культур.
- CONTENT (Содержание) – развитие знаний, умений, навыков предметной области.
- COGNITION (Познание) – развитие познавательных и мыслительных способностей, которые формируют общее представление.
- COMMUNICATION (Общение) – пользоваться иностранным языком при обучении, при этом изучая как им пользоваться.

Использование иностранного языка в CLIL – образовании зависит от поставленных образовательных задач и целей. Цель CLIL состоит не в преподавании всей учебной программы на иностранном языке, а в разумном выборе тем и предметных модулей, совместимых с CLIL.

При обучении иностранным языкам дошкольников используются только элементы CLIL-метода. Их действия комментируются преподавателем на иностранном языке, тем самым дети, погружаясь в языковую среду, получают новые знания, все новое преподносится им в игровой форме, их отношение к открытию и изучению новых вещей позитивно.

Главная цель в реализации инновационных методов – повышение у детей мотивации к обучению, творческому развитию и интереса к изучению иностранного языка в дошкольной организации, поскольку язык выступает не целью, а средством изучения другого предмета, средством получения новой интересной информации.

Ожидаемые результаты по работе с вышеназванными методами:

- повышение мотивации педагогов и воспитанников;
- развитие творческих и интеллектуальных способностей;
- поощрение и мотивация к независимости и собственному мнению;
- улучшение грамотности, как первого, так и второго языка;
- развитие навыков мышления;
- развитие культуры и межкультурных знаний;
- обогащение лексики обучения.

По результатам анкетирования, которые были проведены среди родителей (до внедрения инноваций и после) можно сделать вывод, что родительская общественность серьезно занимается воспитанием и развитием своих детей, хотят развивать их способности в обучении, раскрывая новые таланты и потенциал. Сами родители с пониманием относятся к модернизации образования и тем переменам, которые предстоит осилить педагогам, детям и родителям.

Таким образом, содержание работы нашего педагогического коллектива, должно позволять получить эмпирический материал, достаточный для теоретического анализа проблемы. Обучающиеся педагоги оказываются в ситуации исследователя, пытающегося найти способ решения проблемы. На сегодняшний день, мы убедились в том, что наш педагогический коллектив движется в правильном направлении и достигает высоких профессиональных результатов.

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

Рекомендуемая литература:

1. Государственная Программа развития образования и науки РК на 2020-2025 годы. Постановление Правительства РК от 27.12.2019года № 988
2. Государственный общеобразовательный стандарт дошкольного воспитания и обучения от 13 мая 2016 года № 292 (с изменениями и дополнениями от 2018 года № 604)
3. Голуб Г.В. Метод проектов – технология компетентностно-ориентированного образования / Г.В. Голуб, Е.А. Перелыгина, О.В. Чураков. Самара, 2006. – 176с.
4. Дзатцеева Т.С. Кейс-технологии и их применение в современной школе на уроках литературы/ http://открытый_урок.рф/статьи/605044/
5. Лебедев П.В. Использование кейсов и кейс-метода в учебном процессе. Методические указания для преподавателей магистратуры по направлению «Менеджмент». – М.: МИИТ, 2011
6. <http://www.clilmedia.com/category/clil-activities/>

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің ұлттық негіздері

Дурбаева Салет Казырбековна
Семей қаласы №11 «Ертөстік»
ясли- бақшасының жоғарғы

Ұлт Көшбасшысы Н.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Өз бойымызда және балаларымыздың бойында жаңа қазақстандық патриотизімді тәрбиелеуіміз керек. Бұл ең алдымен елге және оның игіліктеріне деген мақтаныш сезімін ұялатады»- ерекше атап өтілген.

Осы орайда, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында заманауи талаптарға сай жаңа технологияларды қолдана отырып ұлттық тәрбие беру маңызды.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ұлттық тәрбие арқылы зиялылық пен инабаттылыққа, білуге құмарлық пен қарапайымдылыққа, мейірімділікке тәрбиелейді. Қыз бала бесігінде тербелген болашақтың бастауы, ізгіліктің жаршысы, ең алдымен ата-ананың, содан кейін бүкіл елінің қуанышы.

Қазақ халқы «Ана көрген тон пішер», «Жастай берген тәрбие, жас шыбықты игендей», «Баланы - жастан», «Қызға қырық үйден тыйым», «Қыз – жағадағы құндыз» деген ұлағатқа толы тәлімдік мақал-мәтелдерін қыз бала тәрбиелеу жолында бұлтартпас қағида ретінде ұстанған.

Осыған орай, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарынан бастап қыз бала тәрбиесіне ерекше назар аударылуы тиіс.

Ұрпақ тәрбиесінде мейірім мен еңбексүйгіштік қасиеті, рухани-адамгершілік сапалары, дене бітімінің жетілуін, әсемдікке, әдептілікке бейімдеуді көздей отырып, балабақша ұжымы жас ұрпақтың құзіреттілігін дамытуды көркем эстетикалық тәрбие беруге негіздей отырып жүргізуді

мақсат етеді.

«Ертөстік» ясли-бақшасында баланың жас ерекшелігіне сай тәрбиелеу мен оқыту, мектеп жасына дейінгі балаларды жан-жақты дамыту, салауатты өмір салтын насихаттау, ана тіліне деген сүйіспеншілік сезімдерін ояту, ұлттық құндылықтарды дәріптеуге назар аударылады.

Сонымен қатар балалардың ойын алаңдары көркем жабдықталып, топ бөлмелері әсем безендіріліп, педагогтер хореография, би, сурет, еңбек, дене шынықтыру сабақтарын заман талабына сай өткізуде.

Адамзат баласы қоғамда өзінің адамгершілік қасиеттерімен, қайырымдылығымен, адалдығымен, әділеттілігімен ардақталады.

Жақсылық пен жамандық, әділеттік пен әділетсіздік, борыш пен намыс, ар мен ождан адамның тәрбиесі арқылы өлшенеді. Ал тәрбие негізі тал бесіктен, ананың ақ сүтінен, ел болашағы- қыздардан басталары да хақ. Осыны ұстанған қазақ халқы қыз баласын «Бесіктен белі шықпай жатып» кішіпейілділікке, ізеттілікке, имандылыққа, инабаттылыққа тәрбиелеуді басты міндет етіп қойған.

Ұлттық тәрбиеде отбасының, қоғамның тәрбиесі аналарға байланысты екеніне ерекше мән берген, қыздың көркіне ақыл-ойы мен мінезінің сай болуын қадағалаған. «Қыз қылығымен сүйкімді», «Қызды-жастан» деген мақал-мәтелдер үлкен жауапкершілік жүктейді.

«Ертөстік» ясли-бақшасында қыз баланың бойында ізгілік қасиеттерді

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

тәрбиелеу жолында «Бүлдіршін қыз» бағдарламасын әзірлеп, жүзеге асырудамыз. Осылайша, балабақша қабырғасынан бастап

қыз баланың бойында ізгілік қасиеттерді қалыптастыру бағытында жұмыстар атқарылуда.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты жолдауы. – Астана*
- 2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы – Астана*
- 3. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеудің стандарты.*
- 4. Мектепке дейінгі және мектеп жасындағы балалардың тәрбиелеу тұжырымдамасы.*

Мектепке дейінгі ұйымдарда балалармен ұлттық ойындарды ойнаудың тәрбиелік мәні

Салыкова Айжан Кенесовна

«Айшуақ» «Санаториялық бөбекжай» КММ
қазақ тілі мұғалімі

Қазақ халқы мәдениетінің аса маңызды элементтерінің бірі көптеген адамдардың өмірі мен тарихи тәжірибелерімен тиянақталған тарихи мұра іспеттес ұлттық ойындар болып табылады. Бала тәрбиесінде ұлттық ойындардың алатын орны ерекше. Ұлттық ойындар бала тәрбиесінде негізгі екі жауапты қызмет атқарады: біріншіден, жаттығулар жасап, ұлт ойындарын ойнаған кезде дене дамуы жақсарса, екіншіден, ұлт ойындарының мазмұнын, ойлау тәртібін түсіндірген кезде ұлттық әдет-ғұрпымыздан, өткен өмірімізден хабар береді.

Бұл мақаланы жазудағы негізгі мақсат-ұйымдастырылған оқу қызметін ұлттық дәстүрге сәйкес жүргізуді насихаттау және балаларды дені сау, ұлттық сана сезімі ояңған, рухани ойлау дәрежесі биік, мәдениетті, парасатты, ар-ожданы мол, еңбекқор, іскер, бойында басқа да игі қасиеттер қалыптасқан адам болуға тәрбиелеу.

Кейінгі кезде ұлт ойындарына көңіл бөлінбей, көбі ұмыт болып, мүлде жоғалып барады. Бүгінгі күні қиял-ғажайып ертегі кітаптардың орнын компьютер мен ғаламтор алмастырған. Олардың атыс-шабыс ойындары арқылы қатыгездікке, зұлымдыққа тәрбиеленіп жатқаны қынжылтады.

Ұлттық ойындар – ата-бабамыздан бізге жеткен, өткен мен бүгінгі байланыстыратын баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз, сондықтан оны күнделікті оқу-тәрбие үрдісінде пайдаланудың заманымызға сай ұрпақ тәрбиелеуге пайдасы орасан зор екендігі сөзсіз. Ұлттық ойындардың адамға тигізетін пайдасын халық ертеден-

ақ білген. Көшпелі өмір кешіп, мал баққан тайпалардың көзін ашқаннан көрген театры да, өнері де, көңіл көтерер қызығы да осы ұлттық ойындар еді. Бөбектерді тәрбиелеуде де ұлттық ойындардың берері мол. Ойында баланың дене күші артады, қолы қатайып, денесі шыңдала түседі, көзі қырағыланады, зеректілігі, тапқырлығы, ынтасы артып жетіле түседі. Ойында балалардың ұйымдастырушылық дағдылары қалыптасып шыңдалады. Ұлттық ойындарымыз балаларға тәрбиелік мәнімен, дене бітімінің әсем де сымбатты болып бітуіне пайдасы зор.

Ойын баланың көңілін өсіріп, бойын сергітіп қана қоймай, оның өмір құбылыстары жайлы таным-түсінігіне де әсер етеді. Балалар ойын арқылы тез тіл табысып жақсы ұғысады, бірінен-бірі ептілікті үйренеді. Оның үстінде дене қимылы арқылы өзінің денсаулығын нығайтады. Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру, ойнату әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай оларды көзқарасының, мінез-құлқының қалыптасу құралы деп ерекше бағалаған. Қазақтың көне жыр-дастандарында ұлттық ойындар балаларды тәрбиелеуде ерекше орын алғандығы айқын көрінеді. Көптеген белгілі педагогтер оқыту процесінде ойындарды қолдану тиімділігіне баса назар аударған.

Ұлттық ойындарды отбасы тәрбиесінен бастап, балабақшада түрлі тәрбиелік шараларда қосымша материал ретінде пайдаланып келеміз.

Ұлттық мұраның бай қазынасының бірі – халықтың ұлттық ойындары көп салалы,

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

көп қырлы құбылыс, ол тек ойындық сала емес, мәні жағынан да балабақша тәрбиеленушілерінің рухани өресі кең өсіп – жетілуіне, эстетикалық мәдениетін қалыптастыруға тәрбиелейтін негізгі құралдардың бірі.

Ұйымдастырылған оқу қызметіндегі ұлттық ойындардың орны және ойынға берілетін уақыт бірқатар факторларға байланысты: балалардың дайындығына, оқытылатын материалға, нақты мақсаттар мен оқу қызметтерінің шарттарына және т.б. Көптеген ойын құралдары қандай да бір белгілі тақырыппен байланысты емес, сондықтан, әрине, оларда балаларға таныс емес лексиканың біраз пайызы бар. Біз оны ойын шарттарын түсіндіру процесінде еңгізуді ұсынамыз. Ұлттық қимылды ойындар балалардың қозғалу белсенділігінің дамуына, олардың денсаулығының күшеюіне қолайлы жағдай жасайды, қандай да бір оқу қызметінің тапсырмаларын шешуге жәрдемдеседі. Қимылдық ойындар белгілі ережелер бойынша ұйымдастырылады, балалар оларға сәйкес әрекет етеді, қарым-қатынас жасайды. Мен ұлттық ойындарды балаларға қандай да бір оқу тапсырмаларын

орындау кезінде оқу қызметінде немесе бой сергіту кезінде ұсынамын. Ұлттық ойындар арқылы тәрбиеші әр баланың игі бастамасын өрбітіп, өзіндік мінез құлқын қалыптастырады. Тәрбиеші ойын ойнауға жағдай туғызып, балалардың ойынға белсенділігін үнемі арттырып отыруы тиіс. Балалардың өзара ынтымақтастық жағдайында ойынды өз қалауымен бастауы, не болмаса еркімен қатысуы аса маңызды.

Қорыта айтқанда ұлттық ойындар – салауатты өмір салтын мұрат тұтқан арманшыл, елі мен жерінің қамын ойлайтын, ұлтқа тән барлық қасиетті қадір тұтатын, дара тұлға – жаңа адамды тәрбиелеп шығарудың маңызды құралы. Ұйымдастырылған оқу қызметі барысында немесе оқу қызметінен тыс кезде баланы ұлттық ойын арқылы өмірге тәрбиелеу үздіксіз процестің жалғасы. Халықтың ұлттық ойындары – жас ұрпақтың қалыптасып өсіп-өнуіне әсер ететін факторлардың бірі және дәстүрлі мәдениетіміздің бір бағыты. Балаларға ұлттық ойындарды үйретіп, оған өзгеше әр беріп, жаңартып өткізіп отыруды ата-аналар, тәрбиешілер бір сәт те естен шығармағандары абзал.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Базарбек Төтенев «Қазақтың ұлттық ойындары»;
2. Ж.Б. Қоянбаев. Р.М. Қоянбаев Педагогика;
3. Быданова О.С. петрова В.И. Мектеп жасына дейінгі балалар психологиясы. Алматы. // Мектеп;
4. Атабаев А.С. Ұлттық ойындар - халық мұрасы /Ұлт тағылымы. – Алматы, 2006.

ДОП ОЙНАП ТОЗҒАНША, АСЫҚ ОЙНАП ОЗСЫН

Оралбекова Нуржамал Адырбекқызы

Шымкент қаласы

№49 «Жасұлан» бөбекжай бақшасы

Жоғары санаттағы тәрбиеші

Дана халқымыздың ғұлама ғалымы, ұлы жазушы М. Әуезов: «Ел болам десең, бесігіңді түзе»-деген. Бесік сөзінің мағынасы тереңде жатқанына көңіл бөлер болсақ, сол бесіктен өсіп шығар бала болашақта ел тұтқасына ие болар азамат екеніне терең мән бергеніміз жөн. Өз елінің негізгі құндылықтарын сақтай алмаған халықтың болашағы да бұлыңғыр болары анық. Бала тәрбиесінің бастауы балабақшадан десек, бала сол балабақшада жүрген кезінен бастап ақ өзіне қажетті құнды қасиеттерді бойына сіңіре бастауы керек. Бала балабақшада тек ойын арқылы ғана дамып, танымын кеңейте бастайды. Осы ойындар қатарына ұлттық ойындарды қосудың маңызы зор.

Қазақтың ұлттық ойындары бес түрге бөлінеді. Олар: аңға байланысты, малға байланысты, түрлі заттармен ойналатын, зеректікті, ептілікті және икемділікті қажет ететін және соңғы кезде қалыптасқан ойындар. Олардың негізгілерінің өзі жүзден астам. Бұл ойындардың көбісінің ежелден қалып-тасқан арнайы өлеңдері бар. Өлеңдер ойынның эстетикалық әсерін арттырып, баланың өлең-жырға деген ыстық ықыласын оятып, көңілін көтереді, дүниетанымын арттырып, еңбекке баулиды, шынықтырады.

Этнограф ғалымдардың пайымдауынша ата-бабаларымыздан бізге жеткен ұлттық ойындардың тарихы қазақ жерінде б. з. д. бірінші мыңжылдықта қалыптасқан екен. Олардың ішінде тоғызқұмалақ, қуыршақ, асық ойындары. Қуыршақ ойынын бала үнемі ойнап жүр. Тоғызқұмалақ ойыны қазір спорттық ойынға айналған. Ал, асық ойыны ше?

Асық ойыны қазақ халқының дәстүрлі ойыны. Асық ойынының түрлері де көп. Олар: құмар, тәйке, омпы, хан (хан ату немесе ханталапай), қақпақыл. Дана халқымыз осы асықтарды түрлі түстерге бояп балаға тартымды ете білген. Тіпті олардың түстеріне байланысты мәртебе беріп (мысалы, қызыл түс-хан) баланы қызықтыра білген. Ал асықтың иіргенде түскен қалпына қарай алшы, тәйке, бүк, шік, ал атуға арнап арнайы қорғасын құйып жасалғаны сақа, жақсылары оңқы деп аталған.

Ал, осы асық ойындарының балаға тигізер пайдасы қандай? Халқымыздың асық төңірегіндегі аңыз-ертегілерінің («Алтын сақа» ертегісі) болуы асықтың бала тәрбиесіндегі алар орнының ерекшелігін дәлелдейді. Біріншіден қазақ халқы төрт түлік малды қадір тұтып, оларға ерекше қараған. Бала сол асықтардың әртүрлі көлеміне қарай төрт түлік малдың жасын (қозы, қой, құ-лын, тай немесе ат деген сияқты) ажырата білетін болады, яғни, салыстыра білу ұғымын қалыптастырады. Екіншіден асық ойындарын ойнату арқылы баланың шапшаңдық, ептілік, тіпті мергендік қабілеттерін оятқан. Үшіншіден сол ойын барысында баланың ханға (қызыл асыққа) қол жеткізуге немесе ханды «алшысынан» түсіруге тырысуы баланы мақсатқа, жетістікке жетуге жетелейді.

Ал, енді осы асық ойындарын балаға қалай танытуға болады? Немесе асық ойындарын ұйымдастырылған оқу қызметі барысында қалай қолдануға болады? Мектепке дейінгі тәрбие мен оқytудың үлгілік оқу бағдарламасындағы білім берудің

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

бес сала бойынша да асық ойынын тәрбиеші түрлі шеберлікпен қолдана алады. Мысалы асықты ширатып иіру арқылы саусақ бұлшық еттерін дамытуға, түстерді ажырата алу арқылы тапсырмалар таңдай алуға қолдануға, көлемді салыстыруға, асықтың тұрысын анықтау үшін оның бүдірлерін сипау арқылы сипап сезу сезімін оятуға болады.

«Сақа» ойыны арқылы нысанаға дәл тигізу жаттығуларын өткізуге, «Алтын сақа», «Ханталапай» т.б. асық ойындарының атауы мен шарттарын шеберлікпен ұйымдастырылған оқу қызметінде дидактикалық ойын ретінде, серуен кезінде топтық

қимылдық ойындар ретінде қолдануға болады. Мұндай ойындар балалардың білуге деген құмарлығын арттырады. Осылайша баланы түрлі тәсілдерді қолдана отырып, асық ойынына қызығушылығын арттырамыз.

Сондықтан дәстүрлі ойындарды балаларға ерте жасынан тереңінен меңгертіп, өз ұлтының құндылықтарын жоғалтпай болашаққа қадам жасай беруге тәрбиелеу біздің басты мақсатымыз болмақ. Осылайша мектеп жасына дейінгі балалар ұлттық құндылықтармен тәрбиеленсе, олардың болашақта елінің алдында «асығы алшысынан» түсері анық.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1. Қазақтың салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары. Ойын түрлері.*
- 2. А. Абдрахманова Ойын арқылы оқушылардың мүмкіндігін жетілдіру.*
- 3. Ж.Д. Ізімова Халық ауыз әдебиетінің түрлері арқылы баланың сөйлеу тілін дамыту. ж. «Тілашар».*

Мектепке дейінгі ұйымдарда баланы рухани - адамгершілікке және ұлтжандылыққа тәрбиелеу жолдары

Ожахаева Айтбиби Бакеновна

Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы
№18 «Мереке» бөбекжай-бақшасының
директоры

Қазақ халқы ата-бабамыздың байтақ жерін тұмсықтыға шоқыттырмай, қанаттыға қақтырмай ұстап, ұрпаққа амансау жеткізуінің өзі бесіктегі нәрестені адамгершілікке ғана емес, Отансүйгіштікке, елін, жерін қорғауға тәрбиеленуінің негізгі дәйегі болып табылады. Бүгінгі таңда рухани бастаулар мен имансыздық арасында жанкешті күрес жүріп жатқанын ешкімде шындыққа жанаспайды деп айта алмайды. Жандары нәзік балаларды адамзатқа жат құбылыстардан қорғап, олардың бойына ұлттық құндылықтарымызды сіңіре отырып, рухани-адамгершілікке, ұлтжандылыққа баулуға бар күшімізді жұмсауымыз қажет деп ойлаймын.

Тәрбие-баланың рухани-адамгершілігінен, ұлтжандылығынан бастау алады. Бірақ, қазіргі ата-аналар балалардың рухани дамуына мүмкіндік бермей, ерте жастан интеллектік дамытуға басымдырақ көңіл бөліп жүр. Оларға баласының әріп танып, ағылшын тілінде сөйлеуі маңызды болып тұр. Ой-өрені қуып жүріп, кішкентай адамның рухани-адамгершілік дамуы тасада қалып жатыр. Осындай келеңсіздіктің алдын - алу мақсатында №18 «Мереке» бөбекжай-бақшасы жалпы адамзаттық құндылықтарға негізделген біртұтас педагогикалық процесс құру арқылы мектеп жасына дейінгі баланың рухани-адамгершілік және патриоттық дамуына қолайлы жағдай жасап, мынадай бағыттарда оқу-тәрбие жұмыстарын жүргізіп отыр. Күнделікті өмірде адами қасиеттің

элементтерін орынды қолдану барысында бала бойына жан байлығын дарыту. Бес білім беру салалары бойынша өткізілетін ұйымдастырылған оқу қызметтерінде және одан тыс кезде де әдіс-тәсілдерді ұтымды қолданып, баланы рухани-адамгершілікке және ұлтжандылыққа тәрбиелеу.

Баланы рухани-адамгершілікке және ұлтжандылыққа тәрбиелеу мақсатында, ата-аналарды балабақша өміріне араластыру арқылы ынтымақтастықты нығайту. Бала бойына жан байлығын дарыту мақсатында алдымен оларды «Сәлеметсіз бе?», «Сау болыңыз!», «Рахмет», «Кешірерсіз», орыс тілінде «Здравствуйте», «Досвидания», «Спасибо!», «Пожалуйста», ағылшын тілінде «Hello!», «Good-bye!», «Thank you!», «Please!» деген сияқты әдемі сөздерді айтуға дағдыландырып, мәдениеттілікке баулимыз. Күнделікті оқу қызметін Қазақстан Республикасының гимн орындаумен бастауды жүйелі жүргізу арқылы бала бойында өз ана тіліне, өз Отанына деген мақтанш сезімі қалыптасатынын аңғардық. Қазақстан Республикасы мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес, бес білім беру саласын қамти отырып, балаға жан-жақты тәрбие мен білім береміз. Қатынас саласына жататын оқу қызметтері арқылы бала бойында адами құндылықтарды, яғни қайырымдылық, кішіпейілділік, достық сияқты әдемі қасиеттерді қалыптастыруға болады. Мысалы, «Тедди қонжықтың

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

туған күні» атты ағылшын тілінен өткен оқу қызметі тек үш тілді меңгертіп қана қоймай, бауырмалдылыққа, сыйластыққа тәрбиелейтініне көзіміз жетті. Атақты педагог Сухомлинский: «Бала кезде үш жастан он екі жасқа дейін аралықта әр адам өзінің дамуына қажетті нәрсенің бәрін де ертегіден алады»- дегендей, әр ұлт ертегілерін интербелсенді тақта, теледидар, көрнекі құралдар арқылы ертегінің мазмұнымен таныстыра отырып, жаман мен жақсыны, қайырымдылық пен қатыгездікті ажыратуға, ертегі кейіпкерлерінің жағымды мінез-құлықтарын бала бойына сіңіріп, жамандықтан аулақ болуға тәрбиелейміз.

«Таным» саласы бойынша өткізілетін оқу қызметтерінде де бала бойына адамгершілік құндылығымызды құюға болады. Жаратылыстану бойынша өз еліне, жеріне мақтан сезімін тәрбиелеу мақсатында интербелсенді тақта арқылы елордамыз Нұр-Сұлтан, Қазақстанның жүрегі - Алматы және тағы басқа қалаларына саяхат ұйымдастырдық. Саяхат барысында баланың дүниетанымы кеңіп, рухани азық алды. Сонымен қатар, Маңғыстау өлкесі, Жаңаөзен қаласындағы Үстірт қорығы, кітапхана, мешіт, мұражай сияқты әдемі жерлеріне, мәдени кешендеріне саяхат ұйымдастырып, өз туған, өскен жеріне деген сүйіспеншілік сезімдері оянғанын байқадық. Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күніне орай, «Әнші балапан», «Сүйкімді бүлдіршін», «XXI ғасыр көшбасшысы» сияқты байқаулар, «Тәуелсіздік - ел тірегі», «Тәуелсіз елдің бақытты ұрпағы» атты ертеңгіліктер өткізіліп, тәрбиеленушілер өз Отанын сүю, қастерлеу, елдік белгілерін ардақтау сынды ұғымдарды сіңіріп, ұлтжандылыққа тәрбиеленеді. Осы мақсатта 7 мамыр - Қазақстан Қарулы Күштері және 9 мамыр - Ұлы жеңіс күндеріне орай Ұлы Отан соғысы ардагерлерімен, қаладағы әскери бөлімшенің жауынгерлерімен кездесу, «Ардагерлер» аллеясы, «Мәңгілік алау» және әскери бөлімшесіне саяхаттар ұйымдастырылып, ұлылар ерлігіне құрмет көрсету жұмыстары тұрақты жолға қойылған. Математика негіздері, сенсорика ұйымдастырылған оқу

қызметтерінде ұмыт болып бара жатқан ұлттық құндылықтарымыздың атын ататып, санау, түсін, түрін ажырату сияқты ұғымдарды меңгертеміз. Мысалы, киіз үйдің шаңырағы - дөнгелекке, сықырлауық, текемет, тұскиіз, кебеже, қоржындардың - тіктөртбұрышқа ұқсайтынын түсіндіріп, сергіту сәттерінде жүнді түтіп, оны сабаумен сабап, ұршықпен иіріп, өрмекпен алатеру тоқу сәттерін бейнелеп, оны әндете айту арқылы бала күнделікті қолданыста жоқ нәрселерді есінде сақтайды, атадан қалған асыл мұраны мақтан ету сезімі қалыптасады. Ұлттық асыл қасиеттерді, ақыл-парасатты жас ұрпаққа өмірлік азық ету мақсатында бөбекжай-бақшамызда «Әженің сөзі - асылдың көзі», «Кішкентай Ару, кішкентай Сұлтан, наурыз тойында айтыс өнері, тұсау кесу, бесікке салу, бата беру рәсімдерін сахналандыру түрінде көрсетіп, қазақтың ұлттық салт-дәстүрлерін құрметтеуге тәрбиелейміз. Халқымызда «Баланы - жастан» деген даналық сөз бар. Сондықтан тәрбиенің тал бесіктен басталатынын ескерсек, ата-бабадан келе жатқан дәстүрді өзіміз түпкілікті түсініп, балаларымызға сол тәрбиенің нәрін сіңіре білсек, бұл қазіргі заманда бала тәрбиесіне қосқан қомақты үлесіміз болары сөзсіз. Баланың шығармашылық саласы бойынша музыка, бейнелеу өнері арқылы да жан-жақты дамыйтыны рас. 1 наурыз - алғыс айту, 8 наурыз - аналар күндері ертеңгіліктерін өткізе отырып, олардың өздерін дүниеге акелген анасына рахмет, бауырларының, достарының жасаған игі істеріне алғыс айтып, жүрегін қуаныш сезімі баурайтынын байқап, мұндай шараларды көптеп жүргізуді қолға алдық.

«Әлеумет» білім беру саласы бойынша балаларды рухани адамгершілікке тәрбиелеу «Өзін-өзі тану», «Қоршаған ортамен танысу» оқу қызметтері арқылы да беріледі. Әр оқу қызметі «Өзін-өзі тану» пәнінің элементі шаттық шеңберінен басталады. Мысалы, балалар бір - біріне «Сен әдемісің!», «Сен ақылдысың!», «Сен мырзасың!» деген теңеулермен тілектерін білдіріп, олардың сабаққа қызығушылықтары артып, достық қатынасы нығая түсіп, өзін

бағалау сезімі артады. Серуенде, саяхатта дүниетанымы кеңейіп, оларды жақсы көру, сүю сезімі күшейеді. Мысалы, жануарларды, өсімдіктерді аялап, оларға қамқорлық жасау арқылы адами қасиеттері қалыптаса бастайды.

Ең алдымен бала тәрбиесі отбасынан басталады. Отбасында берілмеген тәрбиені сәби басқа жерден таба алмайды. Сондықтан балабақшамызда ұйымдастырылатын әрбір шара кезінде ата-аналарды міндетті түрде белсенділікпен қатыстыру күнделікті күн тәртібінде жолға қойылған. Білім мен тәрбие екі жақтан болған кезде ғана сапалы нәтиже аларымыз анық. Осы мақсатта ата-аналармен жұмыс жоспарына сәйкес жиналыстар, дөңгелек үстелдер, пікірталастар, тренингтер, ашық есік күндері, сайыстар өткізу арқылы жан-жақты тәрбиенің нәтижесін көріп отырмыз. Мысалы, «1 мамыр - Қазақстандағы халықтар ынтымақтастығы» күніне орай жуырда ғана «Достығымыз жарасқан!» атты фестиваль ұйымдастырылды. Шараны

өткізудегі мақсатымыз - ата-анамен балабақша арасындағы тығыз байланысты арттыру болды. Бұл фестивальге ата-аналар балаларымен қатысып, Қазақстанда мекендейтін ұлт өкілдерінің тілін, өнерін, мәдениетін дәріптеп, бала бойында басқа ұлт өкілдеріне деген сыйластық сезімі тәрбиеленді. Ұйымда ата-аналар жанынан құрылған Қамқоршылық кеңес мүшелерінің де баланы рухани-адамгершілікке тәрбиелеуде қосқан үлесі мол. Олар жылына 2 рет «Аялы алақан» атты қайырымдылық акциясын ұйымдастырып, аз қамтылған отбасы балаларына сыйлық таратуды үрдіске айналдырған. Сонымен қатар, олар сәуір айында өткізілген «Бір тал кессең, он тал ек» атты акциясына орай балабақша ауласын абаттандыруға, көгалдандыруға да белсенділікпен атсалысты. Егеменді еліміздің тірегі – білімді ұрпақ екені баршамызға мәлім. Сусыз, құрғақ, таса, көлеңке жерге дән ексең өнбейтіні сияқты, жас ұрпақты тәрбиелемесек өспейді, өнбейді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. ҚР Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Жарықбаев Қ. «Қазақ тәлім-тәрбиесі»
2. Меңжанова А. «Мектеп жасына дейінгі балаларды көркем әдебиет арқылы тәрбиелеу», Алматы, Мектеп Тәрбие құралы
3. Қалиев «Қазақтың тәлім-тәрбиесінің ғылыми-педагогикалық негіздері»

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫНЫҢ БАЛА ДЕНСАУЛЫҒЫ МЕН ТӘРБИЕСІНЕ ҚОСАР ҮЛЕСІ

Есжанова Актилек Борисовна
Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы
Басқұдық селолық округі
«Ай-Шах» жекеменшік балабақшасының
директоры

Аңдатпа. Антон Макаренконың сөзінше, «Ересек адамдардың ісі, жұмысы, қызметі сияқты ойын да бала өмірінде маңызды болып саналады. Бала ойында қандай болса, ол өскенде жұмыста сондай адам болад»

Түйін сөздер: бала, ойын, тәрбие, денсаулық, жұмыс, бейімделу.

Қазақ халқы ежелден бала тәрбиесіне аса зор мән беріп, олардың жауынгерлік рухта ер жетуін ұқыптылықпен қадағалаған. Жалпы баланың өмірге қадам басардағы алғашқы қимыл әрекеті ойын арқылы басталады. Ойын адамның өмірге қадам басардағы алғашқы адымы. Сондықтан бала үшін ойынның мәні ерекше. Ойын баланың негізгі іс - әрекетінің бір көрінісі болып табылады. Қазақ халқының ұлы ойшылы А. Құнанбаев: «Ойын ойнап ән салмай, өсер бала болама?» деп айтқандай ойын бала өмірінде ерекше орын алады. Ойынды көркемдік іс - әрекетінің алғашқы қадамы деп түсіндіреді. Ойынға шартты түрле мақсаттар қойылады, ал сол мақсатқа жету жолындағы іс - әрекет бала үшін қызықты. Ойын балаларға ақыл - ой, адамгершілік дене шынықтыру және эстетикалық тәрбие берудің маңызды тетігі. Балалар ойын барысында өзін еркін сезінеді, ізденімпаздық, тапқырлық әрекет байқатады. Ойын тәрбие құралы арқылы ақыл - ойды кеңейтеді, тілді ұстартады, сөздік қорды байытады, жақсы ұғысады және өзінің денсаулығын нығайтады. Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру ойнату

әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай, олардың көзқарастарын, мінез - құлықтарын қалыптастыру құралы деп те ерекше бағалаған. Ойынды сабақта қолдану оқушының ой - өрісін жетілдіру мен бірге, өз халқының асыл мұраларын бойына сіңіріп, кейінгі ұрпаққа жеткізе білу құралы деп білген. Бос уақытта әртүрлі ойындар ойнаған баланың денсаулығы үшін өте пайдалы. Жастардың ұлттық сана - сезімнің дамуында қазақтың ұлттық ойындарының алатын орны айрықша. Ұлттық ойындар екі топқа бөлінеді, спорттық және ақыл ойға арналған ойындар болып. Спорттық ойындарға: қыз қуу, көкпар, ақсүйек, арқан тартыс т. б жатса, ақыл ойға арналған ойындарға тоғызқұмалақ, асық ойындары жатады. Ұлттық ойындарға мына ойын түрлері жатады: «Ханталапай», «Тоғыз құмалақ», «Бәйге», «Асық», «Ақсүйек», «Арқан тарту», «Қыз қуу», «Көкпар», «Күміс алу», «Жамбы ату». бұл ойындар баланың еңбекке деген қарым - қатынасы мен ойлау қабілеттерін арттырады және баланы шымыр да епті, зерек те алғыр, тапқыр да парасатты болып өсуге тәрбиелейді.

Бала тәрбиесіне зор үлесін тигізер ұлтымыздың асыл қазынасы болған ұлттық ойындарымызды жоғалтып алмай, ұрпақтан - ұрпаққа жетуін насихаттау, халқымыздың, баршамыздың міндетіміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сағындықов Е. Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы. Рауан, 1991 ж.
2. Төтенаев Б.Ә. Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы. Қазақстан, 1978 ж.

«ҚЫРҚЫНАН ШЫҒАРУ» ДӘСТҮРІ

Бөлекеева Масаты Сазамовна

Ақтөбе облысы, Әйтеке би ауданы,
Жамбыл ауылы, «Балдәурен» бөбекжайының
тәрбиешісі

Аңдатпа. Бұл мақалада тәрбиелік мәні зор салт-дәстүр алынған. Мектепке дейінгі жастағы балаларға нақты бір жағдайды бастан кешіріп, сезінуге көмектесе алады. «Неге?», «қалай?» деген сұрақтарға балалардың өздері ойланып, дұрыс жауап табуы ұсынылып, балаларға бұл сұрақтың қаншалықты маңызды екенін түсіну керектігі қарастырылған. Халқымыздың ұрпақтан ұрпаққа жалғасып келе жатқан салт-дәстүрі мен мәдени құндылықтарымыз қымбат қазына ретінде бағалап, баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қолынан келгенше адамдарға көмектесу, кешірімді болуды үйрету де мақаланың үлесі зор.

Түйін сөздер: балабақша, тәрбиеші, бүлдіршіндер, тәрбиешінің шеберлігі, ұрпақ тәрбиесі.

Мақсаты: Балаларды қазақ халқының салт-дәстүрі «Қырқынан шығару» дәстүрімен таныстыру, сөздік қорын молайту, қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету. Тіл белсенділігін арттыру, зейін қабілеттерін дамыту. Балалардың қазақ тіліне деген қызығушылығын жетілдіру, тазалыққа баулу.

Көрнекілік: қуыршақ, су, орамал, леген, қайшы, сүлгі.

Жаңа сөздер: Тостаған, леген, қасық, жылы, ыстық, су.

Әдіс-тәсілдері: Ғажайып сәт. «Әжеге қонаққа бару», «Қырқынан шығару» салт-дәстүрін көрініс арқылы таныстыру, түсіндіру, сұрақ-жауап, қорытындылау.

Барысы: Тәрбиеші балаларды таза ауада шаттық шеңберіне шақырады. Алыстан ат тұяғының дыбысы естіледі, балалардың назарын ат тұяғының дыбысына аударады. Сол кезде бір бала «сүйіншілеп» таймен шауып келеді.

Бала: Сүйінші, сүйінші! Бүгін той, Бүгін мереке!

Тәрбиеші: Уа, балақай, сүйіншіңді берейін! Түсіндірші мән-жайын!

Бала: Бүгін Ақәжемнің немересін қырқынан шығарайын деп жатыр. Әжемнің

ауылында той болады. Мен сол тойдың хабаршысымын. Ақәжем сіздердің барлықтарыңызды тойға шақыруды маған тапсырды. Тәрбиеші баланың сүйіншісін береді, яғни басына тақия кигізеді. Сүйінші дәстүрінің мағынасы балаларға түсіндіріледі

- Балалар, әжеміздің үйінде үлкен бір той болғалы жатыр екен. (Ой толғау). Қандай «той» деп ойлайсындар? Балалар ойланып жауап береді.

- Балалар, әженің ауылына тойға бару үшін жолға шығайық. Балалар әже үйіне қонаққа барады. Амандасу рәсімдерін жасайды. Тәрбиеші шашу шашады. Әже балаларды төрге шақырады. Балалар ағаш үйдің төріне жайғасады. (Әже келеді)- Аманыңдар ма, балалар! - Сәлеметсіз бе, әже!- Менің балапандарым келіп қалыпты, қош келдіңдер! Бөпенің жылаған дауысы естіледі.

Әже: Жылама бөпем, жылама. дәл келдіңіздер. Немеремнің туғанына 40 күн толды. Қазір қырқынан шығарамыз.

- Ал, ендеше кірісейік. «Қырқынан шығару» - бөпені 40 қасық сумен шомылдыру. Мынау леген, жылы су, мынау тостаған, тостағанға қасықпен су құямыз. Тостаған,

леген, қасық, жылы, ыстық, су, (Балалар қайталап отырады.)

Сергіту сәті: Сылдырайды мөлдір су /с-с-с/

Мөлдір суға қолын жу /моет руки
Жуынсаң сен әрдайым / моет лицо
Аппақ бетің, маңдайың / показывает лобик/

Тазалықтың досы – су деген осы.

Биссимиллаһи рахмани рахим – деп шомылдыра бастайды. «30 омыртқаң жылдам бекісін, 40 қабырғаң жылдам қатсын – деген тілекті айтып отырып шомылдырады. Шомылдырып болған соң баланың тырнағын, шашын алады.

Енді денесін, қол-аяғын майлап, бәріміз бірге

Өс-өс балам, өс балам,
Сұлу боп өс сымбатты.

Саусағыңды жазайын,
Аяғыңды созайын. Өс-өс – деп бөпенің денесін ширатайық.

«Ойлан, тап» деген ойын арқылы жаңа сөздерді қайталау.

Тәрбиеші: Әже, сізге көп рахмет. Мынау орамал, «орамал тон болмайды, жол болады» дегендей әрдайым жолыңыз болсын, бізді еске алып жүріңіз.

Әже: Балаларым апайларыңды тыңдап ақылды бала болыңдар. Аман сау болыңдар! (Әже қоштасады)

Қорытындылау: Балаларға қосымша сұрақтар қойып, балаларды мақтап мадақтау алған әсерлерімен бөлісу.

Қолданылған әдебиеттер:

1. «Біз балдырған баламыз» кітабы. «Өлке» баспасы. Алматы. 2011ж
2. Өзін –өзі тану.kz. Республикалық ғылыми –әдістемелік журналы.
3. «Дүниеге сәби келді» кітабы. «Аруна» баспасы. 2011ж
4. Республикалық педагогикалық журналдар: «Отбасы және балабақша», «Бала мен балабақша», «Мектепке дейінгі тәрбие».
5. Интернет желісі.

Мектепке дейінгі ұйымдарда ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ НАСИХАТТАУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Длекешова Гульдана Бакитжановна

Ақтөбе қаласы
№13 «Бөбек» б/б
Әдіскер

Аңдатпа. Мектепке дейінгі ұйым тәрбиеленушілеріне ұлтымыздың құндылықтарын игертудің жолдары мен маңыздылығы ұстаздардың басты міндеттері.

Қай ел, қай қоғамда болсын адамзат баласы жас ұрпақ тәрбиесіне зор мән берген. Өркениет жолында алға ұмтылған ұлт, ең алдымен, келешек ұрпаққа оқу- білім және өнегелі тәрбие беруісін дұрыс жолға қоюы тиіс. Ұлттық құндылықтар дегеніміз не? Әр ұлттың өзінің ұлттық құндылықтары болады. Бір ұлтты екіншілерінен ерекшелендіріп тұратыны оның: тілі, ертегілері, мақал-мәтелдері, лиро-эпостық және батырлар жырлары, әдет-ғұрпы, салт-санасы, менталитеті, мәдениеті, өнері, тағамдары, ұлттық қолөнері, тұрмыстық бұйымдары, ұлттық ойындары, т.б. өзгелерге ұқсамайтын қасиеттері. Осылардың бәрі – ұлттық құндылықтарға жатады. Кез-келген ұлттың сипаты бес қағидаға келіп тіреледі.

Біріншісі – тілі, екіншісі – діні, үшіншісі – дәстүрі, төртіншісі – тарихы, бесіншісі – атамекені. Құндылықтар – шынайы ғана болады, ола да мұғатәуелді емес, дей тұрғанмен ол ең алдымен адам санасында орын алады. Құндылықтарды сезім арқылы қабылдап, ал сана арқылы түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игереді, соған сай әрекет етеді. Дана халқымызда «Ағаш түзу, әдемі болып өсу үшін оны көшет кезінде баптау керек, ал қисық ағаш болып өскенде оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. «Мәңгілік ел» идеясында өскелең ұрпақ тәрбиесіне баса мән берілген. Осы идеяны қалыптастыру үшін ең алдымен

ұлағатты тәрбие мен сапалы білімнің қажеттілігі анық көрсетілген. Ал адамгершілік тұрғыдан құнды қасиеттері бар, рухани бай тұлғаны қалыптастыру сәби кезінен бастау алатыны белгілі. Балабақша қабырғасынан бастап, Отан, ел, жер ұғымының киелігін білу, салт-дәстүр, менталитет, тарихтың маңызын бойына сіңіріп өсіру-ең басты қағидат. Ендеше бұл тұрғыда отбасы мен тәрбиешінің атқарар ролі зор.

Білім алудың негізгі қағидасы тәлім-тәрбие. Расында, бар күшімізді білімге жіберіп, бала тәрбиесін назардан тыс қалдырсақ, біздің ұрпақ алдындағы үлкен қателігіміз де сол болмақ. «Бала тәрбиесі баршаға» демекші ұстаздар, тәрбиешілер баланы дұрыс тәрбиелеуге, санасының қалыптасуына үлес қосамыз. Бүгін ақылды ұрпақ тәрбиелеп, ертеңге сенімді ұрпақтабыс ету де ұстаздың еншісінде десе де болады. Яғни, бала бойына ұлттық құндылықтарды сіңіре отырып, адамгершілікке тәрбиелеу. Өйткені, ұлттық тәрбиенің мақсаты болашақта ұлттық сана-сезімі жоғары, өз елінің салт-дәстүрін, тарихын, мәдениетін жақсы білетін, сүйетін, ұлттық құндылықтар мен жалпы адамзаттық құндылықтарды ұштастыра білетін ұлтжанды тұлға тәрбиелеу. Ұлттық санасын ояту, өз ұлтының ана тілін, дінін, мәдени мұраларын меңгерту. Бала бойына жанашырлық, сенімділік, шыдамдылық, намысшылдық тәрізді ұлттық

мінезді қалыптастыру. Ұлттық тәрбиеміздің негізгі көздері – әдет-ғұрып, салт-дәстүр мен ұлттық әдебиетіміз. Сонымен бірге отбасы тәрбиесінің ұлттық ерекшеліктері, жеті ата туралы түсінік, туыстық қарым-қатынас атаулары, ата-ана мен перзент алдындағы парыз бен қарыз, ұлттық намыс. Міне, осыларды бала санасына сіңіріп, бойына дарыта білу ұрпақ тәрбиесіндегі ең басты қағидамыз.

Халқымыз қандай да бір білім мен өнегені балаға қолма-қол көрсету, көрсете отырып үйретуді басшылық еткен. Мысалы, еңбек дағдысын игерту үшін ең әуелі өзі жасап көрсетіп, ең соңында балаға өз бетінше жасатқан. Үлкенді сыйлау, құрметтеу, қонақ күту оны аттандыру сияқты әдеп тәрбиелерін ұқтырып, үйретіп отырған. Қазақ үйретіп, көрсетіп, ұқтырумен ғана шектелмеген. Қандай да бір әдеп, әдет дағдыларының шынайы мәнін түсіндіріп, ойға тоқытып отырған. Тәрбиелеудің ұлттық үрдісінде баланың қандай да бір ұнасымды қылығын мадақтап отырған. Өйткені, бала қашанда үлкендердің өзіне ыстық ықылас, ізгі ниет көрсеткенін күтеді. Сол үшін де баланы ынталандыру үшін мадақтау арқылы психикасына ықпал етудің үлгісін қалыптастырған. Ынталандыруды баланың жас ерекшелігіне сай ұтымды пайдалана білген. Осылайша, қазақ ұрпақ тәрбиелеудің талай тамаша жолдарын тағайындап, оны жүзеге асырудың амал-тәсілдерін айқындаған. Педагог М.Жұмабаев: «Әрбір ұлттың бала тәрбие қылу туралы ескіден кележатқан жеке-жеке жолы бар. Ұлт тәрбиесі, бала тәрбиесі баяғыдан бері сыналып, көп буын қолданып келе жатқан тақтақ жол болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен жетелеуге міндетті», - деп ұлттық тәрбиенің, халықтық педагогиканың ұлағаттылығын дөп басып айтқан. Патриоттық тәрбиенің түп қазығы ұлттық педагогика. Ұлттық педагогика – баланың анасына отансүйгіштік, еліне, жеріне деген махаббаты арттыру бесік жырлары, батырлық жырлар, ертегі, ұлттық ойындар арқылы ұлттық патриоттық сананы қалыптастыруға негізделеді. Балалардың ұлттық санасын

оятуға, бойындағы мәліметтерін дамытуға байланысты шараларды ұйымдастырғанда ұлттық киім, құнды жәдігерлер туралы үнемі айту, соларға қызықтыру, оны шынайы өмірмен байланыстыру т.б. әрекеттерді жиі қайталап отырған абзал. Бұдан бала ұлттық құндылықтың маңызын түсінеді, қызығады. Бала тілінің дамуы өзін қоршаған ортамен тығыз байланысты. Туғандары, анасы қай тілде сөйлесе, бала да сол тілде алғашқы сөздерін айта бастайды. Бала тілі бал, олар түрлі пікірлер айту арқылы өз қиялын жеткізеді. Әр Қазақстан азаматы өз ана тілінде еркін сөйлеп, тілін құрметтеп, Отанының мемлекеттік тілін жетік меңгеруі тиіс. Осы сәтте балаға отбасы үлгі болуы қажет. Ал мектепке дейінгі ұйымда тәрбиеші баланың ойын дамытып, жігерлендіріп, алға жетелеу арқылы талпындырып отырғаны абзал. Ана тілі рухани тірегіміз екенін сәби көңілдеріне сіңіріп, олардың тіл байлығын дамыту бағытындағы шараларда тіліміздің тазалығын сақтауға барынша көңіл бөлген жөн. Біздің басты міндетіміз-қазақтың еліне, жеріне, әрбір тау-тасына иелік ете білу сезімін жас ұрпақтың жүрегіне, санасына сіңіру. Қазақта қандай дүние, қандай рухани байлық болса, сонымен мақтана алатын саналы, интеллектуальдық мінез-құлқы қалыптасқан, өз елінің өзге елдермен бәсекеге қабілетті болуын қамтамасыз ететін парасатты ұрпақ тәрбиелеу. Атап айтсам, ойын әрекеттері мәдениеттің жай ғана бір түрі емес, сонымен қатар, балалар мен болашақ ұрпақты тәрбиелеудің аса тиімді құралы болып табылады. Мектеп жасына дейінгі кезеңде ойынның бала өмірінде алар маңызы ерекше. Ойындар жалпы ойлау процесінің икемділігіне, зейініне, қабылдауына, логикасын, қиял ұшқырлығын қалыптастыруға ықпал етеді. Ойын атадан балаға, үлкеннен- кішіге мұра болып жалғасып отырған және халықтың дәстүрлі шаруашылық, мәдени, өнер тіршілігінің жиынтық бейнесі, көрінісі.

Мектеп жасына дейінгі балаларды: «Ойната отырып- тәрбиелейміз» «Ойната отырып – оқытамыз». Ұлттық құндылықтарды балаларға насихаттау арқылы-балаларды

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

отансүйгіштікке, елін-жерін қорғауға, үлкенге құрмет, кішіге-ізет жасауға баулу болып табылады. Ұлттық ойындар мазмұны мен түрлеріне қарай оқу-тәрбие үрдісінде үлкен қолдауға ие бола алады.

Қорыта келгенде, кез-келген елдің бірлігі мен өркендеуі ұлттық тәрбие мен рухани құндылықтарды сақтағанда ғана мығым болмақ. Сондықтан баланың бойына мейірімділік, адамгершілік, әдептілік сынды қасиеттерді сіңіріп, туымызды жықпай, ұлан-байтақ жерімізді

қорғайтын патриотты тәрбиелеу біздің міндетіміз болып табылады. Жалпы балабақша тәрбиешілерінің педагогикалық күш-жігері Отанды, халқымызды, туған-туысты құрметтейтін шығармашыл және талантты ұрпақ тәрбиелеуге бағыталуы тиіс. Алдымызда осы құндылықты бойына сіңірген, Отансүйгіш, елі мен жерінің қамы үшін аянбайтын, білімді иманды, еңбекқор ұрпақ тәрбиелеу, оларға бағыт беру міндеті тұрғанын әрдайым жадымыздан шығармауымыз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Табылдиев Ә. Қазақ этнопедагогикасы. – Алматы: “Санат” 2001 ж.
2. Отбасы және балабақша №5 2009, №3 2010, №5 2010
3. Бала тәрбиесі №1, №2, №3, №4 №5 2011ж.

Конспект занятия по ознакомлению с окружающим миром «Традиции и быт казахского народа»

Григораш Елена Александровна
Павлодарской области, я/с «Балдаурен»
Щербактинского района, методист,
высшая категория

Тема: «Традиции и быт казахского народа»

Цель: Дать детям представление об особенностях быта казахского народа и традициях. Активизировать и пополнять словарь детей. Формирование интереса к истории казахского народа, прививать уважительное отношение дошкольников к культуре казахского народа

Оборудование: юрта с домашним бытом казахов, игрушки домашних животных, казахский национальный орнамент.

В начале занятия звучит казахская инструментальная музыка. У стилизованной юрты детей встречает воспитатель в казахской национальной одежде.

Педагог приветствует детей: сәлеметсіз бе, қонақтар.

– Проходите гости, дорогие.

– Проходите в юрту, присаживайтесь (дети садятся на корпешки полукругом, скрестив ноги (по-казахски))

Воспитатель предлагает поговорить о нашей Родине:

– Дети, назовите страну, в которой мы живем?

– Как называется самый главный город Казахстана?

– Назовите, пожалуйста, село, в котором мы с вами живем?

Республика Казахстан – наша Родина. Село, в котором мы живем – наша малая Родина.

Воспитатель рассказывает детям о том, что издавна **казахский народ славился своим гостеприимством. Казахский народ** всегда был рад гостям и принимал их радостно и приветливо. Давайте рассмотрим убранство юрты.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

К предметам обихода относятся в первую очередь, деревянная мебель: кровать (тосекагаш), хранилища продуктов (кебеже), сундуки для вещей (сандык), подставка (жукайяк), шесты-вешалки (адалбакан). В каждой юрте можно было встретить набор кожаной и деревянной посуды: для кумыса – саба, торсык, его распития – ожау, шара, тостаган, а также изделия из металла: треножник – мосы, кувшин – кумган и т.д.

Пол юрты застилался бело-коричневыми сырмаками, текеметами (постилочные войлочные ковры), алаша (безворсовые ковры). Пол юрты застилали не только текеметами, но и алашой (безворсовые тканые ковры), в интерьере юрты преобладали предметы ткачества.

Посмотрите, что у меня на столе лежит:

дорожная сумка – коржын, торсык (сосуд для кумыса, шубата, айрана; сделан из козьей шкуры и напиток остаётся прохладным даже в жару); тостаган (деревянная чашка для холодных напитков), кесе (пиала для чая), домбыра, кобыз народные казахские инструменты)

Раньше казахи были кочевым народом, переезжали с одного места на другое.

- Национальное жилище казахского народа – юрта, её удобно было перевозить, потому что она складывается.

Дидактическая игра «Подбери правильно» (Дети находят из предложенных животных только тех, кого казахи-кочевники могли использовать в своем хозяйстве)

- Казахи – мирный и очень гостеприимный народ. Когда в дом приходят гости, всегда накрывают дастархан.

- Казахский народ почитает и уважает старших. Сохраняют и передают своим потомкам обряды и традиции: «Рождение малыша», «Бесікке салу», «Укладывание в колыбель», «купание малыша», «Тусау кесу». «Перерезание пут», «Посвящение в наездники», «Суинши» «Хорошая весть», «Шашу»

Педагог предлагает посмотреть видео с проведением одного из обрядов

Я приглашаю вас в круг, давайте простимся с нашим огоньком, поблагодарим за тепло и уют, и пожелаем нашей Родине процветания.

- Чему посвящено было сегодня наше занятие?

- Чему самому главному оно вас научило?

Дети говорят пожелания своей Стране

Любить свою Родину.

Ожидаемые результаты.

Воспроизводит: первоначальные знания о стране, в которой родились и живут (предметы быта, обряды и **традиции казахского народа**);

Понимает: устойчивый интерес к истории и **традициям казахского народа**; эмоционально – положительное отношение к родным местам

Применяет: любит и уважает Родину; видит и понимает красоту окружающей природы **Казахстана**.

БАУ–БАҚША ПАТШАЛЫҒЫ

Мамбетова Гулшат Бокенбаевна
Ақтөбе обылысы, Айтеке би ауданы,
Талдысай ауылы, «Аққайың» бөбекжайы
Тәрбиеші

Мектеп жасына дейінгі балаларды бау-бақша өнімдерімен таныстыруда «Бау-бақша патшалығы» ертеңгілігін өткіземіз.

Мақсаты: Күз туралы білімдерін кеңейту. Күзгі өзгерістерге мән бере отырып табиғаттың әсемдігін сезіне білуге тәрбиелеу болып табылады.

Тәрбиеші: Саламатсыздар ма, құрметті ата-аналар, ұстаздар, бүлдіршіндер! Бүгінгі кіші «Күншуақ» ортаңғы тобының «Бау-бақша патшалығы» атты ертеңгілігіне қош келдіңіздер! Ортаға «Күншуақ» тобының бүлдіршіндерін шақырайық. (Әуенмен балалар залға кіреді).

Армысындар, балалар! Міне көңілді жаз бітіп қоңыр күзде келіп жетті. Бұл - адамзат, бүкіл жан-жануарлар, тіпті бүкіл табиғат бұл мезгілде әрекетсіз тыныш жатпайды. Адамдар піскен дәмді жеміс жидектерінен неше түрлі тосаптар қайнатады, көкөністерінен неше түрлі салаттар жасайды. Ендеше «Күншуақ» тобының бау-бақша патшалығына қош келдіңіздер!

Ертеде екі бақташы болыпты. Бір бақташы еңбекқор, тамаша бағы болыпты. Бақшасында әртүрлі жемістар мен көкөністер өсіпті. Бақтың даңқы көпке жайылыпты. Өзінің өсірген жемістарі мен көкөністеріне қамқорлықпен қарап, күтіп баптайтын болған. Бақшадағы көкөністер мен жемістер ешқашан қайғыруды білмейтін бір-біріне дос болып, бәріне көмектесетін. Бақташы күн шықпастан бақшасына барып, күн ұясына қонар кезде көңілденіп қайтады. Бақшада жасыл қияр, сәбіз, қарбыз, жуа, алма, жүзім, алмұрт, картоп, т.б. ұл-қыздары бар. Күнде

өздерін күтіп баптап жүрген Бақшабай аталарын көргенде, оның ұл-қыздары бойларын түзеп, қуаныштан жүздері бал-бұл жанады екен.

Бақташы: Беті қызарған қандай әсем болыпсындар ғой! Ал патшалықтың екінші бөлігінде еріншек бағбан болған. Ол тек бақшасына жалғыз қызанақ егіп, соған су құйып, бір мезгіл уақыттын бөлген. Осылайша күндер өтті, күз айы келеді. Еріншек бағбан жалғыз қызанақ қызына аулаға шығып ойнап келуін сұрайды. Қызанақ қызы көкірек болып өсіп, ешкіммен тіл табыса алмайды. Бірде қызанақ ойнап отырғанда, еңбекқор бақташының бақшасында өскен сәбіз келіп дос болуын сұрайды.

Сәбіз:

Өсіретін бойыңды
Дамытатын ойыңды.

Қоянға да азықпыз,
Сәбізбін жазықсыз. – деп.

Мен сәбіз болам, сенімен дос болсам бола ма?

Мен қызанақпын сенімен дос болмаймын, сенің бойың ұзын, маған дос болуға лайық емессің, – деп жауап береді.

Тәрбиеші: Қызанақ сәбізді жылатып жібереді. Әрі қарай қызанақ өлең айтып ойнап отырады.

Қызанақ:

Тал шыбығым бұралып,
Бақшаларда қызарып
Тұрған ол мен қызанақ
Күнге қарап ұялып.

Тәрбиеші: Сәбіз болса үйіне жылап келеді де, болған жағдайды бауырларына

айтып береді. Сәбіздің әпкесі алма мен барып көрейін деп қызанаққа келеді (әуен қосылады).

Алма:

Пісіп тұрған алмамын,
Тамсандырар бал дәмім
Жерге сілкіп түсірме
Ісіп кетер маңдайым, – деп.

Алма: қызанаққа келіп, дос болайық,
бірге ойнайық – дейді.

Қызанақ:

Тал шыбығым бұралып,

Бақшаларда қызарып
Тұрған ол мен қызанақ
Күнге қарап ұялып, –деп, алмаға қарап
өзінің сұлу әдемі екенін айтып, алманы
да ренжітеді. Алма да қызанаққа ренжіп
бақшасына келеді. Болған жағдайды
бақшадағы бауырларына айтып береді. Кіші
інісі картоп тыңдап болып былай дейді:

Мен барайын қызанаққа,- деп, жолға
шықты (әуен қосылады).

Картоп:

Картоп – біздің атымыз,

Жер астында жатырмыз.

Бір тамырдан тараған – Ағайынбыз бәріміз.

Аулада ойнап отырған қызыныңтың қасына келіп былай дейді. Кел қызанақ бірге ойнайық – дейді. Қызанақ картопқа мен сенімен дос болмаймын деп жауап береді. Картоп та бақшаға келіп бауырларына ренішін айтады. Бұны естіген пияз, ашуланып қызыныққа келеді (әуен қосылады).

Пияз:

Асханадан шықпаймын,
Атым – пияз бұқпаймын.
Көзден жасты шығарып,
Тұмаудан бірақ сақтаймын.

Қызанақ пиязды көріп, қасына келіп бірге ойнайық, сенімен дос болғым келеді – дейді.

Пияз: Пияз ашуланып, жоқ сен менің бауырларымды ренжеттің, дос бола алмаймын, – деп суын шашып жібереді.

Осылайша пияз өз бақшасына келеді. Қызанақ жылап, бағбанға болған жағдайды айтып жылайды. Бағбан өзінің қатесін түсініп, кешірім сұрайды.

Бағбан: Сұлу қызым, ашуға бой алдырма. Айналаңа достар жинай біл, менен барлық кінә, сені жалғыз өсіргенім, егер де мен де бақташы сияқты ерінбей бірнеше көкөніс, жеміс өсіргенде сен өзімшіл болмас едің.

Сен менің сүйкімді де сүйікті қызымсың, жүр бақташыдан кешірім сұрайық (әуен қосылады).

Тәрбиеші: Қуанған қызанақ билей жөнеледі.

Бақташы: Өнім биыл тамаша! Көз тоймайды қараса сәбіз, кортоп, кәдіш пен қып-қызыл піскен қызанақ, қырыққабатқа қарашы!

Тәрбиеші: Көкөністер бір кезде жиыла дуылдасты.

Бақташы: Не болды? Пияз тағы не бүлдірдің?

Пияз: Болған жағдайдың бәрін баяндап береді.

Бақташы: Пияз бұның дұрыс емес, қанекей бәріміз кешірім сұрап қайтайық. Сән салтанаты жарасқан ұл-қыздары бақташыны айнала қоршап алып билей бастайды. Ештеңемен шаруасы жоқ қызанақ сүйсіне қарайды.

Қорытынды: Осылайша жолда екі бақташы кездесіп бір-бірінен кешірім сұрап, достасып кетті. Жүріңдер, бәріміз қызанақтың қасына барайық. қызанақты ортаға алып билейді (көңілді би). Балалармен алған әсерлерін тыңдап, әңгіме жүргізілді, мақтап мадақтау.

Занятие по конструированию из бумаги Тема: «Вертолет»

Рассоха Ирина Владимировна
Воспитатель я/с «Балдаурен»
Павлодарская область

Цель: учить детей конструировать из полосок бумаги объемную фигуру вертолета; совершенствовать умения работать с готовыми шаблонами; складывать из отдельных частей целое; Развивать эстетический вкус

Оборудование: ножницы, клей-карандаш, диск, салфетка, шаблоны – заготовки из цветной бумаги.

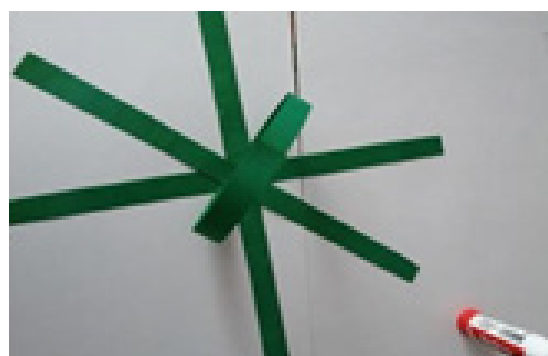
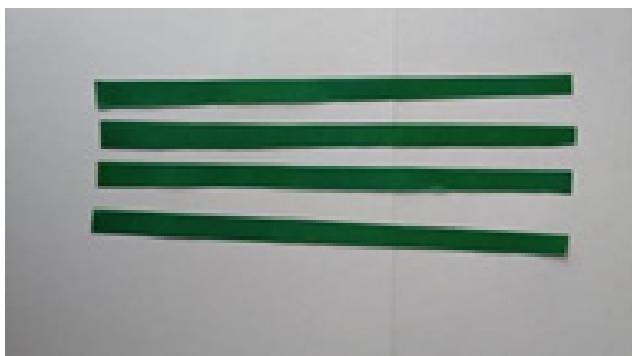
Ход занятия: Дети стоят вокруг воспитателя. Воспитатель предлагает детям рассмотреть картинки с изображением моделей самолетов. Ребята, как вы думаете, кто изготавливает все эти самолеты? Правильно авиаконструкторы.

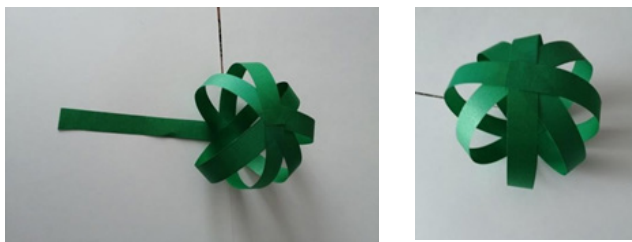
- В группу входит мастер – самоделкин, он предлагает ребятам стать сегодня авиаконструкторами. Сегодня, я вам предлагаю сконструировать вертолет. Сейчас мы все займемся делом. Дети проходят на свои места, у каждого лежат заготовки для конструирования, карандаш - клей. Вместе с мастером – самоделкиным дети конструируют из бумаги вертолет.

1. Берем полоску бумаги: 6 x 29,9см разрезаем на 4 полоски длиной 29,9см.

2. Берем полоски, складываем пополам, находим середину. Затем на середине намазываем клей и склеиваем звездочкой полоски.

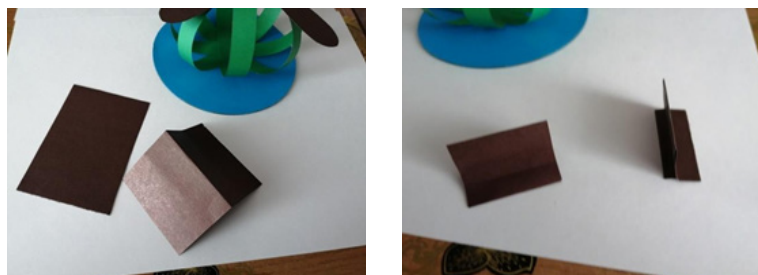

3. Затем склеиваем кончики полосок кольцом.

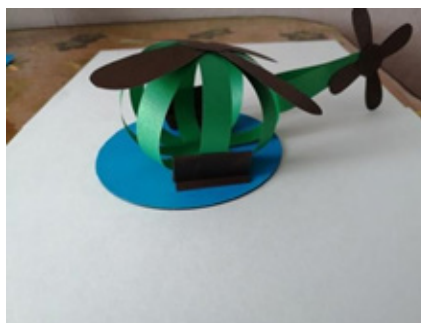

4. Должен получиться объемный шар.

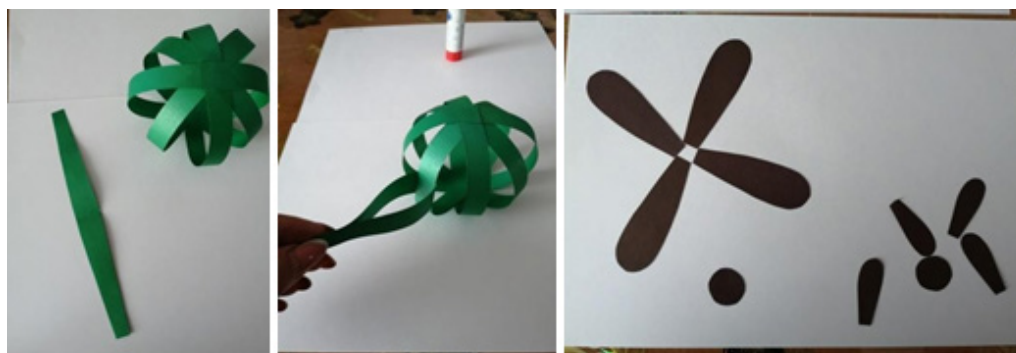
5. Берем квадрат черного цвета, складываем его пополам, затем каждую половинку складываем еще раз пополам, $\frac{1}{2}$ часть склеиваем между собой чтобы получился конус.

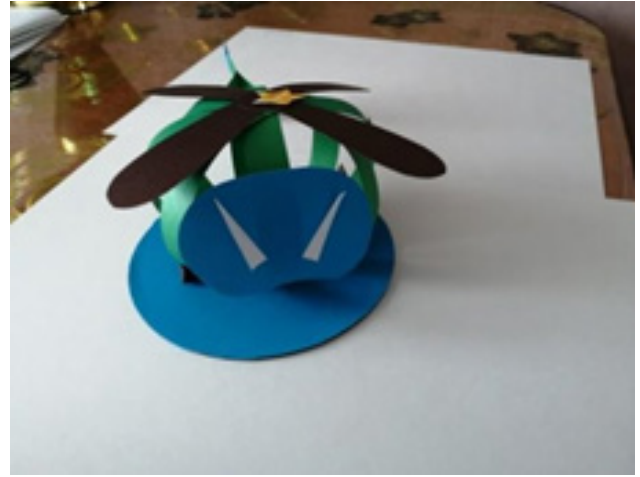
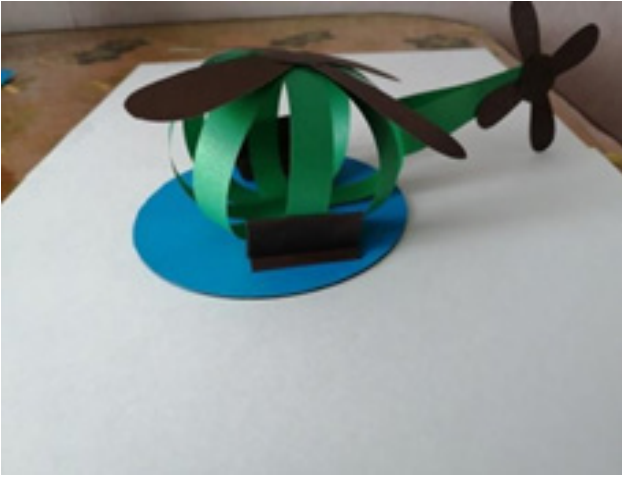
6. Берем диск обклеиваем его синей бумагой, получится подставка для вертолета. На середине размещаем шар, с двух сторон конусы. Нижние части заготовок приклеиваем.

7. Берем черную бумагу вырезаем два круга: д-2 см. 4 см. Затем берем полоску черной бумаги 3х6 складываем пополам, затем еще раз пополам, карандашом рисуем каплю и вырезаем ее. Тоже самое делаем с полоской 5 – 8 см. Затем склеиваем пропеллеры для хвоста и вертушки. Из прямоугольника голубого цвета вырезаем овал для лобового стекла вертолета.

8. Заготовку для хвостовой части берем и делаем обхват за одну из полосок и концы склеиваем.

9. Заготовленные части склеиваем. Хвостовую часть вертолета украшаем звездочками.

10. Объемная фигура вертолета готова. Воспитатель благодарит мастера – самоделкина за проведенный мастер-класс по конструированию.
Занятие окончено.

